

Frederick FORSYTH

Mstitel

*Tunelovým krysám:
Dokázali jste něco,
k čemu bych se já nikdy nepřinutil.*

ÚVOD

Vražda

Když amerického mladíka strčili do tekutých výkalů v jímce posedmé, přestal klást odpor a zemřel tam dole, všechny tělesné otvory ucpané nepopsatelnou špínou.

Jakmile bylo po všem, muži odložili bidla, posadili se na trávu, smáli se a zakouřili si. Potom zlikvidovali druhého dobrovolníka a šestici sirotek, nastoupili do terénního vozu humanitární organizace a odjeli zpátky do hor.

Bylo 15. května 1995.

PRVNÍ ČÁST

KAPITOLA PRVNÍ

Stavební dělník

Osamělý běžec se nahrbil proti svahu a znovu bojoval s nepřítelem, jímž byla jeho vlastní bolest. Bylo to mučení a terapie zároveň. Proto to dělal.

Znalci často říkají, že triatlon je ze všech sportů nejkřutější a nejnemilosrdnější. Desetibojář musí zvládnout víc dovedností a vrh koulí vyžaduje více hrubé síly, ale pokud jde o schopnost postavit se bolesti a přemoci ji, jen málo zkoušek se triatlonu vyrovná.

Ranní běžec z New Jersey jako před každým tréninkem vstal dlouho před východem slunce. Malou dodávkou dojel ke vzdálenému jezeru a cestou vyložil závodní kolo a pro jistotu je řetězem přivázal ke stromu. Dvě minuty po páté si na zápěstí připjal hodinky, přetáhl si přes ně rukáv neoprenové kombinézy a ponořil se do ledové vody.

Věnoval se olympijskému triatlonu. Patnáct set metrů plavání, pak ven z vody, rychle se svléknout do trička a šortek a nasednout na závodní kolo. Následuje čtyřicet kilometrů, během nichž se člověk hrbí nad řídítky a stále jede nejvyšší možnou rychlostí. Již dávno si vyměřil vzdálenosti a věděl, u kterého stromu na opačném břehu jezera si má připravit bicykl. Změřil si trasu po venkovských cestách, v tuto hodinu vždycky prázdných, a přesně si spočítal, u kterého stromu má z kola sesednout a pokračovat po svých. Čekal ho desetikilometrový běh, jehož poslední úsek začínal u vrat v ohradě farmy. Tentokrát je prostě minul a vyrazil vstříc závěrečnému dvoukilometrovému stoupání, poslední tvrdé zkoušce vůle.

Důvod, proč triatlon tolik bolí, spočívá v zapojení různých svalových skupin. Vypracované svalstvo na ramenech, hrudi a pažích, jímž se vyznačují plavci, za normálních okolností cyklista ani maratonec nepotřebují. Je pro ně jen nadbytečnou zátěží, kterou je třeba nést.

Svaly na nohách a bocích, poskytující rychlost cyklistovi, jsou jiné než ty, jež šlachovitému běžci dodávají rytmus a vytrvalost k polykání kilometrů. Opakování pohybů při jedné disciplíně nemá s těmi ostatními nic společného. Triatlonista je musí zvládnout všechny a postupně se snaží vyrovnat výkonnosti tří specializovaných sportovců.

V pětadvaceti letech jde o bolestný zážitek. V jednapadesáti by se na něj měly vztahovat ženevské konvence. Běžci bylo padesát jedna v lednu. Odvážil se pohlédnout na hodinky a zamračil se. Nic moc, za svým nejlepším výkonem zaostával o několik minut. Vložil do boje s nepřítelem víc energie.

Triatlonisté na olympiádě usilují o časy kolem dvou hodin a dvaceti minut, běžec z New Jersey měl rekord dvě a půl hodiny. Tento čas už nyní skoro vypršel a jemu stále zbývalo uběhnout dva kilometry.

První domy svého rodného města spatřil za zatáčkou hlavní silnice číslo 30. Pennington, stará osada založená před získáním nezávislosti, se rozprostíral po obou jejích stranách nedaleko za křižovatkou s mezistátní dálnicí 95 směřující z New Yorku na jih až k hranicím a dále do Delaware,

Pensylvánie a Washingtonu. V městečku silnice přecházela v Main Street.

Pennington není ničím zvláštní, je to jedno z milionu upravených, čistých, přívětivých malých měst, která tvoří přehlížené a podceňované srdce Spojených států. Jediná významnější křižovatka v centru, kde se protínají West Delaware Avenue a Main Street, několik hojně navštěvovaných kostelů tří církví, První národní banka, pár obchodů a obytné domy roztroušené ve vedlejších ulicích plných stromů.

Běžec zamířil ke křižovatce, posledních pět set metrů. Bylo příliš brzy na to, aby si zašel na kávu do Joeova bistra nebo na snídani do Vitovy pizzerie, ale i kdyby měli otevřeno, nezastavil by.

Jižně od křižovatky minul dům z bílých prken, postavený v době občanské války, vedle jehož dveří se nacházel štítek se jménem pana Calvina Dextera, advokáta. Byla to jeho kancelář, jeho štítek a jeho právnícká praxe. Klienti a sousedi si zvykli na to, že tu a tam odjíždí na rybářskou dovolenou, a nevěděli nic o malém bytě, který měl pod jiným jménem pronajatý v New Yorku.

Přinutil své rozbolavělé nohy uběhnout posledních pět set metrů k Chesapeake Drive na jižním konci města. Tam bydlel a jeho dobrovolně podstupovaná kalvárie na rohu končila. Zpomalil, zastavil se a sklonil hlavu. Opřel se o strom a dopřál ztěžka oddychujícím plicím kyslík. Dvě hodiny a třicet šest minut. Daleko za osobním rekordem. Nechtěl si dokazovat, že zvládne něco, v čem se mu nikdo z jednapadesátiletých v okruhu sto padesáti kilometrů pravděpodobně nevyrovná. I když se to nikdy neodvážil vysvětlovat sousedům, kteří se na něho usmívali a fandili mu, chtěl bolestí porazit jinou bolest, stálou, neustupující bolest ze ztráty dítěte, života, celého světa.

Běžec zabočil do své ulice a závěrečné dvě stovky metrů došel krokem. Před sebou uviděl chlapce rozvážejícího noviny, jenž mu právě na verandu házel těžký balík. Když se míjeli, mladík na kole zamával a Cal Dexter pozdrav opětoval.

Později nasedne na skútr a pojedje pro dodávku. Skútr hodí do auta a vrátí se domů, přičemž cestou naloží ještě závodní kolo. Nejdřív ale potřeboval sprchu, pár energetických tyčinek a obsah několika pomerančů.

Na prahu se shýbl pro balík novin, rozevřel jej a zadíval se dovnitř. Jak předpokládal, našel v něm místní deník, další z Washingtonu, objemné nedělní vydání *Times* z New Yorku a technický magazín v igelitovém obalu.

Calvin Dexter, šlachovitý, světlavý a usměvavý právník z Penningtonu, nebyl pro své povolání předurčen od narození, třebaže na svět skutečně přišel v New Jersey.

Byl počat v chudinské čtvrti Newarku plné švábů a krys a narodil se v lednu 1950 jako syn stavebního dělníka a servírky z levné restaurace. Morálka doby nedala jeho rodičům jinou možnost než se vzít, když se jim po sousedské tancovačce a příliš mnoha sklenkách nechutného alkoholu věci vymkly z rukou a dítě bylo na cestě. Malý Calvin o tom zpočátku neměl ani tušení. Děti nikdy nevědí, jak nebo čím zásluhou spatří světlo světa. Musejí na to přijít samy, což někdy bývá těžké.

Otec nebyl podle jeho názoru špatný člověk. Po Pearl Harboru se dobrovolně přihlásil do ozbrojených sil, ale bylo rozhodnuto, že jako zkušený stavební dělník bude užitečnější doma, neboť válečné úsilí zahrnovalo výstavbu tisíců nových továren, doků a vládních kanceláří v oblasti New Jersey.

Otec byl tvrdý chlapík a neváhal použít pěsti, jediný prostředek k prosazení práva v mnoha dělnických profesích. Snažil se však vést spořádaný život, obálku s penězi domů nosil neotevřenou a synka vedl k lásce ke hvězdám a pruhům, ústavě a Joeovi DiMaggiovi.

Jenže později, po korejské válce, začala být nouze o práci. Stavebnictví postihla krize a v odborech zavládla pevnou rukou mafie.

Calvinovi bylo pět, když je matka opustila. Byl příliš malý na to, aby pochopil její pohnutky. Nevěděl nic o tom, že svazku jeho rodičů chyběla láska, a trpělivě snášel neustálý křik a hádky, které soužití těchto dvou velmi mladých lidí provázely. Neměl ani zdání o obchodním cestujícím, jenž matce nasliboval světlou budoucnost a lepší šaty. Prostě se doslechl, že „odešla“.

Přijal skutečnost, že otec nyní tráví všechny večery doma a místo aby vypil několik piv před matně světélkující televizní obrazovkou, stará se o něho. Teprve v průběhu dospívání se Calvin dozvěděl, že když obchodní cestující matku zanedlouho opustil, chtěla se vrátit domů, ale rozezlený a zahorklý otec ji rázně odmítl.

Když bylo chlapci sedm, otec přišel na to, jak sladit potřebu bydlení s nutností hledat práci na různých místech. Odstěhovali se z činžovního domu v Newarku a pořídili si obytný přívěs z druhé ruky. Ten se stal na deset let Calvinovým domovem.

Otec a syn jezdili za prací, žili v přívěsu a ušmudlaný chlapec chodil do kterékoli místní školy, jež byla ochotna ho přijmout. Byla to doba Elvise Presleyho, Dela Shannona, Roye Orbisona a Beatles ze země, o které Cal nikdy neslyšel. Byla to doba Kennedyho, studené války a Vietnamu.

Jedna práce střídala druhou. Bydleli na severu ve městech East Orange, Union a Elizabeth a potom nedaleko New Brunswicku, kde Dexter starší dělal předáka na jedné menší stavbě. Pak zamířili na jih do Atlantic City. Mezi osmým a šestnáctým rokem Cal chodil do devíti škol během stejného počtu let. Popis jeho formálního vzdělání by se vešel na poštovní známku.

Vzdělával se však v jiných směrech: poznal život na ulici a naučil se bojovat. Podobně jako zapuzená matka příliš nevyrostl, zastavil se na sto sedmdesáti pěti centimetrech. Na rozdíl od otce nebyl podsaditý a svalnatý, ale vyznačoval se nesmírnou vytrvalostí a tvrdou ranou pěstí. Jednou se postavil pouťovému zápasníkovi, srazil ho k zemi a získal dvacetidolarovou odměnu.

K otci se přitočil muž páchnoucí lacinou pomádou a navrhl, aby chlapec začal chodit do jeho tělocvičny a stal se boxerem, ale Dexterovi se přestěhovali do jiného města za novou prací.

Nepřicházelo v úvahu, že by si Cal ušetřil nějaké peníze na prázdniny, a proto ihned po skončení školního roku vyrazil s otcem na stavbu. Tam vařil kávu, vyřizoval pochůzky a dělal příležitostné práce. K „pochůzkám“ se dostal například tak, že mu člověk s průhledným zeleným kšiletem nabídl brigádu spočívající v tom, že bude doručovat obálky na různé adresy v Atlantic City a nikomu o tom neřekne. A tak se v létě 1965 stal poslíčkem majitele sázkové kanceláře.

Chytrý kluk se dokáže rozhlížet i ze dna společenského žebříčku. Cal Dexter se uměl proplížit bez placení do místního kina, kde žasl nad hollywoodskou podívanou, výpravnými filmy z Divokého západu, svůdným pozlátkem muzikálů a rozdováděnými komedii s Martinem a Lewisem.

V televizi sledoval reklamy na moderní byty s nerezovými kuchyněmi, obývané usměvavými rodinami, v nichž rodiče podle všeho milovali jeden druhého. Na plakátech podél dálnice viděl nablýskané limuzíny a sportovní auta.

Proti dělníkům na staveništích nic neměl. Byli drsní a vulgární, ale k němu se chovali mile, přinejmenším většina z nich. Na staveništích stejně jako oni nosil ochrannou přilbu a všeobecně se předpokládalo, že jakmile vyjde ze školy, začne se věnovat stejnému řemeslu jako otec. On sám měl však jiné plány. Zapřísáhl se, že ať povede jakýkoli život, bude to daleko od rámusení padacího bucharu a zaprášených míchaček na beton.

Pak si uvědomil, že výměnou za spokojenější, lépe placenou a pohodlnější existenci nemá co nabídnout. Přemýšlel o filmu, ale předpokládal, že hvězdy stříbrného plátna jsou urostlí chlapíci, přičemž netušil, že většina z nich zdaleka nedosahuje jeho sto sedmdesáti pěti centimetrů. Na tuto myšlenku ho přivedla jedna servírka, která prohlásila, že vypadá trochu jako James Dean, avšak kolegové ze stavby začali rvát smíchy, a tak nápad zavrhl.

Na cestu ke slávě a bohatství se chlapec z ulice může vydat díky sportu, jenže on střídal školy tak rychle, že nepřicházelo v úvahu, aby se dostal do nějakého školního mužstva.

Musel zapomenout na všechna povolání předpokládající formální vzdělání či odborné zkoušky. Zbývaly tedy obvyklé nekvalifikované profese: číšník, hotelový poslíček, automechanik, řidič dodávky. Jejich seznam byl nekonečný, ale všechny nabízely takové vyhlídky, že stejně dobře mohl zůstat na staveništi. Práce stavebního dělníka byla díky své hrubosti a nebezpečnosti placena lépe než většina ostatních.

Další možností byl zločin. Žádnému z mladíků vyrostlých na nábřežích a stavbách New Jersey zřejmě nemohlo uniknout, že organizovaný zločin a spojení s gangy člověku mohou zajistit bydlení v prostorných bytech, rychlá auta a lehké ženy. Říkalo se, že jen málokdo skončí ve vězení. Cal sice nebyl italského původu, což mu předem zabraňovalo proniknout mezi špičky mafie, ale dobře se vedlo i některým bílým Anglosasům.

Ze školy odešel v sedmnácti a hned druhý den začal pracovat na stejném staveništi jako otec, na státěm financovaném sídlišti v Camdenu. O měsíc později onemocněl řidič buldozeru. Nebyl nikdo,

kdo by ho nahradil. Šlo o kvalifikovanou práci. Cal se podíval do kabiny buldozeru. Měl pocit, že na ovládání stroje není nic těžkého.

„Tuhle práci bych zvládl,“ nabídl se. Předák byl na pochybách. Takový postup by odporoval všem předpisům. Kdyby se na stavbě náhodou objevil inspektor, předák by přišel o práci. Na druhé straně, celá parta nečinně postávala kolem hor hlíny, kterou bylo třeba odhrnout.

„V té kabině je spousta všelijakých pák.“

„Věřte mi,“ řekl mladík.

Přijít na to, k čemu jednotlivé páky slouží, mu trvalo dvacet minut. Začal přemisťovat zeminu. Získal zvláštní odměnu, ale o kariéře se zatím mluvit nedalo.

V lednu 1968 mu bylo osmnáct a Vietkong zahájil ofenzívu Tet. Cal se v jednom baru v Camdenu díval na televizi. Po zprávách následovalo několik reklam a pak krátký propagační film natočený armádou. Mluvil o tom, že pokud jste ve formě, ozbrojené síly vám poskytnou vzdělání. Nazítrí mladík vstoupil do armádní kanceláře v Camdenu a oznámil:

„Chci vstoupit do armády.“

V té době všichni mladí Američané, kteří nezískali zřídka udělovanou výjimku nebo nezvolili dobrovolný exil, museli hned po osmnáctých narozeninách k odvodu. Přáním skoro všech chlapců v tomto věku a dvojnásobného počtu rodičů bylo této povinnosti uniknout. Seržant za stolem natáhl ruku pro povolávací rozkaz.

„Žádný nemám,“ řekl Cal Dexter. „Hlásím se dobrovolně.“ To upoutalo pozornost.

Seržant mu přistrčil formulář a zadíval se mu do očí jako fretka, která nechce nechat králíka uniknout.

„Dobře, ohromný nápad, hochu. Děláte velice chytrou věc. Chcete radu od zkušeného mazáka?“

„Samozřejmě.“

„Podepište to na tři roky místo na povinné dva. Budete mít šanci na lepší zařazení, na lepší kariéru.“ Naklonil se dopředu, jako kdyby vyzrazoval státní tajemství. „Když to podepíšete na tři roky, možná dokonce nebudete muset do Vietnamu.“

„Ale já chci do Vietnamu,“ namítl mladík ve špinavém denimu. Seržant se nad tím zamyslel.

„Dobře,“ řekl velmi pomalu. Mohl dodat: „Proti gustu žádný dišputát,“ ale místo toho Cal vyzval:

„Zdvihněte pravou ruku...“

O třicet tři let později si někdejší stavební dělník vymáčkal šťávu ze čtyř pomerančů, znovu si ručníkem otřel mokrou hlavu a odebral se s hromadou novin do obývacího pokoje.

Nejprve se podíval do technického magazínu. *Historická letadla* nemají velký náklad a on je do Penningtonu dostával jedinež díky zvláštní objednavce. Časopis byl určen lidem, jimž učarovaly klasické předválečné a válečné stroje. Běžec nalistoval stranu se soukromou inzercí a pročetl nabídky koupě. Zarazil se, zastavil sklenici na půli cesty k ústům, odložil šťávu a ještě jednou si inzerát přečetl. Psalo se v něm:

„AVENGER. Koupím. Vážná nabídka. Cena nerozhoduje. Ozvěte se, prosím.“

Torpédové bombardéry Grumman Avenger z války v Tichomoří nebyly na prodej. Odpočívaly v muzeích. Někdo odkryl kontaktní kód. V magazínu bylo číslo. Určitě to byl mobilní telefon. Bylo 13. května 2001.

KAPITOLA DRUHÁ

Oběť

Ricky Colenso se nenarodil, aby ve dvaadvaceti letech zemřel v jímce kdesi v Bosně. Takhle skončit neměl. Byl předurčen k tomu, aby vystudoval vysokou školu a žil ve Spojených státech, s manželkou, dětmi a slušnou šancí na život, svobodu a usilování o štěstí. Celé se to zkazilo proto, že měl příliš dobré srdce.

V roce 1970 mladý a velmi nadaný matematik jménem Adrian Colenso získal místo profesora na Georgetownské univerzitě nedaleko Washingtonu. Jeho věk dvaceti pěti let byl na tuto funkci nezvykle nízký.

O tři roky později přednášel na letním semináři v Torontu v Kanadě. Mezi posluchači seděla Annie Edmondová, studentka, která téměř nerozuměla jeho výkladu, ale zato byla nápadně krásná. Beznadějně se do něho zamilovala a s pomocí přátel si s ním dohodla schůzku naslepo.

Adrian Colenso nikdy neslyšel o jejím otci, což ji zmátlo a potěšilo zároveň. Tou dobou jí na každém kroku nadbíhal půltucet nápadníků se zájmem o věno. V autě za hotelem zjistila, že mladý profesor nejen úžasně ovládá kvantový počet, ale také docela dobře líbá.

Za týden odletěl zpátky do Washingtonu. Slečna Edmondová nepatřila k mladým dámám, které se snadno vzdávají. Odešla z práce, zajistila si teplé místo na kanadském konzulátu, pronajala si byt nedaleko Wisconsin Avenue a s deseti kufry se do něj nastěhovala. Po dvou měsících se vzali. Nákladná svatba se konala ve Windsoru v Ontariu a novomanželé odjeli na líbánky do Caneel Bay na Panenských ostrovech USA.

Od nevěstina otce dostali jako svatební dar velký venkovský dům na Foxhall Road poblíž Nebraska Avenue, v jedné z nejklidnějších, a tedy nejvyhledávanějších čtvrtí Georgetownu. Dům stál uprostřed zalesněného akrového pozemku a měl vlastní bazén a tenisový kurt. Nevěstina apanáž postačovala na údržbu sídla a ze ženichova platu se dalo obstarat všechno ostatní. Začal jim poklidný rodinný život.

Malý Richard Eric Steven se narodil v dubnu 1975 a brzy dostal přezdívku Ricky.

Vyrůstal jako miliony dalších amerických mladíků v bezpečí a láskyplné atmosféře domova, dělal všechny věci, které chlapci dělávají, jezdil na letní tábory, objevoval a zkoumal přednosti dívek a sportovních vozů, dělal si starosti se školou a blízcími se zkouškami.

Nebyl ani geniální jako otec, ani hloupý. Po otci zdědil typický úsměv a po matce příjemný vzhled. Všichni, kdo ho znali, ho považovali za milého chlapce. Pokud ho někdo požádal o pomoc, udělal, co bylo v jeho silách. Do Bosny se ale nikdy neměl vydat.

Střední školu skončil v roce 1994 a hned na podzim byl přijat na Harvard. Když potom v zimě viděl v televizi pořad o krutých etnických čistkách, následném strádání uprchlíků a humanitárních programech v daleké zemi jménem Bosna, rozhodl se, že by chtěl nějakým způsobem pomoci.

Matka na něho naléhala, aby zůstal ve Spojených státech; jestliže chtěl dát průchod svému sociálnímu cítění, mohl se zapojit do akcí probíhajících přímo doma. Ovšem na něho hluboce zapůsobily obrazy vypálených vesnic, nařikajících sirotků a zoufalství v očích uprchlíků, a tak prostě musel vyrazit do Bosny. Ricky prosil, aby mu dovolili jet.

Otec zatelefonoval na několik čísel a usoudil, že nejlepší bude spojit se s Úřadem vysoké komisařky OSN pro uprchlíky s ústředím v New Yorku.

Na začátku jara 1995 byla jugoslávská republika Bosna rozvrácena občanskou válkou, která zničila bývalou federaci. UNHCR měl v oblasti početné zastoupení, zhruba 400 „mezinárodních“ pracovníků a několik tisíc zaměstnanců najatých na místě. Jeho pobočku řídil bývalý britský voják, vousatý a nesmírně energický Larry Hollingworth, jehož Ricky viděl v televizi. Mladík se vypravil do New Yorku, aby se informoval na přijímací proceduru.

V newyorské kanceláři se mu dostalo přívětivého, ale ne právě nadšeného přijetí. Nabídky od amatérů přicházely po celých pytlích a osobních návštěv bylo několik tuctů denně. Ricky se nacházel na půdě Organizace spojených národů; musel dodržet postupy, šest měsíců se potýkat s byrokracií, vyplnit horu formulářů, a protože se na podzim chystal na Harvard, patrně ho nakonec čekalo odmítnutí.

Když rozčarovaný mladý muž sjížděl na začátku přestávky na oběd výtahem zpátky do přízemí, přátelsky se na něho usmála sekretářka ve středních letech.

„Jestli tam opravdu chcete pomoci, budete se muset vypravit do regionální kanceláře v Záhřebu,“ řekla. „Najímají pracovníky přímo na místě. Pravidla jsou tam mnohem uvolněnější.“

Chorvatsko také náleželo k rozpadající se Jugoslávii, ale dokázalo se od ní oddělit, stalo se nezávislým státem a v jeho hlavním městě Záhřebu sídlila ústředí mnoha organizací. Jednou z nich byl UNHCR.

Ricky dlouze telefonoval s rodiči, získal jejich zdráhavý souhlas a odletěl z New Yorku přes Vídeň do Záhřebu. Tam ovšem narazil na stejné potíže: bylo třeba vyplňovat formuláře a uzavíraly se pouze dlouhodobé smlouvy. Přijímat letní dobrovolníky znamenalo vzít na sebe velkou zodpovědnost a jejich přínos byl zanedbatelný.

„Měl byste vyzkoušet nějakou nevládní organizaci,“ navrhl místní ředitel ve snaze pomoci. „Jejich lidé se scházejí v kavárně hned vedle nás.“

UNHCR má možná celosvětovou působnost, ale všechno v žádném případě nezastane. Poskytování humanitární pomoci se stalo svěbytným oborem a pro mnoho lidí povoláním. Kromě Organizace spojených národů a iniciativ jednotlivých vlád se do něj zapojují také nevládní organizace. V Bosně jich působilo přes tři sta.

Lidé si obvykle vzpomenou nejvýše na několik nejznámějších: Save the Children (britská), Feed the Children (americká), Age Concern, War on Want, Médecins Sans Frontières – ty všechny byly na místě. Patřila k nim sdružení náboženská i světská a mnohá z těch menších vznikla přímo kvůli občanské válce v Bosně, o níž bez ustání informovaly západní televizní stanice. A na úplně nejnižší úrovni se nacházely jednotlivé kamiony, přivezené do země přes celou Evropu dvěma svalnatými chlapíky, kteří uspořádali sbírku ve své hospodě. I pro ně byl poslední zastávkou před cestou do bosenského vnitrozemí buď Záhřeb, nebo jadranský přístav Split.

Ricky vyhledal doporučený podnik, objednal si kávu a slivovici proti štiplavému březnovému větru a rozhlížel se po možných společnících. O dvě hodiny později do kavárny vešel urostlý vousatý muž, který vypadal jako řidič nákladáku, a posadil se. Na sobě měl kostkovanou vlněnou bundu, a když si objednával kafe a koňak, Ricky ho podle přízvuku zařadil do Severní nebo Jižní Karolíny. Mladík vstal a představil se. Usmálo se na něho štěstí.

John Slack pracoval jako dispečer a distributor pomoci pro malý americký dobročinný spolek jménem Loaves'n'Fishes, což byla nedávno založená odnož Armády spásy a kolektivní projev hříšnosti světa reverenda Billyho Jonese, televizního kazatele a spasitele duší (za patřičný příspěvek) z příjemného města Charleston v Jižní Karolíně. Vyslechl Rickyho vyprávění, jako by pro něho nebylo ničím novým.

„Umíš řídit nákladák, hochu?“

„Ano.“

To nebyla tak docela pravda, ale Ricky předpokládal, že velké terénní vozidlo se od menší dodávky tolik neliší.

„Vyznáš se v mapách?“

„Samozřejmě.“

„A chceš tučný plat?“

„Ne. Peníze na cestu jsem dostal od dědy.“

John Slack se rozzářil.

„Ty nic nechceš? Jenom pomáhat?“

„Přesně tak.“

„Dobře, bereme tě. Jsme malá organizace. Jezdím nakupovat jídlo, oblečení, deky a všechno ostatní přímo tady, hlavně do Rakouska. Potom to odvezu do Záhřebu, natankuji a namířím si to do Bosny. Základnu máme v Travniku. Jsou tam tisíce uprchlíků.“

„To mi vyhovuje,“ řekl Ricky. „Náklady si budu platit sám.“

Slack do sebe hodil zbytek koňaku.

„Jedeme, hochu,“ zavelel.

Nákladák byl německý hanomag vážící deset tun a Ricky se s ním naučil jezdit, ještě než dojeli na hranice. Cesta do Travniku jim trvala deset hodin a za volantem se střídali. O půlnoci dorazili do tábora Loaves'n'Fishes hned za městem. Slack Rickymu hodil pár dek.

„Vyspi se v kabině,“ řekl. „Ráno tě někde ubytujeme.“

Základna Loaves'n'Fishes byla opravdu malá. Skládala se z dalšího kamionu, řízeného nemluvným Švédem, který se právě chystal vyjet na sever pro nové zásoby, nevelkého pozemku, obehnaného kvůli zlodějickým plotem, stísněné kanceláře ve stavební buňce, kůlny zvané skladiště na vyložené, ale dosud nerozdělené potraviny, a tří bosenských pracovníků najatých na místě. Navíc

zde byly dvě černé Toyoty Landcruiser pro rozvážení menších nákladů. Slack všechny představil a odpoledne se Ricky ubytoval u jedné vdovy ve městě. Na dojíždění do tábora si za hotovost, kterou nosil v opasku na peníze, koupil zchátralé kolo. John Slack si opasku všiml.

„Mohl bys mi říct, kolik v té ledvince máš?“ zajímal se.

„Vzal jsem si tisíc dolarů,“ odpověděl Ricky bezstarostně. „Kdyby nastal nějaký problém.“

„Do prdele. Tak je moc neukazuj, nebo ho přivoláš. S tolika penězi by místní vystačili do konce života.“

Ricky slíbil, že si dá pozor. Pošta, jak brzy zjistil, nefungovala, neboť neexistující bosenský stát žádnou neměl a někdejší jugoslávská byla v troskách. John Slack mu vysvětlil, že dopisy a pohledy s sebou berou řidiči jedoucí do Chorvatska nebo do Rakouska. Ricky narychlo napsal pozdrav na jednu z pohlednic, které koupil na letišti ve Vídni a uložil do batohu. Švéd ji odvezl na sever. Paní Colensové přišla o týden později.

Travnik kdysi býval prosperujícím obchodním centrem, obývaným Srby, Chorvaty a bosenskými Muslimy. O jejich přítomnosti svědčily různé kostely. Byl tu katolický pro uprchlé Chorvaty, pravoslavný pro Srby, kteří se rovněž vytratili, a tucet mešit pro většinové Muslimy, jimž se stále říkalo Bosňané.

Po vypuknutí občanské války se společenství tří etnik; která dlouhé roky žila v přátelství, rozpadlo. Z celé země byl hlášen jeden pogrom za druhým a vzájemná důvěra vyprchala.

Srbové odešli a přes horský hřeben Vlašić, který se tyčí nad městem, a údolí řeky Lašvy se stáhli do Banja Luky.

Chorvati byli rovněž vytlačeni a většinou skončili ve Vitezu o přibližně patnáct kilometrů jižněji. Každé etnikum si tedy vytvořilo své útočiště. Do nich se hrnuly zástupy utečenců odpovídající národnosti.

Světová média ukazovala jako pachatele všech pogromů Srby, třebaže i srbská společenství bývala masakrována, jestliže se dostala do izolace a početní nevýhody. Důvod spočíval v tom, že ve staré Jugoslávii Srbové ovládali armádu, a když se země rozpadla, jednoduše se zmocnili devadesáti procent těžké výzbroje, čímž získali nepřekonatelnou převahu.

Chorvatům, kteří také nezůstávali pozadu, pokud šlo o vraždění nechorvatských menšin v jejich středu, se dostalo až příliš ukvapeného uznání ze strany německého kancléře Kohla, po němž si mohli zbraně nakoupit na světovém trhu.

Bosňané byli převážně neozbrojení a tento stav zůstal na radu evropských politiků zachován. V důsledku toho nejvíce utrpěli. Na konci jara 1995 Američané, znechucení a unavení nečinným přihlížením, použili svou vojenskou sílu k odrazení Srbů a přinucení všech stran, aby v Daytonu v Ohio zasedly k jednacímu stolu. V listopadu vstoupila v platnost daytonská dohoda. Ricky Colenso se jí nedožil.

V době, kdy Ricky Colenso přijel do Travniku, bylo město těžce postiženo ostřelováním ze srbských pozic v horách. Převážnou část budov krylo obložení z dřevěných fošen. Pokud je zasáhl „pozdrav“, rozpadly se na třísky, ale dům zůstal uchráněn. Okna většinou chyběla a byla nahrazena igelitem. Nápadně barevná mešita zůstala z nějakého důvodu ušetřena přímého zásahu. Dvě největší stavby ve městě, gymnázium a kdysi slavná hudební škola, byly přecpané běženci.

Vyjet do okolí a sklidit úrodu bylo prakticky nemožné, a tak přežití uprchlíků, zhruba třikrát početnějších než původní obyvatelstvo, záviselo na humanitární pomoci. Ve městě se nacházela základna Loaves'n'Fishes a přibližně tuctu dalších menších nevládních organizací.

Do dvou landcruiserů bylo možné naložit až dvě stě padesát kilogramů potravin a rozvézt je po odlehlejších vesnicích a osadách, kde vládl ještě větší nedostatek než v Travniku. Ricky ochotně souhlasil, že se této práce ujme a bude terénními auty vozit pytle s jídlem do hor na jihu.

Čtyři měsíce poté, co seděl v Georgetownu a na televizní obrazovce sledoval scény lidského utrpení, které ho přivedly až sem, byl šťastný. Dělal to, kvůli čemu se vydal na cestu. Dojímal ho vděčnost ošlehaných rolníků a jejich dětí s velkýma hnědýma očima, když uprostřed nějaké zastrčené vesnice, kde lidé už týden nejedli, vykládal pytle s pšenicí, kukuřicí a sušeným mlékem.

Byl přesvědčen, že jistým způsobem splácí všechny výhody a pohodlí, které mu dobrotivý Bůh, v něhož pevně věřil, poskytl tím, že ho stvořil jako Američana.

Neznal jediné slovo v srbochorvatštině, společném jazyce celé Jugoslávie, nebo v bosenštině. Neměl ponětí o místopisu, o tom, kam vedou horské cesty, kde je bezpečno a kde by mohlo hrozit nebezpečí.

John Slack mu přidělil jednoho z bosenských pracovníků, mladíka s obstojnou školní angličtinou jménem Fadil Sulejman, který se stal jeho průvodcem, tlumočníkem a navigátorem.

Ricky v dubnu týden co týden a od května každých čtrnáct dní posílal rodičům dopisy nebo pohledy, jež s větším či menším zpožděním docházely do Georgetownu s chorvatskými nebo rakouskými známkami.

Druhý květnový týden Ricky zjistil, že zůstal v táboře sám a převzal velení. Švéda Larse postihla vážná porucha motoru na málo používané horské silnici v Chorvatsku, severně od hranice, ale daleko od Záhřebu. John Slack nasedl do jednoho z landcruiserů, aby mu pomohl a závadu opravil.

Fadil Sulejman požádal Rickyho o laskavost.

Jako tisíce jiných v Travniku byl Fadil nucen uprchnout z domova, když jej zasáhla válka. Vysvětlil, že jeho rodina žila na malém statku v údolí uprostřed hřebene Vlašić. Zoufale toužil dozvědět se, jestli z jeho domova něco zbylo. Lehl popelem, nebo stále stojí? Vyhnuly se mu boje? Jakmile válka začala, otec zakopal rodinné cennosti pod stodolu. Jsou tam ještě? Jinými slovy, mohl by poprvé po třech letech navštívit dům svých rodičů?

Ricky mu ochotně poskytl volno, ale problém spočíval v něčem jiném. Protože horské silnice byly po jarních deštích kluzké, mohla po nich jezdit pouze terénní vozidla. To znamenalo vypůjčit si landcruiser.

Ricky váhal. Chtěl pomoci a dokonce by zaplatil benzin. Jenže bylo v horách bezpečno? Před časem se v nich pohybovaly srbské hlídky a shora ostřelovaly Travník.

To bylo před rokem, prohlašoval Fadil. Jižní svahy, kde stojí usedlost jeho rodičů, jsou už docela bezpečné. Ricky se dlouze rozhodoval, ale protože na něho zapůsobily Fadilovy prosby, představil si, jaké to asi je, ztratit domov, a souhlasil. S jednou podmínkou: pojede také.

V jarním slunci to vlastně byl velice příjemný výlet. Vyjeli z města a vydali se po hlavní silnici na Donji Vakuf, z níž po patnácti kilometrech odbočili doprava.

Silnice stoupala, změnila se v polní cestu a nepřestávala šplhat nahoru. Kolem ní se zelenaly buky, jasany a duby. Ricky si pomyslel, že je to skoro jako v Shenandoah, kde jednou tábořili s partou ze školy. V zatáčkách se auto začalo dostávat do smyku a bylo jasné, že bez pohonu všech čtyř kol by se takhle daleko nedostali.

Místo dubů je obklopiley jehličnany a v patnácti stech metrech přijeli do horského údolí, neviditelného z cesty hluboko dole a připomínajícího tajnou skrýš. Uprostřed údolí spatřili statek. Komín trčel k nebi, ale všechno ostatní bylo vypáleno a pobořeno. Za starými ohradami pro dobytek zůstalo několik zchátralých kůlen. Ricky se podíval na Fadila a řekl:

„To je mi líto.“

U zčernalého komína vystoupili z auta a Ricky čekal, zatímco Fadil bloumal mokrým popelem a občas kopl do něčeho, co zůstalo z domu, ve kterém vyrostl. Potom oba prošli kolem ohrady a jímky, z níž po deštích dosud přetékal nevábný obsah, až ke stodole, pod kterou Fadilův otec patrně zakopal rodinné cennosti, aby je uchránil před nájezdníky. Náhle zaslechli lomoz a nařikání.

Našli je pod vlhkou a páchnoucí plachtou. Bylo jich šest, malých, vyděšených, ve věku od pouhých čtyř do deseti let. Čtyři chlapci a dvě dívky, přičemž ta starší se zřejmě stala náhradní matkou a vedoucí skupiny. Když děti viděly, že se na ně dívají dva muži, ztuhly strachem. Fadil na ně tiše promluvil. Děvče po chvíli odpovědělo.

„Jsou z Gorice, osady asi šest kilometrů odsud za horou. To jméno znamená ‚malý kopec‘. Znal jsem to tam.“

„Co se stalo?“

Fadil znovu promluvil v místní hatmatilce. Dívka odpověděla a pak se rozplakala.

„Přišli muži, Srbové, polovojenský oddíl.“

„Kdy?“

„Včera večer.“

„Co se stalo?“

Fadil vzdychl.

„Byla to velice malá osada. Čtyři rodiny, dvacet dospělých, možná dvanáct dětí. Je po nich, všichni mrtví. Rodiče dětí křičeli, že mají utéct, když se začalo střílet. Utekly do tmy.“

„Siroťci? Všichni?“

„Všichni.“

„Dobrý Bože, to je ale země. Musíme je naložit do auta a odvézt dolů,“ řekl Američan.

Vyvedli děti, které se chytly za ruce a vytvořily řetěz od nejstaršího po nejmladší, ze stodoly do jasného jarního slunce. Ptáci zpívali. Bylo to nádherné údolí.

Na okraji lesa uviděli muže. Bylo jich deset a přijeli ve dvou ruských terénních autech GAZ s vojenskou kamufláží. Na sobě měli maskovací uniformy. A byli těžce vyzbrojeni.

Když o tři týdny později paní Annie Colensová nahlédla do poštovní schránky, ale opět v ní nenašla žádný lístek, zavolala na jisté číslo do Windsoru v Ontariu. Telefon stačil zazvonit jen dvakrát. Ze sluchátka se ozval povědomý hlas otcovy osobní sekretářky.

„Ahoj, Jean. Tady je Annie. Je tam táta?“

„Samozřejmě, paní Colensová. Hned vás přepojím.“

KAPITOLA TŘETÍ

Magnát

V letecké ubikaci „A“ bylo deset mladých pilotů a dalších osm obývalo vedlejší budovu „B“. Na zářivě zelené travnaté rozjezdové dráze postávaly dva či tři letouny Hurricane, jimž boule za pilotní kabinou dodávala typický nahrbený vzhled. Nebyly nové a látkové záplaty prozrazovaly, že v předešlých dvou týdnech utrpěly šrámy v bojích vysoko nad Francií.

Atmosféra v ubikacích nemohla být v ostřejším protikladu k teplému letnímu počasí, které na letišti Coltishall v anglickém Norfolku 25. června 1940 vládlo. Nálada mužů z 242. perutě Britského královského letectva, známé prostě jako Kanadská peruť, klesla dosud nehlouběji, a to z dobrého důvodu.

242. peruť bojovala prakticky od chvíle, kdy na západní frontě padl první výstřel. V prohrané bitvě o Francii působila od východních hranic až po kanál La Manche. Jak Hitlerův válečný stroj nabíral stále rychlejší obrátky a sunul před sebou francouzskou armádu, letci, kteří se vraceli z pokusů o zastavení přívalu nepřátel, zjišťovali, že jejich základny byly mezitím evakuovány a přesunuty dále od hranic. Obtížně sháněli jídlo, ubytování, náhradní díly a palivo. Každý, kdo někdy patřil k ustupující armádě, dobře ví, jak výstižné je slovo chaos.

Jakmile byli opět za kanálem La Manche, pustili se do další bitvy nad plážemi u Dunkerku, zatímco britské oddíly na zemi se pokoušely za každou cenu zabránit debaklu a hledaly cokoli, na čem by mohly doplout zpátky do Anglie, jejíž bílé útesy se lákavě rýsovaly nad klidnou mořskou hladinou.

Když z hrozné pláže odplul poslední Angličan a zbývající obránci nevelkého území upadli na dalších pět let do německého zajetí, Kanadáné byli na dně se silami. Utrpěli příšerný výprask: devět mrtvých, tři zranění, tři sestřelení a zajatí.

Po třech týdnech stále čekali na coltishallském letišti bez náhradních dílů a náradí, které zůstaly ve Francii. Jejich velící důstojník, major „Táta“ Gobiell, byl několik týdnů nemocný a do služby se již nevrátil. Britové jim slíbili nového velitele, jehož teď očekávali každým okamžikem.

Zpoza hangárů přijelo malé otevřené sportovní auto a zaparkovalo u dřevěných ubikací. Z vozu s jistými obtížemi vystoupil muž. Nikdo ho nepřišel přivítat. Muž se těžkým krokem vydal k budově „A“. O několik minut později vyšel ven a zamířil k ubikaci „B“. Kanadští piloti ho sledovali z okna

a divili se, proč chodí tak kolébavě s nohama od sebe. Dveře se otevřely a muž stanul na prahu. Výložky napovídaly, že má majorskou hodnost velitele perutě. Nikdo nevstal.

„Kdo tady velí?“ zajímal se nasupeně.

Nedaleko místa, kde se Steve Edmond rozvaloval v křesle a skrze modrý opar hleděl na příchozího, se zvedl robustní francouzský Kanad'an.

„Asi já,“ řekl Stan Turner. V té době měl Stan na kontě teprve dva potvrzené sestřely, ale později dosáhl celkem čtrnácti a dostal hromadu vyznamenání.

Britský důstojník s rozhněvanýma modrýma očima se obrátil na podpatku a zamířil k zaparkovaným letadlům. Kanad'ané pomalu vycházeli z ubikací, aby se podívali, co se bude dít.

„Já nevěřím vlastním očím,“ utrousil Johnny Latta směrem k Steveovi Edmondovi. „Ti mizerové nám poslali velícího důstojníka bez nohou.“

Byla to pravda. Příchozí ztěžka našlapoval na dvou protézách. Vytáhl se do kabiny jednoho letadla, nastartoval motor Rolls Royce Merlin, natočil stroj proti větru a vzlétl. Potom půl hodiny předváděl všechny známé akrobatické manévry, o nichž se psalo v učebnicích, a také některé zbrusu nové.

Byl dobrý částečně díky tomu, že se proslavil jako akrobatické eso ještě dříve, než dlouho před válkou přišel při havárii o obě nohy, a zčásti proto, že ho nehoda postihla. Když stíhací pilot prudce zatočí nebo letí na plný plyn střemhlav dolů, což je pro něho v soubojích životně důležité, na jeho organismus působí značné přetížení. V důsledku toho krev proudí z horní části těla dolů, dokud nedojde k přechodné ztrátě vědomí. Protože tento pilot neměl nohy, krev zůstávala v trupu, takže jeho letka brzy zjistila, že je schopen provádět prudší obraty než kdokoli jiný. Nakonec s Hurricanem přistál, vysoukal se z kabiny a kolébal se k zaraženým Kanad'anům.

„Jmenuji se Douglas Bader,“ oznámil, „a z nás se stane nejlepší zatracená perut' v celém zatraceném letectvu.“

Věděl, o čem mluví. Po prohrané bitvě o Francii a těsném úniku z pláží u Dunkerku se schylovalo k dalším událostem: velitel letectva Göring slíbil Hitlerovi vzdušnou převahu, nezbytnou k úspěšné invazi do Británie. Boj o nebe vstoupil do dějin jako bitva o Británii. Než skončila, Kanad'ané z 242. perutě, vždy pod vedením svého beznohého velícího důstojníka, dosáhli nejlepšího poměru sestřelů vůči ztrátám.

Na sklonku podzimu toho měla německá Luftwaffe dost a stáhla se zpátky do Francie. Hitler vynadal Göringovi a zaměřil svou pozornost na východ, do Ruska.

Během těchto tří bitev, o Francii, u Dunkerku a o Británii, jež proběhly během pouhých šesti měsíců uprostřed roku 1940, Kanad'ané zaznamenali osmdesát osm potvrzených sestřelů, z toho šedesát sedm v bitvě o Británii. Zároveň ale v bojích ztratili sedmnáct pilotů, z nichž všichni kromě tří byli francouzští Kanad'ané.

O padesát pět let později Steve Edmond vstal od svého pracovního stolu a jako mnohokrát předtím přistoupil k fotografii na stěně. Nebyli na ní všichni muži, s nimiž létal; někteří už v té době byli mrtví a jiní teprve měli přijít. Ukazovala však sedmnáct Kanad'anů v Duxfordu jednoho horkého a bezmračného dne na konci srpna uprostřed bitvy.

Skoro všichni již zemřeli. Většinou v boji během války. Tváře chlapců mezi devatenácti a dvaadvaceti lety vyzářovaly temperament, veselost a očekávání na prahu života, který byl souzen jen málokomu z nich.

Zadíval se na snímek pozorněji. Benzie, pilot na jeho křídle, byl sestřelen a zabit nad ústím Temže 7. září, dva týdny po fotografování. Solanders, mladík z Newfoundlandu, zahynul den nato.

Johnny Latta a Willie McKnight, stojící i létající těsně vedle sebe, přišli o život někde nad Biskajským zálivem v lednu 1941.

„Ty jsi z nás byl nejlepší, Willie,“ zašeptal starý muž. McKnight se jaksi přirozeně stal jako první esem i dvojitém esem: devět potvrzených sestřelů během prvních sedmnácti dnů bitvy, dvacet jedna vítězství, když zahynul, deset měsíců po první bojové akci, v pouhých jednadvaceti letech.

Steve Edmond se dožil poměrně vysokého věku a nesmírně zbohatl. Určitě byl jedním z největších těžařských magnátů v Ontariu. Celé ty roky měl fotografii na stěně, když bydlel v prospektorském srubu, když vydělal první milion dolarů a především když ho časopis *Forbes*

prohlásil za miliardáře.

Měl ji stále u sebe, aby mu připomínala děsivou křehkost toho, čemu říkáme život. Často při vzpomínání žasl, že přežil. Po prvním sestřelu byl v nemocnici právě v době, kdy 242. perut' v prosinci 1941 odcestovala na Dálný východ. Jakmile byl zase ve formě, přeřadili ho do výcvikového střediska.

Nespokojen se svým údělem zasypával nadřízené žádostmi, aby mohl zase bojovat, a nakonec dosáhl převelení, takže ještě stihl vylodění v Normandii, kde létal s novým bitevním bombardérem Typhoon, velice rychlým a velice silným, obávaným ničemem tanků.

Podruhé ho sestřelili nedaleko Remagenu, když se Američané valili přes Rýn. S tuctem dalších britských typhoonů připravoval půdu pro jejich postup. Příímý zásah do motoru mu poskytl jen několik vteřin na to, aby nabral výšku, otevřel kabinu a vyskočil ze zničeného letadla dříve, než vzplálo.

Seskok trval dlouho a následovalo tvrdé přistání, při kterém si zlomil obě nohy. Omámený bolestí ležel ve sněhu, jako ve snách vnímal, jak se kolem míhají oblé ocelové helmy, a velmi dobře si uvědomoval, že Němci chovají k typhoonům obzvláštní nenávisť a že lidé, na které útočil, patří k tankové divizi SS a nevyznačují se obzvláštní shovívavostí.

Přistoupila k němu zachumlaná postava a prohlížela si ho. Jakýsi hlas řekl: „No to se podívejme.“ Sestřelený pilot si ulehčeně vydechl. Jen málo Hitlerových věrných hovořilo s mississippským přízvukem.

Američané ho v morfiiovém opojení dopravili zpátky za Rýn a pak odletěl do Anglie. Když mu kosti patřičně srostly, nadřízení usoudili, že zbytečně zabírá postel dalším zraněným z fronty, a tak ho poslali na rekonvalescenci na jižní pobřeží, kde se belhal sem a tam a čekal na repatriaci do Kanady.

Odpočíval v Dilbury, nesourodém tudorovském sídle prodchnutém dějinami, mezi trávníky připomínajícími kulečnickové stoly a pohlednými sestřičkami. Na jaře mu bylo dvacet pět a měl hodnost velitele perutě.

Důstojníci obývali pokoje po dvou, ale trvalo celý týden, než mu přidělili spolubydlícího. Byl to zhruba stejně starý Američan bez uniformy. Levou ruku a rameno měl napadrt' po přestřelce v severní Itálii. To znamenalo tajnou operaci za nepřátelskými liniemi. Zvláštní jednotky.

„Ahoj,“ řekl nově příchozí. „Peter Lucas. Hraješ šachy?“

Steve Edmond vyšel z drsných hornických táborů v Ontariu a v roce 1938 vstoupil do Královského kanadského letectva, aby unikl nezaměstnanosti ve svém oboru v době, kdy svět neměl zájem o nikl. Později byl nikl součástí každého leteckého motoru, který ho dopravil na oblohu. Lucas pocházel z nejvyšších společenských vrstev Nové Anglie a od narození žil v hojnosti.

Dva mladí muži seděli na trávníku nad šachovnicí, když otevřeným oknem jídelny zazněl z rádia nemožně uhlazený hlas, typický pro tehdejší hlasatele BBC, a oznámil, že na Lüneburském vřesovišti byla podepsána bezpodmínečná německá kapitulace. Bylo 4. května 1945.

Válka v Evropě skončila. Američan a Kanadčan seděli, vzpomínali na všechny své přátele, kteří se nevrátí domů, a oba si později uvědomili, že to bylo naposledy, kdy plakali na veřejnosti.

O týden později se rozloučili a vrátili se každý do své země. Přátelství ze zotavovny na anglickém pobřeží jim však vydrželo na celý život.

Když Steve Edmond dorazil do Kanady, byla to jiná země, a on sám se rovněž změnil: ve významnaného válečného hrdinu, přicházejícího do vzkvétající ekonomiky. Odešel ze Sudburské kotliny. A do ní se také vrátil. Jeho otec i dědeček byli horníci. Kanadčané těžili měď a nikl kolem Sudbury od roku 1885 a Edmondové byli téměř celou dobu u toho.

Steve Edmond zjistil, že z platu od letectva ušetřil značnou sumu, a využil ji k tomu, aby jako první z rodiny vystudoval univerzitu. Vcelku pochopitelně se rozhodl pro báňské inženýrství a k němu si přidal hutnictví. V obou oborech patřil k nejlepším absolventům ročníku 1948, a proto po něm sáhla INCO, International Nickel Company, nejdůležitější zaměstnavatel v kotlině.

INCO, založená v roce 1902, přispěla k tomu, že se Kanada stala předním světovým dodavatelem niklu, a její činnost se zaměřovala především na velké ložisko u Sudbury v Ontariu. Edmond nastoupil do školicího programu pro důlní inženýry.

Steve Edmond se mohl stát důlním inženýrem a prožít spokojený, ale průměrný život v hrázdném domě na předměstí Sudbury, jenže nepokojná mysl mu stále našeptávala, že musí existovat nějaká lepší možnost.

Na univerzitě se naučil, že nejdůležitější niklová ruda, pentlandit, obsahuje také další prvky; vyskytují se v něm i platina, paládium, iridium, ruthenium, rhodium, telur, selen, kobalt, stříbro a zlato. Edmond začal studovat vzácné kovy, jejich využití a možné uplatnění na trhu. Nikdo další se tím nezatežoval. Jejich zastoupení v rudě bylo tak nízké, že z ekonomického hlediska nemohly přinést zisk, a tak končily na haldách. Jen málo lidí o vzácných kovech něco vědělo.

Téměř všechna velká jmění se zakládají na jediném převratném nápadu a odvaze k jeho uskutečnění. Pomáhají také tvrdá práce a štěstí. Převratný nápad Stevea Edmonda spočíval v tom, že se odebral zpátky do laboratoře, kde ostatní mladí důlní inženýři pomáhali s úrodou ječmene tím, že ji pili. Výsledkem byl proces, kterému se dnes říká „louhování kyselinou pod tlakem“.

V podstatě jde o to, že se malé množství vzácných kovů v odpadu rozpustí a později znovu změní v kov.

Kdyby se svým objevem seznámil INCO, možná by ho poplácali po zádech, nebo dokonce uspořádali slavnostní večeři na jeho počest. Místo toho podal výpověď, odjel třetí třídou do Toronta a zamířil na patentový úřad. Bylo mu třicet a budoucnost měl před sebou.

Vypůjčil si, samozřejmě, ale ne moc, protože jeho plán nevyžadoval velké náklady. Když je ložisko pentlanditu vyčerpáno úplně nebo alespoň do té míry, že se těžba již nevyplatí, za těžebními společnostmi zůstávají obrovské haldy zvané „hlušinové přehradý“. Hlušina byla odpad a nikdo ji nechtěl. Steve Edmond ano. Kупoval ji za pár centů.

Založil firmu Edmond Metals, známou na torontské burze prostě jako Emmy, a její akcie stoupaly. Nikdy ji navzdory lákavým nabídkám neprodal, nikdy se nepustil do spekulací, které mu nabízely banky a finanční poradci. Tak se vyvaroval prudkých vzestupů, nafouknutých bublin a pádů. Ve čtyřiceti byl multimilionářem a v roce 1985, ve věku šedesáti pěti let, se zařadil do těžko definovatelné kategorie miliardářů.

Nevychloubal se, nikdy nezapomněl na své kořeny, hojně přispíval na charitu, vyhýbal se politikům, ale choval se k nim přátelsky, a byl znám jako dobrý otec rodiny.

Během let se vyskytlo několik pošetilců, kteří se nechali zmást jeho přívětivým zevnějškem a pokusili se ho podvést, obelhat nebo okrást. Všichni zjistili, často ze svého pohledu příliš pozdě, že Steve Edmond má v sobě tolik oceli jako všechny letecké motory, za nimiž kdy seděl.

Oženil se jednou, v roce 1949, těsně před svým velkým objevem. S Fay se vzali z lásky a ta jim vydržela až do roku 1994, kdy manželka zemřela na motorickou neuropatii. Jediné dítě, dcera Annie, se jim narodilo v roce 1950.

K stáru ji Steve Edmond miloval stejně jako kdykoli předtím, výborně vycházel s profesorem Adrianem Colensem, akademikem z Georgetownské univerzity, kterého si vzala ve dvaadvaceti, a nedal dopustit na svého jediného vnuka, dvacetiletého Rickyho, který byl právě kdesi v Evropě, než nastoupí na univerzitu.

Steve Edmond se většinou projevoval jako spokojený muž, na což měl plné právo, ale přicházely dny, kdy býval podrážděný a neklidný. Tehdy přecházel po své luxusní kanceláři vysoko nad městem Windsor v Ontariu a znovu si dlouze prohlížel tváře na fotografii. Tváře z dávno uplynulých časů.

Zazvonil domácí telefon. Muž se vrátil k psacímu stolu.

„Ano, Jean?“

„Na lince je paní Colensová z Virginie.“

„Dobře. Přepojte ji.“ Než dostal spojení, opřel se v čalouněném otáčecím křesle. „Ahoj, drahoušku. Jak se máš?“

Zatímco poslouchal, z tváře se mu vytratil úsměv. Předklonil se v křesle a položil lokty na stůl.

„Co myslíš tím ‚pohřešují‘?... Zkusila jsi tam zavolat?... Bosna? Telefony nefungují... Annie, víš, děti dneska moc nepíší... možná to tam zůstalo někde na poště... ano, já chápu, že to slíbil... dobře, nech to na mně. Pro koho pracoval?“

Vzal si tužku a blok papírů a poznamenal si, co mu dcera diktovala.

„Loaves’n’Fishes. Takhle se jmenují? To je humanitární organizace? Jídlo pro uprchlíky. Výborně, budou na seznamu. Musejí být. Nech to na mně, drahoušku. Ano, jakmile se něco dozvím.“

Když položil telefon, na chvíli se zamyslel, a pak zavolal výkonnému řediteli své firmy.

„Máme mezi těmi vlasatými mladíky, které zaměstnáváme, někoho, kdo rozumí vyhledávání na internetu?“ zeptal se. Ředitel byl překvapen.

„Samozřejmě. Spoustu.“

„Chci jméno a soukromé číslo šéfa amerického charitativního spolku Loaves’n’Fishes. Ne, to stačí. A potřebuji to rychle.“

Informace obdržel během deseti minut. O hodinu později uzavřel dlouhý telefonát s osazenstvem elegantní budovy v Charlestonu v Jižní Karolíně, kde měl sídlo jeden z oněch vysmívaných televizních evangelistů, kteří od důvěřivých lidí získávají velké peníze výměnou za příslib vykoupení.

Organizaci Loaves’n’Fishes založil nakrátko ostříhaný spasitel proto, aby získávala prostředky pro nebohé běžence v Bosně, zmítané tehdy krutou občanskou válkou. Kolik dolarů dostali potřební a kolik pohltila kolona reverendových limuzín, to ať každý posoudí sám. Ale pokud Ricky Colenso pracuje pro Loaves’n’Fishes jako dobrovolník, tvrdil hlas z Charlestonu, pak se musí nacházet v distribučním středisku v městě zvaném Travník.

„Jean, vzpomínáte si, jak před několika lety přišel jeden člověk z Toronta o pár starých obrazů, když se někdo vloupal do jeho venkovského domu? Psalo se o tom v novinách. Potom se zase našly. Někdo v klubu mi říkal, že mu je vypátrala a vrátila nějaká velice diskrétní agentura. Potřebuji jeho jméno. Zavolejte mi nazpátek.“

Tohle na internetu rozhodně nebylo, ale existovaly i jiné sítě. Jean Searleová, jeho dlouholetá osobní sekretářka, využila kontaktů se svými kolegyněmi, z nichž jedna pracovala u policejního ředitele.

„Rubinstein? Dobře. Sežeňte mi pana Rubinsteina v Torontu nebo kdekoli jinde.“

Trvalo to půl hodiny. Sběratel umění byl zastižen v Rijksmuseum v Amsterdamu, kam se znovu zajel podívat na Rembrandtovu *Noční hlídku*. Vzhledem k šestihodinovému časovému rozdílu ho vyrušili od večere. Ochotně však pomohl.

„Jean,“ řekl Steve Edmond, když s ním dohovořil, „zavolejte na letiště. Ať připraví grummana. Hned. Chci letět do Londýna. Ne, v Anglii. Za svítání.“

Bylo 10. června 1995.

KAPITOLA ČTVRTÁ

Voják

Sotva Cal Dexter složil přísahu věrnosti, poslali ho do tábora pro nováčky na základní výcvik. Nemusel jezdit daleko, Fort Dix leží přímo v New Jersey.

Na jaře roku 1968 do armády proudily tisíce mladých Američanů, z 95 procent nedobrovolných odvedenců. Instruktoři s nimi neměli slitování. Jejich úkolem bylo přeměnit masu mladíků připravených o vlasy v cosi připomínajícího vojáky, než budou po třech měsících odveleni někam jinam.

Naprosto nezáleželo na tom, odkud mladí muži pocházejí, kdo jsou jejich otcové a jakého dosáhli vzdělání. Rovněžsi než ve výcvikovém táboře si mohli být snad jen před smrtí. Ta přišla později. Pro některé z nich.

Dexter byl založením rebel, ale měl více životních zkušeností než většina ostatních. Jednoduchá vojenská strava se mu zamlouvala více než jídlo, které někdy dostával na stavbách, a tak ji s chutí spořádal.

Na rozdíl od bohatých chlapců mu nečinilo potíže spát ve velké ložnici, mýt se ve společné umývárně a mít veškerou výstroj předpisově uloženou v jedné malé skřínce. Nejvíce se mu hodilo, že po něm nikdy nikdo neuklízěl, a proto nic takového neočekával ani v táboře. Někteří jiní, zvyklí na péči služebnictva, trávili hodně času běháním po cvičáku nebo děláním kliků pod dohledem nespokojeného seržanta.

Dexter sice nechápal smysl některých pravidel a rituálů, ale byl dost chytrý na to, aby o tom pomlčel. Především mu nešlo na rozum, proč mají seržanti vždycky pravdu a on se vždycky mýlí.

Brzy se ukázalo, jaké výhody získal dobrovolným vstupem do armády za tři roky. Desátníci a seržanti, kteří se svým postavením ve výcvikovém táboře téměř vyrovnali Bohu, se o jeho postavení přirozeně dozvěděli a přestali ho pérovat. Koneckonců, zanedlouho se měl stát „jedním z nich“. Zámožní mamínčini mazánkové na tom byli hůř.

Po dvou týdnech ho čekalo první hodnocení. V jeho rámci předstoupil před zřídka vídaného tvora, totiž před důstojníka. V tomto případě majora. „Máte nějakou zvláštní kvalifikaci?“ zeptal se major, pravděpodobně poddesetitisící.

„Umím řídit buldozer, pane,“ odpověděl Dexter.

Major se podíval do jeho složky a vzhlédl.

„Kdy jste s tím začal?“

„Loni, pane. Mezi ukončením školy a nástupem do armády.“

„Podle papírů je vám teprve osmnáct. Takže jste musel řídit v sedmnácti.“

„Ano, pane.“

„To je nezákonné.“

„Proboha, pane, to mě mrzí. Nevěděl jsem o tom.“

Vycítil, že desátník, stojící v pozoru za ním, má jisté potíže se zachováním vážného výrazu. Ovšem pro majora byl problém vyřešen.

„Řekl bych, že to je strojařská specializace. Nějaké námitky?“

„Ne, pane.“

Jen málokdo se s Fort Dixem loučil se slzami v očích. Výcvikový tábor není dovolená. Mladíci jej však opouštěli, přinejmenším většina z nich, s rovnými zády, širokými rameny, sestřihem na ježka, hodností vojína, vojenským pytle a jízdenkou do další posádky. V Dexterově případě to byl Fort Leonard Wood v Missouri, středisko pokračovacího výcviku.

Základní strojařské školení se neomezovalo pouze na řízení buldozeru, zahrnovalo ovládání jakéhokoli vozidla s koly nebo pásy, opravy motorů a údržbu strojů a padesát dalších kurzů, pokud by na ně byl čas. Po dalších třech měsících Dexter získal vojenský doklad o odbornosti a byl přeřazen do Fort Knoxu v Kentucky.

Většina lidí zná Fort Knox jen jako úložiště amerických federálních zlatých rezerv, fantastickou mekkou každého snícího bankovního lupiče a námět bezpočtu románů a filmů.

Kromě toho se tam ovšem nachází také významná armádní základna a vojenská škola. Na kterékoli základně takové velikosti se vždycky něco staví, je třeba vyhloubit okopy pro tanky nebo zahrnout nějakou jámu. Cal Dexter působil ve Fort Knoxu šest měsíců u posádkových ženistů, když ho předvolali na štáb.

Nedávno oslavil devatenácté narozeniny a získal hodnost vojína první třídy, PFC. Velící důstojník vypadal zasmušile, jako by se mu chystal oznámit úmrtí v rodině. Cal si pomyslel, že se možná něco přihodilo otci.

„Jedete do Vietnamu,“ řekl major.

„Výborně,“ odpověděl PFC. Major, který zbytek kariéry přečkal v uklidňující rodinné atmosféře v anonymním domku na základně v Kentucky, několikrát zamrkal.

„Dobře, pak je všechno v pořádku,“ usoudil.

Po čtrnácti dnech si Cal Dexter sbalil pytel, rozloučil se s kamarády, které u ženistů získal, a nastoupil do autobusu, jenž přijel vyzvednout tucet převelených. Za další týden sestoupil na rampě

nákladního letadla C5 Galaxy do nesnesitelného parna ve vojenské části saigonského letiště.

Když odjížděli od letištní budovy, seděl vepředu vedle řidiče autobusu. „U čeho sloužíš?“ zeptal se desátník a zabočil mezi hangáry.

„Řídím buldozery,“ řekl Dexter.

„Tak to budeš nejspíš TP jako my všichni tady.“

„TP?“ podivil se Dexter. Nikdy předtím tu zkratku neslyšel.

„Týlovej parchant,“ vysvětlil desátník.

Tehdy se Dexter poprvé seznámil s místní hierarchií. Devět z deseti vojáků, kteří se octli ve Vietnamu, se nikdy nedostalo do kontaktu s Vietkongem, nevypálilo jedinou ránu a jen zřídka zaslechlo střelbu. Padesát tisíc jmen na Památníku vietnamské války u nádrže Reflecting Pool ve Washingtonu náleží až na několik výjimek ke zbývajícím deseti procentům. I v boji proti záložní armádě místních kuchařů, prادلen a pomocných sil museli Američané nasadit devět vojáků na podporu každého, který se pokoušel vyhrát válku v džungli.

„Která jednotka?“ zajímal se desátník.

„První ženijní prapor, Big Red One.“

Řidič se zajíkl jako vyplašený netopýr.

„Promiň,“ řekl. „Nenechal jsem tě domluvit. Tak to je Lai Khe. Okraj Železného trojúhelníku. To ti nezávidím, kamaráde.“

„Je to zlé?“

„Něco jako Dantovo peklo, brácho.“

Dexter o Dantovi nikdy neslyšel a předpokládal, že to je někdo z jiné jednotky. Pokrčil rameny.

Ze Saigonu vedla cesta přímo do Lai Khe. Byla to hlavní silnice číslo 13 přes Phu Cuong, protínající východní okraj Trojúhelníku u Ben Cat a pokračující dalších dvacet pět kilometrů. Nebylo však moudré pouštět se po ní bez obrněného doprovodu a v noci ani s ním. Vedla zalesněnou venkovskou krajinou, v níž číhalo mnoho oddílů Vietkongu. Do rozlehlé chráněné oblasti, ve které operovala 1. pěší divize, Big Red One, se Cal Dexter dostal vrtulníkem. Znovu si hodil pytel přes rameno a zeptal se, kudy se dostane na velitelství prvního ženijního praporu.

Cestou míjel vozový park a spatřil něco, co mu vyrazilo dech. Zastavil kolemjdoucího vojáka a zajímal se:

„Co to sakra je?“

„Prasečí rypák,“ odpověděl voják lakonicky. „Na pozemní práce.“

Společně s 25. pěší divizí „Tropický blesk“ se Big Red One snažila zvládnout oblast, která byla považována za nejnebezpečnější na celém poloostrově, totiž Železný trojúhelník. Hustá vegetace představovala neproniknutelnou překážku pro vetřelce a ochranný labyrint pro partyzány, takže jedinou možností, jak zajistit vyrovnané šance na bitevním poli, zůstávalo vymýcení džungle.

Právě pro tento úkol byly vyvinuty hrůzu nahánějící stroje. K nim patřil tankdozer, středně těžký tank M-48 opatřený vpředu buldozerovou radlicí. Pokud byla radlice sklopená, tank čistil terén před sebou a zároveň poskytoval ochranu posádce ve střelecké věži. Mnohem větší však byl římský pluh neboli „prasečí rypák“.

Nesmírně silný stroj se vypořádal s každým keřem, stromem nebo balvanem. Na šedesátitunové pásové vozidlo D7E byla namontována speciálně vykovaná zakřivená radlice, jejíž vystupující spodní část z kalené oceli dokázala rozštípnout strom s metrovým kmenem.

Osamocený řidič seděl ve vyvýšené kabině, chráněný horní trubkovou konstrukcí „proti bolení hlavy“ před troskami, které by mu mohly rozdrtit lebku, a pancéřováním před kulkami ostřelovačů a útočícími partyzány.

Slovo „římský“ nijak nesouviselo s hlavním městem Itálie, ale s městečkem Rome v Georgii, kde hrozivý stroj postavili. A tento římský pluh měl za úkol přeměnit každý kousek země, kterému se dostalo jeho pozornosti, v oblast napříště nepoužitelnou jako útočiště Vietkongu.

Dexter se dostavil do kanceláře praporu, zasalutoval a představil se. „Dobrý den, pane. Vojín první třídy Calvin Dexter se hlásí do služby, pane. Jsem váš nový řidič prasečího rypáku. Pane.“

Poručík za stolem unaveně vzdychl. Jeho roční služba se chýlila ke konci. Prodloužení kategoricky odmítl. Nenáviděl tuhle zemi, neviditelný, ale smrtící Vietkong, horko, vlhkost, komáry

a také svědivou vyrážku, která se mu opakovaně objevovala na přirození a na zadku. Při teplotách kolem pětatřiceti stupňů ho těžko něco mohlo potěšit méně než příchod nějakého šprýmaře.

Ale Cal Dexter byl houževnatý mladík. Neochvějně šel za svým cílem. Dva týdny po nástupu k jednotce skutečně usedl do římského pluhu. Když s ním vyjel poprvé, zkušenější řidič mu nabídl několik rad. Poslechl si je, vyšplhal do kabiny a vyrazil na kombinovanou celodenní operaci s podporou pěchoty. Zvládl impozantní stroj po svém, jinak a lépe.

Poručík, který byl sám technik, ale sám sobě úkoly zřejmě nepřiděloval, mu věnoval stále větší pozornost. Tichý mladík toho příliš nenamluvil, avšak všechno se zájmem sledoval.

„Je to tvrd'ák,“ řekl si důstojník po dalším týdnu. „Je nafoukaný, je to samotář a má nadání. Uvidíme, jak snadno se nechá vyplašit.“

Urostlý kulometčík neměl žádný důvod, aby daleko menšímu řidiči pluhu znepříjemnil život, a přece právě to udělal. Když se do vojína první třídy z New Jersey navezl potřetí, došlo k potyčce. Ale ne na veřejnosti. To bylo proti pravidlům. Za jídelnou se však nacházelo malé prostranství. Bylo ujednáno, že své neshody vyřeší tam, holýma rukama, po setmění.

Sešli se ve světle reflektorů, uprostřed kruhu dalšího sta vojáků, kteří většinou sázeli proti drobnějšímu muži. Diváci všeobecně předpokládali, že uvidí opakování pěstního souboje mezi Georgem Kennedym a Paulem Newmanem z filmu *Frajer Luke*. Mýlili se.

Nikdo se nezmínil o oficiálních pravidlech boxu, a tak menší muž bez okolků přistoupil ke kulometčíkovi, přihrčením se vyhnul prudké ráně pěstí a vši silou soupeře nakopl do česky. Potom soupeře, poskakujícího po jedné noze, oběhl, zasadil mu dva údery na ledviny a kolenem ho zasáhl do rozkroku.

Když vyšší muž sklonil hlavu na jeho úroveň, řidič buldozeru ho klouby pravé ruky praštil do levého spánku, čímž pro kulometčíka skončil večer.

„Nebojoval jsi čestně,“ řekl bookmaker, když Dexter natáhl ruku pro výhru.

„Ne, a ani jsem neprohrál,“ zněla odpověď. Za přihlížejícími kývl důstojník na dvojici vojenských policistů, které s sebou přivedl, a ti vykročili Dextera zatknout. Kulhající kulometčík později dostal svých slíbených dvacet dolarů.

Řidič buldozeru dostal třicet dní vězení, kromě jiného proto, že odmítl prozradit jméno svého protivníka. Tvrdá pryčna mu ani trochu nevadila, takže spal ještě v době, kdy někdo začal přejíždět po mřížích kovovou lžicí. Svítalo.

„Vztyk, vojáku,“ ozval se jakýsi hlas. Dexter se probudil, sklouzl z pryčny a postavil se do pozoru. Příchozí měl na límci jeden stříbrný proužek, což ukazovalo na hodnost poručíka. „Třicet dnů v chládku je pěkná otrava,“ řekl.

„Nějak to přečkám, pane,“ odpověděl bývalý PFC, nyní degradovaný zpátky na vojína.

„Nebo by vás mohli pustit hned teď.“

„Myslím, že to má nějaký háček, pane.“

„To má. Přestanete jezdit s těmi přerostlými hračkami a dáte se k mé jednotce. Časem se ukáže, jestli jste takový chlap, jak si o sobě myslíte.“

„A vaše jednotka, pane?“

„Říkají mi Krysa šest. Půjdeme?“

Důstojník podepsal propuštění vězně a na snídani ho vzal do nejmenší a nejexkluzivnější jídelny v celé 1. divizi. Nikdo tam nesměl bez povolení, které v té době vlastnilo čtrnáct lidí. Dexter se stal patnáctým členem společnosti, ale počet během dalšího týdne klesl na třináct, když byli dva z nich zabiti.

Na dveřích „chatrče“, jak nazývali svůj nevelký klub, visel zvláštní znak. Zobrazoval hlodavce na zadních, s bojovnou grimasou v obličeji a falickým jazykem, pistolí v jedné ruce a lahví tvrdého alkoholu ve druhé. Dexter vstoupil k Tunelovým krysám.

Tunelové krysy, jejichž sestava se během šesti let bezpočtukrát změnila, dělaly tu nejšpinavější, nejnebezpečnější a zdaleka nejděsivější práci ve vietnamské válce, a přece jejich činnost podléhala tak přísnému utajení a bylo jich tak málo, že o nich dnes prakticky nikdo neví, dokonce ani v Americe.

Jejich počet za celou válku pravděpodobně nepřekročil 350. Příslušníci malé jednotky se

rekrutovali z řad ženistů Big Red One a 25. divize Tropický blesk. Stovka se jich nikdy nevrátila domů. Přibližně sto dalších bylo s křikem a na pokraji šílenství odvečeno z válečné zóny, podstoupilo posttraumatickou léčbu a do boje již nezasáhlo. Zbytek odjel zpátky do Ameriky, kde se tito zamlklí samotáři jen zřídka zmiňovali o tom, co ve Vietnamu dělali.

Ačkoli Spojené státy obvykle nezapomínají na své válečné hrdiny, v tomto případě nenásledovalo udělování medailí a odhalování pamětních desek. Tunelové krysy přišly odnikud, plnily své úkoly, protože je bylo třeba plnit, a znovu upadly v zapomnění. A na začátku jejich příběhu byla rozbolavělá zadnice jednoho seržanta.

USA neokupovaly Vietnam jako první, nýbrž jako poslední. Před Američany přišli Francouzi, kteří kolonizovali provincie Tonkin na severu, Annam ve středu a Kočincína na jihu země a zahrnuli je spolu s Laosem a Kambodžou do jediného státního útvaru.

Po vpádu Japonců v roce 1940 však byli Francouzi vytlačeni a po porážce Japonska v roce 1945 Vietnamci věřili, že konečně dojde ke sjednocení země, zbavené zahraniční nadvlády. Francouzi měli jiné plány a vrátili se. Vůdcem boje za nezávislost (zpočátku jich bylo víc) se stal komunista Ho Či Min. Ten vytvořil odbojové hnutí Vietminh. Vietnamci se stáhli zpátky do džungle, aby pokračovali v boji tak dlouho, dokud bude třeba.

Bašta odporu se nacházela v hustě zalesněné venkovské oblasti severozápadně od Saigonu a táhla se až ke kambodžské hranici. Francouzi (stejně jako později Američané) do ní vysílali jednu trestnou výpravu za druhou. Místní zemědělci se nesnažili zachránit útekem, místo toho se zakopali.

Nedisponovali žádnou technikou, jen mravenčí schopností tvrdé práce, trpělivostí, znalostí místních poměrů a chytrostí. Kromě toho měli motyky, lopaty a koše z palmových listů. Nikdy se nepodařilo vyčíslit, kolik tun zeminy prošlo jejich rukama. Prostě kopali a vynášeli hlínu na povrch. Než poražení Francouzi v roce 1954 odešli, Železný trojúhelník se změnil v bludiště šachet a tunelů. A o těch nikdo nevěděl.

Pak se objevili Američané a nastolili vládu, kterou Vietnamci považovali za prodlouženou ruku další koloniální mocnosti. Bojovníci se vrátili do džungle a pokračovali v partyzánské válce. A znovu kopali. V roce 1964 měli v podzemí tři sta kilometrů tunelů, jeskyní, průchodů a skrýší.

Když si Američané konečně začali uvědomovat, jaký systém se pod zemí skrývá, jeho složitost jim vyrazila dech. Svislé šachty byly tak dokonale zamaskované, že se v džunglovém podrostu nedaly rozpoznat ani z bezprostřední blízkosti. Mezi jeskyněmi, uspořádanými až do pěti úrovní, z nichž nejspodnější se nalézala v hloubce patnácti metrů, se táhly úzké točité chodby, kterými se mohli protáhnout jedině Vietnamci nebo drobní šlachovití běloši.

Nahoru či dolů mezi jednotlivými patry se přecházelo padacími dveřmi. Ty byly rovněž zamaskované, takže vypadaly jako slepé konce tunelů. V podzemí se ukrývala skladiště, shromažďovací jeskyně, společné ložnice, opravářské dílny, jídelny, a dokonce i nemocnice. V roce 1966 se tam mohla schovat celá brigáda, ale až do ofenzívy Tet to nebylo zapotřebí.

Na vetřelce čekala řada nástrah. Došlo-li k objevení svislé šachty, na jejím dně mohla čekat nastražená výbušnina. Střílet do tunelů nemělo smysl, neboť se vždy po několika metrech stáčely, takže se kulky zarývaly do stěn.

Odpalování náloží nepomáhalo. V temném podzemí se nacházela spousta náhradních chodeb, o nichž věděli jen místní. Ani použití plynu nic neřešilo, protože jej zachycovaly vodní uzávěry, připomínající kanalizační potrubí obracející se o sto osmdesát stupňů.

Řetězec tunelů se táhl džunglí téměř od předměstí Saigonu bezmála ke kambodžské hranici. Existovaly i jiné systémy, ale žádný z nich se nevyrovnal tunelům Cu Chi, pojmenovaným podle nejbližšího města.

Po monzunových deštích byl lateritový jíl měkký, takže se snadno kopal, seškraboval a vynášel v koších. V následném suchu ztvrdl jako beton.

Po Kennedyho smrti začali Američané od jara 1964 proudit do země v opravdu značném počtu a již se nejednalo pouze o instruktory, ale o bojové jednotky. Měli převahu, zbraně, stroje, palebnou sílu – a nebylo proti komu bojovat. Nebylo proti komu bojovat, protože nikoho nenašli; pokud měli štěstí, občas narazili na mrtvolu partyzána. Útoků a obětí na životech však začalo rychle přibývat.

Zprvu převládal názor, že bojovníci Vietkongu se přes den stávají rolníky, k nerozeznání

podobnými milionům ostatních, a v noci znovu sahají po zbraních. Ale proč bylo přes den tolik ztrát a nebylo po kom střílet? V lednu 1966 se divize Big Red One rozhodla, že jednou provždy vyčistí Železný trojúhelník. Začala operace Crimp.

Divize se shromáždila na jednom okraji, vějířovitě se rozvinula a postupovala kupředu. Měla dost munice na to, aby celou Indočinu srovnala se zemí. Jednotky přešly celou oblast a nikoho nenašly. Zpoza rojnice začal pálit ostřelovač a pět Američanů přišlo o život. Ať střílel kdokoli, měl jen starou sovětskou karabinu, ale kulka do srdce je v každém případě kulka do srdce.

Vojáci se obrátili a prohledali terén ještě jednou. Nic, žádní nepřátelé. Následovali další mrtví, všichni střeleni do zad. Američané objevili několik okopů a protiletectvých krytů. Prázdných, nepoužitelných jako skryš. Poté zase spustil ostřelovač, avšak v dohledu nebyly žádné prchající postavy, jejichž palbu by bylo možné opětovat.

Čtvrtého dne operace se seržant Stewart Green, krajně znechucený stejně jako všichni jeho druzi, posadil, aby si odpočinul. Za dvě vteřiny byl znovu na nohou a držel se za zadek. Ve Vietnamu se vyskytovali bodaví mravenci, škorpióni i hadi. Seržant byl přesvědčen, že ho něco píchlo nebo kouslo. Škrábl se však o hlavičku hřebíku. Hřebík trčel z rámu, který patřil k tajným dveřím šachty vedoucí přímo dolů do tmy. Americká armáda zjistila, kam se ostřelovači poděli. Dva roky pochodovala nad jejich hlavami.

Nepřicházelo v úvahu bojovat s partyzány žijícími a skrývajícími se v podzemí s pomocí dálkově ovládaných zbraní. Společnost, která o dva roky později vyslala dva muže na procházku po Měsíci, neměla techniku pro boj v tunelech Cu Chi. Zbývala jediná možnost, jak se postavit neviditelnému nepříteli.

Někdo se musel svléci do tenkých bavlněných spodků a s pistolí, nožem a svítilnou sestoupit do černočerného, páchnoucího, zatuchlého, cizího, nezmapovaného, nástrahami prošpikovaného, smrtícího, vrcholně klaustrofobního labyrintu úzkých chodeb bez jakéhokoli známého východu a zabíjet cíhající příslušníky Vietkongu v jejich vlastních doupatech.

Na základě zvláštních požadavků bylo vybráno několik mužů. Vysocí a svalnatí byli k ničemu. Nehodilo se ani 95 procent těch, kteří trpěli klaustrofobií. Nehodili se žvanilové, exhibicionisté a vychloubači. Jako ideální se projevíly nenápadné, tiché, rezervované a samostatné osobnosti, často samotáři ve svých jednotkách. Museli být vyrovnaní, možná dokonce lhostejní, chladnokrevní a skoro imunní vůči panice, pod zemí skuteční zabijáci.

Armádní byrokracie, která se nikdy nebojí použít deset slov tam, kde by stačila dvě, z nich udělala „personál pro průzkum tunelů“. Oni sami si říkali Tunelové krysy.

Když do Vietnamu přiletěl Cal Dexter, jednotka existovala již tři roky a byla jedinou, v níž zastoupení nositelů Purpurového srdce (za zranění v boji) dosáhlo sta procent.

Velící důstojník byl v té době znám jako Krysa šest. Také všichni ostatní měli svá čísla. Vojáci z jednotky se po vstupu stýkali jen se svými spolubojovníky a ostatní k nim vzhlíželi s bázni, jakou lidé pocítují v přítomnosti člověka odsouzeného na smrt.

Krysa šest se ve svém odhadu nezmýlil. Houževnatý malý mladík ze staveníšť v New Jersey, muž s vražednými pěstmi a nohama, s očima jako Paul Newman a postrádající nervy, byl jeho člověk.

Vzal ho dolů do tunelů Cu Chi a během jediné hodiny zjistil, že nováček bude ještě lepší bojovník než on. Pod zemí, kde neplatí hodnota a velitel netrvá na oslovení „pane“, se z nich stali partneři. Téměř dva roky sváděli boje a zabíjeli v podzemní temnotě, pak se ale sešli Henry Kissinger a Le Duc Tho a dojednali, že se Amerika stáhne z Vietnamu. Potom válčení ztratilo smysl.

Pro ostatní vojáky z Big Red One se dvojice stala legendou, o jaké se mluví jen šepem. Důstojník měl přezdívku „Jezevec“ a čerstvě povýšenému seržantovi se začalo říkat „Krték“.

KAPITOLA PÁTÁ

Tunelová krysa

Je-li v armádě mezi dvěma mladými muži věkový rozdíl šesti let, jako by patřili každý do jiné generace. Ten starší působí téměř otcovským dojmem. Stejně tomu bylo s Jezevcem a Krtkem. Pěťadvacetiletý důstojník se narodil o šest let dřív. Kromě toho pocházel z odlišného společenského prostředí a měl daleko lepší vzdělání.

Jeho rodiče byli studovaní lidé. Po střední škole strávil rok cestováním po Evropě a prohlédl si starověké Řecko a Řím a historickou Itálii, Německo, Francii a Británii.

Následovaly čtyři roky na koleji, kde studoval stavební a strojní inženýrství, a pak přišel povolávací rozkaz. Také on se zavázal ke tříleté službě a byl poslán rovnou na důstojnickou školu ve Fort Belvoiru ve Virginii.

Fort Belvoir tehdy chrtil nižší důstojníky po stovkách. Devět měsíců po zápisu Jezevec absolvoval jako podporučík a na poručíka byl povýšen ve Vietnamu, když vstupoval do 1. ženijního praporu divize Big Red One. Nechal se zlákat k Tunelovým krysám a vzhledem ke své hodnotě se stal Krysou číslo šest, když jeho předchůdce odletěl domů. Před sebou měl ještě devět měsíců z požadované roční služby, o dva měsíce méně než Dexter.

Během jednoho měsíce se však ukázalo, že jakmile se ti dva vydají do tunelů, jejich role se obrátí. Jezevec se podřídil Krtkovi a uznal, že mladý muž s letitými zkušenostmi z ulic a staveníšť New Jersey má jakýsi smysl pro nebezpečí, pro tichou hrozbu za nejbližším rohem a pach nastražené výbušniny, smysl, který nelze nahradit žádným univerzitním diplomem a jenž jim možná zachrání život.

Ještě než oba přišli do Vietnamu, americké vrchní velení dospělo k názoru, že snahy o rozbití soustavy tunelů napadrt' s pomocí výbušnin jsou ztrátou času. Vyprahlý laterit byl moc tvrdý a systém příliš složitý. Neustálé zahýbání chodeb způsobovalo, že dosah výbušné síly byl omezený a zcela nedostatečný.

Proběhly pokusy o zaplavení tunelů, ale voda prostě unikla podlahami. Kvůli vodním uzávěrům neuspěl ani plyn. Bylo rozhodnuto, že jediný způsob, jak nepřítele přinutit k boji, je sestoupit do podzemí a zkusit vyhledat centrální síť celé válečné zóny C Vietkongu.

Panovalo přesvědčení, že tato síť leží kdesi v chodbách mezi severním výběžkem Železného trojúhelníku u soutoku řek Saigon a Thi Tinh a lesy Boi Loi u kambodžské hranice. Najít velitelství, zlikvidovat nejvyšší důstojníky a zmocnit se značného množství zpravodajských materiálů, které se pod zemí musely nacházet – tak zněl úkol, jehož splnění by mělo nepředstavitelný význam.

Velitelství se ve skutečnosti rozkládalo pod lesy Ho Bo, dále ve vnitrozemí na břehu řeky Saigon, a nebylo nikdy objeveno. Ale kdykoli tankdozery nebo římské pluhy odkryly další vchod do podzemí, Tunelové krysy sestoupily do pekla, aby prozkoumaly situaci.

Šachty byly bez výjimky svislé a představovaly první nebezpečí. Spustit se dolů po nohou znamenalo vystavit dolní polovinu těla partyzánovi, který mohl v tunelu číhat. Ten by s potěšením vrazil hrot bambusového oštěpu, připomínající jehlu, hluboko do slabin nebo břicha houpajícího se amerického vojáka a vzápětí se kvapem ztratil do tmy. Než by umírajícího Američana vytáhli na povrch, přičemž by se konec oštěpu otíral o stěny a hrot páral střeva, šance na přežití by byly minimální.

Jít dolů po hlavě znamenalo riskovat, že se kopí, bajonet nebo kulka z bezprostřední blízkosti zaryjí do spodní části krku.

Nejbezpečnější bylo spouštět se pomalu, pak seskočit poslední metr a půl a okamžitě začít střílet, pokud člověk v tunelu zaznamenal sebemenší pohyb. Na dně šachty ovšem mohly být větve a listí, zakrývající jámu s ostrými bambusovými bodci. Ty pevně držely v zemi a měly otrávené hroty, které jako nůž projely podrážkou, chodidlem a nártem. Kvůli speciálně vyřezávaným špičkám se stěží daly vytáhnout. Také setkání s nimi přežil jen málokdo.

Jakmile se voják dostal do tunelu a plížil se vpřed, hrozilo nebezpečí, že by za nejbližším rohem mohl čekat partyzán či spíše past s výbušninou. Ty byly sestrojovány s velkou vynalézavostí a před dalším postupem musely být zneškodněny.

Některé hrůzné zážitky vůbec nesouvisely s Vietkongem. Pokud je nevyrušila přítomnost člověka, v jeskyních se přes den zdržovali kaloni jeskynní a netopýři černovousí. Stejně tomu bylo s

obřími pavouky běžníky, kterých bylo na stěnách tolik, že se zdánlivě chvěly pohybem. Ještě více bylo bodavých mravenců.

Žádný z těchto druhů člověka nemohl zabít; touto výsadou se pyšnil chřestýšovec Stejnegerův, jehož uštknutí znamenalo smrt během třiceti minut. Chřestýšovec byl zpravidla připraven u stropu v kousku bambusu, který trčel v ostrém úhlu proti vetřelci a nevyčníval víc než několik centimetrů.

Had se skrýval v trubičce, hlavou dolů, uvězněný a rozdrážděný, a východ měl zablokovaný kapkovou zátkou na dolním konci. Tou procházel provaz, táhnoucí se od jedné stěny tunelu ke druhé. Pokud plížící se voják zavadil o provaz, zátko se uvolnila a chřestýšovec vypadl nešťastníkovi rovnou za krk.

A navíc tu byly krysy, skutečné krysy. Pro ně se tunely staly nebem na zemi, takže se nesmírně rozmnožily. Podobně jako Američané vynášeli své zraněné či dokonce mrtvé z podzemí, partyzáni jen neradi nechávali své padlé na povrchu, kde je mohli objevit nepřátelé a připsat si další čárku k opěvovanému „počtu zabitých“. Mrtví Vietnamci byli dopravováni do tunelů, ve skrčené poloze pohřbíváni do stěn a zakrýváni vlhkým jílem.

Pro krysu však vrstva jílu není žádnou překážkou. Hlodavci získali nevyčerpatelný zdroj potravy a dorůstali velikosti koček. A přece partyzáni žili v jeskyních celé týdny a nakonec měsíce, což se pro Američany stalo výzvou, aby se odvážili na jejich území, našli je a bojovali s nimi.

Ti, kteří tak učinili a přežili, si kromě odporných živočichů zvykli také na příšerný puch. Podzemí bylo vždycky horké, vlhké, těsné a černé jako uhlí. Kromě toho páchlo. Bojovníci Vietkongu museli vykonávat tělesné potřeby do kameninových nádob, jež po naplnění zakopávali do podlah a překrývali jílem. Ale krysy otevřely i je.

Vojáci, kteří se stali Tunelovými krysami, pocházeli z nejlépe vyzbrojené země na světě, avšak museli odložit veškerou techniku a vrátit se na úroveň primitivního člověka. V chodbách vystačili s vojenským nožem, pistolí, svítilnou, náhradním zásobníkem a dvěma bateriemi. Občas použili ruční granát, jenže ten ohrožoval a někdy usmrtil i samotného vrhače. Ve stísněných prostorech mu mohly prasknout ušní bubínky nebo, v horším případě, exploze spotřebovala veškerý kyslík v několika stovkách metrů chodby. Člověk se mohl udusit, pokud přísun vzduchu zvnějšku nebyl dost rychlý.

Pokud voják použil pistolí nebo svítilnu, prozradil svou polohu, přičemž nikdy nevěděl, kdo tiše a trpělivě číhá v temnotě před ním. V tomto smyslu měli partyzáni vždycky výhodu. Stačilo jim zůstat zticha a čekat na muže, který se plížil směrem k nim.

Nejpevnější nervy vyžadoval a nejvíce úmrtí způsobil úkol překonat padací dveře spojující jednotlivá podlaží a směřující většinou dolů.

Zakončení chodby bývalo často slepé. Byla to však skutečně slepá ulička? Pokud ano, proč ji vůbec vykopali? Pokud voják v temnotě nenahmatl nic než lateritovou stěnu a žádná odbočka nevedla doprava ani doleva, musel použít svítilnu. S její pomocí zpravidla odhalil umně zamaskované a snadno přehlédnutelné dveře ve stěně, v podlaze nebo ve stropu. Pak mohl přerušit akci, nebo průlez otevřít.

Ale kdo čekal na druhé straně? Jestliže by voják do dveří strčil nejprve hlavu a za ním skutečně číhal partyzán, Američanův život by skončil proříznutím hrdla, smrtícím kousnutím nebo utahením smyčky kolem krku. Pokud by se dolů spustil po nohou, do břicha se mu mohl zabodnout oštěp. V takovém případě by zemřel v strašných bolestech, se zmítající se horní polovinou těla v jednom patře a ochablou dolní ve druhém.

Dexter si od zbrojírů nechal vyrobit malé granáty velké jako mandarinky, v nichž byla výbušnina zčásti nahrazena kuličkami z ložisek. Během prvních šesti měsíců dvakrát otevřel padací dveře, prohodil jimi granát s třívteřinovou roznětkou a zase zabouchl. Když dveře otevřel podruhé a rozsvítil baterku, vedlejší místnost byla plná roztrhaných těl.

Před bojovými plyny byly komplexy chráněny vodními pastmi. Plížící se voják občas zjistil, že má před sebou zapáchající hladinu.

To znamenalo, že tunel pokračuje na druhé straně nádrže.

Vodní past bylo možné překonat jedině tak, že se voják otočil na záda, po hlavě vklouzl do vody a odrážením od stropu se posouval kupředu. Musel doufat, že na opačnou stranu doplave dříve, než

mu dojde vzduch v plicích. Jinak se mohl utopit, nohama nahoru, patnáct metrů pod zemí. Tomu se dalo zabránit spoluprací se spolehlivým partnerem.

Než se první člen hlídky ponořil do vody, uvázal si kolem nohy lano a podal je kolegovi. Jestliže během devadesáti vteřin nepřišlo uklidňující zatažení, které potvrzovalo, že na druhé straně pasti je vzduch, druhý voják začal lano okamžitě navíjet, protože jeho partner mohl dole umírat.

Navzdory všemu strádání, nepohodlí a strachu občas přišla chvíle, kdy Tunelové krysy narazily na tučnou kořist. Tou bývala jeskyně, někdy teprve nedávno ve spěchu opuštěná, v níž se očividně nacházelo místní velitelství. Krabice papírů, důkazů, map a dalších materiálů byly odesílány čekajícím zpravodajským expertům z G2.

Jezevec a Krtek takovou Aladdinovu jeskyni objevili dvakrát. Vysocí důstojníci, nejistí při jednání s tak podivnými mladými muži, jim předali vyznamenání a pronesli vřelá slova. Avšak lidé z armádního oddělení pro styk s veřejností, většinou dychtiví oznámit světu válečné úspěchy, nejevili zájem. Nikdo se o Tunelových kryších ani slovem nezmínil. Pro jednoho člověka ze styku s veřejností byla zorganizována exkurze, ale „host“ po pěti metrech v „bezpečném“ tunelu dostal hysterický záchvat. Poté zavládlo mlčení.

Tunelové krysy i další američtí vojáci ve Vietnamu však prožívali také dlouhé odmlky, kdy se nebojovalo. Někteří celé dny prospali nebo psali dopisy a těšili se, až jim skončí služba a pojedou domů. Jiní zabíjeli čas pitím nebo hráli karty a kostky. Mnozí kouřili a nebyly to vždycky marlborky. Část si vypěstovala závislost. Další si četli.

K nim patřil Cal Dexter. Když hovořil se svým důstojníkem a partnerem, uvědomil si, jak mizerné je jeho formální vzdělání, a začal znovu od píky. Zjistil, jak fascinující jsou dějiny. Překvapený knihovník na základně měl radost a připravil dlouhý seznam zásadních knih, které pak objednal v Saigonu.

Dexter prošel starověké Řecko a Řím a dozvěděl se o Alexandrovi, který v jednátřiceti letech ronil slzy, neboť si podrobil celý známý svět a neměl již co dobývat.

Četl o úpadku a zániku římské říše, o temném evropském středověku, o renesanci a osvícenství, o věku elegance a o věku rozumu. Zejména ho zaujala první léta kolonií v Novém světě, americká revoluce a důvody, proč jeho vlast pouhých devadesát let před tím, než přišel na svět, postihla krutá občanská válka.

V obdobích, kdy kvůli monzunovým deštům nebo rozkazům musel čekat na základně, se věnoval ještě jedné činnosti. S pomocí starého Vietnamce, který vytíral a uklízel v ubikaci, se učil základům vietnamštiny, dokud nebyl schopen základní konverzace a nezískal ještě lepší pasivní znalosti.

Během devíti měsíců jeho prvního roku se udály dvě věci. Utrpěl první zranění v boji a Jezevcovi vypršela dvanáctiměsíční služba.

Kulku vypálil partyzán, který se skrýval v tunelu, když se Dexter spouštěl do vstupní šachty. Na zmatení takových číhajících nepřátel Dexter vypracoval zvláštní techniku. Hodil do šachty granát a vzápětí skočil po hlavě za ním. Pokud granát nezničil falešnou podlahu, pak dole nebyla past s otrávenými hroty. Jestliže k tomu došlo, Dexter měl čas zastavit se dříve, než do pasti spadl.

Granát zároveň roztrhal všechny případné bojovníky Vietkongu v dohledu. Toho dne se v podzemí sice skrýval nepřítel s Kalašnikovem AK47, ovšem poměrně daleko v chodbě. Při výbuchu byl zraněn, jenže přežil, a tak na padající Tunelovou kysu stačil jednou vystřelit. Dexter s pistolí připravenou v ruce dopadl na podlahu a vypálil tři rány. Partyzán klesl k zemi a odplížil se, ale později ho našli mrtvého. Dexter měl na levém nadloktí povrchové zranění, které se dobře hojilo, avšak na měsíc ho vyřadilo z bojů pod zemí. Problém s Jezevcem byl vážnější.

Vojáci přiznávají a policisté potvrzují, že nelze nahradit partnera, na něhož se můžete zcela spolehnout. Jezevec a Krtek si na sebe zvykli hned od začátku, a proto se do bludiště chodeb nechtěli pouštět s někým jiným. V průběhu prvních devíti Dexterových měsíců u jednotky v podzemí zahynuly čtyři Tunelové krysy. V jednom případě se zachráněný voják vrátil na povrch s křikem a v slzách. Nikdy se již do tunelu nevrátil a nepomohly mu ani týdny v péči psychiatrů.

Tělo jednoho z těch, kteří nepřežili, zůstalo dole. Jezevec a Krtek se pro mrtvého vrátili s lany, aby ho našli, vytáhli a zajistili mu návrat do vlasti a křesťanský pohřeb. Měl proříznutý krk. Otevřená rakev nepřicházela v úvahu.

Z původních třinácti čtyři odešli, když jim skončila roční služba. Celkem o osm méně. Přibýlo šest rekrutů. Jednotku tedy tvořilo jedenáct mužů.

„Nechci jít dolů s nikým jiným,“ řekl Dexter svému partnerovi, když ho Jezevec přišel navštívit do polní nemocnice.

„Taky bych nechtěl, kdyby to bylo obráceně,“ souhlasil Jezevec. Dohodli se, že pokud se Jezevec upíše na další rok, Krtek udělá za tři měsíce totéž. Nakonec to tak dopadlo. Oba si smlouvu prodloužili a znovu vyrazili do tunelů. Velící generál divize, rozpačitý z vlastní vděčnosti, jim předal další dvě medaile.

V podzemí platila jistá neporušitelná pravidla. První: dolů se nikdy neodvažuj sám. Kvůli svému pozoruhodnému smyslu pro nebezpečí šel Krtek většinou první a Jezevec se držel několik metrů za ním. Další pravidlo: nikdy nevystřelíš najednou celý zásobník na šest nábojů. Vietkong potom pozná, že ti došla munice a že jsi teď snadná kořist. Po dvou měsících druhého roku služby, v květnu 1970, Cal Dexter obě málem porušil a měl štěstí, že přežil.

Dvojice vstoupila do nově objevené šachty v lesích Ho Bo. Krtek šel první a skoro tři sta metrů se plížil tunelem, který čtyřikrát změnil směr. Po hmatu odhalil dvě nastražené výbušniny a odpojil je. Nevšiml si ale, že Jezevci, který měl nepřekonatelný odpor k netopýrům, spadli do vlasů dva kaloni, takže se zastavil a nedokázal se ozvat ani jít dál.

Krtek postupoval sám. Náhle za dalším rohem zahlédl, nebo si to alespoň myslel, sotva znatelný záblesk tlumeného světla. Záblesk byl tak nezřetelný, až Krtek napadlo, že se možná jedná o optický klam na jeho sítnici. Tiše se doplazil k rohu a strnul, pistoli v pravé ruce. Světlo se těsně za rohem rovněž zastavilo. Krtek v nehybné poloze vyčkal deset minut a neuvědomoval si, že se mu ztuhlý partner ztratil z dohledu. Potom se rozhodl, že prolomí patovou situaci. Vyskočil zpoza rohu.

Tři metry od něho se nacházel Vietnamec, spočívající na všech čtyřech. Na podlaze mezi nimi ležel zdroj světla, mělká lampa s ořechovým olejem, na jehož hladině plaval krátký knot. Partyzán ji před sebou posouval při plnění úkolu, jímž byla kontrola nášlapných pastí. Nepřátelé na sebe půl vteřiny upřeně hleděli, načež oba začali jednat.

Vietnamec hřbety prstů mrštíl miskou horkého oleje Američanovi do obličeje. Světlo okamžitě zhaslo. Dexter zdvihl levičku, aby si chránil oči, a ucítil, jak se mu vařící tekutina rozlévá po hřbetu ruky. Pravačkou třikrát vystřelil a uslyšel ustupující horečné šramocení. Byl v pokušení vypálit zbývající tři rány, ale neudělal to, protože nevěděl, zdali proti sobě nemá víc nepřátel.

Aniž o tom Jezevec a Krtek věděli, přibližovali se k velitelskému komplexu jedné ze zón Vietkongu. Jeho ochranu mělo na starosti padesát ostřílených bojovníků.

Ve Spojených státech mezitím působil malý tajný útvar nazvaný Laboratoř omezené války. V něm po celou dobu vietnamské války přicházeli s báječnými nápady, jak pomoci Tunelovým krysám, ačkoli žádný z vědců v tunelu nepobyl ani vteřinu. Své vynálezy posílali do Vietnamu, kde je vojáci, kteří se do chodeb spouštěli, vyzkoušeli v praxi, shledali zcela nepraktickými a s díky vraceli zpět.

V létě 1970 Laboratoř omezené války vyvinula nový druh pistole pro boj ve stísněných prostorách. A konečně to byla trefa do černého. Jednalo se o pistoli Magnum ráže .44 s hlavní zkrácenou na tři palce, aby nepřekážela, a s upravenou municí.

Velice těžké projektily se skládaly ze čtyř segmentů. Ty dohromady tvořily jediný náboj, ale po opuštění hlavně se rozdělovaly. Tunelové krysy zjistily, že tyto náboje jsou výborné pro boj zblízka a v tunelech pravděpodobně smrtící, protože po dvou výstřelech tunel zaplnilo osm projektilů namísto dvou. Šance na zasažení partyzánů se zvýšily.

Pistolí bylo vyrobeno jen sedmdesát pět kusů. Tunelové krysy je používaly šest měsíců, dokud armáda zbraně nestáhla. Někdo zjistil, že zřejmě odporují ženevským konvencím. A tak bylo sedmdesát čtyři vypátratelných revolverů Smith and Wesson posláno zpátky do Ameriky a už je nikdy nikdo neviděl.

Tunelové krysy měly krátkou a jednoduchou modlitbu. „Jestli dostanu kulku, budiž. Jestli mě zapáchnou nožem, smůla. Ale prosím, Pane, nikdy nedovol, aby mě tam dole pohřbili zaživa.“

V létě 1970 byl Jezevec pohřben zaživa.

Bud' neměl být v cílové oblasti žádný americký voják, nebo neměla letadla B-52 z Guamu

shazovat bomby z výšky devět tisíc metrů. Někdo však vydal rozkaz pilotům a ten někdo o tom zapomněl říci Tunelovým krysám.

To se stává. Ne často, ale každý, kdo strávil nějaký čas v ozbrojených silách, zažil situaci, kdy se pokazilo všechno, co se pokazit mohlo.

Někdo dostal nový nápad: zničit systém tunelů s pomocí masivních explozí pum, shazovaných bombardéry B-52. To bylo zčásti způsobeno změnou psychologického přístupu.

Ve Spojených státech se veřejné mínění převážilo zcela v neprospěch války ve Vietnamu.

Rodiče se nyní společně se svými dětmi účastnili protiválečných demonstrací.

Ve válečné zóně dosud nebyla zapomenuta ofenzíva Tet, která proběhla před třiceti měsíci. Bojová morálka vojáků v džungli pomalu upadala. Mezi lidmi z vrchního velení se o tom zatím nemluvilo, ale šířil se názor, že válku nelze vyhrát. Do chvíle, kdy poslední americký voják odletěl posledním letadlem ze země, však měly uplynout ještě tři roky, a tak bylo v létě 1970 rozhodnuto zničit tunely v „zónách volného úderu“ bombami. Železný trojúhelník byl zónou volného úderu.

Protože se tam nacházela 25. pěší divize, letci dostali pokyny, že by pumy neměly dopadat méně než tři kilometry od nejbližší americké jednotky. Jenže vrchní velení zapomnělo na Jezevce a Krteka, kteří patřili k jiné divizi.

Nacházeli se v komplexu u Ben Suc, ve druhém podlaží pod zemí, když spíše ucítili než uslyšeli dunivé exploze na povrchu. Okamžitě zapomněli na Vietkong a co nejrychleji se plížili k šachtě vedoucí do prvního patra.

Krtek se tam dostal včas, a když se zřítil strop, k průlezu na denní světlo mu zbývaly tři metry. K závalu došlo za ním. Zavolal na svého partnera: „Jezevče!“ Odpověď nepřicházela. Krtek věděl, že šest metrů před ním je malý výklenek, který minuli při sestupu. Zmáčený potem se k němu dovlekl, využil širšího místa k otočení a zamířil zpátky.

Před sebou nahmatl hromadu hlíny. Narazil na jednu ruku, pak na druhou, ale kromě nich už na nic, jen na zřícenou zeminu. Začal hrabat a házel při tom hlínu za sebe, takže si odřízl ústupovou cestu.

Trvalo mu pět minut, než ze závalu vysvobodil partnerovu hlavu, a dalších pět vyprošťoval tělo. Bombardování skončilo, ale trosky na povrchuablokovaly větrací komíny. Začal jim docházet kyslík.

„Vypadni odsud, Cale,“ sykl Jezevec ze tmy. „Vrať se pro mě s pomocí. Zvládnou to tady.“

Dexter špičkami prstů nepřestával odhrabovat hlínu. Strhl si dva nehty. Přivést pomoc by trvalo nejméně hodinu. Při ucpaných větracích komínech by jeho partner nepřežil ani polovinu tohoto času. Krtek vytáhl svítilnu a vrazil ji Jezevcovi do ruky.

„Drž to. Sviť si dozadu přes rameno.“

Ve žlutém světle viděl hromadu, která zakrývala Jezevcovy nohy. Vyžádala si další půlhodinu. Potom se protáhli před kupu odházené hlíny a vyrazili zpátky na denní světlo. Krtek sotva popadal dech a točila se mu hlava, jeho partner byl napůl v bezvědomí. Proplížili se kolem posledního rohu a ucítili čerstvý vzduch.

V lednu 1971 Jezevcovi skončil druhý rok služby. Prodloužení o další rok bylo zakázáno, ale jemu to tak jako tak stačilo. Večer před jeho odletem do Spojených států si Krtek vyžádal povolení, aby mohl doprovodit svého partnera do Saigonu a rozloučit se s ním. Do hlavního města jeli s obrněným konvojem. Dexter předpokládal, že se mu nazítří podaří sehnat nějaký vrtulník, který ho vezme zpátky.

Mladíci si dali skvělou večeři a pak obcházeli bary. Vyhýbali se zástupům prostitutek a soustředěně popíjeli. Ve dvě ráno se ve stavu naprosté otupělosti ocitli kdesi v Cholonu, čínské čtvrti Saigonu na opačném břehu řeky.

Narazili na tetovací salon, který měl stále otevřeno a nabízel své služby, zejména za dolary. Mazaný čínský majitel prozíravě uvažoval o budoucnosti za hranicemi Vietnamu.

Než od něho odešli k přívozu zpátky přes řeku, oba mladí Američané měli nové tetování. Na levém předloktí. Zobrazovalo krysu, avšak ne bojovnou, jako byla ta na dveřích chatrče v Lai Khe, nýbrž šviháka mezi hlodavci. Krysu se staženými kalhotami a vystrčeným zadkem, obrácenou zády k pozorovateli, ale se šibalským mrknutím se ohlížející přes rameno. Pochichávali se, dokud

nevystřízlivěli. Pak už bylo pozdě.

Druhý den ráno Jezevec odletěl do Ameriky. Krtek ho následoval o deset týdnů později, v polovině března. 7. dubna 1971 Tunelové krysy oficiálně přestaly existovat.

Téhož dne Cal Dexter navzdory naléhání několika nadřízených důstojníků odešel z armády a vrátil se do civilního života.

KAPITOLA ŠESTÁ

Stopař

Jen málokterá vojenská jednotka si na utajení potrpí více než Britská speciální výsadková jednotka, ale pokud existuje nějaká, vedle níž tajnostkářská SAS vypadá jako Show Jerryho Springera, pak je to Det.

14. samostatná zpravodajská rota, zvaná též 14th Int nebo Detachment, zkráceně Det, je zvláštní vojenský útvar hledající členy napříč všemi jednotkami, na rozdíl od výhradně mužské SAS se značným zastoupením žen.

Třebaže dokáže, je-li to zapotřebí, se smrtící výkonností zasáhnout do bojů, Det má za úkol především vyhledávat, sledovat, prověřovat a odposlouchávat padouchy. Jeho členové zůstávají neviditelní a odposlouchávací zařízení jsou natolik vyspělá, že je jen zřídka někdo odhalí.

Úspěšná operace sestává ze sledování teroristy, tajné noční návštěvy jeho brlohu, zapojení „štěnice“ a několikadenního nebo několikátýdenního odposlouchávání padouchů. Díky tomu je pravděpodobné, že teroristé prozradí svou příští akci.

Potom informace obdrží trochu hlučnější SAS, která připraví menší léčku, a jakmile někdo z teroristů vystřelí jako první, všichni jsou zlikvidováni. Legálně. V sebeobraně.

V roce 1995 Det většinu operací prováděl v Severním Irsku, kde tajně získané informace přispěly k těm nejhorším porážkám IRA. Právě Det přišel s nápadem proplížit se do pohřebního ústavu, kde terorista republikánského či unionistického přesvědčení ležel v rakvi, a zavrtat do dřevěných desek rakve štenici.

Šéfové teroristů, kteří věděli, že jsou pod dohledem, se totiž jen zřídka scházeli, aby diskutovali o svých plánech. Na pohřbech se však sklonili nad rakví, zakryli si ústa, aby jim člověk s dalekohledem na kopci nad hřbitovem nemohl odezírat ze rtů, a hovořili o svých záměrech. Štenice v rakvích toho spoustu zachytily. Takhle to fungovalo celé roky.

V následujících letech se Det zabýval „těsným sledováním“ bosenských masových vrahů a umožňoval přepadovým oddílům SAS, aby je odvěkly k mezinárodnímu soudu v Haagu.

Firma, jejíž jméno se Steve Edmond dozvěděl od pana Rubinsteina, torontského sběratele umění, kterému se nečekaně vrátily jeho obrazy, se jmenovala Hazard Management a byla to velice diskrétní agentura se sídlem ve čtvrti Victoria v Londýně.

Hazard Management měl tři hlavní obory činnosti a velkou část jeho zaměstnanců tvořili bývalí příslušníci zvláštních jednotek. Největší zisky přinášela ochrana majetku, což, jak název napovídá, byla práce pro velice bohaté lidi s mimořádně cenným jménem, o které nechtěli být připraveni. Ochrana majetku zahrnovala jen časově omezené zvláštní práce, nikoli stálou službu.

Dalším oborem byla ochrana osob. Také v jejím rámci byly plněny jen dočasné úkoly, třebaže ve Wiltshiru existovala jedna malá škola, kde se za nemalý poplatek mohli školit osobní strážci boháčů.

Nejmenší divize Hazard Managementu byla známa pod zkratkou V&N, vyhledání a navrácení. Právě její služby potřeboval pan Rubinstein: potřeboval někoho, kdo najde jeho zmizelá mistrovská díla a zařídí jejich navrácení.

Dva dny po telefonátu s vystrašenou dcerou se Steve Edmond sešel se šéfem Hazard

Managementu a vysvětlil mu, co od firmy chce.

„Najděte mého vnuka. Pro tenhle úkol neplatí žádná rozpočtová omezení,“ řekl.

Bývalý ředitel oddělení zvláštních jednotek, nyní ve výslužbě, se rozzářil. Také vojáci mají děti, které potřebují zaplatit školy. Muž, kterému nazítří zavolal do jeho venkovského sídla, byl Phil Gracey, někdejší kapitán výsadkového pluku, který ještě před deseti lety pracoval pro Det. Ve firmě byl znám prostě jako „Stopař“.

Gracey si s Kanadánem domluvil vlastní schůzku a podrobil ho neobyčejně důkladnému výslechu. Pro případ, že je chlapec dosud naživu, chtěl vědět všechno o jeho osobních zvycích, vkusu, zálibách, a dokonce i neřestech. Vzal si dvě kvalitní fotografie Rickyho Colensa a číslo soukromého mobilního telefonu jeho dědečka. Potom kývl hlavou a odešel.

Další dva dny strávil Stopař téměř bez přestávky na telefonu. Nechtěl vyrazit dříve, než bude přesně vědět, kam pojede, jak, proč a koho bude hledat. Dlouhé hodiny pročítal písemnosti o bosenské občanské válce, o humanitárních programech a zahraniční vojenské přítomnosti v zemi. Nakonec se na něho usmálo štěstí.

Organizace spojených národů vytvořila vojenské „mírové“ síly v rámci svého obvyklého bláhového záměru udržovat mír někde, kde žádný mír nebyl, a pak vlastním silám bránila v jeho nastolení a místo toho jim nařídila, aby pasivně přihlížely krveprolití. Tyto síly se nazývaly UNPROFOR a početným kontingentem se na nich podílela britská vláda. Jejich základna se nacházela ve Vitezu, jen patnáct kilometrů od Travniku.

Současné jednotky nastoupily v červnu 1995; ty předešlé místo opustily před pouhými dvěma měsíci a Stopařovi se podařilo nalézt plukovníka, který jim velel, na základně britské armády v Pirbrightu. Důstojník mu poskytl neocenitelné informace. Třetí den po rozhovoru s kanadským dědečkem Stopař odletěl na Balkán; ne rovnou do Bosny (neproveditelné), ale do jadranského letoviska Split na chorvatském pobřeží. Vydával se za novináře na volné noze, což je užitečná zástěrka, jejíž pravost nelze žádným způsobem ověřit. Raději si však opatřil dopis z jistých významných nedělních novin se žádostí o sérii článků o účinnosti humanitární pomoci. Pro všechny případy.

Během čtyřiaadvaceti hodin ve Splitu, který jako výchozí bod pro cesty do bosenského vnitrozemí prožíval nečekaný rozmach, si opatřil ojetý, ale spolehlivý terénní vůz a pistoli. Pro všechny případy. Z pobřeží do Travniku ho čekala dlouhá a obtížná jízda horami, ale on věřil, že jeho informace jsou přesné; nehodlal se připlést mezi znepřátelené strany a ani k tomu nedošlo.

Bosenskou občanskou válku nebylo možné považovat za běžný konflikt. Neexistovaly v ní frontové linie ani bitvy. Místo toho byla země plná izolovaných, ve strachu žijících národnostních ostrůvků, stovek vypálených, etnicky „vyčištěných“ vesnic a osad a mezi nimi se potloukaly bandy ozbrojenců, většinou patřících k jednotlivým „národním“ armádám, ale také tlupy žoldáků a lupičů nebo nevypočitatelné polovojenské organizace předstírající vlastenectví. Ty byly nejhorší.

V Travniku se Stopař setkal s prvními obtížemi. John Slack z města odešel. Jedna dobrosrdečná duše z agentury Age Concern Stopařovi sdělila, že Američan podle všeho začal pracovat pro daleko významnější nevládní organizaci Feed the Children a přemístil se do Záhřebu. Stopař strávil noc ve spacím pytli na zadním sedadle svého terénního auta a ráno se vydal na další strastiplnou cestu na sever, do chorvatského hlavního města Záhřebu. Tam ve skladišti Feed the Children vyhledal Johna Slacka. Ten toho ovšem mnoho nevědl.

„Nemám zdání, co se stalo, kam jel a proč,“ prohlašoval. „Víte, Loaves’n’Fishes minulý měsíc ukončila činnost a částečně to byla jeho vina. Zmizel mi s jedním ze dvou úplně nových landcruiserů, to znamená s polovinou mého vozového parku.“

Kromě toho mě připravil o jednoho ze tří místních bosenských pomocníků. V Charlestonu z toho neměli radost. Když se teď konečně schyluje k míru, nechtěli zase začínat od nuly. Říkal jsem jim, že je tu ještě spousta práce, ale oni mě poslali k vodě. Měl jsem štěstí, že jsem se uchytil tady.“

„Co ten Bosňan?“

„Fadil? Ten za tím nebyl ani náhodou. Byl to prima kluk. Pořád se trápil kvůli své ztracené rodině. Jestli někoho nenáviděl, byli to Srbové, ne Američani.“

„Víte něco o tom opasku na peníze?“

„To byla vážně pitomost. Varoval jsem ho. Měl moc peněz na to, aby si je někde schoval i aby je nosil u sebe. Ale nemyslím si, že by ho Fadil kvůli nim zabil.“

„Kde jste byl vy, John?“

„A jsme u toho. Kdybych tam byl, nikdy by se to nestalo. Ať měli jakýkoli nápad, zatrl bych jim to. Jenže já jsem byl na horské cestě v jižním Chorvatsku a sháněl jsem někoho, kdo by nám odtáhl kamion se zadřeným motorem do nejbližšího města. Ten pitomej Švéd. Dokážete si představit, že byste řídil nákladák bez kapky oleje a nevšiml si toho?“

„Na co jste přišel?“

„Když jsem se vrátil? No, že přijel na základnu, otevřel si, vzal jeden landcruiser a odjel. Další z těch Bosňanů, Ibrahim, je oba viděl, ale nemluvil s nimi. To bylo čtyři dny před tím, než jsem přijel zpátky. Zkoušel jsem mu volat na mobil, ale nebral to. Myslel jsem, že se z něj zblázním. Počítal jsem, že si jen tak vyrazili. Ze začátku jsem měl spíš vztek než strach.“

„Máte představu, kam mohli jet?“

„Těžko říct. Ibrahim tvrdil, že jeli na sever. To znamená do centra Travniku. Odtamtud vedou cesty na všechny strany. Ve městě si nikdo nic nepamatuje.“

„Napadá vás něco, John?“

„Jo. Mám dojem, že mu někdo volal. Nebo spíš někdo volal Fadilovi a ten o tom řekl Rickymu. Ten kluk měl měkké srdce. Kdyby se dozvěděl, že někdo potřebuje lékařskou pomoc na samotě vysoko v horách, vyjel by tam a pokusil se pomoci. Byl moc spontánní na to, aby nechal vzkaz.“

Už jste viděl ten venkov, přáteli? Už jste tam někdy jel? Hory, údolí a řeky. Řekl bych, že sjeli z cesty a zřítili se do strže. Až přijde zima a opadá listí, někdo zahlédne dole mezi balvany vrak auta. Tak dobře, už musím jít. Hodně štěstí. Byl to příjemný chlapec.“

Stopař odjel zpátky do Travniku, zřídil si provizorní sídlo a pracovnu a zaměstnal ochotného Ibrahima jako průvodce a tlumočníka.

K dispozici měl satelitní telefon s několika rezervními bateriemi a šifrovacím zařízením, aby jeho rozhovory nemohl nikdo odposlouchávat. Potřeboval jej kvůli komunikaci s londýnskou kanceláří. Tam měli vybavení, které jemu chybělo.

Byl přesvědčen, že existují čtyři možnosti od přitažené za vlasy přes myslitelné po pravděpodobnou. Nejbizarnější varianta předpokládala, že se Ricky Colenso rozhodl ukrást landcruiser, odjel na jih do Bělehradu v Srbsku, prodal auto, vzdal se dosavadního života a stal se tulákem. Tuto alternativu Stopař zavrhl. Ricky Colenso takový prostě nebyl a navíc, proč by kradl landcruiser, když mu děda mohl koupit továrnu?

Dále přicházelo v úvahu, že Fadil Sulejman přesvědčil Rickyho, aby s ním jel na výlet, a pak mladého Američana zavraždil kvůli penězům a vozidlu. Možná. Ale jako bosenský Muslim bez cestovního pasu by se Fadil v Chorvatsku nebo Srbsku, což pro něho byla nepřátelská území, daleko nedostal a nový landcruiser by na trhu upoutal pozornost.

Za třetí, mohli narazit na jednoho či více neznámých lidí a být zavražděni ze zjištěných důvodů. Mezi neovládutelné zabijáky, působící v kraji, patřilo několik skupin mudžahedínů, muslimských fanatiků ze Středního východu, kteří přišli „pomoci“ svým pronásledovaným souvěrcům v Bosně. Bylo známo, že již zabili dva evropské žoldáky, ačkoli s nimi měli bojovat na jedné straně, a navíc jednoho humanitárního pracovníka a muslimského majitele autodílny, jenž jim odmítl zadarmo poskytnout benzin.

Nejvyšší místo na žebříčku pravděpodobnosti zaujímala teorie Johna Slacka. Stopař nasedl s Ibrahimem do auta a den za dnem projížděli mnohakilometrové úseky cest vedoucích z Travniku všemi směry do řídce obydlených oblastí. Zatímco Bosňan jel pomalu za ním, Stopař pozorně obhlížel všechny prudké svahy, které od silnice klesaly do údolí.

Věnoval se tomu, co nejlépe uměl. Pomalu, trpělivě a důkladně pátral po vyjetých kolejkách, polámaných větvích, stopách po smyku, rozmačkaném porostu či slehlé trávě. Třikrát se na laně, uvázaném k terénní ladě, spustil do roklí, v nichž se za bujnou vegetací mohl skrývat landcruiser. Nic.

Sedal si s dalekohledem na krajnici a prohlížel údolí pod sebou, jestli v nich nezahlédne odlesk kovu nebo skla. Nic. Po deseti vyčerpávajících dnech dospěl k názoru, že se John Slack zmýlil.

Jestliže by tak velké terénní vozidlo sjelo z vozovky a zřítilo se dolů, určitě by za ním zůstala stopa, jakkoli nenápadná, která by byla patrná i po čtyřiceti dnech. A on by ji našel. V údolích kolem Travniku žádné havarované auto neleželo.

Nabídl za informace odměnu dost velkou na to, aby lidem rozvázala jazyk. Tato novinka se rychle rozšířila mezi uprchlíky a dostavilo se několik zájemců. Nikdo však nevěděl víc než to, že auto onoho dne projelo městem. Cíl neznámý. Směr neznámý.

Po dvou týdnech Stopař zavřel kancelář a přesunul se do Vitezu, kde sídlilo velení nedávno převeleného kontingentu britské armády.

Našel si ubytování ve škole, ze které se stala jakási noclehárna, především pro britské novináře. Nacházela se na ulici přezdívané Televizní, hned vedle vojenské základny, což zaručovalo bezpečí pro případ, že by se zhoršila situace.

Protože věděl, co si většina vojáků myslí o tisku, nevydával se tentokrát za „nezávislého žurnalistu“, ale při žádosti o schůzku se velícímu plukovníkovi představil jako bývalý příslušník zvláštní jednotky, jímž skutečně byl.

Plukovník měl bratra u výsadkářů. Stejně zázemí, stejné zájmy. Žádný problém, může snad s něčím pomoci?

Ano, o tom zmizelém americkém chlapci slyšel. Moc špatné. Jeho hlídky se po něm dívaly, ale nic. Plukovník vyslechl Stopařovu nabídku tučného daru pro Armádní dobročinný fond. Potom zorganizoval cvičení průzkumníků s účastí malého letadla od dělostřelectva. Stopař se posadil k pilotovi. Přes hodinu létali nad horami a roklemi. Žádná stopa.

„Myslím, že budete muset prověřit variantu násilného zločinu,“ řekl plukovník u večere. „Mudžahedíni?“

„Možná. Podivná sebranka, víte. Zabíjejí na potkání, pokud nejste muslim nebo se jim nezdáte dost fundamentalistický. Patnáctého května? To jsme tady byli sotva dva týdny. Teprve jsme se seznamovali s terénem. Ale podíval jsem se do služebního deníku. V téhle oblasti žádní nebyli. Mohl byste zkusit hlášení ECMM. Nejsou k ničemu, ale v kanceláři jich mám stoh. Patnáctý květen by v nich měl být.“

Monitorovací mise Evropského společenství (ECMM) představovala pokus Evropské unie se sídlem v Bruselu vetřít se do běhu událostí, které nemohla žádným způsobem ovlivnit. Bosenská válka byla záležitostí OSN, dokud ji podrážděně nepřevzaly a nevyřešily USA. Brusel však chtěl přispět svou troškou do mlýna, a tak došlo k sestavení týmu pozorovatelů. Tím byla ECMM. Nazítří si Stopař přečetl její hlášení.

Pozorovatelé EU byli převážně důstojníci ozbrojených sil zapůjčení ministry obrany členských zemí a nemající nic lepšího na práci. Byli rozptýleni po celé Bosně a každý dostal kancelář, byt, auto a kapesné. Některá jejich hlášení připomínala spíše zprávy ze společnosti. Stopař se zaměřil na materiály z 15. května a tří následujících dnů. Jeho pozornost zaujal materiál z Banja Luky s datem 16. května.

Banja Luka byla silnou srbskou baštou daleko na sever od Travniku, za hřebenem Vlašić. Jako pozorovatel ECMM tam působil dánský major Lasse Bjerregaard. Ten do hlášení napsal, že předešlého večera, tedy 15. května, zašel na drink do baru v hotelu Bosna a stal se svědkem ostré hádky mezi dvěma Srby v maskovacích uniformách. Starší byl na druhého očividně našťvaný a srbsky mu nadával. Potom mladšího muže několikrát udeřil do tváře, ale napadený se nebránil, což svědčilo o nadřazenosti útočníka.

Když incident skončil, major požádal o vysvětlení barmana, který na rozdíl od plyně hovořícího Dána mluvil lámanou angličtinou, ale barman pokrčil rameny a vzdálil se, třebaže se tak běžně nechoval. Druhý den ráno byli uniformovaní muži pryč a major je už nikdy neviděl.

Ačkoli měl Stopař pocit, že nikdy v životě nepodnikl zoufalejší krok, zatelefonoval do kanceláře ECMM v Banja Luce. Další převelení; ze sluchátka se ozval jakýsi Řek. Ano, Dán se minulý týden vrátil domů. Stopař zavolal do Londýna a navrhl, aby se spojili s dánským ministerstvem obrany. Odpověď z Londýna přišla za tři hodiny. Majorovo jméno naštěstí nebylo příliš běžné. Jensen by se hledal hůř. Major Bjerregaard byl na dovolené a Dánové dodali jeho telefonní číslo v Odense.

Stopař ho zastihl večer, když se major s rodinou vrátil z prosluněné pláže. Major Bjerregaard byl

nesmírně ochotný. Na 15. květen si vzpomínal velice dobře. Koneckonců, v Banja Luce toho moc nezažil; jeho mise byla značně bezúčelná a nudná.

Jako každý večer zašel kolem půl osmé do baru, aby si dal pivo před večeří. Přibližně o půl hodiny později do podniku vešla skupinka Srbů v maskovacích uniformách. Podle jeho názoru nešlo o vojáky jugoslávské armády, protože neměli výložky.

Působili dosti sebevědomě a všichni si objednali pití, smrtící kombinaci slivovice a piva na spláchnutí. Když se major po několika jejich rundách chystal odejít do přilehlé jídelny, protože tropili ohlušující rámus, přišel ještě jeden Srb. Zdálo se, že to je velitel, protože ostatní zmlkli.

Řekl něco srbsky a zřejmě jim nařídil, aby šli s ním. Muži rychle dopíjeli pivo a uklízeli si cigarety a zapalovače do kapes uniforem. Potom se jeden rozhodl, že zaplatí.

Velitel se rozzuřil. Začal na podřízeného řvát. Ostatní mlčeli jako zařezaní. Stejně na tom byli další hosté. A barman. Výbuch hněvu pokračoval a přišly i dvě facky. Stále nikdo neprotestoval. Nakonec velitel vyrazil ze dveří. Jeho muži ho zaraženě následovali. Nikdo se nenabídl, že zaplatí za pití.

Major se na vysvětlení zeptal barmana, s nímž se během několika týdnů pravidelného popíjení spřátelil. Muž byl bledý jako stěna. Dán si pomyslel, že ho možná popudila scéna v baru, ale zdálo se, že má spíše strach. Když se ho major zeptal, co se stalo, barman pokrčil rameny a odebral se na opačný konec osiřelého barového pultu, přičemž se záměrně díval na druhou stranu.

„Nadával ten velitel ještě někomu jinému?“ zeptal se Stopař.

„Ne, jenom tomu, který se pokusil zaplatit,“ odpověděl hlas z Dánska.

„Proč jenom jemu, majore? Vaše hlášení se nezmiňuje o žádném možném důvodu.“

„Já jsem to tam nenapsal? Omlouvám se. Myslím, že to bylo tím, že se ten člověk snažil zaplatit stodolarovkou.“

KAPITOLA SEDMÁ

Dobrovolník

Stopař si sbalil věci a vyrazil na sever od Travníku. Přejížděl z bosenského (muslimského) území do kraje ovládaného Srby. Nad jeho ladou se však třepotala britská vlajka, která při troše štěstí mohla odradit ostřelovače. Pokud by musel zastavit, spoléhal by se na svůj cestovní pas, dopis dokazující, že píše o humanitární pomoci, a velkorysé dary v podobě amerických cigaret, které nakoupil v kasárnách ve Vitezu.

A kdyby tohle všechno selhalo, měl na dosah ruky připravenou nabitou pistoli a věděl, jak se používá. Zastavili ho dvakrát, jednou hlídka bosenské milice, když opouštěl oblast kontrolovanou Bosňany, a podruhé stráž jugoslávské armády jižně od Banja Luky. V obou případech se jeho vysvětlení, dokumenty a dárky osvědčily. Po pěti hodinách dorazil do Banja Luky.

Hotel Bosna rozhodně nešlapal na paty Ritzu, ale mnoho jiných možností město nenabízelo. Stopař se ubytoval. Volných pokojů byla spousta. Kromě členů francouzského televizního štábu byl Stopař jediným cizincem v hotelu. V sedm večer zašel do baru. Uviděl další tři hosty, bez výjimky Srby, usazené u stolů, a barmana. Posadil se na stoličku u barového pultu.

„Ahoj. Vy musíte být Duško.“

Působil otevřeně, přátelsky, neodolatelně. Barman potřásl nabízenou pravicí.

„Už jste tady byl?“

„Ne, jsem tu poprvé. Hezký bar. Útulný bar.“

„Jak znáte moje jméno?“

„Nedávno tady sloužil můj přítel. Dánský přítel. Lasse Bjerregaard. Požádal mě, abych vás pozdravoval, až tudy budu projíždět.“

Barmanovi se evidentně ulevilo. Nehrozilo žádné nebezpečí.

„Jste Dán?“

„Ne, Brit.“

„Voják?“

„Probaha, to ne. Novinář. Dělán sérii článků o humanitárních organizacích. Nenapijete se se mnou?“

Duško si nalil tu nejlepší brandy.

„Chtěl bych být novinář. Někdy. Cestovat. Poznat svět.“

„Proč ne? Získejte trochu zkušeností v místních novinách, pak jedte do velkého města. Tak jsem to udělal já.“

Barman rezignovaně pokrčil rameny.

„Tady? V Banja Luce? Žádné noviny.“

„Tak zkuste Sarajevo. Nebo Bělehrad. Jste Srb. Můžete odsud odjet. Válka nebude trvat věčně.“

„Odjet odsud stojí peníze. Žádná práce, žádné peníze. Žádné peníze, žádné cestování, žádná práce.“

„Aha, peníze, to je vždycky problém. Nebo možná ne.“

Angličan vytáhl svazek stodolarovek a rozložil je po barovém pultu.

„Jsem staromódní člověk,“ řekl. „Věřím, že by si lidé měli pomáhat. Život je pak snadnější, příjemnější. Pomůžete mi, Duško?“

Barman zíral na tisíc dolarů jen několik centimetrů od svých prstů. Nedokázal od nich odtrhnout oči. Ztišil hlas do šepotu.

„Co chcete? Co tady děláte? Nejste reportér.“

„Jistým způsobem ano. Kladu lidem otázky. Ale jsem bohatý tazatel. Chcete být bohatý jako já, Duško?“

„Co chcete?“ zopakoval barman. Letmo pohlédl na ostatní hosty, kteří se dívali na dvojici u pultu.

„Stodolarovou bankovku jste tady už viděl. Letos v květnu. Patnáctého, nemám pravdu? Jeden mladý voják se s ní pokusil zaplatit účet v baru. Strhla se kvůli tomu hrozná hádka. Můj přítel Lasse tady byl. Vyprávěl mi o tom. Popište mi, co se přesně stalo a proč.“

„Tady ne. Ted' ne,“ sykl vystrašený Srb. Jeden ze sedících hostů se zvedl a vykročil k pultu. Ke sklizení peněz postačil jediný zkušený pohyb utěrkou. „Bar zavírá v deset. Vraťte se.“

V půl jedenácté byl bar zavřený a zamčený a dvojice mužů se v pološeru posadila do boxu a zapředla rozhovor.

„Nebyli od jugoslávské armády, nebyli to vojáci,“ řekl barman. „Polovojenská jednotka. Špatní lidé. Zůstali tři dny. Nejlepší pokoje, nejlepší jídlo, hodně pití. Odjeli, ale nezaplatili.“

„Jeden z nich zkusil zaplatit.“

„Pravda. Jenom jeden. To byl hodný kluk. Jiný než ostatní. Nevím, proč s nimi byl. Měl vzdělání. Ostatní byli zločinci. Spodina.“

„Vy jste nic nenamítal, když nezaplatili za třídní pobyt?“

„Nenamítal? Nenamítal? Co jsem měl říct? Tyhle bestie mají zbraně. Zabíjejí, dokonce i Srby. Jsou to zabijáci.“

„Když se vám ten hodný kluk snažil zaplatit, kdo mu dal tu facku?“

Stopař cítil, jak Srb v přítmí strnul.

„Nemám ponětí. Byl to vůdce, velitel skupiny. Ale jméno nevím. Říkají mu prostě Šéfe.“

„Všechny tyhle ilegální armády mají jména, Duško. Arkan a jeho Tygři. Frankiho chlapci. Chtějí se proslavit. Chlubí se svými jmény.“

„Tenhle ne. Přísahám.“

Stopař věděl, že to je lež. Ať to byl kdokoli, z tohohle zabijáka na volné noze měli hrůzu i ostatní Srbové.

„Ale ten hodný kluk... měl nějaké jméno?“

„Nikdy jsem je neslyšel.“

„Jde teď o hodně peněz, Duško. Nikdy ho už neuvidíte, nikdy už neuvidíte ani mě a budete mít dost peněz, abyste se po válce uchytil v Sarajevu. Jméno toho kluka.“

„Zaplatil ten den, kdy odjel. Jako kdyby se styděl za lidi, se kterými byl. Vrátil se a zaplatil šekem.“

„Byl nekrytý? Nepřijali ho? Máte ten šek?“

„Ne, byl krytý. V jugoslávských dinárech. Z Bělehradu. Všechno vyrovnal.“

„Takže šek nemáte?“

„Bude v bělehradské bance. Možná, jenže ho nejspíš už vyhodili. Ale zapsal jsem si číslo jeho průkazu pro případ, že by šek odmítli.“

„Kam? Kam jste si ho zapsal?“

„Do notýsku na objednávky. Propisovačkou.“

Stopař si zápisník prohlédl. Barman si do něj zaznamenával dlouhé a složité objednávky nápojů, které si nedokázal zapamatovat, a v zápisníku zbývaly poslední dva listy. O den později by skončil v koši. Na kartonové zadní straně bylo sedm čísel a dvě velká písmena. Po osmi týdnech vše stále čitelné.

Stopař předal tisíc dolarů z peněz pana Edmonda a odešel. Nejkratší cesta vedla na sever do Chorvatska a letadlem ze záhřebského letiště.

Někdejší Svazová republika Jugoslávie za sebou měla pět let rozkladu plného krve, zmatků a krutostí. Nejprve se na severu oddělilo Slovinsko, naštěstí bez krveprolití. Na jihu do nezávislosti unikla Makedonie. Avšak uprostřed se srbský diktátor Slobodan Milošević pokoušel využít těch nejbrutálnějších prostředků, aby si udržel vládu nad Chorvatskem, Bosnou, Kosovem, Černou Horou a svým rodným Srbskem. Potom ztratil Chorvatsko, ale jeho mocenské a válečnické choutky to neoslabilo.

Bělehrad, do něhož Stopař přiletěl v roce 1995, byl dosud nedotčený. Zpustošila ho až válka v Kosovu, která měla teprve přijít.

Londýnská kancelář mu poradila, že v Bělehradě působí jistá soukromá detektivní agentura, vedená někdejším vysokým policejním důstojníkem, se kterým již v minulosti spolupracovali. Bývalý policista svou firmu obdařil nepříliš originálním jménem Chandler a nebylo těžké ji najít.

„Potřebuji vyhledat jednoho mladíka,“ oznámil Stopař vyšetřovateli Draganu Stojićovi, „ale neznám jeho jméno, jenom číslo osobního průkazu.“

Stojić zamručel. „Co udělal?“

„Nic, pokud je mi známo. Něco viděl. Možná. Možná ne.“

„To je všechno? Jméno?“

„Pak bych si s ním rád popovídal. Nemám auto a nemluví srbochorvatsky. On možná mluví anglicky. Možná ne.“

Stojić znovu zamručel. Zdálo se, že v tom má zvláštní zálibu. Podle všeho četl všechny romány s Philipem Marlowem a znal všechny jejich filmové adaptace. Snažil se působit jako Robert Mitchum v *Hlubokém spánku*, ale protože měřil zhruba sto šedesát pět centimetrů a byl plešatý, jeho výkon měl značné rezervy.

„Moje podmínky...,“ začal.

Stopař na stůl položil dalších deset stodolarových bankovek. „Potřebuji vaši soustředěnou pozornost,“ pronesl.

Stojić byl ohromen. Taková věta mohla zaznít třeba ve *Sbohem bud', lásko má*.

„Máte ji,“ řekl.

Aby dal najevo, že svá slova myslí vážně, bývalý policista okamžitě začal jednat. Usadil Stopaře do své limuzíny Jugo, jež chrlila oblaka černého kouře, a odjel s ním přes město do čtvrti Konjarnik, kde se na rohu Lermontovovy ulice nachází bělehradské policejní ředitelství. To sídlilo a stále sídlí ve velké nevzhledné budově, která kvůli hnědo-žluté fasádě připomíná obrovského hranatého srně ležícího na boku.

„Radši zůstaňte tady,“ doporučil Stojić. Za půl hodiny byl zpátky a nepochybně utužil přátelské vztahy s nějakým svým starým kolegou, neboť z něho byla cítit švestková vůně slivovice. V ruce však třímал lístek papíru.

„Ten průkaz patří Milanu Rajakovi. Věk dvacet čtyři. Zapsán jako student práv. Otec úspěšný právník, rodina z vyšší střední třídy. Víte jistě, že jste našel správného člověka?“

„Pokud nemá dvojníka, pak on a průkaz s jeho fotografií byli před dvěma měsíci v Banja Luce.“

„Co by tam sakra dělal?“

„Měl na sobě uniformu. V baru.“

Stojíc se v myšlenkách vrátil ke spisu, do kterého mohl nahlédnout, ale nesměl si pořídit kopii.

„Absolvoval národní vojenskou službu. To musejí všichni mladí Jugoslávci. Od osmnácti do jednadvaceti.“

„V bojové jednotce?“

„Ne. U spojařů. Jako radista.“

„Ke střelení se nedostal. Možná mu to bylo líto. Třeba se dal k nějaké skupině, která jela do Bosny bojovat za srbskou věc. Naivní dobrovolník? Je to možné?“

Stojíc pokrčil rameny.

„Možná. Ale tyhle polovojenské tlupy jsou hajzlové. Banditi. Co by u nich dělal student práv?“

„Trávil letní prázdniny?“ navrhl Stopař.

„U které skupiny? Zeptáme se ho?“

Stojíc nahlédl do papíru.

„Bydlí v Senjaku, necelou půlhodinu odsud.“

„Dobře, jedeme.“

Adresu našli snadno, solidní, středostavovskou vilu na ulici Istarská. Léta ve službách maršála Tita a nyní Slobodana Miloševiče Rajakovi staršímu nijak neublížila. Dveře otevřela bledá a nervózně působící žena, které mohlo být něco přes čtyřicet, ale vypadala na víc.

Následovala rozmluva v srbochorvatštině.

„Milanova matka,“ objasnil Stojíc. „Ano, je doma. Ptá se, co mu chcete.“

„Chci s ním mluvit. Rozhovor. Pro britský tisk.“

Očividně zmatená paní Rajaková je pustila dovnitř a zavolala syna. Pak je uvedla do obývacího pokoje. Na schodišti se ozvaly kroky a na chodbě se objevil mladý muž. Chvíli se šeptem dohadoval s matkou a pak vešel do pokoje. Tvářil se nejistě, znepokojeně, téměř vyděšeně. Stopař se na něho co nej přátelštěji usmál a potřásl mu rukou. Dveře byly stále pootevřené. Paní Rajaková s kýmsi překotně hovořila po telefonu. Stojíc na Angličana vrhl varovný pohled, jako by říkal: „Ať chcete cokoli, buďte stručný. Dělostřelectvo je na cestě.“

Stopař vytáhl notes z baru na severu. Na dvou zbývajících listech byla hlavička hotelu Bosna. Stopař zápisník obrátil a ukázal Milanu Rajakovi sedm číslic a dvě písmena na tvrdém kartonu.

„Bylo od vás velice slušné, že jste vyrovnal účet, Milane. Barmanovi jste udělal radost. Jenže ten šek bohužel nebyl krytý.“

„Ne. To není možné. Bylo to –“

Odmlčel se a zbledl jako stěna.

„Nikdo vám nic nevyčítá, Milane. Jenom mi povězte: co vás přivedlo do Banja Luky?“

„Návštěva.“

„U přátel?“

„Ano.“

„V maskáčích? Milane, v tom kraji se válčí. Co se tehdy před dvěma měsíci stalo?“

„Nevím, o co vám jde. Mami...“ Potom přešel do srbochorvatštiny a Stopař ztratil nit. Tázavě pohlédl na Stojíce.

„Jede sem otec,“ zamumlal detektiv.

„Byl jste tam se skupinou deseti mužů. Všichni v uniformách. Všichni ozbrojení. Co byli zač?“

Milan Rajak se zpotil a zdálo se, že se každou chvíli rozpláče. Stopař usoudil, že mladík má vážné potíže s nervy.

„Vy jste Angličan? Ale nejste od novin. Co tady děláte? Proč mě otravujete? Já nic nevím.“

Před domem zaskřípěly pneumatiky a z chodby se ozvalo dupání běžících nohou. Paní Rajaková otevřela dveře dokořán a do místnosti vpadl její manžel. Zůstal stát u dveří obývacího pokoje a v jeho obličeji bylo znát rozrušení a hněv. Jako příslušník starší generace nemluvil na rozdíl od syna anglicky. Místo toho zařval cosi srbochorvatsky.

„Ptá se, co děláte v jeho domě, proč obtěžujete jeho syna,“ tlumočil Stojíc.

„Neobtěžuji ho,“ odpověděl Stopař klidně. „Jenom se ptám. Co dělal tenhle mladík před osmi týdny v Banja Luce a kdo byli ti muži s ním?“

Stojić otázky přeložil. Rajak starší začal křičet.

„Říká, že jeho syn nic neví a nebyl tam,“ vysvětlil Stojić. „Celé léto byl tady, a jestli neodejdete z domu, zavolá policii. Osobně si myslím, že bychom měli jít. Je to mocný muž.“

„Dobře,“ souhlasil Stopař. „Ještě jednu otázku.“

Na jeho žádost se bývalý ředitel oddělení zvláštních jednotek, který nyní řídil Hazard Management, sešel na velmi diskrétním obědě se svou kontaktní osobou z tajné zpravodajské služby Secret Intelligence Service. Vedoucí balkánské sekce mu v rámci možností poskytl co nejpodrobnější informace.

„Byli ti muži Zoranovi Vlci? Byl ten muž, který vás udeřil, sám Zoran Žilić?“

Stojić přeložil sotva polovinu a pak se zarazil. Milan anglickým otázkám rozuměl. Měly dvojí účinek. Na několik vteřin se rozhostilo ohromené, takřka hmatatelné ticho. Potom přišlo cosi jako výbuch granátu.

Paní Rajaková krátce vyjekla a vyběhla z místnosti. Její syn se zhroutil do křesla, zakryl si obličej dlaněmi a roztřásl se. Otec změnil barvu z bílé na temně fialovou, ukázal na dveře a zařval jediné slovo, které si Gracey vyložil jako „ven“. Stojić zamířil k východu. Stopař se vydal za ním.

Když procházel kolem chvějícího se mladíka, zastavil se a zasunul mu do kapsy košile vizitku.

„Kdybyste změnil názor, ozvěte se,“ řekl polohlasně. „Nebo napište. Přijedu.“

Cestou na letiště vládlo ve voze napjaté ticho. Dragan Stojić měl podle všeho pocit, že si svých tisíc dolarů zasloužil do posledního centu. Když zaparkovali u haly mezinárodních odletů, přes střechu auta oslovil odcházejícího Angličana.

„Jestli se někdy vrátíte do Bělehradu, příteli, rádím vám, abyste to jméno nevyslovoval. Ani z legrace. Zejména ne z legrace. A zapomeňte na to, co se stalo dneska.“

Během čtyřiceti osmi hodin Stopař dokončil a odeslal zprávu pro Stephena Edmonda včetně soupisu výdajů. Její poslední odstavce byly následující:

Bohužel musím připustit, že události, které vedly ke smrti vašeho vnuka, způsob smrti a místo, kde se nachází tělo, pravděpodobně nebudou nikdy objasněny. A vzbuzoval bych falešné naděje, kdybych vyjádřil názor, že existuje nějaká možnost, že váš vnuk je dosud naživu. V současné době a dohledné budoucnosti tedy jediný závěr musí znít: pohřešován, zřejmě zabit.

Nevěřím, že se on a jeho bosenský průvodce zřítíli kdesi v oblasti ze silnice do nějaké strže. Všechny takové cesty, které přicházejí v úvahu, jsem osobně prozkoumal. Nevěřím ani, že ho Bosňan zavraždil kvůli vozidlu, opasku s penězi nebo obojímu.

Jsem přesvědčen, že se bezděčně vydali po nebezpečné cestě a byli zavražděni jednou či více neznámými osobami. Je velmi pravděpodobné, že těmito osobami byli členové skupiny srbských polovojenských zločinců, kteří se v oblasti zřejmě vyskytovali. Avšak bez důkazů, prokázání totožnosti, přiznání nebo ověřeného svědectví není možné nikoho obvinít.

Hluboce lituji, že vám musím sdělit tuto zprávu, ale mám za to, že téměř jistě odpovídá pravdě.

V úctě zůstávám, pane,

Vaším věrným služebníkem,

Philip Gracey.

Bylo 22. července 1995.

Calvin Dexter nikomu nevysvětloval hlavní důvod, který ho přiměl k odchodu z armády, protože nechtěl, aby se mu lidé smáli. Rozhodl se, že půjde na vysokou školu, získá titul a stane se právníkem.

Pokud šlo o finance, měl několik tisíc dolarů z Vietnamu a mohl požádat o půjčku v rámci programu podpory vysloužilých vojáků.

Tento program má několik „jestliže“ a „ale“; jestliže americký voják odejde z ozbrojených sil z jiných důvodů než pro ztrátu důvěry, vláda ho podporuje po celou dobu studií na univerzitě. Přidělenou částku, která se v posledních třiceti letech neustále zvyšuje, může student utratit podle svého uvážení, avšak škola musí rok co rok potvrzovat jeho zařazení do denního studia.

Dexter usoudil, že levnější by byla nějaká venkovská univerzita, ale zároveň toužil po škole s vlastní právnickou fakultou a předpokládal, že pokud bude provozovat vlastní praxi, více příležitostí než New Jersey mu poskytne mnohem větší stát New York. Po pročtení padesáti brožur se přihlásil na Fordhamskou univerzitu v New Yorku.

Na konci jara odeslal patřičné dokumenty společně s propouštěcím dokladem, potvrzením DD214, které při odchodu z armády obdržel každý voják. Byl nejvyšší čas.

Ačkoli na jaře 1971 veřejnost odmítala konflikt ve Vietnamu a protiválečné postoje nebyly nikde silnější než na akademické půdě, řadovým vojákům nikdo nic nevyčítal; byli považováni spíše za oběti.

Po zmateném a nedůstojném ústupu v roce 1973, popisovaném někdy jako útěk, se nálada změnila. Třebaže se Richard Nixon a Henry Kissinger snažili zajistit co nejhladší průběh událostí a skoro všichni přivítali odvrácení katastrofy, k níž konflikt neodvratně směřoval, začalo se hovořit o porážce.

Jestliže existuje nějaká věc, se kterou nechce být průměrný Američan příliš často spojován, pak je to porážka. Tento pojem je naprosto neamerický, dokonce i z pohledu liberální levice. Vojáci vracející se po roce 1973 se domnívali, že je čeká vřelé přijetí, neboť se snažili ze všech sil, trpěli a přišli o nejlepší kamarády; místo toho narazili na hradbu lhostejnosti či přímo nepřátelství. Levice se více zajímala o My Lai.

V létě 1971 měly Dexterovy dokumenty stejnou váhu jako dokumenty kteréhokoli jiného uchazeče, a tak byl přijat do čtyřletého kurzu politických věd. Do kolonky „životní zkušenosti“ uvedl tři roky v Big Red One, což přijímací komise považovala za výhodu, ačkoli o dvacet čtyři měsíců později by situace byla jiná.

Mladý veterán si našel laciný pokoj nedaleko školy, v domě bez výtahu v Bronxu, neboť Fordhamská univerzita tehdy sídlila v této čtvrti v několika prostých budovách z červených cihel. Spočítal si, že pokud bude jezdit hromadnou dopravou, skromně se stravovat a o dlouhých letních prázdninách opět pracovat ve stavebnictví, mohl by s penězi vystačit až do promoce. Vedle jiných staveb se v příštích třech letech podílel také na novém divu světa, pomalu stoupajícím Světovém obchodním centru.

V roce 1974 došlo ke dvěma událostem, které změnily jeho život. Zamiloval se do Angely Marozziové, krásné a temperamentní Američanky italského původu, která pracovala v květinářství na Bathgate Avenue. V létě se vzali a díky dvojímu příjmu se mohli přestěhovat do většího bytu.

Na podzim, rok před ukončením studia, se přihlásil na právnickou fakultu, která patřila k Fordhamské univerzitě, ale byla spravována odděleně a sídlila na opačném břehu řeky, na Manhattanu. Dostat se na ni bylo mnohem těžší, protože na omezený počet míst připadalo daleko více uchazečů.

Pokud by ho přijali, musel by po promoci v roce 1975 studovat další tři roky, pak složit zkoušky pro přijetí do advokátní komory a nakonec získat právo k vykonávání praxe ve státě New York.

Nebylo třeba absolvovat pohovor, jen předložit přijímací komisi hromadu papírů k pročtení a rozhodnutí. Jednalo se o vysvědčení již od základní školy, což bylo nemilé, výsledky z kurzu politických věd, uchazečovo sebehodnocení a doporučení od současných učitelů, která vyznívala výrazně v jeho prospěch. Mezi tím vším bylo založeno staré potvrzení DD214.

Dexter se dostal do užšího výběru uchazečů, mezi nimiž pak komise rozhodovala. Zasedalo v ní

šest členů pod vedením profesora Howarda Kella, emeritního profesora a bystrého univerzitního patriarchy, který v sedmasedmdesáti letech dávno překročil důchodový věk.

Zbývalo rozhodnout mezi dvěma zájemci o poslední volné místo. Dexter se díky svým materiálům stal jedním z nich. Rozpoutala se vzrušená debata. Profesor Kell vstal ze židle v čele stolu a zamyšleně odešel k oknu. Zadíval se na modrou letní oblohu. Po chvíli k němu přistoupil jeden z kolegů.

„To je dilema, vidíte, Howarde? Komu dáváte přednost?“

Starý muž poklepal na papír, který držel v ruce, a ukázal jej staršímu lektorovi. Lektor přelétl očima soupis vyznamenání a tiše hvízdal.

„Všechna je dostal před jednadvacátými narozeninami,“ připomněl vedoucí komise.

„Co proboha dělal?“

„Vysloužil si právo, aby dostal příležitost na téhle fakultě, to dělal,“ řekl profesor.

Oba muži se vrátili ke stolu a proběhlo hlasování. Výsledek by byl tři ku třem, ale předsedův hlas měl v takovém případě dvojnásobnou váhu. Profesor vysvětlil své rozhodnutí. Všichni si prohlédli DD214.

„Mohl by být divoký,“ namítl děkan prosazující moderní názory.

„Ano, doufám, že bude,“ souhlasil profesor Kell. „Trápí mě pomýšlení, že v poslední době rozdáváme místa jen tak.“

Cal Dexter se novinku dozvěděl po dvou dnech. Leželi s Angelou v posteli a on jí hladil rostoucí bříško a mluvil o době, kdy se stane bohatým právníkem a budou žít v pěkném domě někde ve Westchesteru nebo Fairfieldu.

Dcera Amanda Jane přišla na svět na začátku jara 1975, avšak porod doprovázely komplikace. Třebaže lékaři dělali, co bylo v jejich silách, výsledek nedával žádnou naději. Manželé samozřejmě mohli další dítě adoptovat, ale těhotenství bylo vyloučeno. Angelin rodinný kněz prohlásil, že taková je vůle Boží a ona musí Jeho vůli přijmout.

Cal Dexter v létě dokončil studia mezi nejlepšími pěti v ročníku a na podzim nastoupil na tři roky na právnickou fakultu. Bylo to těžké, ale pomohli jim Marozziovi; babička se starala o malou Amandu Jane, aby Angela mohla pracovat v restauraci. Cal nechtěl zanechat denního studia a přestoupit do večerního, protože by to znamenalo prodloužení právnického kurzu o další rok.

První dva roky o prázdninách fyzicky pracoval, ale třetí rok se mu podařilo sehnat místo u velice uznávané manhattanské právnické firmy Honeyman Fleischer.

Absolventi Fordhamu si vždycky potrpěli na kontakty s bývalými spolužáky a tři starší společníci Honeyman Fleischer vystudovali na tamní právnické fakultě. Díky osobnímu zásahu svého přednášejícího tak Dexter mohl na prázdniny nastoupit do firmy jako asistent.

V létě 1978 mu zemřel otec. Po návratu z Vietnamu si příliš nerozuměli, protože otec nedokázal pochopit, proč se syn nevrátí k práci na stavbách a nezůstane do konce života dělníkem.

Cal a Angela se za ním však přesto vypravili v autě vypůjčeném od pana Marozziho a Dexterovi staršímu ukázali jeho jediné vnouče. Smrt přišla nečekaně. Těžký infarkt otce skolil přímo na staveništi. Na skromný pohřeb nepřišel nikdo kromě syna. Ten doufal, že mu otec jednou přijde na promoci a bude na vzdělaného potomka hrdý, ale osud chtěl jinak.

Téhož léta Cal dokončil studia a ještě před zkouškami do advokátní komory začal pracovat na plný úvazek na nejnižším stupni žebříčku v Honeyman Fleischer, což bylo jeho první zaměstnání od odchodu z armády před sedmi lety.

Kancelář Honeyman Fleischer se pyšnila vzorově liberálními postoji, nepřijímala republikány a své sociální cítění prokázala založením veřejně prospěšného oddělení, které bez nároku na honorář zastupovalo nemajetné a potřebné.

Starší společníci to však s dobročinností nepřeháněli, a proto v tomto oddělení pracovalo několik nejhůře placených nováčků. Na podzim 1978 Cal Dexter zaujímal v hierarchii Honeyman Fleischer nejnižší možné postavení.

Nestěžoval si. Potřeboval peníze, vážil si práce a zastupováním chudáků získával široké spektrum zkušeností, místo aby se úzce specializoval. Obhajoval lidi obviněné z lehčích přestupků, nedbalosti a řady dalších přečinů, jejichž případy končily u odvolacího soudu.

V zimě do jeho maličké kanceláře nakoukla sekretářka a zamávala na něho spisem.

„Co to je?“ zeptal se.

„Odvolání proti rozhodnutí imigračního úřadu,“ odpověděla. „Roger říká, že to nezvládne.“

Vedoucí malého veřejně prospěšného oddělení si ty nejlepší případy, pokud se o nejlepších případech dalo mluvit, nechával pro sebe. Přes imigračním úřadem k nim v žádném případě nepatřily.

Dexter vzdychl a zahloubal se do písemností ve složce. Slyšení mělo proběhnout hned zítra.

Bylo 20. listopadu 1978.

KAPITOLA DEVÁTÁ

Uprchlík

V New Yorku v té době existoval charitativní spolek jménem Refugee Watch. Jeho členové se prohlašovali za „znepokojené občany“, avšak nezaujatí pozorovatelé je někdy označovali za „naivní lidumily“.

Aniž jej o to někdo žádal, spolek se ujal úkolu zabývat se případy nejrozumnějších jedinců, jež moře vyplavilo na břehy Spojených států a kteří hodlali vzít doslova nápis na podstavci Sochy svobody a zůstat.

Většinou to byli zoufalí a ožebračení lidé, běženci ze všech koutů světa. Ovládali jen pár anglických slovíček a poslední úspory je stál boj o holé přežití.

Jako přirozený soupeř proti nim stála Imigrační a naturalizační služba, obávaná INS, v níž zřejmě panovalo všeobecné mínění, že 99,9 procenta žadatelů jsou podvodníci a šarlatáni, které je třeba poslat tam, odkud přišli, nebo kamkoli jinam.

Spis, který na začátku zimy 1978 přistál na stole Cala Dextera, se týkal dvojice uprchlíků z Kambodže, manželů Moungových.

Jejich příběh objasňovala obsáhlá výpověď přeložená z francouzštiny, které pan Moun, jenž byl v tomto jazyce vzdělán a nyní zřejmě mluvil i za manželku, dával přednost.

Od roku 1975, a ještě více po uvedení filmu *Vražedná pole*, se v USA vědělo, že Kambodžu ovládá šílený a vraždicí tyran jménem Pol Pot a jeho fanatická armáda Rudých Khmerů.

Pol Pot dostal nesmyslný nápad, že svou zemi vrátí do jakési zemědělské doby kamenné. K naplnění jeho vize bylo třeba vzbudit patologickou nenávist vůči lidem z měst a všem vzdělaným. Ty čekalo vyhlazení.

Pan Moun prohlášoval, že býval ředitelem důležité střední školy v hlavním městě Phnompenhu a jeho manželka zdravotní sestrou na soukromé klinice. Oba rozhodně splňovali kritéria, která Rudí Khmerové stanovili pro likvidaci.

Když se jejich situace stala bezvýchodnou, začali se skrývat a tajně se stěhovali od jedněch přátel či kolegů ke druhým, dokud všichni nebyli zatčeni a nezmizeli.

Pan Moun prohlášoval, že se nemohl úspěšně vydávat za rolníka, a proto by se mu nikdy nepodařilo dojít k vietnamským nebo thajským hranicím, neboť venkov byl plný Rudých Khmerů a udavačů. Podařilo se mu však uplatit řidiče nákladního auta, který je propašoval z Phnompenhu až do přístavu Kampong Som. Tam manželé s pomocí posledních úspor přesvědčili kapitána jihokorejské nákladní lodi, aby je odvezl z pekla, ve které se jejich země změnila.

Mounгови se nestarali o to, kam má *Inchon Star* namířeno. Ukázalo se, že veze náklad týkového dřeva do newyorského přístavu. Po přistání se manželé nepokusili proklouznout úřadům, ale okamžitě se jim ohlásili a požádali o povolení k pobytu.

Noc před slyšením Dexter strávil nahrben nad kuchyňským stolem, zatímco jeho žena a dcera spaly za stěnou jen pár metrů od něho. Mělo to být jeho první stání u odvolacího soudu a on chtěl, aby se uprchlíkům dostalo té nejlepší péče. Když přečetl Kambodžanovu výpověď, vzal do ruky stanovisko INS. Bylo dosti nesmlouvavé.

Všemohoucím v každém americkém městě je okresní návladní a jeho úřad představuje první překážku. Kolega návladního, který měl případ na starosti, odmítl žádost o azyl s podivným

odůvodněním, že se MOUNGOVI měli přihlásit na místním velvyslanectví nebo konzulátu Spojených států a podle americké tradice se postavit do řady.

Dexter měl dojem, že s tím by neměl být problém; všichni američtí představitelé z kambodžského hlavního města utekli před několika lety, když v něm začali řídit Rudí Khmerové.

Odmítnutím na první úrovni pro MOUNGOVY začala deportační procedura. Pak se o jejich případu doslechli lidé z Refugee Watch a nasadili svoje páky.

Podle procedury se manželé, jimž úřad okresního návladního svým rozhodnutím o odepření vstupu zabránil zůstat v zemi, mohli odvolat k instanci vyšší úrovně a absolvovat administrativní slyšení u azylového úředníka.

Dexter zjistil, že když se rozhodovalo o odepření vstupu, druhý argument INS vycházel z toho, že případ MOUNGOVÝCH nesplňuje ani jedno z pěti nezbytných kritérií prokazatelné perzekuce, jimiž byly rasa, národnost, náboženství, politické přesvědčení a příslušnost ke společenské třídě. Nabyt dojmu, že by mohl dokázat, že jako zapálený antikomunista – a rozhodně se chystal panu MOUNGOVI doporučit, aby se jím bezodkladně stal – a ředitel školy Kambodžan vyhovoval přinejmenším posledním dvěma.

Jeho zítřejší úkol spočíval v tom, že úředníka požádá o úlevu v podobě zamítnutí deportace podle paragrafu 243 (h) Zákona o imigraci a státní příslušnosti.

Na spodní okraj jednoho dokumentu kdosi z Refugee Watch malým písmem poznamenal, že azylovým úředníkem bude u toho případu jistý Norman Ross. Informace, které o něm mladý právník zjistil, byly dosti zajímavé.

Dexter se do budovy INS na Federal Plaza 26 dostavil více než hodinu před slyšením, aby se seznámil se svými klienty. Sám zrovna nevynikal výškou, ale MOUNGOVI byli ještě menší a paní MOUNGOVÁ vypadala jako drobná panenka. Dívala se na svět skrze brýle, které připomínaly uražená dna sklenic. Z dokumentů vyplývalo, že jim je čtyřicet osm a čtyřicet pět.

Pan MOUNG vypadal klidně a smířeně. Protože Cal Dexter neuměl francouzsky, lidé z Refugee Watch mu obstarali tlumočnicku.

Právník strávil celou přípravnou hodinu procházením původní výpovědi, ale nic k ní nepřidal ani z ní nic nevypustil.

Slyšení se mělo konat nikoli v soudní síni, nýbrž ve velké kanceláři, kam byly pro tuto příležitost přidány židle. Pět minut před začátkem mohli účastníci zaujmout místa.

Jak Dexter předpokládal, zástupce okresního návladního znovu předložil argumenty, na jejichž základě byla při předchozím projednávání odmítnuta žádost o azyl. Nic nedodal ani neubral. Pan Ross si důvody pročítal ve složce, která již ležela na stole před ním, a pak zvedl obočí a podíval se na nováčka z Honeyman Fleischer.

Cal Dexter zaslechl, jak se za jeho zády pan MOUNG polohlasně obrací k manželce: „Musíme doufat, že to ten mladík zvládne, jinak nás pošlou zpátky na smrt.“ Řekl to však svým mateřským jazykem.

Dexter napadl první argument okresního návladního: od vypuknutí genocidy v Phnompenhu nebylo žádné diplomatické ani konzulární zastoupení Spojených států. Nejbližší velvyslanectví se nacházelo v thajském Bangkoku, kam se MOUNGOVI za žádných okolností nemohli dostat. Povšiml si, že se pan Ross koutkem úst usmál, když člověk z INS zrudl.

Dexterovým hlavním úkolem bylo dokázat, že v područí vražedného fanatismu Rudých Khmerů nečekalo prokazatelné antikomunisty, jakými byli jeho klienti, nic jiného než věznění, mučení a smrt. Pouhá skutečnost, že někdo řídil školu a měl vysokoškolské vzdělání, představovala důvod k popravě.

Předešlého večera se mladý právník dozvěděl, že Norman Ross se nejmenoval vždycky Ross. Jeho otec Samuel Rosen přijel do Ameriky na přelomu století ze štetlu, který se nachází na území dnešního Polska, aby unikl carským a později kozáckým pogromům.

„Je velmi snadné, pane, odmítnout ty, kteří přicházejí s prázdnými rukama a nechtějí mnoho, jen příležitost k životu. Je velice snadné říci ne a hledět si svého. Nic to nestojí, prohlásit, že zde tito dva orientálci nemají místo a měli by se vrátit do vězení, na mučidla a k popravě zdi.“

Ale já se vás ptám, za předpokladu, že by tohle dělali naši otcové a předtím jejich otcové, kolik

lidí by ve svých krví zbrocených vlastech říkalo: ‚Vypravil jsem se do země svobody, požádal jsem o příležitost k životu, ale oni zabouchli dveře a poslali mě na smrt.‘ Kolik, pane Rossi? Milion? Spíš deset milionů. Žádám vás, ne kvůli zákonu, ne kvůli vítězství chytřejší právnícké formulace, ale kvůli tomu, co již Shakespeare nazval milosrdenstvím, abyste rozhodl, že v této naší velké zemi je dost místa pro dvojici, která ztratila všechno kromě života a žádá nás jen o příležitost.“

Norman Ross na něho chvíli zamyšleně hleděl. Potom tužkou zaklepal do stolu jako soudcovským kladívkem a promluvil:

„Deportace zamítnuta. Další případ.“

Paní z Refugee Watch Moungovým vzrušeně francouzsky sdělovala, co se stalo. Od této chvíle se formalit ujala ona a její organizace. Bylo třeba vyřizovat úřední záležitosti, ale již ne s pomocí právníka. Mounгови mohli zůstat ve Spojených státech pod ochranou vlády a časem získat pracovní povolení, azyl a občanství.

Dexter se na tlumočnici usmál a řekl, že už může jít. Pak se obrátil k panu Mounгови a navrhl:

„Ted' si zajdeme do kavárny a vy mi můžete povědět, kdo doopravdy jste a co tady děláte.“

Mluvil rodnou řečí pana Mounga. Vietnamsky.

U rohového stolu v suterénním bistru si Dexter prohlédl kambodžské pasy a identifikační dokumenty.

„Tyhle papíry už měli v rukou lidé, kteří patří k nejlepším odborníkům na Západě, a prohlásili je za pravé. Jak jste k nim přišli?“

Uprchlík letmo pohlédl na svou drobnou manželku.

„Udělala je ona. Je z klanu Nghi.“

Ve Vietnamu žije kmen jménem Nghi, z něhož stovky let pocházela většina učenců kraje Hue. Jeho členové, kteří si dovednosti předávali z generace na generaci, obzvláště vynikali v kaligrafii. Vytvářeli soudní dokumenty pro císaře.

S nástupem moderní doby a zejména po začátku války s Francouzi v roce 1945 se Nghiové díky nezměrné trpělivosti, citu pro detail a ohromujícímu kreslířskému umění zařadili k nejpřednějším světovým padělatelům.

Malá žena s brýlemi jako z lahvéového skla si během vietnamské války zničila zrak, když se hrbila v podzemní dílně a vyráběla cestovní pasy a průkazy, s nimiž se agenti Vietkongu snadno dostali do kteréhokoli jihovietnamského města a nikdy nebyli dopadeni.

Cal Dexter manželům vrátil pasy.

„Tak ještě jednou, kdo vlastně jste a co tady děláte?“

Žena začala tiše plakat a manžel položil ruku na její.

„Jmenuji se Nguyen Van Tran,“ řekl. „Jsem tady, protože jsem po třech letech utekl z vietnamského koncentračního tábora. Přinejmenším tohle je pravda.“

„Tak proč se vydáváte za Kambodžany? Amerika přijala mnoho Vietnamců z jihu, kteří ve válce bojovali na naší straně.“

„Protože jsem byl major Vietkongu.“

Dexter pomalu přikývl.

„To by mohl být problém,“ připustil. „Vyprávějte. Všechno.“

„Narodil jsem se v roce 1930 na jihu, až u kambodžské hranice. Proto trochu mluvím khmersky. V rodině jsme neměli žádné komunisty, ale otec byl zapálený nacionalista. Chtěl se dožít chvíle, až se naše země zbaví koloniální nadvlády Francouzů. Mě vychovával stejně.“

„Zatím tomu rozumím. Proč ten přestup ke komunistům?“

„Ten se týkal jenom mě. Proto jsem byl v táboře. Nestal jsem se komunistou. Předstíral jsem to.“

„Pokračujte.“

„Jako chlapec jsem před druhou světovou válkou chodil na francouzské lyceum, i když jsem si přál být dost starý, abych se mohl zapojit do boje za nezávislost. V roce 1940 přišli Japonci a vyhnali Francouze, ačkoli vichistická Francie byla prakticky vzata na jejich straně. A tak jsme bojovali s Japonci.

Tento boj vedli komunisté v čele s Ho Či Minem. Byli zdatnější, zkušenější a bezohlednější než nacionalisté. Řada lidí změnila přesvědčení, ale můj otec ne. Když Japonci v roce 1945 odešli, Ho

Či Min se stal národním hrdinou. Mně bylo patnáct a už jsem měl zkušenosti z bojů. Pak se vrátili Francouzi.

Následovalo dalších devět let války. Ho Či Min a komunistické odbojové hnutí Vietminh prostě vstřebali všechny ostatní frakce. Každého, kdo se jim postavil na odpor, zlikvidovali. Také jsem byl ve válce. Patřil jsem k lidským mravencům, kteří vynášeli rozebraná děla na horské vrcholy kolem Dien Bien Phu, kde byli v roce 1954 rozprášeni Francouzi. Potom přišla ženevská konference a také další katastrofa. Moje země byla rozdělena. Na sever a jih.“

„Vrátil jste se do války?“

„Ne hned. Chvilí byl mír. Čekali jsme na referendum, které bylo ujednáno na konferenci. Když ho odvolali, protože by v něm jihovietnamský prezident Diem neuspěl, začali jsme znovu válčit. Mohli jsme si vybrat mezi nenáviděným režimem a korupcí na jedné straně a Ho Či Minem a generálem Giapem ze severu na straně druhé. Já jsem pod Giapem bojoval a měl jsem ho za hrdinu. Rozhodl jsem se pro komunisty.“

„Byl jste pořád svobodný?“

„Ne, vzal jsem si svou první ženu. Měli jsme tři děti.“

„Zůstaly ve Vietnamu?“

„Ne, všichni mrtví.“

„Nemoc?“

„B-52.“

„Pokračujte.“

„Potom přišli první Američané. Za Kennedyho. Údajně jako poradci. Ale pro nás se Diemův režim stal pouze novou loutkovou vládou jako ty, které nám vnutili Japonci a Francouzi. A tak polovinu mé země zase okupovali cizinci. Vydal jsem se zpátky do džungle, abych bojoval.“

„Kdy?“

„V šedesátém třetím.“

„Na dalších deset let?“

„Na dalších deset let. Když válka skončila, bylo mi čtyřicet dva a polovinu života jsem prožil jako zvíře a přemáhal hlad, nemoci, strach a neustálé hrozby smrti.“

„Ale po roce 1972 jste se mohl cítit jako vítěz,“ poznamenal Dexter. Vietnamec pokýval hlavou.

„Nechápete, co se stalo po Ho Či Minově smrti v roce 1969. Strana a vláda se dostaly do jiných rukou. Mnozí z nás stále bojovali za zemi, od níž očekávali jistou svobodu. Ti, kteří nastoupili po Ho Či Minovi, měli jiné úmysly. Jeden vlastenec za druhým končil ve vězení a na popravišti. U moci byli Le Duan a Le Duc Tho. Ti neměli nic z Ho Či Minovy vnitřní síly, která umožňovala tolerovat lidský přístup. Aby si udrželi vedoucí postavení, museli ničit. Podstatně vzrostla moc tajné policie. Vzpomínáte si na ofenzívu Tet?“

„Až moc dobře.“

„Vy Američané si zřejmě myslíte, že to pro nás bylo vítězství. To není pravda. Vymysleli ji v Hanoji a generálu Giapovi, který za Le Duana v podstatě ztratil vliv, bývá připisována omylem. Vietkongu ji vnutili přímým rozkazem. Zničila nás. Takový byl záměr. Čtyřicet tisíc našich nejlepších lidí zemřelo při sebevražděných operacích. Mezi nimi byli všichni přirození vůdci z jihu. Jakmile zmizeli, Hanoi získala neomezenou moc. Po ofenzívě Tet se do čela postavila severovietnamská armáda, právě včas, aby si připsala vítězství. Byl jsem jedním z posledních žijících jižních nacionalistů. Přál jsem si nezávislou a sjednocenou zemi, ano, ale také kulturní svobodu, soukromý sektor a zemědělce hospodařící na vlastní půdě. Ukázalo se, že jsem se mýlil.“

„Co se stalo?“

„Když jsme v roce 1975 konečně obsadili jih, vypukly skutečné pogromy. Na Číňany. Dva miliony jich přišly o veškerý majetek a byly nuceny buď pracovat jako otroci, nebo ze země uprchnout ve člunech. S tím jsem nesouhlasil a říkal jsem to nahlas. Pak se objevily tábory pro opoziční Vietnamce. V táborech je dnes dvě stě tisíc lidí, převážně z jihu. Na konci roku 1975 si tajná policie Cong Ang přišla pro mě. Napsal jsem příliš mnoho nesouhlasných dopisů, ve kterých jsem upozorňoval, že všechno, za co jsem bojoval, bylo zraženo. To se jim nelíbilo.“

„Kolik jste dostal?“

„Tři roky, obvyklý ‚převýchovný‘ trest. Potom tři roky každodenního dozoru. Poslali mě do jednoho tábora v provincii Ha Tay, asi šedesát kilometrů od Hanoje. Vždycky člověka pošlou daleko od domova, odrazuje to od útěku.“

„Ale vám se podařil?“

„Všechno zařídila manželka. Opravdu je zdravotní sestra, ačkoli současně i padělatelka. A já jsem těch pár let míru vážně prožil jako ředitel školy. Seznámili jsme se v táboře. Pracovala na ošetrovně. Měl jsem abscesy na obou nohou. Povídali jsme si. Zamilovali jsme se do sebe. Jen si to představte, v našem věku. Propašovala mě odtamtud, měla nějaké zlaté tretky, schované, nezkonfiskované. Těmi zaplatila cestu na nákladní lodi. Tak teď už víte všechno.“

„A myslíte, že vám uvěřím?“ zeptal se Dexter.

„Mluvíte naším jazykem. Byl jste tam?“

„Ano, byl.“

„Bojoval jste?“

„Bojoval.“

„Pak vám říkám jako jeden voják druhému: měl byste poznat porážku, když ji máte před sebou. Teď jste svědkem naprosté a absolutní porážky. Takže, půjdeme?“

„Kam byste chtěl jít?“

„Zpátky za lidmi z imigrační služby. Budete nás muset udat.“

Cal Dexter dopil kávu a vstal. Major Nguyen Van Tran se pokusil zvednout, ale Dexter ho zatlačil zpátky na židli.

„Řeknu vám dvě věci, majore. Válka skončila. Došlo k ní daleko odsud a dávno. Přeji vám příjemný zbytek života.“

Vietnamec vypadal šokovaně. Mlčky přikývl. Dexter se obrátil a odešel.

Když sestupoval po schodech na ulici, stále ho cosi trápilo. Nemohl zapomenout na obličej důstojníka Vietkongu, na ten zkoprnělý výraz úžasu.

Na konci ulice se kolemjdoucí otáčeli za mladým právníkem, který nečekaně zaklonil hlavu a rozesmál se nad bláznovstvím osudu. Mimoděk si poškrábal levou ruku na místě, kde ho popálil horký ořechový olej, vržený někdejší nepřítelem.

Bylo 21. listopadu 1978.

KAPITOLA DESÁTÁ

Zvláštní mladík

V roce 1985 Cal Dexter z firmy Honeyman Fleischer odešel, ovšem ne kvůli místu, které by mu zajistilo kýžený hezký dům ve Westchesteru. Začal pracovat pro úřad veřejného obhájce a stal se tím, čemu se v New Yorku říká advokát bezplatné právní pomoci. Nebylo to atraktivní ani výnosné zaměstnání, ale jak si dobře uvědomoval, poskytovalo mu něco, čeho ve firemním či daňovém právu dosáhnout nemohl. Nazývá se to pracovní uspokojení.

Angela to přijala dobře, lépe, než doufal. Vlastně jí to ani nevadilo. Marozziovi odjakživa drželi pospolu a byli neodmyslitelně spjati s Bronxem. Amanda Jane zůstala ve škole, kterou měla ráda, obklopena svými kamarády. Po významnější a lépe placené práci a přestěhování do lepší čtvrti nikdo z rodiny neprahl.

V novém zaměstnání právník musel odpracovat spoustu hodin přesčas a zastupovat jedince, kteří propadli oky v síti amerického snu. Lidé, jež u soudu obhajoval, si nemohli dovolit platit advokáta z vlastní kapsy.

Cal Dexter nepovažoval chudobu a nedostatek vzdělání za důkaz viny. Vždycky měl velkou radost, když nějaký ohromený a vděčný „klient“ bez ohledu na své nedostatky odcházel ze soudní

síně zbaven obvinění. Jedné horké letní noci roku 1988 se seznámil s Washingtonem Leem.

Jen na ostrově Manhattan je každý rok projednáváno 110 000 trestních případů, přičemž tento počet nezahrnuje občanskoprávní řízení. Soudní systém se trvale nachází na pokraji přetížení a zhroucení, ale nějak se mu daří přežít. V té době se o to zčásti zasloužil čtyřiašedesátihodinový systém soudních slyšení, která v nikdy nekončícím sledu následovala jedno po druhém v obrovské žulové budově na Center Street 100.

Jako dobrý kabaret by se budova trestního soudu mohla pyšnit heslem „Nikdy nezavíráme“. Zřejmě by bylo přehnané tvrdit, že „tady to žije“, ale dění u soudu nepochybně poskytovalo dobrou představu o životě nižších společenských vrstev na Manhattanu.

Oné noci v červenci 1988 měl Dexter noční službu jako advokát na telefonu a čekal, až ho přepracovaný soudce přidělí nějakému klientovi. Když si chtěl ve dvě hodiny po půlnoci zdřímnout, zavolali ho do soudní síně AR2A. Povzdechl si; odporovat soudci Hasselbladovi se nevyplácelo.

Přistoupil k lavici, u které již čekal asistent okresního návladního a v ruce svíral spis.

„Vypadáte unaveně, pane Dextere.“

„To asi my všichni, ctihodnosti.“

„O tom není sporu, ale potřebuji, abyste se ujal ještě jednoho případu. Ne zítra, hned. Vezměte si spis. Ten mladý muž je zřejmě v pořádné bryndě.“

„Vaše přání je mi rozkazem, pane soudce.“

Hasselblad se široce usmál.

„Úcty není nikdy dost,“ odpověděl.

Dexter převzal od asistenta okresního návladního dokumenty a společně vyšli z místnosti. Na složce byl nápis: „Lid státu New York versus Washington Lee.“

„Kde je?“ zeptal se Dexter.

„Přímo tady, ve vazební cele,“ řekl asistent.

Z policejní fotografie ve spisu Dexter zjistil, že jeho klient je hubený mladík s výrazem popletené beznaděje, jaký mívají lidé bez vzdělání, když je zhltné, přežvýká a vyplivne kterýkoli justiční systém na světě. Vypadal spíše zmateně než chytře.

Obviněný byl osmnáctiletý kluk, obyvatel nepříliš atraktivní čtvrti Bedford Stuyvesant, v podstatě černého ghettu Brooklynu. To samo o sobě vzbudilo Dexterovu pozornost. Proč ho obžalovali na Manhattanu? Právník usoudil, že mladík překročil řeku a ukradl auto nebo přepadl někoho, jehož peněženka za to stála.

Ne, šlo o obvinění z bankovního podvodu. Tak tedy zfalšoval šek, chtěl zaplatit kradenou kreditní kartou, nebo dokonce vyzkoušel starý trik s výběrem z jediného konta u dvou různých přepážek? Ne.

Obžaloba byla zvláštní, neurčitá. Okresní návladní vznesl „holé“ obvinění ze zpronevěry přesahující sumu 10 000 dolarů. Poškozenou byla East River Bank se sídlem uprostřed Manhattanu, což vysvětlovalo, proč se případ projednává na ostrově, a ne v Brooklynu. Zpronevěru odhalilo bezpečnostní oddělení a banka se v souladu s firemní politikou rozhodla postupovat co nejrozhodněji.

Dexter se povzbudivě usmál, představil se, posadil se a vytáhl krabičku cigaret. Sám nekouřil, ale 99 procent jeho klientů se na cigarety lačně vrhlo. Washington Lee zavrtěl hlavou.

„Kouření škodí zdraví, člověče.“

Dexter byl v pokušení připomenout, že zdraví neprospěje ani sedm let ve státní věznici, avšak nechal si poznámku pro sebe. Jak si povšiml, pan Lee nebyl pouze nepřitažlivý, byl přímo ošklivý. Jak se mu tedy podařilo vymámit z banky tolik peněz? Podle toho, jak vypadal, šoural se a hrbil záda, by ho do vážené East River Bank stěží nechali projít vestibulem z italského mramoru.

Calvin Dexter potřeboval víc času, než měl k dispozici, aby se s případem mohl řádně seznámit. Především si musel pročíst podmínky obžaloby a zjistit, zda existuje aspoň teoretická možnost propuštění na kauci. Moc tomu nevěřil.

O hodinu později se Dexter a asistent okresního návladního vrátili do soudní síně. Washington Lee, jenž vypadal naprosto zmateně, byl náležitě obžalován.

„Můžeme pokračovat?“ otázal se soudce Hasselblad.

„Pokud s tím soud bude souhlasit, rád bych požádal o odročení,“ řekl Dexter.

„Přistupte ke mně,“ nařídil soudce. Když oba právníci stanuli před jeho stolem, zeptal se: „Máte nějaký problém, pane Dextere?“

„Ten případ je složitější, než se na první pohled zdá, ctihodnosti. Ten muž neukradl kolo u auta. Obžaloba hovoří o více než deseti tisících dolarech, zpronevěřených ze spolehlivé banky. Potřebuji víc času na přípravu.“

Soudce se podíval na asistenta okresního návladního, který pokrčil rameny, což znamenalo, že nic nenamítá.

„Ode dneška za týden,“ rozhodl soudce.

„Rád bych požádal o propuštění na kauci,“ řekl Dexter.

„Jsem proti, ctihodnosti,“ ozval se asistent. „Stanovuji kauci ve výši uvedené v obžalobě, tedy deset tisíc dolarů,“ vyhlásil soudce.

Propuštění bylo vyloučeno a všichni to věděli. Washington Lee neměl ani deset dolarů a nepřípadalo v úvahu, že by mu někdo půjčil. Musel se vrátit do cely. Když odcházeli od soudu, Dexter požádal asistenta okresního návladního o laskavost.

„Nebuďte pes, zavřete ho v Hrobkách, ne na Ostrově.“

„Samozřejmě, bez problémů. Zkuste se trochu vyspat, dobře?“

Manhattanské soudy využívají dvě vazební věznice, pro něž se vžila zkrácená pojmenování. Název Hrobky možná budí dojem, že se jedná o jakési podzemní prostory, avšak ve skutečnosti jde o věžák hned vedle soudní budovy, která právníkům navštěvujícím klienty vyhovuje daleko více než Rikerův ostrov, nacházející se daleko proti proudu řeky. Ačkoli asistent okresního návladního Dexterovi doporučil spánek, tloušťka spisu tuto variantu prakticky vylučovala. Jestliže si měl ráno promluvit s Washingtonem Leem, musel toho hodně přechíst.

Zkušeným okem v záplavě písemností sledoval příběh odhalení a zadržení svého klienta. Zpronevěra byla odhalena interně a stopa vedla k Leeovi. Vedoucí bezpečnostního oddělení banky, jistý Dan Witkowski, dříve pracoval jako detektiv u newyorské policie a přesvědčil několik bývalých kolegů, aby se vypravili do Brooklynu a zatkli Washingtona Leea.

Nejprve ho drželi na okrsku kdesi ve městě. Když se v tamní cele nashromáždil dostatečný počet delikventů, převezli je do soudní budovy, kde jim kromě ubytování poskytli nevyčerpatelný a jednotvárný přísun mravoučných kázání a sýrových sendvičů.

Pak se neúprosné soukolí dalo do pohybu. Mladíkův trestní rejstřík vypadal jako krátký popis pouliční kriminality: vykrádání automobilů a prodejních automatů, krádeže v obchodech. Jakmile měl Washington Lee tuto formalitu za sebou, mohl vyslechnout obvinění. Právě tehdy soudce Hasselblad požádal o přidělení právního zástupce.

Na první pohled bylo zřejmé, že mladík se narodil do chudých poměrů, což ho navždy poznamenalo, že chodil za školu a dráhu zločince zahájil drobnými krádežemi a že často pobýval v nápravných zařízeních státu New York. Jak tedy mohl z East River Bank, která dokonce ani neměla ve čtvrti Bedford Stuyvesant pobočku, vymámit přes 10 000 dolarů? Žádná odpověď. Alespoň ne ve spisu. Pouze stručná obžaloba a rozlícená a pomstychtivá banka se sídlem na Manhattanu. Velká krádež třetího stupně. Sedm let vězení.

Dexter se tři hodiny prospal, vyprovodil Amandu Jane do školy, políbil Angelu na rozloučenou a vrátil se na Center Street. Teprve během rozhovoru s klientem v Hrobkách se mu podařilo zjistit, co černý chlapec provedl.

Ve škole Washington Lee nijak nevynikal. Jeho známky byly katastrofální. Budoucnost mu nenabízela nic kromě přežívání, zločinu a vězení. A potom jeden učitel, možná chytrější nebo jen přátelštější než ostatní, chlapci umožnil přístup ke svému počítači Hewlett Packard. (Tuto část příběhu Dexter vyrozuměl mezi řádky kostrbatého vyprávění.)

Bylo to jako nabídnout malému Yehudi Menuhinovi, aby si osahal housle. Mladík se podíval na klávesnici, prohlédl si monitor a pak začal hrát. Učitel, zřejmě počítačový nadšenec v době, kdy tyto stroje v osobním vlastnictví byly spíše výjimkou než pravidlem, nevěřil svým očím. To bylo před pěti lety.

Washington Lee se začal učit. Také začal spořit. Když vykuchal nějaký prodejní automat,

neutratal výtěžek za cigarety, alkohol, drogy nebo oblečení. Šetřil peníze, dokud si ve výprodeji nemohl koupit počítač z majetku jedné zkrachovalé firmy.

„Tak jak jste napálil East River Bank?“

„Naboural jsem se do jejich mainframu,“ řekl chlapec. Cal Dexter měl na okamžik dojem, že k takovému činu je zapotřebí páčidlo, a proto klienta požádal o objasnění. Mladík poprvé ožil. Rozpovídal se o jediné věci, které rozuměl.

„Člověče, máte vůbec představu, jak slabé jsou ve skutečnosti obranné systémy k zajištění databází?“ Dexter připustil, že mu tato otázka zatím nepřišla na mysl. Jako mnoho laiků věděl, že programátoři vytvářejí „firewally“ zabráňující neoprávněnému přístupu do mimořádně citlivých databází. Jak to dělají, natož jak na ně vyžrát, tím se nikdy nezabýval. Washington Lee mu musel všechno dopodrobna vysvětlit.

East River Bank uchovávala všechny údaje o majitelích účtů ve velké databázi. Protože většina klientů pokládá svou finanční situaci za velmi soukromou záležitost, přístup k těmto údajům vyžadoval, aby bankovní úředníci zadali složité kódy. Pokud se jim to nepodařilo zcela přesně, na obrazovce se objevilo prosté hlášení „Přístup odepřen“. Třetí chybný pokus o proniknutí do systému by rozsvítil výstražná světla v hlavní kanceláři.

Washington Lee se s kódy vypořádal, aniž vzbudil pozornost na nejvyšších místech, a navíc natolik úspěšně, že se hlavní počítač, ukrytý hluboko pod ústředím na Manhattanu, řídil jeho příkazy. Stručně řečeno, dokonale obalamutil techniku za spoustu dolarů.

Jeho příkazy byly jednoduché. Nařídil počítači, aby provedl soupis všech spořicí a depozitních účtů, které klienti banky vlastní, a měsíčních úroků, jež jsou na tyto účty připisovány. Potom přikázal, aby byl z každé částky vyplacené na úrocích odečten čtvrták a převeden na jeho vlastní konto.

Protože žádné konto neměl, otevřel si je v místní pobočce Chase Manhattan. Kdyby byl dost zkušený na to, aby peníze přesměroval na Bahamy, pravděpodobně by mu všechno prošlo.

Stanovení úroku na depozitním účtu je dosti komplikovaný výpočet, neboť závisí na proměnlivé úrokové míře v daném období a ta se mění, takže dojít k výsledku s přesností na čtvrt dolaru nějaký čas trvá. Většina lidí tolik času nemá. Důvěřují bance, že se o výpočet postará a udělá to správně.

Ne však pan Tolstoy. Ačkoli mu bylo osmdesát, na duševní svěžesti mu věk nic neubral. Potřeboval se ve svém malém bytě na 108. západní ulici nějak zabavit. Protože celý život pracoval pro velkou pojišťovnu jako pojistný matematik, byl přesvědčen, že při dostatečném počtu násobení záleží na každém centu. Zaměstnával se tím, že se snažil usvědčit banku z omylu. A jednoho dne se mu to podařilo.

Dospěl k názoru, že mu byl v dubnu připsán o čtvrt dolaru nižší úrok. Zkontroloval také čísla za březen. Totéž. Vrátil se o další dva měsíce. Potom si stěžoval.

Ředitel místní pobočky by mu chybějící dolar dal ze svého, ale předpisy jsou předpisy. Sepsal hlášení. Hlavní kancelář usoudila, že se jedná o ojedinělou chybu na jediném kontu, ale přesto zkontrolovala půltucet dalších, náhodně vybraných účtů. Stejný problém. Pak se do věci vložili počítačová odborníci.

Ti zjistili, že se řídící počítač dopustil téže chyby u každého běžného účtu v bance a že ji dělal dvacet měsíců. Zeptali se ho proč.

„Protože jste mi to řekli,“ odpověděl počítač.

„Ne, neřekli,“ namítli odborníci.

„Pak to byl někdo jiný,“ uzavřel počítač.

Potom přivolali Dana Witkowskiho. Případ byl brzy objasněn. Všechny drobné putovaly na účet v Chase Manhattan v Brooklynu. Jméno klienta: Washington Lee.

„Povězte mi, kolik vám to celé vyneslo?“ zajímal se Dexter.

„Necelý milion dolarů.“

Právník se zakousl do tužky. Není divu, že obžaloba zní tak neurčitě. Opravdu šlo o „více než deset tisíc dolarů“. Rozsah krádeže ho přivedl na zajímavou myšlenku.

Pan Lou Ackerman si vychutnával snídani. Tu považoval za nejpříjemnější jídlo dne; nebyla uspěchaná jako oběd ani příliš bohatá jako večeře na banketech. Měl rád ledový džus, chřoupání

obilných vloček, nadýchanost dobře umíchaných vajec, vůni čerstvé kávy. Když tak seděl na svém balkoně nad západním Central Parkem v chladném letním ránu, ještě před příchodem vlny vedra, byla to pro něho radost. A pan Calvin Dexter ho o tuto radost připravil.

Když filipínský sluha přinesl na terasu kartonovou navštívenku, pan Ackerman si povšiml slova „obhájce“, zamračil se a uvažoval, kdo by návštěvník mohl být. Jméno mu bylo povědomé. Když se sluhovi chystal říci, aby návštěvníkovi pověděl, že se má dopoledne zastavit v bance, za Filipíncovými zády se ozvalo:

„Vím, že je to drzost, pane Ackermane, a omlouvám se. Ale předpokládám, že pokud mi poskytnete deset minut, budete rád, že jsme se nesešli ve vaší kanceláři všem na očích.“

Ackerman pokrčil rameny a ukázal na židli na opačné straně stolu.

„Řekněte paní Ackermanové, že mám nějaké jednání,“ nařídil Filipíncovi. Pak se obrátil na Dextera. „Bud'te stručný, pane Dextere.“

„Budu. Chcete soudně stíhat mého klienta, pana Washingtona Leea, za to, že údajně převedl téměř milion dolarů z účtů vašich klientů. Myslím, že by bylo rozumné obvinění stáhnout.“

Výkonný ředitel East River Bank měl dojem, že udělal chybu. Prokážete trochu laskavosti, a co z toho máte? Nějaký šťoural vám zkazí snídani.

„O tom nemůže být řeč, pane Dextere. Náš rozhovor končí. Něco takového je vyloučeno. Ten chlapec půjde do vězení. Je třeba ho exemplárně potrestat. Firemní politika. Nashledanou.“

„Škoda. Víte, povedl se mu husarský kousek. Hravě překonal vaše zabezpečení a ochranu. Naboural se do vašeho hlavního počítače. To by se teoreticky nemělo nikomu podařit.“

„Váš čas vypršel, pane Dextere.“

„Ještě chvílku. Snídaně vám neuteče. Máte asi milion zákazníků s penězi na běžných a depozitních účtech. Ti předpokládají, že u vás jsou jejich finance v bezpečí. A koncem týdne stane hubený černý kluk z ghetta před soudem a prohlásí, že pokud se to podařilo jemu, kterýkoli pitomý amatér může po pár hodinách elektronického sondování vyplnit účty vašich klientů. Jak se jim to podle vás bude zamlouvat?“

Ackerman odložil kávu a zadíval se přes park.

„To není pravda. Proč by tomu měli věřit?“

„Protože na lavicích pro novináře nebude k hnutí a před soudem budou čekat lidi z televize a rádia. Myslím, že až čtvrtina vašich klientů by se mohla rozhodnout, že změní banku.“

„Oznámíme, že zavádíme úplně nový bezpečnostní systém. Nejlepší na trhu.“

„Ale ten jste měli mít už předtím. A kluk z Bedford Stuyvesantu bez jakéhokoli vzdělání se vám do něj naboural. Celý milion jste dostali zpátky. Představte si, že by se to stalo znovu, někdo vás během jediného příšerného víkendu připravil o desítky milionů a převedl je na Kajmanské ostrovy. Banka by musela uhradit škody. Jak by se taková potupa líbila správní radě?“

Lou Ackerman si představil správní radu. K důležitým akcionářům patřili lidé jako Pearson-Lehman či Morgan Stanley. Lidé tohoto druhu potupu nesnášejí. A umějí to dát najevo.

„Je to opravdu tak špatné?“

„Bohužel ano.“

„Tak dobře. Zavolám do kanceláře okresního návladního a oznámím, že nemáme zájem pokračovat ve stíhání, protože máme peníze do posledního centu zpátky. Upozorňuji vás ale, že okresní návladní může na stíhání trvat, pokud bude chtít.“

„V tom případě bud'te hodně přesvědčivý, pane Ackermane. Stačí, když budete opakovat: „Krádež, jaká krádež?“ A potom bude nejlepší mlčet jako ryba, co myslíte?“

Návštěvník vstal a obrátil se k odchodu. Avšak Ackerman uměl prohrávat.

„Dobrý právník by se nám hodil, pane Dextere.“

„Mám lepší nápad. Zaměstnejte Washingtona Leea. Myslím, že by si zasloužil asi tak padesát tisíc dolarů ročně.“

Ackerman vyskočil, přičemž svou výbornou kávu vylil na ubrus.

„Sakra, proč bych měl tomu mizerovi dávat práci?“

„Protože pokud jde o počítače, nikdo se mu nevyrovná. Už to dokázal. Překonal bezpečnostní systém, který vás stál hromadu peněz, a udělal to s počítačem z druhé ruky za padesát dolarů. Může

pro vás vymyslet naprosto nepřekonatelný systém. Jen si představte ten reklamní slogan: nejbezpečnější databáze na západ od Atlantiku. Rozhodně bude jistější mít ho na své straně.“

O dvacet čtyři hodin později byl Washington Lee propuštěn z vazby. Důvody zcela nechápal. Nerozuměl jim ani asistent okresního návladního. Ale banku postihla náhlá ztráta paměti a úřad okresního návladního nevyřízený případ odložil. Proč se zbytečně namáhat?

Na nového zaměstnance banky čekala před Hrobkami limuzína. Nikdy dřív v limuzíně neseděl. Když se uvelebil na zadním sedadle, povšiml si právníka, který nahlížel do okénka.

„Člověče, nevím, co jste udělal ani jak jste to udělal. Jednou vám to snad budu moci oplatit.“

„Dobře, Washington, jednou snad.“

Bylo 20. července 1988.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

Zabiják

Za vlády maršála Tita jugoslávská společnost prakticky neznala kriminalitu. Oloupení turisty bylo nemyslitelné, ženy se bezpečně procházely po ulicích a vydírání neexistovalo.

To bylo zvláštní, uvážíme-li, že ze zemi, z nichž dohodové mocnosti v roce 1918 Jugoslávii vytvořily, tradičně pocházeli jedni z nejkrutějších a nejagresivnějších gangsterů v Evropě.

Příčina spočívala v tom, že jugoslávská vláda po roce 1948 uzavřela s podsvětím jakousi dohodu. Základní pravidlo bylo jednoduché: můžete si dělat, co se vám zlíbí, a my nad tím přimhouříme oči, pokud dodržíte jednu podmínku – budete to dělat v cizině. Bělehrad zkrátka veškerý zločin vyvezl za hranice.

K oblíbeným cílům jugoslávských zločineckých bossů patřily Itálie, Rakousko, Německo a Švédsko. Důvod byl prostý. V polovině šedesátých let Turci a Jugoslávci tvořili první vlnu gastarbeitřů v bohatších zemích na severu, což znamenalo, že do těchto států přijížděli vykonávat podřadné práce, o které již zpodoblnělí domorodci neměli zájem.

Při každém větším přesunu nějakého etnika se dá do pohybu rovněž podsvětí. S italskými přistěhovalci do New Yorku dorazila mafie a stejně tak se v komunitách tureckých dělníků po celé Evropě brzy objevili turečtí kriminálníci. S Jugoslávci to bylo podobné a svou roli sehrála také dohoda s úřady.

Bělehrad tak zabil dvě mouchy jednou ranou. Tisíce Jugoslávců, kteří pracovali v zahraničí, posílaly domů každý týden tvrdou měnu, a třebaže na tom Jugoslávie jako komunistický stát nikdy nebyla hospodářsky dobře, pravidelný přísun valut tuto skutečnost zakrýval.

Dokud Tito odporoval Moskvě, Spojené státy a NATO se příliš nestaraly o jeho další počínání. A Tito se uprostřed studené války zařadil k čelným představitelům hnutí nezúčastněných zemí. Krásné dalmatské pobřeží Jadranu se stalo rájem turistů, přinášelo další zisky ve tvrdé měně a všechno šlo jako na drátkách.

Doma Tito nemilosrdně zakročoval proti všem disidentům a odpůrcům, ale dělal to tiše a diskrétně. O dodržování úmluvy se zločinci se nestarala ani tak pořádková jako spíše tajná policie, známá jako Státní bezpečnost neboli DB.

DB určovala podmínky. Gangsteři parazitující na jugoslávských komunitách v zahraničí se do vlasti mohli beztrestně vracet na zotavenou a opravdu to dělali. Stavěli si vily na pobřeží a sídla v hlavním městě. Přispívali do železných rezerv nejvyššího vedení DB a občas byli požádáni, aby bez faktury a beze stop provedli nějakou špinavou práci. Duchovním otcem tohoto výhodného uspořádání byl dlouholetý šéf zpravodajské služby, Slovinc Stane Dolanc.

Prostituce existovala na území Jugoslávie pouze v omezené míře a byla pod kontrolou místních policejních sborů. Zisky z pašování lukrativního zboží rovněž přispívaly k zajištění spokojeného

stáří vedoucích činitelů policie. Avšak jakékoli jiné násilí než státní bylo zapovězeno. Mladí chuligáni se mohli spolčovat, krást auta (ovšem ne turistům) a vyvolávat rvačky se znepřátelenými gangy. Jestliže však zatoužili po něčem větším, museli za hranice. Ti, kterým se toto ujednání nezamlouvalo, většinou putovali do nějakého nepřístupného trestaneckého tábora a klíč od jejich cely skončil v hluboké studni.

Maršál Tito nebyl hlupák, ale nežil věčně. V roce 1980 zemřel a situace se začala zhoršovat.

V bělehradské dělnické čtvrti Zemun se automechanikovi Žilićovi narodil v roce 1956 syn a dostal jméno Zoran. Záhy se ukázalo, že chlapec má krutou a velice násilnickou povahu. Když mu bylo deset, učitelům při zmínce o něm běhal mráz po zádech.

V jednom ohledu se však později odlišil od dalších bělehradských gangsterů jako Željko Ražnatović alias Arkan. Byl prozíravý.

Ve čtrnácti přestal chodit do školy a stal se vůdcem party výrostků, k jejichž obvyklým zábavám patřilo kradení aut, rvačky, pití a vrhání zamilovaných pohledů na místní děvčata. Při jedné „srážce“ mezi dvěma gangy byli tři členové znepřátelené party zbiti řetězy natolik vážně, že se několik dní potáceli mezi životem a smrtí. Místní policejní velitel dospěl k názoru, že čeho je moc, toho je příliš.

Dva urostlí muži přitáhli Žiliće na stanici a ve sklepě ho mlátili gumovými hadicemi, dokud se udržel na nohou. Nebyl v tom žádný zlý úmysl; policisté jenom chtěli, aby se soustředil na to, co mu říkají.

Potom policejní ředitel udělil mladíkovi několik rad do života. V roce 1972 bylo chlapci šestnáct let a o týden později odešel ze země. Tak začala jeho strmá kariéra. V Německu se stal členem gangu Ljuby Zemunace – ten své příjmení odvodil od jména čtvrti, v níž se narodil. Pocházel rovněž ze Zemunu.

Zemunac byl nesmírně brutální zločinec, kterého později zastřelili na chodbě jednoho německého soudu, ale Zoran Žilić u něho zůstal deset let a vysloužil si uznání staršího muže jako nejsadističtější chlapík na špinavou práci, jakého kdy zaměstnával. Má-li člověk vymáhat výpalné, schopnost vyvolávat hrůzu je pro něho nesmírně důležitá. Žilić v tomto směru vynikal a navíc z toho měl požitky.

V roce 1982, v šestadvaceti letech, Žilić od šéfa odešel a založil vlastní skupinu. Možná by vypukla válka gangů, ale Zemunac se krátce nato odebral na věčnost. Žilić setrval dalších pět let v čele své bandy operující v Německu a Rakousku. Dokonale zvládl němčinu a angličtinu. Doma se však mezitím změnila situace.

Nenašel se nikdo, kdo by nahradil maršála Tita, jehož válečné zásluhy z partyzánského boje proti Němcům a nepřehlédnutelné osobní kouzlo přispěly k tomu, že nepřírozená federace zůstala pohromadě tak dlouho.

V osmdesátých letech se v rychlém sledu střídaly koaliční vlády a ve Slovinsku a Chorvatsku na severu a v Makedonii na jihu povážlivě sílily separatistické a nacionalistické nálady.

V roce 1987 se Žilić rozhodl, že spojí svůj osud s ostříleným exkomunistickým politikem, kterého ostatní přehlíželi nebo podceňovali. Zaznamenal u něho dvě vlastnosti, jež se mu líbily: absolutní bezohlednost při usilování o moc a vysokou míru vychytralosti a nevyzpytatelnosti, která rivaly odzbrojovala až do chvíle, kdy bylo příliš pozdě. Žilić v něm viděl vycházející hvězdu. V roce 1987 Slobodanu Miloševićovi nabídl, že se „postará“ o jeho protivníky. Nabídka nebyla odmítnuta.

V roce 1989 Milošević pochopil, že dny komunismu pomalu končí a že je třeba osedlat koně krajního srbského nacionalismu. Kvůli tomu do země přivedl ne jednoho, ale hned čtyři jezdce z Apokalypsy. Žilić v jeho službách setrval téměř do konce.

Jugoslávie se rozpadala. Milošević se stavěl do role muže, který zachrání federaci, ale nezmiňoval se o tom, že k tomu využije genocidu v podobě etnických čistek. Jeho popularita v Srbsku pramenila z přesvědčení, že dokáže Srby kdekoli ochránit před perzekucí ze strany jiných národností.

Aby k tomu došlo, museli být v první řadě perzekuováni. Pokud se Chorvati nebo Bosňané neměli k činu, bylo třeba nepokoje zorganizovat. Menší masakr zpravidla vyprovokoval většinové obyvatelstvo ve vybrané oblasti k tomu, aby se obrátilo proti Srbům ve svém středu. Milošević

potom vyslal armádu, aby Srby zachránila. Jako provokatéry využíval gangstery, z nichž se stali polovojenští „vlastenci“.

Zatímco do roku 1989 jugoslávský stát držel zločince na uzdě a za hranicemi, Milošević je přizval k otevřené spolupráci na domácí scéně.

Jako mnoho jiných druhořadých funkcionářů, kteří se chopili moci ve státě, byl Milošević fascinován penězi. Obrovské sumy na něho působily jako zaříkávačova píšťalka na kobru. Nešlo mu o luxus, který si za ně mohl pořídit. Učarovaly mu peníze jako další forma politického vlivu. Po jeho pádu nová jugoslávská vláda odhadla, že se svými kumpány zpronevěřil a na zahraniční konta převedl zhruba dvacet miliard dolarů.

Jiní si blahobyt užívali plnými doušky. To platilo zejména o jeho úděsné manželce a stejně příšerném synovi a dceři. Vedle domácnosti Miloševićových vypadají Addamsovi jako celkem normální rodinka.

Mezi Miloševićovými „partnery“ zaujímal čelné místo Zoran Žilić, který se stal diktátorovým osobním zabijákem. Odměnu nikdy nedostával v hotových penězích. Místo toho obdržel výhradní právo na obzvláště výhodné nezákonné obchody a příslib naprosté beztrestnosti. Prezidentovi společníci mohli loupit, mučit, znásilňovat a zabíjet, aniž by proti nim zakročila policie. Milošević svůj režim založil na zločinu a rozkrádání a vydával se za vlastence, čímž na dlouhá léta obalamutil jak Srby, tak západoevropské politiky.

Navzdory veškeré brutalitě a krveprolévání nezachránil jugoslávskou federaci ani svůj sen o velkém Srbsku. Odtrhlo se Slovinsko, pak Makedonie a Chorvatsko. Po daytonské dohodě z listopadu 1995 získala nezávislost Bosna a v roce 1999 nejenže prakticky přišel o Kosovo, ale navíc vyprovokoval částečnou zkázu samotného Srbska bombami NATO.

Podle Arkanova vzoru také Žilić vytvořil menší polovojenskou skupinu. Existovalo jich více, například zlověstní, tajemní a brutální Frankiho chlapi, oddíl Franka „Frankiho“ Simatoviće, což kupodivu nebyl Srb, ale odrodilý Chorvat z Istrie. Na rozdíl od nápadného a vychloubačného Arkana, zastřeleného nakonec v hale bělehradského hotelu Holiday Inn, se Žilić se svou skupinou snažil zůstat pokud možno neviditelný. V průběhu války v Bosně však třikrát zamířili na sever a užívali si v nešťastné zemi znásilňování, mučení a vraždění, dokud jejich řádění neukončila americká intervence.

Potřetí to bylo v dubnu 1995. Zatímco Arkanova skupina se nazývala Tygři a čítala dvě stě mužů, Žilić se spokojil se jménem Vlci a omezeným počtem členů. Při poslední výpravě jich s sebou neměl víc než tucet. Až na jednoho to byli bandité, kteří se již podobných akcí zúčastnili. Chyběl jim však radista a jeden ze Žilićových kumpánů, jehož mladší bratr studoval na právnické fakultě, se zmínil o tom, že jeho sourozenec má spolužáka, který na vojně tuto funkci zastával.

Navázali se studentem kontakt a mladík souhlasil, že se zřekne velikonočních prázdnin a přidá se k Vlkům.

Žilić si nově příchozího prověřil. Zapojil se někdy do bojů? Ne, sloužil u spojařů, a právě proto by si chtěl vyzkoušet nějakou „akci“.

„Jestli po něm nikdy nestříleli, pak určitě sám nikoho nezabil,“ usoudil Žilić. „V tom případě se toho spoustu naučí.“

Skupina vyjela na sever v prvním květnovém týdnu po zdržení způsobeném technickými problémy s terénními vozy ruské výroby. Projeli Pale, někdejší lyžařské středisko a nyní malé hlavní město samostatné Republiky srbské, založené na třetině bosenského území a důkladně „očištěné“ od všeho nesrbského obyvatelstva. Vyhnuli se rozbitému Sarajevu, v němž se kdysi konala zimní olympiáda, a pokračovali dále do Bosny, kde si zřídili základnu v bezpečné Banja Luce.

Odtud Žilić vyrážel do vnitrozemí, přičemž se vyhýbal nebezpečným mudžahedínům a zaměřoval se na snazší cíle v podobě muslimských obcí bez ozbrojené ochrany.

14. května objevili malou osadu v pohoří Vlašić, přepadli ji a vyhladili obyvatele. Noc přečkali v lesích a večer 15. května se vrátili do Banja Luky.

Ještě téhož dne Vlky opustil nováček, který křičel, že chce přece jen pokračovat ve studiu. Žilić ho nechal jít, ale nejprve ho varoval, že pokud neudrží jazyk za zuby, osobně mu rozbitou sklenicí

uřízne penis a obojí nace do krku. Chlapec se mu tak jako tak nelíbil; byl hloupý a přecitlivělý.

Daytonská dohoda ukončila řádění v Bosně, ale na řadě bylo Kosovo, a tak se Žilić v roce 1998 přesunul tam a prohlášoval, že bojuje proti Kosovské osvobozené armádě, ačkoli se ve skutečnosti zaměřoval na místní rolníky a shánění co nejlukrativnější kořisti.

Nikdy však nezapomněl, proč uzavřel spojení se Slobodanem Miloševićem. Služba despotovi mu vynášela tučné dividendy. Jeho „obchodní“ působení vycházelo z úmluvy, že se bude věnovat činnostem, které každého mafiána nevyhnutelně přivádějí do konfliktu se zákonem, a přece se může těšit beztrestnosti zaručené samotným prezidentem.

Ke zboží, které mu vynášelo zisk ve výši několika set procent, patřily cigarety a parfémy, vybrané koňaky a whisky a veškeré luxusní výrobky. Trh si rozdělil s Ražnatovićem, jediným gangsterem srovnatelného významu, a několika dalšími. I když bylo třeba platit za nezbytnou policejní a politickou „ochranu“, v polovině devadesátých let se Žilić stal milionářem.

Potom se vrhl na prostituci, narkotika a prodej zbraní. Díky dokonalé němčině a angličtině měl při jednání s mezinárodním podsvětím výhodu oproti ostatním, kteří mluvili jen svou mateřtinou.

Narkotika a zbraně se ukázaly jako obzvlášť výnosné. Žilićův majetek v dolarech dosáhl osmiciferných sum. Zároveň se o něho začala zajímat americká Agentura pro potírání narkotik, CIA, Obranná výzvědná agentura (zaměřená na zbraně) a FBI.

Lidé kolem Miloševiče, ukolébání nakradenými penězi, mocí, korupcí, okázalostí, luxusem a nekonečným patolizalstvím, jemuž byli vystaveni, propadli lenosti a samolibosti. Předpokládali, že zlaté časy nikdy neskončí. Žilić byl jiného názoru.

Vyhýbal se notoricky známým bankám, které většina jeho kumpánů využívala k ukládání nebo vývozu svého jmění. Zisky téměř do posledního centu převáděl do zahraničí, avšak prostřednictvím bank, o jejichž existenci v Srbsku nikdo nevěděl. A vyhlížel první trhliny. Správně odhadl, že dříve či později i pověstně slabí politici v Británii a Evropské unii Miloševiče prohlédnou a řeknou si „dost“. Poslední kapkou se stalo Kosovo.

Převážně zemědělská provincie Kosovo zůstala spolu s Černou Horou posledním územím bývalé Jugoslávie, které se nevymanilo ze srbského vlivu. Žilo v ní zhruba 1 800 000 Kosovanů, kteří jsou muslimové a jen stěží je lze rozeznat od sousedních Albánců, a 200 000 Srbů.

Milošević Kosovany celých deset let záměrně perzekuoval, dokud nebyla obnovena Kosovská osvobozená armáda. Uplatnil stejnou strategii jako obvykle. Zaveďte nesnesitelné pronásledování, počkejte na vypuknutí nepokojů, odsuďte „teroristy“, zakročte silou, abyste zachránili Srby, a „obnovte pořádek“. Potom představitelé NATO oznámili, že organizace nebude nečinně přihlížet. Milošević jim nevěřil. Chyba. Tentokrát to mysleli vážně.

Na jaře 1999 propukly etnické čistky, vedené zejména okupační třetí armádou s pomocí tajné policie a polovojenských oddílů: Arkanových Tygrů, Frankiho chlapců a Zoranových Vlků. Jak se dalo očekávat, milion Kosovanů v hrůze prchal přes hranice do Albánie a Makedonie. S tím se počítalo. Západ je měl všechny přijmout jako uprchlíky. K tomu však nedošlo. Začalo bombardování Srbska.

Útoky na Bělehrad trvaly sedmdesát osm dní. Obyvatelstvo se navenek stavělo proti NATO. V soukromí si však Srbové začali stěžovat, že to byl bláznivý Milošević, kdo je do téhle šlamastyky dostal. Vždycky je poučné si povšimnout, jak rychle vyprchá válečnické nadšení, když spadne střecha. Žilić dobře věděl, co si lidé myslí.

3. června 1999 Milošević přistoupil na podmínky NATO. Tak zněl oficiální výklad. Žilić v tom viděl bezpodmínečnou kapitulaci. Usoudil, že přišel čas sbalit kufry.

Boje skončily. Třetí armáda, která bombardováním NATO z velké výšky neutrpěla na území Kosova téměř žádné ztráty, se s nedotčenou výzbrojí stáhla. Provincii obsadili spojenci z NATO. Zbylí Srbové začali utíkat do Srbska a s nimi do země přišel hněv. Ten se časem, jak obyvatelé rozjímali nad svou rozvrácenou zemí, odvrátil od NATO k Miloševićovi.

Žilić postupně zamekl poslední stopy po svém majetku a začal připravovat vlastní zmizení. Na podzim 1999 protesty proti Miloševićovi značně zesílily.

V soukromém rozhovoru v listopadu 1999 Žilić na diktátora naléhal, aby nebral situaci na lehkou váhu, zinscenoval puč usilující o jeho vlastní svržení, dokud to loajalita armády umožňuje, a přestal

si hrát na demokracii s fungujícími opozičními stranami. Milošević se však tou dobou uzavíral do svého vlastního světa, v němž jeho obliba neklesala.

Žilić od něho odcházel a znovu žasl nad skutečností, že když lidé začnou ztrácet dříve neomezenou moc, úplně přijdou o rozum. Odvaha, síla vůle, prozíravost, rozhodnost, dokonce i schopnost vnímat realitu – to všechno zmizelo jako hrad z písku spláchnutý přílivem. V prosinci již Milošević nevykonával moc; zuby nehty se u ní držel. Žilić dokončil přípravy.

Měl majetek v hodnotě přes 500 milionů dolarů a bezpečné místo, kam se mohl odebrat. Arkan byl po smrti, popravili ho za odpadnutí od Miloševiče. Strůjci etnických čistek v Bosně, Karadžić a generál Mladić; odpovědný za srebrenický masakr, se uchýlili do Republiky srbské a žili jako štvaná zvěř. Další již byli dopadeni a měli stanout před tribunálem pro válečné zločiny v Haagu. Miloševićovy dny byly sečteny.

27. července 2000 Milošević vyhlásil na 24. září prezidentské volby. Navzdory snahám o jejich zmanipulování a následnému odmítnutí uznat výsledek v nich prohrál. Před budovou parlamentu se shromáždil dav a dosadil do funkce jeho nástupce. Nový režim vzápětí zahájil vyšetřování Miloševićovy éry: vražd a zpronevěry dvaceti miliard dolarů.

Bývalý diktátor se odklidil do své vily na elegantním bělehradském předměstí Dedinje. 1. dubna 2001 přikročil prezident Koštunica k činu. Pro Miloševiče si přece jen přišla policie.

Ale Zoran Žilić byl už dávno pryč. V lednu 2000 prostě zmizel. S nikým se nerozloučil a neměl žádná zavazadla. Odešel jako člověk, který chce začít nový život v jiném světě, kde staré tretky nejsou k ničemu. A tak hodil všechno za hlavu.

Nevzal s sebou nic a nikoho kromě mimořádně věrného osobního strážce, obra jménem Kulac. Za týden se usadil ve svém novém úkrytu, který pro tuto chvíli připravoval více než rok.

Jeho odjezdu nevěnoval ve světě zpravodajských služeb nikdo pozornost. Jedinou výjimkou byl nenápadný, uzavřený Američan, u kterého gangsterovo nové bydliště vzbudilo značný zájem.

KAPITOLA DVACÁTÁ

Mnich

Ten sen se stále opakoval, pořád dokola stejný sen. Nedokázal se ho zbavit a sen se nehodlal vzdát. Každou noc se budil s křikem a zpocený a matka přibíhala, aby ho objala, a pokoušela se ho utěšit.

Mátl a znepokojoval oba rodiče, protože jim nemohl nebo nechtěl popsat svou noční můru, ale matka byla přesvědčena, že až do návratu z Bosny takové zlé sny neměl.

Sen se odvíjel pokaždé stejně. Viděl obličej pokrytý slizem, bledý kotouč uprostřed výkalů, kravských i lidských, prosící o slitování, žadonící o život. Stejně jako Žilić uměl anglicky, a slova jako „ne, ne, prosím, nechte mě“ jsou stejně srozumitelná po celém světě.

Ale muži s tyčemi se smáli a zatlačili oběť dolů. A tvář se vynořila znovu a Žilić vrazil bidlo do otevřených úst a držel chlapce pod hladinou, dokud někde tam dole nezemřel. Potom se spáč vzbudil a křičel a plakal, než ho matka sevřela v náručí a řekla mu, že všechno je v pořádku a že je ve svém pokoji doma v Senjaku.

Nedokázal však mluvit o tom, čeho se dopustil a na čem se podílel, když si myslel, že vykonává vlasteneckou službu Srbsku.

Otec měl méně pochopení a prohlašoval, že se jako tvrdě pracující muž potřebuje vyspat. Na podzim 1995 měl Milan Rajak první sezení s odborným psychoterapeutem.

Chodil k němu dvakrát týdně do šedivé pětipodlažní psychiatrické kliniky na ulici Palmotičova, nejlepší v Bělehradě. Ale ani odborníci z nemocnice dr. Lazy Lazareviče mu nedokázali pomoci, protože se bál promluvit.

Úlevu, říkali mu, přinese očištění, ale katarze si žádá přiznání. Milošević byl stále u moci, jenže

jeho mnohem víc děsil divoký pohled Zorana Žiliće toho rána v Banja Luce, kdy mu oznámil, že odchází a vrací se domů do Bělehradu. A ještě příšernější byla šepem pronesená slova o zohavení a smrti, pokud mladý muž nebude mlčet.

Otec byl zapřisáhlý ateista vychovaný za Titova komunistického režimu a celoživotní oddaný služebník strany. Matka však zůstala členkou srbské pravoslavné církve, která spolu s řeckou a ruskou církví zachovává východní rítus. Ačkoli se jí manžel a syn vysmívali, ona řadu let navštěvovala ranní bohoslužby. Na konci roku 1995 začal Milan chodit s ní.

Časem našel jistou útěchu v rituálech a litaních, v monotónním zpěvu a vůni kadidla. Měl dojem, že v kostele, který se nacházel vedle fotbalového stadionu jen tři ulice od jejich domu a do něhož s matkou vždycky zamířili, se hrůza vytrácí.

V roce 1996 nesložil závěrečné zkoušky na právnické fakultě, což jeho otce uvrhlo do takového hněvu a zoufalství, že dva dny pobíhal po domě. I když již tato zpráva nebyla podle jeho gusta, další novinka, se kterou syn přišel, otci úplně vyrazila dech.

„Nechci být právník, tati. Chci vstoupit do církve.“ Rajakovi staršímu nějaký čas trvalo, než se uklidnil a pokusil se najít společnou řeč se svým proměněným synem. Koneckonců, kněžství je také povolání. Nikoli výnosné, ale uznávané. Člověk může se vztyčenou hlavou říci: „Můj syn je v církvi, však víte.“

Jak otec zjistil, stát se knězem znamenalo řadu let studovat, převážně v semináři, ale syn měl jiné úmysly. Chtěl co nejdříve odejít do ústraní. Hodlal se stát mnichem a vzdát se všeho hmotného ve prospěch prostého života.

Patnáct kilometrů jihovýchodně od Bělehradu našel, co hledal: malý klášter svatého Stefana ve vesničce Slanci. Pod vedením igumena neboli opata zde žil necelý tucet mnichů. Pracovali na vlastních polích, sami si pěstovali jídlo, přijímali dary od nepočetných turistů a poutníků, meditovali a modlili se. Zájemci o vstup byli zapisováni do pořádníku, který vylučoval jakékoli upřednostňování.

Při schůzce s opatem Vasilijem zasáhl osud. Představený kláštera a Rajak starší ohromeně hleděli jeden na druhého. Rajak bez ohledu na prošedivělý černý plnovous poznal Gorana Tomiće, který s ním před čtyřiceti lety chodil do školy. Opat svolil, že se s právníkovým synem sejde a pohovoří o možném působení v církvi.

Inteligentní kněz brzy vytušil, že syn bývalého spolužáka trpí jakýmsi vnitřním nepokojem, který mu brání nalézt klid ve vnějším světě. Měl s takovými případy zkušenosti. Jak upozornil, nebyl schopen vytvořit ze dne na den místo pro nového mnicha, ale muži z města v klášteře příležitostně mohli nalézt duchovní „úlevu“.

V létě 1996, po ukončení války v Bosně, přišel Milan Rajak do kláštera na prodloužený odpočinek spojený s pěstováním rajčat a okurek, rozjímáním a modlitbami. Sen ho trápil méně a méně.

Po měsíci mu opat Vasilije vlídně navrhl, aby se vyzpovídal, a Milan souhlasil. Ve světle svíčky na oltáři, sledován mužem z Nazaretu, šepem pověděl představenému, čeho se dopustil.

Opat se honem pokřičoval a pomodlil: za duši chlapce, jenž zahynul v jímce, a za kajícíka před sebou. Naléhal na Milana, aby pachatele hrůzného činu oznámil úřadům.

V té době však neomezeně vládl Milošević a hrůza, kterou vzbuzoval Zoran Žilić, nebyla o nic menší. Nepřicházelo v úvahu, že by proti němu „úřady“ zakročily. Zabiják navíc vyhrožoval pomstou, jejíž vykonání by zůstalo zcela nepovšimnuto. Mlčení tedy pokračovalo.

Bolest se ozvala v zimě 2000. Cítil, jak v jeho těle sílí s každým pohybem. Po dvou měsících se poradil s otcem, který usoudil, že se jedná o nějakou přechodnou „virózu“. Přesto domluvil vyšetření v bělehradské všeobecné nemocnici Klinički Centar.

V hlavním městě se odjakživa tvrdilo, že zdejší lékařská zařízení patří k nejlepším v Evropě, a všeobecná nemocnice náležela ke špičce. Proběhly tři série vyšetření a mladého muže prohlédli odborníci z proktologie, urologie a onkologie. Profesor, který vedl třetí oddělení, nakonec Milana Rajaka požádal, aby ho navštívil v jeho pracovně na klinice.

„Doneslo se mi, že jste novic v klášteře,“ začal.

„Ano.“

„Takže věříte v Boha?“

„Ano.“

„Někdy si přeji, abych také věřil. Bohužel, nejde mi to. Ale teď musím vyzkoušet vaši víru. Mám pro vás špatnou zprávu.“

„Povězte mi ji, prosím vás.“

„Říkáme tomu kolorektální rakovina.“

„Dá se operovat?“

„Obávám se, že ne. Nedá.“

„Může se to zlepšit? Co chemoterapie?“

„Je moc pozdě. Je mi to líto, opravdu líto.“ Mladík se díval z okna. Právě vyslechl rozsudek smrti.

„Kolik mi zbývá, pane profesore?“

„Na to se lidé vždycky zeptají, ale nikdy jim nemůžu odpovědět. Při zvláštní péči, dietě, radioterapii... rok. Možná méně, možná víc. Ne o moc.“

Byl březen 2001. Milan Rajak se vrátil do kláštera a vyprávěl vše opatovi. Nad osudem mladíka, jehož nyní považoval téměř za syna, kterého nikdy neměl, se starší muž rozplakal.

1. dubna bělehradská policie zatkla Slobodana Miloševiče. Zoran Žilić zmizel; na žádost svého syna Milanův překvapený otec využil svých kontaktů na nejvyšších policejních místech a zjistil, že nejúspěšnější a nejmocnější jugoslávský gangster se před více než rokem jednoduše ztratil a nyní žije na neznámém místě v zahraničí. Jeho vliv přestal existovat společně s ním.

2. dubna 2001 Milan Rajak vyhledal mezi svými písemnostmi starou vizitku. Vzal list papíru, anglicky napsal dopis a odeslal jej do Londýna. Nejdůležitější věta se nacházela hned na prvním řádku.

„Změnil jsem názor. Budu svědčit.“

Během dvaceti čtyř hodin poté, co o tři dny později obdržel dopis a krátce zatelefonoval Stephenu Edmondovi do Windsoru, se Stopař vrátil do Bělehradu.

Svěddecké prohlášení bylo zaznamenáno v angličtině za přítomnosti soudního tlumočníka a notáře. Pak je Milan podepsal a jeho pravost stvrdili svědkové.

* * *

V roce 1995 byli mladí Srbové zvyklí věřit všemu, co se jim řeklo, a já jsem nebyl výjimka. Dnes je možná každému jasné, že se v Chorvatsku a Bosně a později v Kosovu děly strašné věci, ale nám vyprávěli, že oběti pocházejí z odříznutých srbských obcí v těchto zemích, a já jsem tomu věřil. Myšlenka, že naše vlastní ozbrojené síly masově vraždí staré lidi, ženy a děti, byla nepředstavitelná. Říkali nám, že takové věci dělají jenom Chorvati a Bosňané. Srbské síly se zaměřovaly pouze na bránění a zachraňování menšinových srbských komunit.

Když mi v dubnu 1995 jeden spolužák z právnické fakulty řekl, že jeho bratr a další muži jedou do Bosny chránit tamní Srby a potřebují radistu, ani v nejmenším mi to nepřipadalo podezřelé.

Jako radista jsem sloužil už během základní vojenské služby, ale dosti daleko od válečných oblastí. Souhlasil jsem, že se vzdám jarních prázdnin a pomůžu bratrům Srbům v Bosně.

Když jsem se připojil k ostatním dvanácti, pochopil jsem, že to jsou tvrdí chlapi, ale připisoval jsem to jejich zkušenostem z bojů a sám sobě jsem vyčítal, že jsem příliš rozmazlený a slabý.

V koloně čtyř terénních vozů jelo dvanáct mužů včetně velitele, který se k nám přidal na poslední chvíli. Teprve tehdy jsem se dozvěděl, že to je Zoran Žilić, o kterém už jsem něco slyšel a kterého provázela hrůzostrašná, ale nejasná pověst. Jeli jsme dva dny, na sever přes Republiku srbskou a do střední Bosny. Pak jsme dorazili do Banja Luky a ta se stala naší základnou, zejména hotel Bosna, kde jsme bydleli, jedli a pili.

Podnikli jsme tři výpravy východně a západně od Banja Luky, ale nenašli jsme nepřátele ani ohrožené srbské vesnice. 14. května jsme odjeli na jih do horského hřebene Vlašić. Věděli jsme, že za ním leží Travnik a Vitez, pro Srby nepřátelská území.

Když jsme pozdě odpoledne jeli po lesní cestě, potkali jsme dvě holčičky. Žilić vystoupil a dal se s nimi do řeči. Usmíval se. Myslel jsem, že k nim chce být hodný. Jedna mu řekla, že se jmenuje

Laila. Nerozuměl jsem tomu. To jméno bylo muslimské. Dívka podepsala rozsudek smrti pro sebe a lidi ze své vesnice.

Žilić nechal dívky nastoupit do prvního auta a ony mu ukázaly, kde bydlí. Byla to osada v zalesněném údolí: ne moc velká, asi dvacet dospělých a tucet dětí, sedm domků, pár stodol a ohrazené výběhy. Jakmile jsem spatřil půlměsíc nad malou mešitou, pochopil jsem, že tam žijí Muslimové, ale ti očividně nepředstavovali žádné nebezpečí.

Ostatní vystoupili z terénních vozů a sehnali všechny v osadě dohromady. Když začali prohledávat domy, stále jsem je z ničeho nepodezíval. Slyšel jsem o muslimských fanaticích, mudžahedínech ze Středního východu, Iránu a Saúdské Arábie, kteří se rovněž toulali Bosnou a zabíjeli Srby na potkání. Možná se tady někde schovávají, napadlo mě.

Když pátrání skončilo, Žilić se vrátil k prvnímu autu a postavil se za kulomet umístěný na stojanu za předními sedadly. Zavolal na své muže, aby ustoupili stranou, a začal střílet na rolníky stěsnané v ohradě pro dobytek.

Stalo se to málem dřív, než jsem stačil uvěřit tomu, čeho jsem svědkem. Rolníci začali skákat a tancovat, jak do nich narážely těžké projektily. Ostatní vojáci zahájili palbu ze samopalů. Někteří rolníci se pokoušeli zachránit děti a zakrývali je vlastními těly. Několik menších dětí tak zůstalo uchráněno. Utekly od dospělých a zmizely mezi stromy dřív, než je dostihly kulky. Později jsem se dozvěděl, že jich bylo šest.

Udělalo se mi špatně. Ve vzduchu byla cítit krev a vnitřnosti – to vám filmy z Hollywoodu neukážou. Nikdy předtím jsem neviděl lidi umírat, ale tohle dokonce nebyli vojáci ani partyzáni. Prohlídka ukázala, že měli jednu starou brokovnici, zřejmě na králíky a vrány.

Když to celé skončilo, střelci se tvářili spíše zklamaně. Nenašli žádný alkohol ani nic cenného. A tak zapálili domy a stodoly a odjeli jsme z hořící osady.

Noc jsme přečkali v lese. Muži měli vlastní slivovici a většina z nich se opila. Snažil jsem se pít s nimi, ale všechno jsem vyzvracel. Ve spacím pytli jsem pochopil, že jsem udělal strašnou chybu. Kolem mě nebyli vlastenci, ale zločinci, kteří zabíjeli, protože si v tom libovali.

Druhý den dopoledne jsme jezdili po horských cestách, zejména po přední straně hřebene, dokud jsme nenašli sedlo, které nás dovedlo přes hory zpátky k Banja Luce. Za sedlem jsme objevili statek. Stál osamoceně uprostřed lesa v malém údolí. Viděl jsem, jak se Žilić v prvním autě zvedá ze sedačky a zdvižením ruky dává pokyn k zastavení. Gestem nařídil vypnout motory. Řidiči ho poslechli a bylo ticho. Potom jsme zaslechli hlasy.

Velice tiše jsme vystoupili z vozů, vzali zbraně a připlížili se na okraj mýtiny. Asi sto metrů od nás vyváděli dva dospělí muži ze stodoly šest dětí. Muži nebyli ozbrojení a neměli uniformy. Za nimi byla vypálená usedlost a vedle ní nová černá Toyota Landcruiser s nápisem „Loaves’n’Fishes“ na dveřích. Oba muži se otočili a dlouze se na nás zadívali. Nejstarší z dětí, asi desetiletá holčička, se rozbrečela. Poznal jsem ji podle šátku. Byla to Laila.

Žilić se zdviženou pistolí vykročil ke skupině, ale nikdo se mu nepostavil na odpor. My ostatní jsme se rozptýlili, a jak jsme se blížili k zajatcům, obklíčili jsme je. Vyšší muž promluvil a já jsem poznal, že to je Američan. Poznal to i Žilić. Ostatní neuměli anglicky ani slovo. Američan se zeptal: „Co jste zač?“

Žilić neodpověděl. Šel si prohlédnout úplně nový landcruiser. V tu chvíli se Laila pokusila utéct. Jeden z mužů se po ní natáhl, ale vysmekla se mu. Žilić se otočil od auta, vytáhl pistolí, zamířil, vystřelil a trefil ji zezadu do hlavy. Na svoje střelecké umění byl velmi pyšný.

Američan stál tři metry od Žiliće. Dvěma dlouhými kroky se dostal k němu, máchl pěstí a vší silou praštil Žiliće do tváře. Jestli měl nějakou šanci přežít, tímhle se o ni připravil. Žilić se samým překvapením nemohl na slovo, což se dalo očekávat, protože v Jugoslávii by si to k němu nikdo nedovolil.

Následovaly dvě vteřiny nevěřícího ticha, během nichž Žilić klesl k zemi a z rozraženého rtu mu tekla krev. Pak se na Američana vrhlo šest mužů a kopali ho a tloukli pěstmi a pažbami. Krev z něho jenom crčela. Myslel jsem, že ho zabijí, ale zasáhl Žilić. Ten mezitím vstal a otřel si pusou. Řekl jim, aby mladého muže přestali bít.

Američan byl naživu, košili roztrženou, tělo rudé od kopanců, obličej nateklý a samý šrám.

Rozevřená košile odhalovala, že má kolem trupu široký opasek na peníze. Žilić na něj ukázal a jeden z jeho lidí opasek mladíkovi strhl. Ukázalo se, že je nabitý stodolarovkami, kterých bylo přinejmenším deset. Žilić si prohlížel člověka, který se ho odvážil udeřit.

„Chudáček,“ řekl, „tolik krve. Potřebuješ studenou koupel, příteli, něco na osvěžení.“ Obrátil se ke svým mužům. Ti byli zmateni jeho předstíranou starostí o Američana. Ale Žilić si na mýtině povšiml ještě něčeho. Žumpa byla naplněná až po okraj, převážně splašky od zvířat, ale také lidskými výkaly. Dříve sloužila několika účelům. Jestliže v průběhu let směs uvnitř ztuhla, po nedávných deštích byla opět tekutá. Na Žilićův příkaz do ní Američana hodili.

Šok z chladu ho musel přivést k vědomí. Narazil nohama na dno jámy a začal se vzpírat. Opodál se nacházel oplocený výběh pro dobytek. Plot byl starý a polámaný, ale několik dlouhých tyčí dosud drželo na původních místech. Muži jich pár odtrhli a sráželi jimi Američana pod kalnou hladinu.

Mladík prosil o slitování pokaždé, když jeho tvář vykoukla ze špíny. Žebрал o život. Po šestém, možná sedmém vnoření se Žilić chopil bidla a zarazil je mladíkovi do otevřených úst, přičemž mu vyrazil většinu zubů. Potom zatlačil a držel ho dole, dokud mladík nebyl mrtvý.

Odešel jsem k lesu a vyzvracel jsem párek a tmavý chleba, který jsem měl k snídani. Chtěl jsem je všechny pozabíjet, ale bylo jich příliš mnoho a já jsem se moc bál. Zatímco jsem zvracel, uslyšel jsem několik salv. To zabili zbývajících pět dětí a bosenského humanitárního pracovníka, který Američana na to místo přivedl. Všechna těla hodili do jímky. Jeden z mužů zjistil, že nápis „Loaves’n’Fishes“ na autě je jenom samolepka. Docela snadno ji strhli.

Když jsme odjížděli zpátky, nezůstaly po nás žádné stopy kromě nápadných cákanců dětské krve na trávě a několika mosazných nábojnic. Večer Zoran Žilić rozdělil peníze. Všem dal po sto dolarech. Nechtěl jsem si je vzít, ale on tvrdil, že si musím vzít nejméně jednu bankovku, abych zůstal „jedním z chlapců“.

Hned večer jsem se jí pokusil zbavit v baru, jenže on mě viděl a strašně se rozzuřil. Druhý den ráno jsem mu řekl, že se vracím domů, zpátky do Bělehradu. Varoval mě, že jestli někdy řeknu jediné slovo o tom, co jsem viděl, najde si mě, zmrzačí mě a potom zabije.

Již dlouho vím, že nejsem statečný člověk, a kvůli svému strachu jsem tolik let mlčel, dokonce i když mě v létě 1995 přišel vyslechnout ten Angličan. Ale teď jsem našel pokoj a jsem připraven svědčit u jakéhokoli soudu v Holandsku nebo v Americe, pokud mi Bůh Všemohoucí dá sílu, abych zůstal naživu.

Přisahám při Něm, že všechno, co jsem vypověděl, je pravda a nic než pravda.

Připojuji vlastnoruční podpis, v Senjackém obvodu v Bělehradě 7. dubna 2001.

Milan Rajak

Večer Stopař zaslal obšírnou zprávu Stephenu Edmondovi do Windsoru v Ontariu a pokyny, které obdržel obratem, byly jednoznačné:

„Jeďte, kamkoli je třeba, udělejte, cokoli je třeba, najděte mého vnuka nebo to, co z něj zbylo, a přivezte ho domů do Georgetownu v USA.“

KAPITOLA TŘINÁCTÁ

Jáma

Daytonská dohoda z listopadu 1995 Bosně přinesla mír, ale ani po více než pěti letech nebyly válečné jizvy zakryty, natož zaceleny.

Země nikdy neoplývala bohatstvím. Nepřitahovala turisty jako dalmatské pobřeží a neměla nerostné suroviny, jen chabě rozvinuté zemědělství na usedlostech v horách a lesích.

Zotavit se z hospodářských ztrát potrvá léta, avšak společenské škody byly daleko horší. Jen málokdo si dokázal představit, že by během jedné či dvou generací Srbové, Chorvati a bosenští Muslimové přistoupili na to, že opět budou žít vedle sebe jinak než na oddělených územích pod dohledem ozbrojených sil.

Mezinárodní organizace začaly jako obyčejné tlachat o znovusjednocení a obnovení vzájemné důvěry, čímž odůvodňovaly marné pokusy o poslepowání něčeho nenapravitelně zničeného, místo aby se vyrovnaly s neodvratným rozdělením.

Úkol spravovat roztržštěnou zemi připadl Vysokému představiteli Organizace spojených národů, jakémusi prokonzulovi s téměř absolutní mocí, podporovanému vojáky UNPROFOR. Ze všech všedních činností, jež zůstaly na lidech, kteří neměli čas pózovat na politické scéně, ale odváděli skutečnou práci, ty nejméně vděčné vykonávala ICMP – Mezinárodní komise pro nezvěstné osoby.

Komisi vedl s impozantní a nenápadnou efektivitou Gordon Bacon, bývalý britský policista. ICMP měla na jedné straně za úkol vyslechnout desítky tisíc příbuzných „zmizelých osob“ a zaznamenat jejich výpovědi, na straně druhé najít a exhumovat oběti stovek menších masakrů, k nimž docházelo od roku 1992. Třetí úlohou bylo porovnání výpovědí s ostatky a dodání lebky a balíku kostí těm správným blízkým, aby mohl proběhnout pohřeb s církevním obřadem či bez něj.

Porovnávání by bylo nemyslitelné bez zkoumání DNA, avšak moderní technologie předpokládala, že tampon s krví příbuzného a úlomek kosti prokáží shodu nade vší pochybnost. V roce 2000 se nejrychlejší a nejvýkonnější laboratoř na testy DNA v Evropě nenacházela v nějakém bohatém západním hlavním městě, ale v Sarajevu, a byla zřízena a financována z omezených fondů Gordona Bacona. Právě za ním se Stopař vypravil do Bosny dva dny poté, co Milan Rajak podepsal svědecké prohlášení.

Nebylo nutné, aby srbského mladíka vozil s sebou. Rajak uvedl, že bosenský humanitární pracovník Fadil Sulejman před svou smrtí vrahům prozradil, že statek býval jeho domovem. Gordon Bacon si Rajakovo svědectví se zájmem přečetl, ale nebyl jím nijak ohromen.

Podobných již držel v ruce stovky, avšak sepisovali je zachránění, nikoli pachatelé, a nikdy se netýkala Američanů. Pochopil, že záhada, kterou znal pod jménem Colensova složka, možná bude konečně rozřešena. Spojil se s komisařem ICMP pro zónu Travnik a požádal ho, aby panu Graceymu poskytl po jeho příjezdu veškerou podporu. Stopař strávil noc ve volné ložnici u svého krajana a druhý den dopoledne znovu vyjel na sever.

Cesta do Travniku trvala jen něco málo přes dvě hodiny, takže tam dorazil kolem poledne. Zatelefonoval Stephenu Edmondovi a tampon s dědečkovou krví byl vzápětí na cestě z Ontaria.

11. dubna se z Travniku do kopců vypravil exhumační tým doplněný místním průvodcem. Nebylo těžké nalézt v mešitě dva muže, kteří znali Fadila Sulejmana, a jeden z nich řekl, že usedlost v horském údolí zná. Posadili ho do prvního terénního auta.

Členové týmu s sebou měli ochranné oděvy, dýchací pomůcky, lopaty, měkké štětce, síta a pytle na důkazy, všechny náležitosti svého neradostného povolání.

Na statku se toho za posledních šest let zřejmě příliš nezměnilo, byl jen trochu zarostlejší. Nikdo se o něj nepřihlásil; rodina Sulejmanových podle všeho přestala existovat.

Jímku na splašky našli bez problémů. Jarní deště se nevyrovnaly těm z roku 1995, a tak její obsah ztuhl v páchnoucí jíl. Kopáči si natáhli pomůcky jako vysoké rybářské boty a dlouhé pláště, ale vůči pachu byli zdánlivě imunní.

Rajak vypověděl, že v den vraždy byla jáma plná až po okraj, pokud tedy Ricky Colenso dosáhl nohama na dno, musela být sto osmdesát centimetrů hluboká. Bez deště se povrch propadl o třicet centimetrů.

Po odstranění devadesáticentimetrové vrstvy komisař ICMP nařídil svým lidem, aby odložili velké nástroje a chopili se lopatek. O hodinu později se objevily první kosti a po další hodině práce se škrabkami a štětci bylo místo masakru odkryto.

Na dno jámy nepronikal vzduch, a proto tam nepracovali žádní červi ani larvy, které jsou na něm závislé. K rozkladu došlo výhradně působením enzymů a bacilů.

Měkké tkáně beze zbytku zmizely a první objevená lebka se po otření navlhčeným hadříkem sněhobíle zablýštěla. Našly se také kousky kůže z bot a opasků dvou mužů, ozdobná přezka,

nepochybně americká, kovové cvočky z džínsů a knoflíky z denimové bundy.

Jeden z mužů, kteří vkleče pracovali na dně, zavolal a podal nahoru hodinky. Sedmdesát měsíců nijak nepoznamenalo věnování na zadním krytu: „Rickymu od mámy. Absolventská slavnost. 1994.“

Děti byly do jímky shozeny mrtvé, potopily se a zůstaly ležet na sobě nebo těsně vedle sebe. Čas a rozklad nadělaly zmatek v kostech šesti těl, ale velikost koster nenechala nikoho na pochybách o jejich totožnosti.

Sulejman rovněž spočinul na dně již po smrti; jeho kostra ležela s roztaženými rukama na zádech v poloze, v níž klesl dolů. Jeho známý se podíval do jámy a pomodlil se k Alláhovi. Potvrdil, že bývalý spolužák měřil zhruba sto sedmdesát centimetrů.

Poslední kostra patřila muži vysokému přes sto osmdesát centimetrů. Ležela na kraji jímky, jako by se umírající chlapec plazil temnotou ke stěně. Před smrtí se obrátil na bok a stočil do fetální polohy. Mezi kostmi byly nalezeny hodinky a přezka na opasek. Odkrytá lebka měla vyhlámané přední zuby, což odpovídalo Rajakovu svědectví.

Se západem slunce byla poslední kůstka vyzvednuta a uložena do pytle. Dospělí muži měli každý svůj a děti skončily ve třetím; rekonstrukce šesti drobných koster mohla počkat do márnice dole ve městě.

Na noc Stopař odjel do Vitezu. Ačkoli britská armáda dávno odjela, ubytoval se ve stejném penzionu jako naposledy. Ráno se vrátil do kanceláře ICMP v Travniku.

Gordon Bacon zmocnil ze Sarajeva oblastního komisaře, aby vydal ostatky Rického Colensa majoru Graceymu k převozu do hlavního města.

Z Ontaria dorazil tampon s krví. Během pouhých dvou dnů byly provedeny testy DNA. Šéf ICMP v Sarajevu potvrdil, že kostra skutečně patří Richardu „Rickymu“ Colensovi z Georgetownu v USA. Potom potřeboval formální pověření od nejbližších příbuzných, aby mohl ostatky svěřit do péče Philipa Graceyho z Andoveru z hrabství Hampshire ve Velké Británii. Obdržel je o další dva dny později.

Stopař mezitím podle pokynů z Ontaria obstaral v předním sarajevském pohřebním ústavu rakev. Majitel ústavu ji patřičně zatížil, aby po uložení kostry vážila stejně, jako by obsahovala mrtvé tělo. Pak byla navždy uzavřena.

15. dubna přiletěl Grumman IV kanadského magnáta se zplnomocněním k převzetí těla. Stopař svěřil kapitánovi letadla rakev a tlustý svazek dokumentace a vrátil se domů na zelené pláň Anglie.

Stephen Edmond čekal na svoje soukromé proudové letadlo na washingtonském Dullesově letišti. Po dotankování v Shannonu přistálo 16. dubna večer. Rakev byla naložena do vyzdobeného pohřebního auta a převezena do márnice, kde čekala dva dny, dokud nebyly dojednány všechny náležitosti pohřbu.

Pohřeb se konal 18. dubna na exkluzivním hřbitově Oak Hill na R Street v severozápadním Georgetownu. Obřad byl malý a neveřejný, vedl jej katolický kněz. Chlapcova matka paní Annie Colensová, rozená Edmondová, stála u hrobu podpírána manželem a tiše plakala. Profesor Colenso si otíral oči a občas vrhl pohled na tchána, jako kdyby nevěděl, co má dělat, a potřeboval vedení.

Na opačné straně hrobu postával jednaosmdesátiletý Kanadčan, který v tmavém obleku vypadal jako sloup ze své vlastní pentlanditové rudy, a upřeně shlížel na vnukovu rakev. Dceři ani zeťovi neukázal Stopařovu zprávu a už vůbec ne výpověď Milana Rajaka.

Dozvěděli se od něho jenom to, že očitý svědek se s pozděním ohlásil, že v jakémsi údolí viděl černý landcruiser, a následně byla objevena dvě těla. Nemohl jim však zamlčet, že mladíci byli zavražděni a pohřbeni. Neměl jinou možnost, jak objasnit šestiletou prodlevu.

Obřad skončil, truchlící pozůstalí se rozešli a hrobníci se dali do práce. Paní Colensová doběhla k otci, objala ho a zlehka přitiskla tvář na látku jeho košile. Podíval se na ni a jemně ji pohlídl po hlavě, jako kdyby byla malá holčička a něco ji polekalo.

„Tati, ať to udělal kdokoli, chci, aby ho chytili. Nesmějí ho zabít rychle a bez průtahů. Chci, aby se až do smrti budil každé ráno ve vězení a věděl, že tam je napořád a nikdy se odtamtud nedostane, chci, aby si to připomínal a věděl, že tam je kvůli chladnokrevné vraždě mého dítěte.“

Starý muž již věděl, co je třeba udělat.

„Nejspíš budu muset udělat všechno možné i nemožné,“ pravil rozhodně. „Pokud to bude nutné, nebudu váhat ani minutu.“

Rozloučil se s ní, potom kývl na profesora a zamířil ke své limuzíně. Když řidič pomalu sjížděl k vjezdu na R Street, Stephen Edmond sáhl po sluchátku na přístrojové desce a vytočil číslo. Odněkud z Capitol Hillu se ozvala sekretářka.

„Spojte mě se senátorem Peterem Lucasem,“ řekl ji.

Když se senátor za New Hampshire dozvěděl, kdo mu volá, jeho tvář se rozjasnila. Přátelství zrozená ve válečné vřavě mohou vydržet hodinu, nebo celý život. V případě Stephena Edmonda a Petera Lucase uplynulo padesát šest let od chvíle, kdy onoho jarního rána seděli v Anglii na trávníku a ronili slzy pro mladé muže z obou zemí, kteří se už nevrátí domů. Vztah mezi nimi však přetrval a spojoval je jako bratry.

Oba věděli, že pokud by o to byli požádáni, udělali by pro přítele cokoli. Kanadčan hodlal takovou žádost přednést.

Ke geniálním rysům Franklina Delano Roosevelta patřila skutečnost, že ačkoli byl sám přesvědčený demokrat, neváhal využít nadání, ať je odhalil u kohokoli. Těsně po útoku na Pearl Harbor si nechal zavolat jednoho konzervativního republikána, který byl právě na fotbalovém zápase, a pověřil ho vytvořením Úřadu strategických služeb (OSS).

Mužem, na něhož se obrátil, byl generál William „Divoký Bill“ Donovan, syn irských přistěhovalců, který v první světové válce velel 69. bojovému pluku na západní frontě. Po válce se díky právnickému vzdělání stal náměstkem ministra spravedlnosti ve vládě Herberta Hoovera a posléze působil deset let u právního dozoru na Wall Street. Roosevelt se na něho neobrátil kvůli jeho schopnosti prosazovat právo, ale kvůli bojovnosti, tedy vlastnosti, kterou potřeboval k založení první americké zvláštní jednotky pro výzvědnou službu za hranicemi.

Starý bojovník kolem sebe zanedlouho shromáždil skupinu nadaných mladých mužů s dobrými konexemi. Mezi nimi byli Arthur Schlesinger, David Bruce a Henry Hyde, kteří v úřadu získali vysoká místa.

V té době byl Peter Lucas, pocházející z prostředí bohatých a vlivných lidí z Manhattanu a Long Islandu, ve druhém ročníku na Princetonu. V den napadení Pearl Harboru se rozhodl, že také půjde do války. Otec mu to zakázal.

V únoru 1942 se mladík vzepřel rodičovské autoritě a odešel z univerzity, neboť o studium ztratil zájem. Rozhlížel se a hledal něco, co by ho doopravdy zaujalo; pohrával si s myšlenkou, že by se stal stíhacím pilotem, a chodil na soukromé hodiny létání, dokud nezjistil, že se nedokáže zbavit letecké nemoci.

V červnu 1942 byl založen Úřad strategických služeb. Peter Lucas se bez otálení přihlásil a byl přijat. Představoval si, jak ho se začerněnou tváří vysadí v noci někde daleko za německými liniemi. Místo toho navštěvoval spousty koktejlových večírků. Generál Donovan potřeboval prvotřídního pobočníka, výkonného a uhlazeného.

Peter Lucas z bezprostřední blízkosti sledoval přípravy na vylodění na Sicílii a u Salerna, na nichž se OSS výrazně podílel, a žádal, aby se mohl zapojit. Bud' trpělivý, říkali mu. Bylo to jako přivést dítě do cukrárny a držet je v prosklené skříni. Viděl všechno kolem sebe, ale nemohl se dotýkat.

Nakonec zašel za generálem a přednesl své ultimátum. „Bud' mě pošlete bojovat, nebo od vás odejdu a dám se k letectvu.“

„Divoký Bill“ Donovan nebyl na ultimáta zvyklý, ale když si mladíka prohlédl, možná viděl sám sebe před čtvrtstoletím. „Udělejte oboje,“ řekl, „v obráceném pořadí.“

S Donovanovou podporou měl Peter Lucas všechny dveře otevřené. Shodil nenáviděné civilní šaty a odešel do Fort Benningu, aby se stal „devadesátidenním zázrakem“, absolventem zrychleného kurzu pro podporu letectva.

Přišel o den D v Normandii, protože byl ještě ve výsadkářské škole. Když ji ukončil, vrátil se za generálem Donovanem. „Něco jste mi slíbil,“ připomněl mu.

Jedné podzimní noci se Peter Lucas dočkal seskoku se začerněnou tváří do hor za německými liniemi v severní Itálii. Tam se spojil s italskými partyzány, kteří byli zapálení komunisté, a vojáky

z britských zvláštních jednotek, kteří byli příliš rozvázní na to, aby se pro něco zapálili.

Během dvou týdnů zjistil, že ona „rozvážnost“ je jen maska. Ve skupině Jedburgh sloužili muži, kteří patřili k nejostřílenějším a nejspokojenějším válečným zabijákům.

Peter Lucas v horách přežil krutou zimu 1944 a málem se mu podařilo dočkat se konce války bez zranění. V březnu 1945 narazil s pěti dalšími vojáky na zapomenutý oddíl příslušníků SS, kteří se odmítali vzdát a o jejichž přítomnosti v kraji nevěděli. Došlo k přestřelce a jeho zasáhly dvě kulky ze samopalu Schmeisser do levé ruky a ramene.

Nacházeli se uprostřed neobydlené oblasti, neměli s sebou morfium a od nejbližší britské průzkumné jednotky je dělil týdenní strastiplný pochod. Následovala provizorní operace hned na místě, morfiovým opojením poznamenaný přelet v bombardéru Liberator a mnohem důkladnější lékařský zákrok v jedné londýnské nemocnici.

Jakmile mohl odejít po svých, poslali ho na rekonvalescenci na pobřeží Sussexu. Tam bydlel na pokoji s kanadským stíhacím pilotem, jemuž se hojily zlomené nohy. Dlouhé dny si krátili vysedáváním nad šachovnicí.

Po návratu domů se Peteru Lucasovi otevřely nedozírné možnosti. Začal pracovat pro otcovu firmu na Wall Street, časem ji převzal a stal se ve finančním světě pojmem a v šedesáti letech kandidoval na veřejný úřad. V dubnu 2001 běželo jeho čtvrté a poslední období ve funkci republikánského senátora za New Hampshire a právě zažil zvolení republikánského prezidenta.

Když zjistil, kdo je na lince, řekl sekretářce, aby mu nepřepojovala další hovory, a jeho hlas zazněl v limuzíně pohybující se patnáct kilometrů od něho.

„Steve. Rád tě zase slyším. Kde jsi?“

„Tady ve Washingtonu. Petere, musím se s tebou sejít. Je to vážné.“

Senátor z přítelových slov vycítil jeho náladu a upustil od veselého tónu. „Samozřejmě, hochu. Nepovíš mi, o co jde?“

„U oběda. Vyhovuje ti to?“

„Udělám si čas. Hotel Hay Adams. Ať tě posadí k mému stolu v rohu. Je tam klid. V jednu.“

Setkali se, jakmile senátor vešel do vestibulu. Kanad'an tam na něho čekal.

„Vypadalo to vážně, Steve. Máš nějaký problém?“

„Zrovna jsem byl na pohřbu v Georgetownu. Pochoval jsem svého jediného vnuka.“

Senátor vytřeštil oči a jeho obličej zbrázdila sdílená bolest. „Panebože, kamaráde, to je mi moc líto. Vůbec si to nedokážu představit. Nemoc? Nehoda?“

„Promluvíme si u stolu. Musím ti dát něco přečíst.“ Když se usadili, Kanad'an zodpověděl přítelovu otázku. „Byl zavražděn. Chladnokrevně. Ne, tady ne a ne teď. Před šesti lety. V Bosně.“

Krátkce objasnil, kolik tehdy chlapci bylo a že chtěl pomoci nešťastným Bosňanům, a vyprávěl o jeho putování přes hlavní města do Travniku a také o tom, že svého tlumočníka doprovodil na statek jeho rodiny. Pak vytáhl Rajakovo svědectví.

Číšník přinesl suché martini. Senátor si objednal mísu s uzeným lososem, tmavý chléb a vychlazený meursault. Edmond kývnutím naznačil, že si dá totéž.

Senátor Lucas měl ve zvyku číst rychle, ale v polovině výpovědi tiše hvízdal a zvolnil.

Zatímco se senátor rýpal v lososovi a dočítal poslední stránky, Steve Edmond se rozhlížel kolem. Jeho přítel vybral dobře: malý stůl za klavírem, schovaný v rohu u okna s výhledem na jedno křídlo Bílého domu. Restaurace Lafayette v hotelu Hay Adams měla zvláštní kouzlo a atmosférou se podobala spíše venkovskému sídlu z osmnáctého století než podniku uprostřed rušného hlavního města.

Senátor Lucas zvedl hlavu.

„Nevím, co říci, Steve. Tohle je možná nejstrašnější dokument, jaký jsem kdy četl. Co mám pro tebe udělat?“

Mladý číšník sklidil talíře a přinesl malé šálky s černou kávou a oběma mužům sklenici starého armagnacu. Dokud byl u stolu, nepadlo ani slovo.

Steve Edmond hleděl na čtyři ruce na bílém ubrusu. Stařecké ruce s vystouplými žilami, tlustými prsty a jaterními skvrnami. Ruce, které nasměrovaly stíhačku Hurricane střemhlav na formaci bombardérů Dornier; ruce, které u Bolzana vyprázdnily zásobník karabiny M-1 do tratorie plné

esesáků; ruce, které bojovaly, objímaly ženy, držely prvorozené děti, podepisovaly šeky, shromáždily jmění, ovlivňovaly politiku, změnily svět. Kdysi.

Peter Lucas si všiml, kam se přítel dívá, a odhadl jeho rozpoložení. „Ano, už jsme staří. Ale ještě ne mrtví. Co mám pro tebe udělat?“

„Možná bychom mohli udělat poslední dobrou věc. Můj vnuk byl americký občan. USA mají právo požadovat vydání toho mizery, ať je kdekoli. Můžou ho dostat sem. Obžalovat ho z vraždy prvního stupně. To předpokládá zásah ministerstva spravedlnosti. A státu. Musejí společně zakročit proti každé vládě, která tomu hajzlovi poskytne útočiště. Vyřídíš jim to?“

„Drahý příteli, pokud se spravedlnosti nedovoláš u vlády ve Washingtonu, pak ti nepomůže nikdo.“

Pozdvihl sklenici.

„Na poslední dobrou věc.“

Ve svém odhadu se však zmýlil.

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ

Otec

Byla to obyčejná rodinná neshoda a měla skončit objetím a usmířením. Jenže k ní došlo mezi vznětlivou dcerou s italskou krví a zarputile neústupným otcem.

V roce 1991 byla Amanda Jane Dexterová neskutečně okouzlující šestnáctileté děvče. Neapolské geny Marozziů jí zajistily figuru, kvůli které by biskup vykopl díru do vykládaného okna katedrály. Díky plavovlasým anglosaským předkům měla tvář jako mladá Bardotová. Kluci z okolí po ní šleli a její otec se s tím musel smířit. Emilio se mu však nelíbil.

Neměl nic proti Hispáncům, ovšem Emilio navzdory svému vzhledu hereckého idolu působil jaksi vychytrale a záludně, ne-li přímo dravě a krutě. Ale Amanda Jane se do něho zamilovala až po uši.

Potíže nastaly během dlouhých letních prázdnin. Emilio přišel s návrhem, že Amandu Jane vezme na výlet k moři. Dokázal být velice přesvědčivý. Budou tam další mladí lidé, dospělý dozor, plážové sporty, čerstvý vzduch a svěží vůně Atlantiku. Jenže když se Cal Dexter zkusil podívat mladíkovi do očí, Emilio uhnul pohledem. Dívčin otec vycítil, že něco není v pořádku. „Ne,“ řekl.

O týden později utekla. Zbyl po ní lístek, že se nemají bát a všechno bude v pořádku, ale že je dospělá žena a nechce, aby s ní zacházeli jako s dítětem. Už se nikdy nevrátila.

Prázdniny skončily. Neukázala se. Její matka, která výlet k moři schvalovala, začala příliš pozdě brát manžela vážně. Neznali adresu místa na pláži, nevěděli nic o Emiliově původu, rodičích a skutečném bydlišti. Ukázalo se, že na adrese v Bronxu, kterou používal, se nachází penzion. Jeho auto mělo virginskou poznávací značku, ale ověřením údajů v Richmondu Dexter zjistil, že bylo v červenci prodáno za hotové. Dokonce i příjmení Gonzales bylo stejně běžné jako Smith.

Prostřednictvím svých známých se Cal Dexter spojil se seržantem z Kanceláře pro pohřešované osoby newyorské policie. Ten vyjádřil svůj soucit, ale celkově působil skepticky.

„V šestnácti jsou dneska jako dospělí, pane advokáte; spí spolu, jezdí spolu na prázdniny, začínají spolu bydlet...“

Policie mohla pouze rozeslat všem stanicím upozornění pro případ, že by se objevily důkazy o vyhrožování, nátlaku, násilném odvezení z domu rodičů, zneužití drog a podobně.

Dexter připustil, že se Amanda Jane jednou ozvala telefonicky. Zavolala v době, kdy určitě věděla, že otec je v práci a matka někde ve městě. Namluvila jim vzkaz na záznamník.

Má se dobře, tvrdila, je šťastná a nemusejí si kvůli ní dělat starosti. Žije svůj vlastní život a líbí se jí to. Až přijde vhodná chvíle, zase dá o sobě vědět.

Cal Dexter si telefonát prověřil. Volala z mobilního telefonu se zvlášť zakoupenou SIM kartou, takže nebylo možné vystopovat majitele přístroje. Přehrál pásku ze záznamníku seržantovi a ten pokrčil rameny. Jako v každé úřadovně Kanceláře pro pohřešované osoby po celých Spojených státech měl práce až nad hlavu. Tohle nebyl naléhavý případ.

Přišly Vánoce, tentokrát ale neradostné. Dexterovi byli poprvé po šestnácti letech doma sami bez svého dítěte.

Tělo našel jednoho rána rekreační běžec. Jmenoval se Hugh Lamport, vedl malou počítačovou poradenskou firmu a byl to ctihodný občan, který se snažil udržovat v kondici. Pro něho to znamenalo vyrazit každý den v šest třicet na trať o délce necelých pěti kilometrů a zdolat ji co nejdříve po sedmé, a to i za chladných sychravých rán jako 18. února 1992.

Běžel po travnatém okraji Indian River Road ve Virginia Beach, kde bydlel. Tráva byla šetrnější k jeho kotníkům než makadam nebo beton. Když se blížil k mostu přes úzký kanál, měl dvě možnosti. Buď přeběhnout po betonovém mostě, nebo kanál přeskočit. Skočil.

Při skoku pod sebou cosi zahlédl, něco světlého v předjitřiném šeru. Po dopadu se otočil a zadíval se do příkopu. Mrtvá dívka ležela ve zvláštní nepřírozené poloze, napůl ve vodě a napůl na břehu.

Pan Lamport se rychle rozhlédl a zhruba čtyři sta metrů od sebe zahlédl mezi stromy nejasné světlo; další ranní ptáče si vařilo kávu. Nikoli klusem, ale již sprintem dorazil ke dveřím a prudce na ně zabušil. Muž, který si připravoval snídani, vyhlédl oknem, vyslechl vzrušené vysvětlení a pustil běžce dovnitř.

Telefonát na tísňovou linku přijala noční dispečerka v suterénní ústředně policejní stanice na Princess Anne Road ve Virginia City. Když se vozů v terénu zeptala, kdo se nachází nejbližší místa naléhavého případu, ozval se jí jeden služební vůz prvního okrsku, který byl přibližně kilometr a půl od kanálu. Ujet tuto vzdálenost trvalo jen chvilku a na místě nálezů již čekal jeden člověk v teplákové soupravě a další v županu.

Dva hlídkující policisté se během pár minut spojili s detektivy z oddělení vražd a týmem soudních specialistů. Obyvatel nedalekého domu dojel pro kávu, která všem přišla vhod, a čtveřice mužů čekala.

Celou oblast východní Virginie vyplňuje šest velkých měst, která spolu sousedí a vytvářejí aglomeraci táhnoucí se mnoho kilometrů po obou březích James River a kotviště Hampton Roads. Krajina je zde poseta námořními a leteckými základnami, neboť z Hampton Roads není daleko do zálivu Chesapeake Bay a odtud do Atlantiku.

Ze šestice měst Norfolk, Portsmouth, Hampton (s Newport News), James City, Chesapeake a Virginia Beach je daleko největší Virginia Beach. Rozkládá se na 800 čtverečných kilometrech a žije v něm 430 000 obyvatel z celkového milionu a půl.

Ze čtyř okrsků se druhý, třetí a čtvrtý nacházejí v zastavěných oblastech, zatímco první je převážně venkovský. Jeho 500 čtverečných kilometrů zasahuje dolů až ke hranici Severní Karolíny a rozděluje je Indian River Road.

Soudní specialisté a lidé z vražd ke kanálu dorazili zhruba zároveň, po třiceti minutách. Soudní lékař měl pětiminutové zpoždění. Přišlo cosi, co bylo možné považovat za svítání, a začalo mrholit.

Pana Lamporta odvezli domů, aby se osprchoval, a pak s ním sepsali podrobnou výpověď. Muž, který si vařil kávu, pouze podepsal prohlášení, že toho rána nic neslyšel a neviděl.

Soudní lékař konstatoval smrt a zapsal, že obětí je mladá běloška, že k úmrtí téměř jistě došlo někde jinde a že tělo bylo do kanálu pravděpodobně shozeno z auta. Nařídil osádce sanitky, aby mrtvolu odvezli do státní márnice v Norfolku, která slouží potřebám všech šesti měst.

Detektivové z místního oddělení vražd po chvíli uvažování dospěli k závěru, že pokud by pachatelé, jejichž morální zásady a inteligence zřejmě nestály za řeč, zamířili do bažinaté oblasti za Back Bay, zatížené tělo by navždy zmizelo a nikdo by se nic nedozvěděl. Podle všeho jim však došla trpělivost a zbavili se hrůzného nákladu na místě, kde bude vzápětí nalezeno, načež začne pátrání.

V Norfolku proběhla pitva s cílem stanovit příčinu, čas a pokud možno i místo smrti a policisté se pokusili zjistit totožnost oběti.

Samotné tělo nenabídlo mnoho identifikačních znaků: bylo oblečeno do miniaturního spodního prádla, které však již dávno pozbylo dráždivosti, a potrhaných přiléhavých šatů. Žádný medailónek, náramek, tetování ani kabelka.

Než se do práce pustil soudní patolog, rány a pohmožděniny v obličeji, které svědčily o brutálním bití, byly co nejdůkladněji zašity a zamaskovány líčidly, aby mohla být pořízena fotografie zavražděné. Poté snímek obdržela mravnostní policie ve všech šesti městech, neboť oblečení oběti naznačovalo její možnou spojitost s tím, čemu se eufemisticky říká „noční život“.

Kromě toho policisté ke stanovení totožnosti potřebovali otisky prstů a krevní skupinu. Pak přišel na řadu patolog. Naděje vyšetřovatelů se upínaly k otiskům prstů.

V aglomeraci šesti měst nevedlo porovnání otisků k žádnému výsledku. Byly tedy odeslány do hlavního města Richmondu, kde jsou uloženy otisky prstů z celé Virginie. Dny ubíhaly. Přišla odpověď. Opět nic. Dalším krokem bylo zapojení FBI, která má přehled o celých Spojených státech. K vyhledávání využívá IAFIS – Integrovaný automatizovaný systém identifikace otisků prstů.

Ze zprávy patologa se udělalo nevolno i ostříleným detektivům z oddělení vražd. Dívce podle všeho nebylo víc než osmnáct. Kdysi bývala hezká, ale na jejím vzhledu se podepsal pachatel a životní styl.

Z nápadného rozšíření vaginálního a análního otvoru vyplývalo, že do nich opakovaně pronikaly předměty daleko větší než mužský pohlavní orgán obvyklé velikosti. Smrtící výprask nebyl jediný, předcházelo mu několik dalších. Kromě toho užívala heroin, podle všeho ne déle než šest měsíců.

Detektivové z vražd i mravnostního dospěli k jednoznačnému závěru: prostituce. Dobře věděli, že jakmile se dívka stane prostitutkou, často si vypěstuje závislost na drogách, které jí dodává výhradně pasák.

Pokud se děvče pokusí uniknout ze spárů gangu, zcela jistě je čeká trest; takové „ponaučení“ může zahrnovat nucenou účast na předvádění brutálních zvráceností. Protože se najdou zrůdy, které jsou ochotny za něco takového platit, další zrůdy jejich poptávku uspokojují.

Po pitvě tělo putovalo do mrazicího boxu a pokračovalo pátrání po totožnosti. Mrtvá byla stále vedena pod smyšleným jménem Jane Doeová. Potom jeden detektiv z mravnostní policie v Portsmouthu usoudil, že obličej na rozesílané fotografii navzdory zraněním a nepřirozené barvě poznává. Měl dojem, že by se mohlo jednat o prostitutku vystupující pod přezdívkou Lorraine.

Vyšetřování odhalilo, že „Lorraine“ několik týdnů nikdo neviděl. Předtím pracovala pro nechvalně známý hispánský gang, jehož pohlední členové sváděli dívky z měst na severu a před cestou na jih jim slibovali manželství, báječné prázdniny, prostě cokoli.

Portsmouthské mravnostní oddělení prověřilo hispánskou bandu. Pasáci prohlašovali, že Lorrainino pravé jméno neznají, že do města přišla už jako prostitutka a že se dobrovolně vrátila na západní pobřeží. Fotografie nebyla dost průkazná na to, aby jejich tvrzení vyvrátila.

O to se postarala teprve zpráva z Washingtonu. Obsahovala jasnou identifikaci na základě otisků prstů. Amanda Jane Dexterová se pokusila přelstít ochranku v místní samoobsluze a ukrást jakousi drobnost. Bezpečnostní kamera zvítězila. Soud pro mladistvé přijal dívčino vysvětlení, podpořené pětici spolužáků, a propustil ji na kauci. Otisky prstů však byly odebrány. Putovaly do evidence newyorské policie, která je poskytla IAFIS.

„Mám pocit, že nakonec ty grázly možná přece jenom dostanu,“ řekl seržant Austin z portsmouthského mravnostního oddělení, když se novinku dozvěděl.

Když v bytě v Bronxu zazvonil telefon, bylo pošmourné zimní ráno, ale právě takové ráno možná nejlépe odpovídá situaci, chcete-li požádat otce, aby urazil čtyři sta padesát kilometrů a identifikoval své jediné dítě.

Cal Dexter seděl na kraji postele a přál si, aby raději přišel o život v tunelech Cu Chi, než aby musel zakoušet takovou bolest. Nakonec vše řekl Angele a tiskl ji k sobě, když plakala. Zavolal tchyni a ta k nim okamžitě přijela.

Nemohl počkat na letadlo z La Guardia na Norfolk International; nedokázal by sedět a čekat, pokud by se let zpozdil kvůli mlze, dešti, krupobití nebo přetížení letiště. Sedl do auta a vyrazil. Opustil New York, přešel most do Newarku a pokračoval venkovskou krajinou, kterou dokonale

poznal při cestování z jednoho staveniště na druhé. Projel New Jersey, podstatnou část Pensylvánie a Delaware a zamířil na jih. Minul Baltimore a dojel do východního cípu Virginie.

V norfolkské márnici pohlédl do kdysi roztomilého a tolik milovaného obličejce a mlčky kývl na detektiva po svém boku. Pak vyšli po schodech nahoru. Dali si kávu a detektiv mu sdělil základní fakta. Amanda Jane byla zbita jednou nebo několika neznámými osobami. Zemřela na těžké vnitřní krvácení. Pachatelé tělo podle všeho naložili do kufru auta, rozjeli se do převážně venkovského prvního okrsku Virginia Beach a vyhodili mrtvou do kanálu. Vyšetřování pokračuje, pane. Cal Dexter věděl, že se dozvěděl jen zlomek pravdy.

Učinil dlouhou výpověď a zmínil se o „Emiliovi“, ale policisté této informaci nevěnovali pozornost. Požádal o dceřino tělo. Detektivové neměli žádné námitky, avšak rozhodnutí musel vynést úřad soudního lékaře.

Nějakou dobu to trvalo. Formality. Služební postupy. Cal Dexter odvezl auto zpátky do New Yorku, vrátil se letadlem a čekal. Nakonec dceru naložil do pohřebního vozu a odjel s ní domů do Bronxu.

Rakev byla neprodyšně uzavřená. Nechtěl, aby manželka nebo někdo z Marozziů viděl, co je uvnitř. Pohřeb se konal na místním hřbitově. Amanda Jane byla uložena do hrobu jen tři dny před sedmáctými narozeninami. O týden později se Cal Dexter znovu vypravil do Virginie.

Seržant Austin seděl v kanceláři na portsmouthském policejním ústředí na Crawford Street 711, když mu z recepcy zavolali, že za ním kdosi přišel. Chtěl s ním mluvit nějaký pan Dexter. Jméno detektivovi zprvu nic neříkalo. Nespojil si je s identifikací potlučené dívky z fotografie, zmizelé šlapky Lorraine.

Zeptal se, co si pan Dexter přeje, a bylo mu řečeno, že má nové informace k probíhajícímu vyšetřování. Díky tomu návštěvníka pustili do budovy.

Portsmouth je ze šesti měst v aglomeraci nejstarší; založili jej Britové dlouho před revolucí. Rozprostírá se jihozápadně od Elizabeth River a jeho chátrající cihlová zástavba se značně liší od elegantních věžáků Norfolku na opačném břehu řeky. Je to však místo, kam po setmění vyráží mnoho vojáků, kteří si chtějí „něco užít“. Mravnostní oddělení seržanta Austina tam nesídlilo náhodou.

Návštěvník byl mnohem drobnější než svalnatý a urostlý fotbalový obránce, který se později vrhl na dráhu detektiva. Bez okolků přistoupil ke stolu a zeptal se:

„Pamatujete si na tu mladou holku, ze které udělali narkomanku a prostitutku, hromadně ji znásilňovali a před čtyřmi týdny umlátili? Jsem její otec.“

Seržant se zamračil. Vstal a nabídl příchozímu ruku, ale nyní ji zase stáhl. Soucítit s rozhněvanými a pomstychtivými občany, ale víc od něho očekávat nemohli. Všichni policisté je považují za dotěrné a potenciálně nebezpečné osoby.

„To je mi líto, pane. Můžu vás ujistit, že podnikáme veškeré kroky...“

„Pohov, seržante. Jenom chci, abyste něco věděl. Pak vám dám pokoj.“

„Pane Dextere, chápu, jak se musíte cítit, ale já nemůžu...“

Návštěvník zasunul pravou ruku do kapsy saka a chystal se něco vytáhnout. Selhala snad hlídka v přízemí budovy? Je ten člověk ozbrojený? Seržant si se znepokojením uvědomil, že jeho zbraň se nachází v zásuvce vzdálené tři metry.

„Co to děláte, pane?“

„Pokládám vám na stůl pár plíšků, seržante Austine.“

Chvilí to trvalo. Také seržant Austin měl za sebou službu v ozbrojených silách, protože byl zhruba stejně starý jako návštěvník, ale nikdy neopustil Spojené státy.

Ted' hleděl na dvě stříbrné hvězdy, tři bronzové hvězdy, Armádní pochvalnou medaili a čtyři Purpurová srdce. Nikdy nic podobného neviděl.

„Kdysi dávno a daleko odsud jsem zaplatil za právo dozvědět se, kdo zabil moje dítě. Zaplatil jsem za to právo vlastní krví. Dlužíte mi to jméno, pane Austine.“

Detektiv z mravnostního došel k oknu a zadíval se směrem k Norfolku. Bylo to proti předpisům, jednoznačně proti předpisům. Mohlo ho to stát místo u policie.

„Madero. Benyamin ‚Benny‘ Madero. Vedl latinskoamerický pasácký gang. Velice agresivní,

velice krutý.“

„Děkuji vám,“ řekl muž za ním a posbíral si své plíšky.

„Ale pokud uvažujete, že byste ho soukromě navštívil, jdete pozdě. Taky jsem přišel pozdě. Všichni jsme přišli pozdě. Je pryč. Vrátil se domů do Panamy. Vím, že to udělal, ale nemám dost důkazů, abych požádal o jeho vydání.“

Muž vstoupil do malého obchodu s orientálním uměním na 28. ulici nedaleko Madison Avenue na Manhattanu. Dveře narazily do zvonku, jenž visel nad nimi.

Příchozí se rozhlédl po policích plných nefritu a kamene, šedozeleného a bílého porcelánu, slonoviny a keramiky, po slonech a polobozích, ozdobných krabičkách, draperiích, pergamenech a bezpočtu Buddhů. V koutě obchodu se objevila postava.

„Potřebuji se stát někým jiným,“ oznámil Calvin Dexter.

Uplynulo čtrnáct let od chvíle, kdy bývalému bojovníkovi Vietkongu z džungle a jeho manželce věnoval dar nového života. Orientálec nezaváhal ani na vteřinu. Naklonil hlavu na stranu.

„Samozřejmě,“ řekl. „Pojďte se mnou, prosím.“

Bylo 15. března 1992.

KAPITOLA PATNÁCTÁ

Zúčtování

Rychlý rybářský člun *Chiquita* se krátce před rozedněním odlepil od přístavního mola v letovisku Golfito a zamířil průlivem na otevřené moře.

U kormidla stál majitel a kapitán Pedro Arias, a pokud měl nějaké výhrady k Američanovi, který si loď pronajal, pak si je nechal pro sebe.

Muž přijel předešlého večera na lehkém terénním motocyklu s místní, tedy kostarickou poznávací značkou. Ojetý, ale výtečně udržovaný stroj si koupil o něco severněji na panamerické dálnici v Palmar Norte, kam turisté přilétají vnitrostátní linkou ze San José.

Cizinec se procházel po molu a prohlížel si kotvící rybářské čluny, až se konečně rozhodl a přistoupil k jednomu z majitelů. Motorku si řetězem přivázal k nedaleké lampě a na rameni mu visel ruksak, takže vypadal jako poněkud odrostlý dobrodruh.

Na balíku dolarů, které v kajutě vysázel na stůl, však nic dobrodružného nebylo. Šlo o sumu, jaká se prostě nedá odmítnout.

Muž ovšem nechtěl chytat ryby, kvůli nimž byly u stropu kajuty přichystány pruty. Kolem Punta Voladera *Chiquita* proplula do Golfo Dulce. Arias zamířil přímo na jih, aby za půl hodiny minuli Punta Banco.

Aby mohl splnit gringovy požadavky, musel kapitán na přední rybářskou palubu připoutat dva plastické barely paliva navíc. Američan chtěl opustit kostarické vody, obkroužit mys kolem výběžku Punta Burica a plout do Panamy.

Vysvětlení, že jeho rodina je na dovolené v hlavním městě Panamá a návštěvník se chce „trochu porozhlédnout po panamském venkově“, takže podnikne dlouhou vyjížďku na motocyklu, připadalo Pedru Ariasovi stejně důvěryhodné jako mlha, která se začínala trhat v paprscích vycházejícího slunce.

Tak jako tak, pokud chtěl gringo přijet na panamskou půdu na terénní motorce liduprázdnou pláží bez absolvování jistých formalit, señor Arias dokázal projevit značnou toleranci, zejména pokud šlo právě o sousední Panamu.

V době snídaně se desetimetrová *Chiquita* spokojeně plavila chladnými vodami rychlostí dvanácti uzlů, obeplula Punta Banco a ocitla se na nedozírné ploše Pacifiku. Arias stočil loď o

čtyřicet stupňů doleva, aby plula podél pobřeží a po dvou hodinách dosáhla ostrova Burica a nevyznačené hranice.

V deset hodin zahlédli těsně nad horizontem špičku majáku a po třiceti minutách minuli cíp ostrova a zamířili opět na severovýchod.

Pedro Arias mávl rukou k zemi po levoboku, k východnímu pobřeží poloostrova Burica.

„Tohle už je všechno Panama,“ vysvětlil. Američan přikývnutím poděkoval a zadíval se do mapy. Pak do ní zapíchl prst.

„Por aquí,“ řekl.

Oblast, o které mluvil, byl dlouhý úsek pobřeží bez zakreslených měst a rekreačních středisek, pouze s několika zapomenutými prázdnými plážemi a cestami vedoucími do džungle. Kapitán kývl hlavou a změnil kurz, aby snáze a po kratší linii přeplul záliv Charco Azul. Čtyřicet kilometrů, něco málo přes dvě hodiny.

Na místě byli přibližně v jednu. Posádky několika rybářských lodí, které v širokém zálivu potkali, si jich nevšímaly.

Američan projevil přání plout podél pobřeží zhruba sto metrů od břehu. Po pěti minutách zahlédli východně od Chiriqui Viejo písčitou pláž s několika slaměnými chýšemi, jaké využívají místní rybáři, když chtějí lovit přes noc. To znamenalo, že odtamtud vede cesta do vnitrozemí. Neprojelo by po ní auto, dokonce ani terénní, ale pro lehký motocykl postačovala.

Dopravit stroj na mělčinu vyžadovalo jisté úsilí, a když byl na pláži i batoh, oba muži se rozloučili. Padesát procent v Golfitu a zbytek po přistání. Gringo se opravdu vyplatil.

Zvláštní člověk, pomyslel si Arias, ale jeho dolary byly stejně dobré jako kohokoli jiného, pokud šlo o nasycení čtyř hladových dětí. Kapitán vycouval s *Chiquitou* z mělčiny a vyrazil na moře. Kilometr od pobřeží nalil do nádrží palivo ze dvou barelů a zamířil ke známému mysu a k domovu.

Na pláži Cal Dexter vytáhl šroubovák, odmontoval kostarickou poznávací značku a hodil ji daleko do moře. Z batohu vytáhl jinou, jaké mívají motocykly v Panamě, a připevnil ji na místo.

Jeho doklady byly perfektní. Díky paní Nguyenové se mohl prokázat americkým pasem, ovšem ne na jméno Dexter, ve kterém již měl několik dní staré vstupní razítko z letiště v Panamě. Dostal i odpovídající řidičský průkaz.

S kostrbatou španělštinou, kterou se naučil u soudů a ve vazebních věznicích v New Yorku, protože 20 procent jeho klientů tvořili Hispánci, se nemohl vydávat za Panamce. Ovšem i Američan na dovolené si může zajet na venkov a podívat se po nějakém místu na rybaření.

Právě před dvěma lety, v prosinci 1989, Spojené státy obrátily některé části země vzhůru nohama ve snaze dopadnout a zatknout diktátora Noriega a Dexter předpokládal, že většina panamských policistů si na tuto událost dobře pamatuje.

Úzká stezka vedla z pláže do tropického pralesa a po patnácti kilometrech se ve vnitrozemí změnila v lesní pěšinu. Ta přešla v prašnou cestu od jedné zapadlé farmy ke druhé a Dexter věděl, že brzy narazí na panamerickou dálnici, skvělý úspěch stavebních inženýrů, spojující Aljašku s jižním výběžkem Patagonie.

Ve městě David dotankoval a vyrazil po dálnici na pětisetkilometrovou cestu do hlavního města. Najedl se v motorestu pro řidiče kamionů, znovu vzal plnou nádrž a ujížděl dál. Přejel placený most do hlavního města Panamá, zaplatil v pesech a s východem slunce dorazil na předměstí Balboa. Tam si našel lavičku v parku, zabezpečil motocykl řetězem a tři hodiny se vyspal.

Odpoledne vyrazil na důkladný průzkum. Podrobná mapa, kterou zakoupil v New Yorku, mu poskytla základní představu o uspořádání města a nebezpečné chudinské čtvrti Chorillo, kde Noriega a Madero vyrostli jen několik ulic od sebe.

Úspěšní lidé z podsvětí však dávají přednost životu na vysoké noze, pokud si jej můžou dovolit, a Madero údajně chodil do dvou podniků v luxusní čtvrti Paitilla, jež zčásti vlastnil a které se nacházely na opačné straně zálivu než slumy starého města.

Ve dvě hodiny ráno dospěl repatriovaný gangster k názoru, že má baru a diskotéky Papagayo plné zuby, a rozhodl se odejít. Nenápadné černé dveře s diskrétním bronzovým štítkem, mříží a špehyrkou se otevřely a nejprve z nich vyšli dva muži: ramenatí strážci, jeho osobní gorily.

Jeden nasedl do limuzíny Lincoln u chodníku a nastartoval motor. Druhý se rozhlížel po ulici.

Shrbený tulák, který seděl na obrubníku a nohy měl ve strouze, se k němu otočil a v širokém úsměvu předvedl své zkažené zuby a díry mezi nimi. Mastné šedivé vlasy mu padaly až na ramena a na sobě měl páchnoucí plášť do deště.

Tulák zvolna zasunul prsty do hnědého papírového sáčku, který si tiskl k hrudi. Strážce zvedl ruku k levému podpaží a napjatě vyčkával. Tulák z pytlíku pomalu vylovil láhev laciného rumu, lokl si a s velkorysostí opilců nápoj nabídl také strážci.

Svalnatý muž si odkašlal, plivl na chodník a vytáhl prázdnou ruku zpod saka. Uvolněně se odvrátil. Kromě sedícího ožraly na chodníku nikdo nebyl a nehrozilo žádné nebezpečí. Gorila zaklepala na černé dveře.

Jako první vyšel Emilio, který svedl Dexterovu dceru, a za ním jeho šéf. Dexter počkal, až se dveře zavřou a samočinně zamknou, a pak vstal. Když z papírového sáčku vytáhl ruku podruhé, držel v ní revolver Smith and Wesson ráže .44 se zkrácenou hlavní.

Strážce, jenž si odplivl na chodník, nevěděl, kdo na něho vystřelil. Projektil se rozdělil na čtyři části; všechny provrtaly ze tří metrů mužův trup a roztrhaly jej na kusy.

K smrti krásný Emilio dopadl stejně. Jeho ústa se otevřela v němém výkřiku, když ho druhá střela zasáhla zároveň do obličeje, krku, ramene a jedné plíce.

Druhý bodyguard se stačil napůl vysunout z auta, než se po nečekaném střetu se čtyřmi rotujícími kovovými projektily, jež se mu zaryly do boku natočeného při vystupování ke střelci, odebral na schůzku se svým Stvořitelem.

Benyamin Madero doběhl zpátky k černým dveřím a křičel, aby ho pustili dovnitř, jenže pak zazněl čtvrtý a pátý výstřel. Jakýsi odvážný duch dveře pootevřel, avšak když mu zvlněnou kšticí prolétl kus olova, rychle je zase přibouchl.

Maderovi se podlomila kolena, ale nepřestával tlouci do dveří, na kterých jeho zkrvavené tričko s krátkým rukávem zanechávalo dlouhé rudé šmouhy, jak se po nich sesouval k zemi.

Tulák došel klidně a bez zvláštního spěchu až k němu, sehnul se, obrátil muža na záda a podíval se mu do tváře. Madero stále žil, třebaže ztrácel vědomí.

„Amanda Jane, mi hija,“ řekl střelec a poslední ranou mu roztrhal vnitřnosti.

Posledních devadesát vteřin Maderova života rozhodně nebylo jednoduchých.

Hospodyně, která vyhlédla z okna vysoko nad ulicí, později řekla policii, že viděla, jak tulák běží za roh, a zaslechla bručení motoru vzdalující se motorky. To bylo všechno.

Před rozedněním terénní motocykl zůstal stát opřený o zeď o dvě čtvrtě dál, nezamčený a s klíčkem v zapalování. Za necelou hodinu se mu ulice postarala o nového majitele.

Paruka, zubní protéza a plášť do deště skončily v odpadkovém koši v parku. Batoh, po vybalení zbývajících oblečení prázdný, byl složen do malého balíčku a nacpán do kontejneru na stavební suť.

V sedm hodin americký obchodník v mokasínách, šedých bavlněných kalhotách, tričku s límečkem a sportovním saku, nesoucí lehkou cestovní tašku, mávl před hotelem Miramar na taxík a řekl řidiči, aby ho dovezl na letiště. O tři hodiny později tentýž Američan seděl v klubové třídě letadla Continental Airlines na pravidelné lince do Newarku v New Jersey.

A zbraň, revolver Smith and Wesson upravený pro vypálení čtyř smrtících projektilů v těsných prostorách, odpočívala kdesi v kanalizaci města, které se zmenšovalo pod stoupajícím strojem.

Její použití možná bylo zakázáno v tunelech Cu Chi, ale po dvaceti letech odvedla vynikající práci v ulicích Panamy.

Jakmile Dexter zasunul klíč do dveří svého bytu v Bronxu, pochopil, že se něco přihodilo. Dveře se otevřely a za nimi stála jeho tchyně paní Marozziová, tváře zvlhlé slzami.

K zármutku se přidal pocit viny. Angela Dexterová neměla nic proti tomu, aby si její dcera vyjela s Emiliem; schvalovala „prázdniny“ u moře, které mladý Panamec naplánoval. Když jí manžel řekl, že musí na týden odjet, aby dokončil jakousi nedodělanou práci, předpokládala, že chce uzavřít nějakou právníckou záležitost.

Měl zůstat doma. Měl jí všechno říci. Měl si uvědomit, co se jí honí hlavou. Nechal ji v domě rodičů, kam se uchýlila po dceřině pohřbu, avšak Angela se vrátila do jejich bytu se zásobou barbiturátů a spáchala sebevraždu.

Bývalý stavební dělník, voják, student, právník a otec upadl do hluboké deprese. Nakonec dospěl ke dvěma závěrům. První spočíval v tom, že odejde z úřadu veřejného obhájce a přestane pendlovat mezi soudy a vazebními věznicemi. Odevzdal spisy, prodal byt, v slzách se rozloučil s Marozziiovými, kteří se k němu vždycky chovali hezky, a vrátil se do New Jersey.

Usadil se v malém městě Pennington, jež leželo v krásné zalesněné krajině, ale postrádalo právníka. Koupil si malou kancelář a k jejím dveřím zavěsil štítek se svým jménem. Pořídil si dům na Chesapeake Drive a namísto městské limuzíny malou dodávku. A podřídil se neúprosné disciplíně triatlonového závodníka, aby zapomněl na bolest.

Druhým závěrem bylo, že Madero odešel ze života příliš snadno. Zasloužil si stanout před americkým soudem a vyslechnout rozsudek na doživotí bez možnosti propuštění, každé ráno se probouzet a nikdy nespátřit oblohu, uvědomovat si, že až do konce svých dnů bude platit za to, co tomu nařikajícímu děvčeti udělal.

Calvin Dexter věděl, že u armády v sobě za dva roky ve smrdutém pekle pod džunglí u Cu Chi rozvinul nebezpečné dovednosti. Mlčenlivost, trpělivost, bezmála neviditelnost, zručnost lovce a vytrvalost rozeného stopaře.

Prostřednictvím médií se dozvěděl o muži, jemuž kdosi zabil dítě a zmizel v cizině. Aniž odhalil svou totožnost, navázal s ním kontakt, zjistil podrobnosti, vyjel za hranice a přivedl vraha zpátky. Potom se sám vytratil a stal se bodrým a neškodným právníkem z Penningtonu v New Jersey.

Tříkrát během sedmi let pověsil na dveře své penningtonské kanceláře ceduli „Zavřeno – dovolená“ a vyrazil do světa, aby vypátral zabijáka a dovlekl ho na dosah „řádného procesu“. Tříkrát zalarmoval americké vládní agentury a opět beze stopy zmizel.

Pokaždé, když na rohožce našel časopis *Historická letadla*, nalistoval sloupek soukromé inzerce, což byl jediný způsob, jak se s ním mohla spojit hrstka zasvěcených, kteří věděli o jeho existenci.

Totéž učinil slunečného rána 13. května 2001. Objevil inzerát tohoto znění: „AVENGER. Koupím. Vážná nabídka. Cena nerozhoduje. Ozvěte se, prosím.“

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ

Případ

Senátor Peter Lucas patřil na Capitol Hillu mezi veterány. Věděl, že má-li na základě dokumentů k případu Rickyho Colensa a výpovědi Milana Rajaka dosáhnout nějakého oficiálního zásahu, musí s nimi co nejvýš: přímo na vrchol.

Nestačilo obrátit se na šéfy sekcí. První myšlenkou státních zaměstnanců na této úrovni bylo přesunout práci na vedlejší oddělení. Každý úkol podle nich náležel někomu jinému. Žádoucího výsledku bylo možné docílit jedině s pomocí jednoznačného příkazu shora.

Jako republikánský senátor a dlouholetý přítel George Bushe staršího se Peter Lucas mohl obrátit na ministra zahraničních věcí Colina Powella a nového ministra spravedlnosti Johna Ashcrofta. Tím by do akce zapojil obě ministerstva, která pravděpodobně mohla něco podniknout.

Ani tak by ovšem neměl vyhráno. Ministři nechtěli, aby jim předkládal problémy a otázky, dávali přednost problémům a řešením.

Senátor se nikdy nezabýval vydáváním stíhaných osob. Potřeboval zjistit, co by USA mohly a měly v podobné situaci udělat. To vyžadovalo průzkum a právě pro tyto účely měl tým mladých vysokoškoláků. Rozdal jim úkoly. O týden později za ním přišla jeho nejlepší špiónka, bystré děvče z Wisconsinu.

„Toho netvora Žilice lze zatknout a převézt do Spojených států podle Zákona o úplné kontrole zločinu z roku 1984,“ oznámila.

Patřičnou pasáž objevila v zápisech z kongresového vyšetřování ve věci zpravodajské činnosti a

bezpečnosti v roce 1997. Zazněla v projevu Roberta M. Bryanta, zástupce ředitele FBI, ke kongresovému výboru pro zločinnost.

„Nejdůležitější úryvky jsem zvýraznila, pane senátore,“ řekla dívka. Peter Lucas jí poděkoval a podíval se na text, který před ním ležel na stole.

„Extraterritoriální zodpovědnost FBI se datuje od poloviny osmdesátých let, kdy Kongres poprvé přijal zákony opravňující FBI k výkonu federální jurisdikce v zahraničí, pokud je zavražděn americký občan,“ pronesl pan Bryant před čtyřmi lety.

Tato nezajímavá formulace se vztahovala k převratnému právnímu ustanovení, které do značné míry ignoroval jak zbytek světa, tak američtí občané. Než byl přijat Zákon o úplné kontrole zločinu z roku 1984, všeobecně se předpokládalo, že dojde-li k vraždě, třeba ve Francii nebo v Mongolsku, pak má pouze francouzská nebo mongolská vláda pravomoc pronásledovat, zatknout a soudit pachatele. Tato zásada platila bez ohledu na to, zda byl obětí Francouz, Mongol nebo návštěvník z Ameriky.

USA si zkrátka přisvojily právo rozhodnout, že pokud zabijete amerického občana kdekoli na světě, bude to posuzováno, jako byste ho zabili na Broadwayi. Jurisdikce Spojených států tak zahrnuje celou planetu. Tuto skutečnost neuznala žádná mezinárodní konference; USA ji jednoduše proklamovaly. Tím pan Bryant neskončil.

„...a Souhrnný zákon o diplomatické bezpečnosti a boji proti terorismu z roku 1986 zavedl nové extraterritoriální ustanovení vztahující se na teroristické činy spáchané v zahraničí proti americkým občanům.“

„To by šlo,“ pomyslel si senátor. „Žilić nesloužil v jugoslávské armádě ani u policie. Pracoval na volné noze a označení terorista na něj padne jako ulité. Jeho vydání do Spojených států je v souladu s oběma zákony.“

Pokračoval ve čtení. „Po schválení hostitelskou zemí má FBI zákonné oprávnění vyslat zaměstnance FBI, aby provedli extraterritoriální vyšetřování v hostitelské zemi, kde byl trestný čin spáchán, což Spojeným státům umožňuje stíhat teroristy za zločiny spáchané v zahraničí proti americkým občanům.“

Senátor se zamračil. Tohle nedávalo smysl. Něco tu chybělo. Souvětí začínalo obratem „po schválení hostitelskou zemí“. Ale spolupráce mezi policejními silami nebyla ničím novým. FBI samozřejmě přijímala pozvání od zahraničních policejních složek, aby se dostavila na místo a pomohla jim. Tak to fungovalo řadu let. K čemu tedy byly potřeba dva zvláštní zákony z let 1984 a 1986?

Odpověď, kterou se z textu nedozvěděl, spočívala v tom, že druhý zákon zacházel mnohem dále než první, a pan Bryant citoval slova „po schválení hostitelskou zemí“ jen proto, aby výbor neznepokojil. Obcházel tak jistý výraz, který se však neodvažoval přímo vyslovit (pronášel svou řeč v éře prezidenta Clintona), totiž „zásah“.

Zákonem z roku 1986 si Spojené státy zajistily možnost slušně požádat, aby byl vrah Američana vydán zpátky do USA. Pokud byla odpověď záporná nebo bez zjevného důvodu dlouho nepřicházela, veškerá slušnost končila. USA si přiklaly právo vyslat tým tajných agentů, aby pachatele zadrželi a dopravili před americký soud.

Když byl zákon přijat, lovec teroristů John O'Neill z FBI konstatoval: „Ode dneška si hostitelská země může schválení strčit někam.“ Společné akci CIA a FBI proti údajnému vrahu Američana se říká „zásah“. Od přijetí zákona za vlády Ronalda Reagana podobných tajných akcí proběhlo deset a celé to začalo kvůli italské výletní lodi *Achille Lauro*.

V říjnu 1985 se *Achille Lauro* z janovského přístavu plavila podél severního pobřeží Egypta, v plánu měla pár zastávek v Izraeli a vezla různorodý náklad turistů včetně několika Američanů.

Tajně se na ni nalodili čtyři Palestinci z Palestinské fronty osvobození, teroristické skupiny napojené na OOP Jásira Arafata, tehdy pobývajících v tuniském exilu.

Cílem teroristů nebylo unést plavidlo, ale vylodit se v Ašdodu na izraelském pobřeží a tam se zmocnit izraelských rukojmích. Když se však 7. října někde mezi Alexandrií a Port Saidem shromáždili v jedné ze svých kajut a kontrolovali zbraně, vešel k nim stevard, spatřil pistole a začal křičet. Čtveřice Palestinců zpanikařila a výletní loď unesla.

Následovaly čtyři dny napjatého vyjednávání. Z Tunisu přiletěl abú Abbás, který se prohlašoval za Arafatova prostředníka. Tel Aviv s tím nesouhlasil a upozorňoval, že abú Abbás je šéf Palestinské fronty osvobození, nikoli neškodný vyjednaváč. Nakonec došlo k dohodě: teroristům bude umožněno odejít a egyptským dopravním letadlem se vrátí do Tunisu. Italský kapitán pod namířenou zbraní dosvědčil, že na lodi nebyl nikdo zraněn. Přinutili ho zalhat.

Jakmile byla loď volná, ukázalo se, že Palestinci třetího dne zavraždili starého amerického turistu, devětasedmdesátiletého Newyorčana Leona Klinghoffera, upoutaného na invalidní vozík. Střelili ho do tváře a hodili i s vozíkem do moře.

To Ronaldu Reaganovi stačilo; veškeré dohody šly stranou. Vrazi však mezitím vzletli a byli na cestě domů, na palubě dopravního letadla suverénního státu spřáteleného s Amerikou, v mezinárodním vzdušném prostoru; tedy nedotknutelní. Nebo možná ne.

Letadlová loď *USS Saratoga* plula shodou okolností Jaderským mořem k jihu a na palubě měla letouny F-16 Tomcat. Stmívalo se a egyptský stroj se nacházel poblíž Kréty a směřoval na západ k Tunisu. Ze šera kolem něj se nečekaně vynořily čtyři Tomcaty. Vyděšený kapitán požádal o nouzové přistání v Athénách. Zamítnuto. Tomcaty signalizovaly, aby letěl s nimi, nebo ponese následky. Komunikaci mezi stíhačkami a dopravním letadlem obstarával EC2 Hawkeye rovněž ze *Saratogy*, který předtím egyptský letoun vypátral.

Zábava skončila, když letadlo s vrahy a jejich vůdcem abú Abbásem na palubě nuceně přistálo na americké základně v Sigonelle na Sicílii. Pak se věci zkomplikovaly.

Sigonella byla společná základna: dělilo se o ni americké námořnictvo a italské letectvo. Technicky vzato, jednalo se o italské svrchované území a Spojené státy pouze platily nájem. Vláda v Římě ve stavu krajního rozrušení rozhodla, že právo soudit teroristy má ona. Achille Lauro patřila jim a letecká základna také.

Bylo třeba osobního telefonátu prezidenta Reagana, aby se americká zvláštní jednotka v Sigonelle stáhla a nechala Palestince Italům.

V Janově, domovském přístavu výletní lodi, byly následně odsouzeny malé ryby. Avšak jejich vůdce abú Abbás odešel 12. října od soudu volný a na svobodě byl až do dubna 2003, kdy ho americké jednotky dopadly v poušti západně od iráckého hlavního města Bagdádu. Italský ministr obrany znechuceně odstoupil. Předsedou vlády byl v té době Bettino Craxi. Ten později zemřel v exilu, rovněž v Tunisu, hledaný za obrovské zpronevěry během svého funkčního období.

Jako Reaganova odpověď na takovou bezcharakternost přišel souhrnný zákon přezdívaný „Už nikdy víc“. Nakonec to nebylo bystré děvče z Wisconsinu, ale zkušený protiteroristický bojovník FBI Oliver „Buck“ Revell, v té době již na odpočinku, kdo se nechal od starého senátora pozvat na dobrou večeři a pověděl mu o „zásazích“.

Nepředpokládalo se ovšem, že v Žilićově případě bude nějaký „zásah“ vůbec nutný. Jugoslávie zbavená Miloševiče se toužila vrátit do společenství civilizovaných zemí. Potřebovala velké půjčky od Mezinárodního měnového fondu a dalších věřitelů, aby mohla obnovit infrastrukturu po sedmdesáti osmi dnech bombardování NATO. Mohlo by se snad nového prezidenta Koštunici nějak dotknout, kdyby byl Žilić zatčen a vydán do USA?

Právě s touto žádostí se senátor Lucas chystal obrátit na Colina Powella a Johna Ashcrofta. A kdyby došlo na nejhorší, chtěl od nich povolení k tajnému zásahu.

Od svých spolupracovníků si nechal Stopařovu zprávu z roku 1995 přepsat do jednostránkového souhrnu, který objasňoval vše od odjezdu Rickyho Colensa do Bosny s úmyslem pomoci nebohým uprchlíkům po jeho přítomnost v zapadlém údolí 15. května 1995.

Události z následujícího dopoledne, popsané ve výpovědi Milana Rajaka, se vešly na dvě strany, přičemž hlavní důraz spočíval na nejotřesnějších pasážích. Senátor připojil osobní dopis a papíry byly kvůli snadnějšímu čtení svázané do složky.

Na Capitol Hillu se naučil jednu věc. Čím vyšší úřad, tím stručnější by mělo být hlášení. Na konci dubna se osobně setkal s oběma ministry.

Oba ho vyslechli s vážnou tváří a slíbili, že si zprávu přečtou a podniknou v rámci svých ministerstev patřičné kroky. A slib dodrželi.

USA mají třináct významných agentur shromažďujících zpravodajské informace. V nich

pravděpodobně končí devadesát procent údajů, sbíraných zákonným i nezákonným způsobem dvacet čtyři hodin denně po celé planetě.

Tento objem sám o sobě činí ze vstřebávání, analýzy, filtrování, propojování, skladování a vyhledávání informací problém průmyslových rozměrů. Další potíž spočívá v tom, že agentury spolu nemluví.

Šéfové amerických výzvědných služeb se v barech k ránu údajně nechávají slyšet, že kvůli něčemu jako britský Výbor pro koordinaci zpravodajských služeb (Joint Intelligence Committee) by se klidně vzdali penze.

JIC se schází každý týden v Londýně pod vedením zkušeného a důvěryhodného funkcionáře a koordinuje činnost čtyř výzvědných agentur, které v menší zemi působí: Tajné zpravodajské služby (zahraniční), Bezpečnostní služby (domácí), Vládního ústředí komunikací (GCHQ, odposlouchávání) a Zvláštního oddělení Scotland Yardu.

Sdílení údajů a dosaženého pokroku může zabránit zdvojování a plýtvání, ale jeho hlavním účelem je zajistit, aby se útržky informací, sesbírané různými lidmi na různých místech, spojily do skládanky, o jejíž složení všichni usilují.

Zprávou senátora Lucase se zabývalo šest agentur a všechny svědomitě prověřily, jaké údaje se v jejich archivech vyskytují o jugoslávském gangsterovi jménem Zoran Žilić, pokud vůbec nějakými disponují.

Úřad pro kontrolu alkoholu, tabáku a střelných zbraní, známý jako ATF, neměl nic. Gangster nikdy nepůsobil v USA a ATF se málokdy pouští za hranice.

Ke zbývajícím pěti patřily Obranná výzvědná agentura (DIA), která se zajímá o všechny obchodníky se zbraněmi, Národní bezpečnostní agentura (NSA), největší ze všech, operující z „Černé komnaty“ v Annapolis Junction v Marylandu a zachycující každý den triliony pronesených, e-mailem odeslaných nebo odfaxovaných slov s pomocí techniky z říše science fiction, Agentura pro potírání narkotik (DEA), jež sleduje každého, kdo ve světě kšeftuje s drogami, FBI (samozřejmě) a CIA. Dvě posledně jmenované stojí v čele nepřetržitého shromažďování informací o teroristech, zabijácích, diktátorech a nepřátelských režimech kdekoli na planetě.

Prověřování trvalo déle než týden a protáhlo se až do začátku května. Ale protože příkazy přišly z nejvyšších míst, bylo skutečně důkladné.

Lidé z DIA, DEA a Annapolis Junction vytáhli tlusté fascikly. S různou intenzitou Zorana Žiliće sledovali řadu let. Většinou se zaměřovali na jeho činnost od okamžiku, kdy se stal důležitou osobou na bělehradské scéně: Miloševićovým mužem na špinavou práci, obchodníkem s drogami a zbraněmi, šmelinářem a organizátorem podsvětí.

O tom, že během bosenské války zavraždil amerického chlapce, nic nevěděli, ale vzali tuto informaci vážně. Kdyby mohli nějak pomoci, udělali by to. Jejich složky však měly jednu věc společnou: poslední údaje do nich přibýly šestnáct měsíců před senátorovým podnětem.

Žilić se vypařil, rozplynul, zmizel. Bohužel.

V budově CIA, ukryté mezi listnatými stromy nedaleko silničního okruhu kolem Washingtonu, ředitel úkolem pověřil svého operačního zástupce. Ten se poradil s pěti sekcemi, z nichž první čtyři se zaměřovaly na Balkán, teroristy, zvláštní operace a obchodníky se zbraněmi. Spíše pro úplnost se obrátil také na malou a až přehnaně tajnůstkářskou sekci, jež vznikla teprve před necelým rokem v souvislosti s masakrem sedmnácti námořníků z *USS Cole* v přístavu Aden a byla známa pod jménem Sokol.

Odevšad přicházely stejné odpovědi. Samozřejmě, vedeme záznamy, ale za posledních šestnáct měsíců nic nového nemáme. Víme jen to co ostatní kolegové. Žilić už není v Jugoslávii, ovšem kde se nachází, to netušíme. Už dva roky se nijak výrazně neprojevil, a proto nebylo třeba plýtvat časem a penězi daňových poplatníků.

Naděje se upínaly také k FBI. Někde v Hooverově budově v Pensylvánii se přece musel nacházet čerstvý materiál, na jehož základě by bylo možné objevit způsob, jak chladnokrevného zabijáka vystopovat, zadržet a pohnat před spravedlnost.

Ředitel Robert Mueller, nedávno jmenovaný nástupce Louise Freeha, dokumenty opatřil nálepkou „Bezodkladně vyřídit“ a předal je svým podřízeným. Skončily na pracovním stole

náměstka Colina Fleminga.

Fleming byl odnepaměti úředník, který si nevzpomínal, že by od nejútlejšího dětství někdy netoužil pracovat pro vládu. Pocházel z rodiny skotských presbyteriánů a jeho víra byla stejně neochvějná jako jeho pojetí zákona, pořádku a spravedlnosti.

Při práci v kanceláři postupoval jako fundamentalista. Kompromisy, ústupky, dohody – to všechno pokládal za pouhé omluvy pro nedůslednost. A nedůsledností opovrhoval. Své nedostatky v oblasti diplomatického jednání nahrazoval zarputilostí a odhodláním.

Narodil se uprostřed žulových kopců New Hampshiru, jejichž obyvatelé se rádi chlubí, že zdejší skály a lidé jsou stejně tvrdí. Neochvějně podporoval republikánskou stranu a Peter Lucas byl jeho senátorem. Jak se dalo předpokládat, podílel se na senátorových kampaních a osobně se s ním znal.

Po prostudování strohé zprávy zavolal do senátorovy kanceláře a zeptal se, zda by mohl dostat nezkrácené Stopařovo hlášení a úplnou výpověď Milana Rajaka. Ještě téhož dne odpoledne mu kurýr oboje doručil.

S rostoucím hněvem si dokumenty přečetl. Také měl syna, na něhož mohl být hrdý, pilota u námořnictva, a myšlenka na to, co se stalo Rickymu Colensovi, ho naplňovala spravedlivým hněvem. FBI se musela stát nástrojem, který Žiliče dostane před soud buď po vydání cizí vládou, nebo díky zásahu za hranicemi USA. Jako šéf sekce zabývající se veškerým terorismem ze zámoří byl připraven osobně zásahovému týmu vydat povolení k cestě a dopadení vraha.

Skutečnost však byla složitější. FBI se nacházela ve stejné pozici jako ostatní zpravodajské služby. Třebaže si Žilič svými gangsterskými praktikami a obchodováním s drogami a zbraněmi vysloužil její soustředěnou pozornost, nikdy mu nebyl prokázán protiamerický terorismus ani jeho podpora, a tak jeho zmizení FBI prostě vzala na vědomí a dál se jím nezabývala. Poslední zápis ve složce pocházel z doby před šestnácti měsíci.

Fleming osobně hluboce litoval, že se musí připojit ke kolegům z dalších výzvědných služeb a připustit, že neví, kde se Zoran Žilič nachází.

Není-li známo místo pobytu, nelze zahraniční vládu požádat o vydání stíhané osoby. I kdyby se Žilič skrýval v nějaké rozvrácené zemi, kde státní správa v obvyklém smyslu nefunguje, FBI by mohla zahájit tajnou operaci jen v případě, že by ho lokalizovala.

Náměstek Fleming se senátorovi v osobním dopise omluvil, že se to nepodařilo.

Flemingova houževnatost měla původ v genech ze Skotské vysočiny. O dva dny později se spojil s Fraserem Gibbem a zašel s ním na oběd. Ke dvěma svým vysloužilým vysokým důstojníkům vzhlíží FBI s téměř nábožnou úctou, takže dokáží do posledního místa zaplnit přednáškové sály v jejím školicím centru v Quantiku, kdykoli se tam objeví.

První z nich je vysoký bývalý fotbalista a pilot námořnictva Buck Revell, druhý Fraser Gibbs, který strávil první polovinu kariéry jako tajný agent ve strukturách organizovaného zločinu a druhou potíráním Cosa Nostry na východním pobřeží. Když se vrátil do Washingtonu, protože po zásahu kulkou sotva pohyboval levou nohou, bylo mu svěřeno oddělení zabývající se nájemnými zabijáky. Nad Flemingovým dotazem sraštil čelo.

„Kdysi jsem něco zaslechl,“ začal. „O lovci lidí. Nějakém sběrateli odměn. Měl krycí jméno.“

„Taky zabiják? Víte přeci, že vládní pravidla něco takového přísně zakazují.“

„Ne, tak to není,“ řekl veterán. „Povídalo se, že nezabíjí. Zajímá, unáší, přivádí zpátky. Jenže jak se sakra jmenoval?“

„To by mohlo být důležité,“ usoudil Fleming.

„Dělal se vším příšerné tajnosti. Můj předchůdce se ho pokusil odhalit. Poslal za ním tajného agenta, který se vydával za zákazníka. Ale on nějak vycítil podfuk, omluvil se, odešel ze schůzky a zmizel.“

„Proč se prostě neodhalil a ke všemu nepřihlásil?“ podivil se Fleming. „Jestli nikoho nezabil...“

„Podle mě předpokládá, že pokud pracoval za hranicemi a FBI nesnáší soukromníky na svém písčce, vzpomněli bychom si na nějaké instrukce z nejvyšších míst a nařídili mu, aby zavřel krám.

A pravděpodobně má pravdu. Proto zůstal ve stínu a já jsem se mu nikdy nedostal na kobytku.“

„Ten agent určitě podal nějaké hlášení.“

„Ano, samozřejmě. Taková jsou pravidla. Ten člověk v něm zřejmě vystupuje pod krycím

jménem. Žádné jiné nikdy neměl. Aha, už to mám. Mstitel. Naťukejte do počítače „Mstitel“. Uvidíte, co se stane.“

Údajů z databáze nebylo mnoho. Vyplývalo z nich, že kontakt s mužem byl navázán podáním malého inzerátu do časopisu pro letecké nadšence. Během následného telefonického rozhovoru se strany dohodly na schůzce.

Mstitel si vymínil, že bude sedět v šeru za jasně svítící lampou. Podle agentova hlášení byl středně vysoký, měl štíhlou postavu, vážil přibližně sedmdesát kilogramů a nebylo mu vidět do obličeje. Během tří minut vycítil, že něco není v pořádku. Natáhl ruku, zhasl světlo a místnost se ponořila do tmy. Než se agent bez vybavení pro noční vidění rozkoukal, muž zmizel.

V hlášení se agent mohl zmínit jenom o ruce, kterou měl muž položenou na stole mezi nimi. Vyhrnutý rukáv odhaloval tetování na předloktí. Zdálo se, že se jedná o krysu, jež se s úsměvem ohlížela přes rameno a vystrkovala na pozorovatele zadek.

Senátor Lucas ani jeho kanadský přítel těmto podrobnostem nevěnovali nejmenší pozornost. Avšak Colin Fleming usoudil, že by přinejmenším mohl vyzkoušet krycí jméno a způsob kontaktu. Šance na úspěch byla jedna ku stu, ale nic lepšího ho nenapadlo.

O tři dny později v Ontariu Stephen Edmond otevřel dopis, který mu poslal kamarád z Washingtonu. Tou dobou již věděl, že šest agentur nic nezjistilo, a prakticky se vzdal naděje.

Přečetl si dopis a zamračil se. Prozatím žil v přesvědčení, že by mocné Spojené státy mohly využít svého vlivu, aby cizí vládu požádaly o vydání vraha, nasadily mu želízka a dopravily ho na své území.

Nenapadlo ho, že by mohlo být příliš pozdě, že Žilić prostě zmizel a washingtonské agentury s miliardovými rozpočty nevědí, kde je, a proto nemohou zakročit.

Deset minut nad dopisem přemýšlel, pak pokrčil rameny a stiskl tlačítko na domácím telefonu.

„Jean, chci podat soukromý inzerát do jednoho amerického technického magazínu. Podrobnosti si musíte zjistit. Nikdy jsem o něm neslyšel. Jmenuje se *Historická letadla*. Ted text. „AVENGER. Koupím. Vážná nabídka. Cena nerozhoduje. Ozvěte se, prosím.“ Pak tam dejte číslo mého mobilního telefonu a soukromou linku. Máte to, Jean?“

Senátorův dotaz obdrželo dvacet šest mužů ze zpravodajských služeb ve Washingtonu a okolí. Všichni odpověděli, že jim není známo, kde se Zoran Žilić nachází.

Jeden z nich lhal.

DRUHÁ ČÁST

KAPITOLA SEDMNÁCTÁ

Fotografie

Před šesti lety Dexter po pokusu FBI o jeho odhalení dospěl k názoru, že není třeba, aby se s klienty setkával osobně. Místo toho vybudoval několik obranných linií, aby utajil své bydliště a totožnost.

Mimo jiné si našel jednopokojový byt v New Yorku, ovšem ne v Bronxu, kde by ho mohli poznat. Pronajal si jej zařízený a se železnou pravidelností platil čtvrtletně, pokaždé v hotovosti. Díky tomu unikl pozornosti úřadů a nikdo se nezabýval tím, kolik v bytě tráví času.

Používal výhradně mobilní telefony s předplacenou kartou. Ty kupoval ve velkém v jiných

státech, použil jednou či dvakrát a házel do East River. Dokonce ani NSA s technikou na odposlouchávání hovorů a vystopování jejich zdroje nemůže odhalit jednorázového uživatele, který je neustále v pohybu a vzápětí se přístroje zbaví.

Dalším trikem bylo volání ze staromódních telefonních automatů. Čísla, která člověk v budce vytočí, mohou být samozřejmě sledována, ovšem takové hovory se počítají na miliony, a pokud se agentura nezaměří na jeden konkrétní automat nebo jejich skupinu, je velice těžké zachytit konverzaci, rozpoznat ve volajícím hledaného muže, zjistit, kde se nachází, a včas na místo dostat policejní auto.

Také využíval služeb tolik očerňované americké pošty a dopisy si nechával posílat na adresu jednoho nevinného Korejce, který dvě ulice od jeho newyorského bytu vlastnil obchod s ovocem a zeleninou. To by mu neposkytlo žádnou ochranu, jestliže by se na zásilky nebo na krámek zaměřili agenti a začali je sledovat, ovšem nebyl jediný důvod, proč by k tomu mělo dojít.

Se zadavatelem inzerátu navázal kontakt prostřednictvím čísla mobilního telefonu zveřejněného v časopise. Učinil tak s pomocí telefonního přístroje na jedno použití a odjel daleko do venkovské krajiny New Jersey.

Stephen Edmond se bez námitek představil a pěti větami popsal, co se stalo jeho vnukovi. Mstitel mu poděkoval a ukončil hovor.

Ve Spojených státech funguje několik velkých výstřižkových služeb a nejznámější jsou ty, které jsou vedeny *New York Times*, *Washington Post* a *Lexis Nexis*. Rozhodl se pro třetí, navštívil její newyorskou databázi a zaplatil hotově.

Informace spolehlivě potvrzovaly existenci Stephena Edmonda a dva články, oba z *Toronto Star*, se zabývaly zmizením jeho vnuka před několika lety, kdy pracoval jako studentský dobrovolník v Bosně. Zdálo se, že se nejedná o léčku.

Dexter znovu zatelefonoval Kanadánovi a seznámil ho s podmínkami: vysoké provozní náklady, honorář na účet a další částka po předvedení Žiliče americkým soudům, nesplatná v případě selhání.

„To je spousta peněz pro někoho, koho jsem ani neviděl a zřejmě nikdy neuvidím. Mohl byste je shrábnout a zmizet,“ upozornil Kanadán.

„Můžete se znovu obrátit na americkou vládu, se kterou už jste, předpokládám, jednal.“

Chvilí bylo ticho.

„Dobře, kam je chcete poslat?“

Dexter mu nadiktoval číslo účtu na Kajmanských ostrovech a newyorskou doručovací adresu. „Na konto pošlete peníze, na adresu veškeré materiály týkající se případu,“ řekl a zavěsil.

Karibská banka peníze převedla přes tucet účtů ve svém počítačovém systému a nakonec odeslala na konto u jedné finanční instituce v New Yorku. Majitelem konta byl jistý občan Nizozemí, který se mohl prokázat dokonalým holandským pasem.

Po třech dnech přišla na adresu korejského zelináře v Brooklynu naditá obálka. Vyzvedl si ji adresát, pan Armitage. V obálce se nalézaly fotokopie Stopařových hlášení z roku 1995 a z jara 2001 a výpověď Milana Rajaka. Kanadán nikdy nesměl nahlédnout do složek různých amerických zpravodajských agentur o Zoranu Žilićovi, a proto měl o tomto muži jen kusé informace. Nejhorší bylo, že scházela fotografie.

Dexter se opět obrátil na výstřižkové služby, jež jsou dnes základním zdrojem informací pro každého, kdo se zabývá nedávnou historií. Stěží existuje nějaká pozoruhodnější událost nebo osoba, o které by nenapsal žádný novinář a kterou by nevyfotografoval žádný reportér. Zoranu Žilićovi se to téměř podařilo.

Na rozdíl od Željka „Arkana“ Ražnjatoviče, jenž bažil po slávě, měl Žilić hrůzu z fotografování. Dělal všechno pro to, aby se vyhnul jakékoli publicitě. V tom připomínal palestinské teroristy, jako byl Sabrí al-Banna, známý pod jménem abú Nidal.

Dexter objevil dlouhý článek v *Newsweeku* vracející se k bosenské válce a zabývajícím se výhradně veliteli srbských polovojenských oddílů. Žilićem se však zabýval jen okrajově, patrně kvůli nedostatku informací.

Jeden snímek tohoto muže ukazoval na jakési koktejlové party, ale očividně byl vystřižený a zvětšený, takže působil poněkud rozmazaně. Na druhém byl Žilić jako dospívající mladík;

fotografie pocházela z archivu bělehradské policie a podle všeho se vztahovala k jeho působení v pouličním gangu v Zemunu. V obou případech by Dexter mohl muže potkat na ulici a ani by ho nenapadlo, že se jedná o onoho Srba.

Angličan vystupující pod jménem Stopař se zmínil o jakési soukromé detektivní agentuře z Bělehradu. Město se nyní vzpamatovalo z bojů a Miloševićovy vlády. Jugoslávská metropole, kde se Žilić narodil a vyrostl a odkud zmizel, se jevila jako ideální výchozí bod. Dexter odletěl z New Yorku do Vídně a dále do Bělehradu a ubytoval se v hotelu Hyatt. Z okna v desátém patře měl válkou zničené balkánské město jako na dlani. Necelý kilometr od něho se nacházel hotel, v jehož hale byl uprostřed svých tělesných strážců zastřelen Ražnjatović.

Taxíkem dojel do agentury Chandler, kterou stále vedl Dragan Stojić, stylizující se do role Philipa Marlowa. Dexter se vydával za novináře a prokázal se objednávkou na obsáhlý článek o Ražnjatovićovi pro *New Yorker*. Stojić přikývl a zamručel.

„Toho znali všichni. Vzal si populární zpěvačku, krásné děvče. Co ode mě vlastně chcete?“

„Materiál pro článek už mám skoro pohromadě,“ odpověděl Dexter, který se podle svého amerického pasu jmenoval Alfred Barnes. „Je tady ale ještě jedna drobnost, na které bych měl zapracovat. Jde o Arkanova někdejšího vrstevníka z bělehradského podsvětí. Nějaký Zoran Žilić.“

Stojić dlouze vydechl.

„Tak tohle byl úplně jiný případ,“ řekl. „Neměl rád, když se o něm psalo a mluvilo nebo když ho někdo fotil. Lidé, kteří ho něčím takovým rozčílili... měli návštěvu. V záznamech toho o něm moc není.“

„Rozumím. Kde je tady v Bělehradě nejlepší výstřižková služba?“

„To není těžké, máme tu vlastně jenom jednu. Jmenuje se VIP, kancelář má ve Vračaru a šéfredaktora tam dělá Slavko Marković.“

Dexter vstal.

„To je všechno?“ podivil se balkánský Marlowe. „Ani se mi nevyplatí posílat fakturu.“

Američan vytáhl stodolarovou bankovku a položil ji na stůl. „Každá informace má cenu, pane Stojići. Dokonce i jméno a adresa.“

Další taxík ho odvezl do agentury VIP. Pan Marković měl polední přestávku, a tak se Dexter vypravil do nedaleké restaurace a ukrátil si čekání lehkým obědem a sklenicí místního červeného vína.

Marković byl stejně pesimistický jako soukromý detektiv. Přesto odeslal příkaz do své databáze, aby zjistil, co může nabídnout.

„Jeden článek,“ ohlásil, „a shodou okolností v angličtině.“

Byl to materiál z *Newsweeku* o bosenské válce. „To je všechno?“ zeptal se Dexter. „Ten člověk byl tak mocný, důležitý, vlivný. Copak po něm nezůstaly žádné záznamy?“

„Přesně tak,“ souhlasil Marković. „Byl všechno, co říkáte. A navíc agresivní. Za Miloševiče si mohl dělat, co chtěl. Zdá se, že než zmizel, zamekl za sebou všechny stopy. Policejní záznamy, zápisy ze soudních jednání, zprávy ze státní televize, z médií, prostě všechno. Příbuzní, spolužáci, bývalí kolegové, nikdo o něm nechce mluvit. Všichni se bojí. Slehla se po něm zem.“

„Nevzpomenete si, kdy o něm chtěl naposledy někdo něco napsat?“

Marković chvíli přemýšlel.

„Když už jste o tom začal, zaslechl jsem, že to někdo zkusil. Jenže z toho nic nebylo. Když padl Milošević a Žilić se ztratil, někdo chtěl napsat článek. Myslím, že to nakonec zastavili.“

„Kdo to byl?“

„Něco mi říká, že šlo o jeden časopis odsud z Bělehradu. Jmenuje se *Ogledalo*. To znamená ‚Zrcadlo‘.“

Časopis dosud existoval a pořád jej vydával Vuk Kobac. Ačkoli právě tiskli nové číslo, slíbil, že Američanovi věnuje pár minut. Jakmile vyslechl dotaz, jeho elán byl ten tam.

„Ten grázl,“ procedil mezi zuby. „Kéž bych o něm nikdy neslyšel.“

„Co se stalo?“

„Přišel sem jeden mladý nezávislý novinář Prima kluk. Nadšený, horlivý. Chtěl práci v redakci. Neměl jsem tehdy volné místo. Ale on mě prosil, abych mu dal šanci. A tak jsem si u něj objednal

článek. Jmenoval se Petrović. Srečko Petrović. Chudák, bylo mu jenom dvacet dva.“

„Co se mu přihodilo?“

„Přejeli ho, to se mu přihodilo. Zaparkoval naproti domu, kde měla být jeho máma, a chtěl přejít ulici. Zpoza rohu vyrazil mercedes a přejel ho.“

„Bezohledný řidič.“

„Velice bezohledný. Přejel ho dvakrát. Pak ujel.“

„Odstrašující případ.“

„To rozhodně. I z exilu si pořád dokáže objednat a zaplatit vraždu v Bělehradu.“

„Máte adresu matky toho chlapce?“

„Vydržte chvíli. Poslali jsme věnec. Určitě jsme ho poslali do toho bytu.“

Kobac vyhledal adresu a rozloučil se s návštěvníkem.

„Poslední otázka,“ řekl Dexter. „Kdy se to stalo?“

„Před šesti měsíci. Těsně po Novém roce. Něco vám poradím, pane Barnesi. Držte se radši Arkana. Ten je bezpečně mrtvý. Žiliče nechte na pokoji. Zabije vás. Už musím běžet, děláme nové číslo.“

Adresa zněla Blok 23, Novi Beograd. Dexter si čtvrť Nový Bělehrad našel na mapě, kterou si koupil v hotelovém knihkupectví. Jednalo se o dosti pochmurnou končinu, v níž se nacházel také jeho dočasný domov, na poloostrově mezi Sávou a Dunajem, který v žádném případě nebyl krásný ani modrý. Od středu města ji oddělovaly obě řeky.

Za komunistických dob se stavěly obrovské hranaté věžáky pro pracující. Ty se nyní tyčily na pustých pláních Nového Bělehradu jako gigantické betonové úly a dveře z maličkých bytů ústily na otevřenou pavlač vystavenou napospas živlům.

Některé domy vypadaly lépe než ostatní. Jejich stav závisel na prosperitě nájemníků, a tedy na úrovni údržby. Hmyzem zamořený Blok 23 byl dům hrůzy. Paní Petrovićová bydlela v devátém patře a výtah nefungoval. Dexter dokázal vyběhnout až nahoru, ale nešlo mu do hlavy, jak se s tolika schody vypořádají starší nájemníci, zejména když se zdálo, že si bez výjimky zapalují jednu cigaretu od druhé.

Nemělo smysl, aby za ní chodil sám. Sotva mohla umět anglicky a on se nedomluvil srbochorvatsky. Na pomoc si tedy vzal jedno pohledné a chytré děvče z recepce hotelu Hyatt, které kývlo na jeho nabídku. Dívka si spořila na svatbu a dvě stě dolarů za hodinu práce po skončení směny znělo více než lákavě.

Na místo dorazili v sedm a měli nejvyšší čas. Paní Petrovićová pracovala jako uklízečka a každý večer v osm hodin odcházela a až do rána pracovala v kancelářích na druhém břehu řeky.

Patřila k lidem, se kterými se život nemazlil, což dosvědčovala její vrásčitá a vyčerpaná tvář. Mohlo jí být přibližně čtyřicet pět, ale vypadala na sedmdesát. Po manželově smrti při neštěstí v továrně nedostala téměř žádné odškodné a syna jí zabili přímo pod okny. Jak to chudí lidé dělávají, když za nimi přijde někdo zřejmě bohatý, hleděla na Dextera s nedůvěrou.

Přinesl jí velkou kytici. Ani si nevzpomínala, kdy naposledy dostala květiny. Anna, dívka z hotelu, je rozmístila na tři místa po stísněném zašlém pokoji.

„Chci napsat o tom, co se stalo Srečkovi. Vím, že mu tím život nevrátím, ale možná bych mohl odhalit muže, který mu to udělal. Pomůžete mi?“

Žena pokrčila rameny.

„Nic nevím,“ řekla. „Na práci jsem se ho nikdy neptala.“

„Tu noc, kdy zemřel..., neměl něco u sebe?“

„Nevím. Tělo prohledali. Všechno si vzali.“

„Prohledali tělo? Přímo na ulici?“

„Ano.“

„Psal si poznámky? Nezůstaly po něm nějaké papíry? Tady v bytě?“

„Ano, měl hromady papírů. U psacího stroje a tužek. Ale já jsem je nečetla.“

„Mohl bych je vidět?“

„Jsou pryč.“

„Pryč?“

„Vzali si je. Všechny je odnesli. Dokonce i pásku z psacího stroje.“

„Policie?“

„Ne, nějakí muži.“

„Jací muži?“

„Vrátili se. V noci o dva dny později. Přinutili mě sedět v rohu, tamhle. Všechno prohledali. Vzali všechno, co mu patřilo.“

„Nezůstalo tu vůbec nic z toho, na čem pracoval pro pana Kobace?“

„Jenom jedna fotografie. Na tu fotografii jsem zapomněla.“

„Řekněte mi o ní něco, prosím.“

S Anninou pomocí při tlumočení z jednoho jazyka do druhého se Dexter dozvídal jednu podrobnost za druhou. Tři dny před smrtí mladý reportér Srečko navštívil silvestrovský večírek a polil si denimovou košili červeným vínem. Matka ji uložila do pytle na špinavé prádlo s tím, že ji vypere později.

Po synově smrti už to bylo zbytečné. Na špinavé svršky zapomněla a gangstery ani nepadlo se po nich ptát. Když potom skládala oblečení mrtvého syna na jednu hromadu, politá košile z ní vypadla. Paní Petrovičová zběžně prohledala kapsy, jestli v nich nezůstaly nějaké peníze, a nahmatala jakousi tuhou kartičku. Byla to fotografie.

„Máte ji ještě? Můžu ji vidět?“ zajímal se Dexter. Žena přikývla a odšourala se ke krabici na šití v rohu. Vrátila se s fotkou.

Byl na ní muž zachycený proti své vůli, který si fotografa všiml na poslední chvíli. Pokusil se zvednout ruku s roztaženými prsty, aby si zakryl obličej, ale závěrka cvakla právě včas. Muž v košili s krátkým rukávem a plátěných kalhotách hleděl přímo do objektivu.

Obrázek byl černobílý a amatérsky nekvalitní, ale po zvětšení a vyčištění mohl docela dobře posloužit. Obličej toho člověka připomínal tvář ze snímků z bělehradského policejního archivu a koktejlového večírku, které Dexter objevil v New Yorku a nosil ve dvojité stěně svého kufříku. Všechny fotografie byly trochu zrnité, ale zachycovaly stejného muže. Byl to Žilić.

„Chtěl bych ten obrázek koupit, paní Petrovičová,“ řekl Dexter. Žena pokrčila rameny a odpověděla cosi srbochorvatsky.

„Povídá, že si ho můžete nechat. Nemá pro ni žádný význam. Neví, kdo na něm je,“ tlumočila Anna.

„Poslední otázka. Než Srečko zemřel, neodjel někam na chvíli?“

„Ano, v prosinci. Byl týden pryč. Neřekl, kam jel, ale nos měl spálený od slunce.“

Doprovodila je ke dveřím a na chodbu vystavenou větrům, která vedla k nefungujícímu výtahu a schodišti. Anna šla první. Když byla dostatečně daleko, aby ho neslyšela, Dexter se obrátil k srbské matce, jež rovněž přišla o dítě, a tiše ji anglicky oslovil.

„Vím, že mi nerozumíte ani slovo, paní, ale jestli toho lumpa dostanu do amerického kriminálu, bude to taky kvůli vám. A na účet podniku.“

Žena samozřejmě nerozuměla, ale věnovala mu úsměv a řekla „hvala“. Po dni v Bělehradě věděl, že to znamená „děkuji“.

Dole na něho čekal taxikář. Annu, svírající svých dvě stě dolarů, zavezl domů na předměstí a cestou zpátky do centra si znovu prohlédl fotografii.

Žilić stál na jakémsi betonovém nebo makadamovém prostranství. Za ním se nacházely velké nízké budovy připomínající skladiště. Nad jednou z nich byla na stožáru vlajka a třepotala se ve větru, ale fotoaparát ji zachytil jen zčásti.

Ze strany do zorného pole cosi trčelo, ale Dexter nedokázal rozpoznat, co to je. Zaklepal řidiči na rameno.

„Nemáte tu náhodou lupu?“ Taxikář nerozuměl, ale následnou složitou pantomimu pochopil. Přikývl. Vozil lupu v přihrádce, aby mohl v případě potřeby studovat podrobný plán města.

Záhada dlouhého plochého předmětu, který do snímku zasahoval zleva, byla vzápětí vyřešena. Jednalo se o vnější konec křídla letadla nacházející se necelé dva metry nad zemí. Nešlo tedy o velké dopravní letadlo, nýbrž o menší stroj.

Potom poznal stavby v pozadí. Ne skladiště, hangáry. Ne obrovské prostory pro linkové kolosy,

ale takové, v jakých bývají soukromá letadla a firemní proudové letouny s rozpětím křídel do deseti metrů. Muž stál na privátní přistávací dráze nebo v oddělené části velkého letiště.

V hotelu mu pomohli. Ano, v Bělehradě je několik internetových kaváren a všechny mají dlouhou otvírací dobu. Navečeřel se ve snack baru a nechal se taxíkem dovézt do té nejbližší. Když se připojil ke svému oblíbenému vyhledávači, nechal si ukázat všechny vlajky světa.

Vlajka, která se třepotala na fotografii zabitého novináře, byla pouze černobílá, ale nepochybně se skládala ze tří vodorovných pruhů, přičemž spodní byl tak temný, že vypadal skoro černě. Pokud nešlo o černou, pak musel být hodně tmavě modrý. Dexter se rozhodl pro první možnost.

Jak si prohlížel vlajky z celého světa, zjistil, že na dobré polovině z nich je přes pruhy umístěn nějaký symbol, erb nebo znak. Vyhledal ty, na kterých nic nebylo. Tím se výběr zúžil na druhou polovinu.

Vlajek s vodorovnými pruhy a bez symbolu nebylo více než dva tucty a těch s černým nebo téměř černým spodním pruhem našel pět.

Vlajky Gabonu, Nizozemí a Sierry Leone měly vodorovné pruhy, z nichž nejspodnější byl tmavě modrý, takže na černobílé fotografii mohl vypadat černě. Pouze dvě vlajky se skládaly ze tří pruhů a spodní byl černý: súdánská a ještě jedna. Súdánská však měla navíc zelený klín u žerdi. Na druhé se u stožáru nacházel svislý pás. Dexter se pozorně zahleděl na snímek a objevil jej; ne příliš zřetelný, ale byl tam.

Svislý červený pás u žerdi a tři vodorovné pruhy: zelený, bílý a černý. Žilić stál na letišti někde ve Spojených arabských emirátech.

V této zemi si Slovan s bledou pletí mohl spálit nos dokonce i v prosinci.

KAPITOLA OSMNÁCTÁ

Záliv

SAE se skládají ze sedmi emirátů, ovšem lidé si obvykle vzpomenou jen na tři největší a nejbohatší: Dubaj, Abú Zabí a Šardžá. Zbývající čtyři jsou mnohem menší a téměř neznámé.

Všechny se nacházejí v jediném výběžku na jihovýchodě Arabského poloostrova v místě, které odděluje Perský záliv na severu od Ománského zálivu na jihu.

Pouze jeden emirát, Fudžajra, je obrácen na jih k Ománskému zálivu a dále k Arabskému moři, ostatních šest je vyrovnáno na severním pobřeží naproti Íránu. Kromě šesti metropolí je letiště také ve městě Ain, které se nachází v oáze uprostřed pouště.

Ještě v Bělehradě Dexter vyhledal fotografické studio s technikou schopnou pořídit nový snímek z obrázku Zorana Žiliće, zlepšit rozlišení a zvětšit jej z velikosti hrací karty na rozměry obvyklé u brožovaných knih.

Zatímco fotograf pracoval na tomto úkolu, Dexter se vrátil do internetové kavárny, zadal do vyhledávače dotaz na Spojené arabské emiráty a stáhl veškeré informace, které mu přišly pod ruku. Následujícího dne odletěl pravidelnou linkou JAT přes Bejrút do Dubaje.

Blahobytné emiráty získaly své bohatství především z ropy, ačkoli se pokoušejí rozšířit základnu svého hospodářství podporou turistického ruchu a bezcelních obchodů. Většina ropných ložisek se nachází v pobřežních vodách.

Provoz vrtných plošin závisí na neustálém přísunu zásob, a třebaže dopravu těžkých kontejnerů zajišťují nákladní čluny, osobní přeprava je rychlejší a snadnější s pomocí vrtulníků.

Těžařské firmy, které na plošinách pracují, mají vlastní helikoptéry, a přece zbývá dost prostoru pro charterové společnosti. Pátrání po internetu odhalilo hned tři přímo v Dubaji. Američan Alfred Barnes se při návštěvě první z nich změnil v právníka. Vybral si tu nejmenší, neboť se domníval, že jí bude nejméně záležet na formalitách a nejvíce ji zaujmou balíky dolarových bankovek. Oba

předpoklady mu vyšly.

Kancelář se nacházela v mobilní buňce v přístavu Rashid, a jak se ukázalo, majitel firmy a hlavní pilot v jedné osobě dříve létal u britského vojenského letectva a nyní se snažil zbohatnout. O moc víc toho o sobě neřekl.

„Alfred Barnes, právník,“ řekl Dexter a natáhl ruku. „Mám problém, nabitý program a velký rozpočet.“ Britský ex-kapitán zdvořile zdvihl obočí. Dexter mu po stole popáleném od cigaret přistrčil fotografii. „Můj klient je, nebo spíše byl, bohatý muž.“

„Ztratil se?“ zeptal se pilot.

„V jistém smyslu ano. Zemřel. Moje právnícká firma je vykonavatelem závěti. A tenhle člověk je univerzální dědic. Jenom o tom neví a my ho nemůžeme najít.“

„Tohle je charterová společnost, ne detektivní kancelář. Stejně jsem ho nikdy neviděl.“

„Není důvod, proč byste měl. Jde mi o to pozadí na fotce. Podívejte se pozorně. Nějaké letiště, nemám pravdu? Podle mých informací naposledy pracoval u civilního letectva tady v SAE. Kdybych zjistil, co to je za letiště, pravděpodobně bych ho našel. Co myslíte?“

Pilot se na obrázek zadíval.

„Letiště tady mívají tři části: pro vojenská, linková a soukromá letadla. Tohle křídlo patří soukromému letadlu. Těch jsou v Perském zálivu spousty, možná stovky. Většinou mají firemní barvy a vlastní je bohatí Arabové. Co chcete dělat?“

Dexter si hodlal koupit kapitánův přístup do vyhrazených prostor všech letišť. Stálo ho to hromadu peněz a trvalo to dva dny. Pilot všude tvrdil, že přiletěl vyzvednout zákazníka. Když se údajný klient po šedesáti minutách čekání v soukromé části letiště neukázal, kapitán oznámil řídicí věži, že odstupuje od smlouvy, a pokračoval o dům dál.

Letiště v Abú Zabí, Dubaji a Šardžá jsou rozlehlá a také jejich privátní sekce se jeví větší než pozadí z fotografie.

Emiráty Adžmán a Umm al-Kuvajn vlastní letiště nemají, protože leží nedaleko Šardžá. Zbývalo tedy pouštní město Ain, Fudžajra na opačné straně poloostrova u Ománského zálivu a nejméně známá část země, Ra's al-Chajma na severu.

Druhý den dopoledne letiště našli. Vrtulník Bell Jet-Ranger v poušti prudce zabočil k místu, o kterém se Brit zmiňoval jako o Al K, a najednou se pod ním objevily hangáry a vlajka pohybující se ve větru.

Dexter si vrtulník pronajal na celé dva dny a měl všechna zavazadla s sebou. Vyrovnal účet svazkem stodolarovek, vystoupil a díval se, jak stroj odlétá.

Rozhlédl se a pochopil, že stojí skoro přesně na místě, odkud Srečko Petrović pořídil fotografii, která zpečetila jeho osud. Ze správní budovy vystoupil úředník a pokynul Dexterovi, aby vyklidil přistávací prostor.

Terminál pro pasažéry linkových i soukromých proudových letadel byl neokázalý, čistý a především malý. Letiště, pojmenované po vládnoucí dynastii Al-Quassimi International Airport, zjevně uniklo pozornosti dopravců, jejichž jména zná celý svět.

Na makadamu před letištní budovou stály antonovy a tupolevy ruské, výroby. Mezi nimi čekal jednomotorový dvojplošník Jakovlev. Jeden stroj nesl barvy a znak tádžických aerolinií. Dexter vyšel po schodišti do kavárny v prvním a zároveň nejvyšším patře a objednal si kávu.

Ve stejném patře se nacházely kanceláře správy letiště včetně dosti nepatřičného Oddělení pro styk s veřejností. Jedinou přítomnou zaměstnankyní byla nervózní mladá dáma, zahalená od hlavy k patě do černého čádu, ze kterého vyčnívaly jen ruce a bledá oválná tvář. Mluvila lámanou angličtinou.

Alfred Barnes se nyní stal odborníkem na projekty v oblasti turistického ruchu z velké americké firmy a přál si vědět, co může Ra's al-Chajma nabídnout vedoucím pracovníkům, kteří hledají exotické konferenční centrum; zejména ho zajímalo, jak bude na místním letišti postaráno o soukromá trysková letadla, jimiž se na místo dostanou.

Dáma byla zdvořilá, ale neoblomná. Všechny dotazy týkající se turistiky je třeba předložit patřičnému oddělení v Obchodním centru, které stojí hned vedle Starého města.

Dexter tam dojel taxíkem. Jednalo se o malou krychlovou stavbu na dříve nevyužívané parcele

zhruba čtyři sta metrů od Hiltonu, přímo na kraji přístavu pro lodě s hlubokým ponorem. Nezdálo se, že by ji obléhaly davy zájemců o rozvoj turistického ruchu.

Pan Hussein al Khoury by se označil za dobrého muže, pokud by ho k tomu někdo vybídil otázkou. To z něho ovšem nečinilo muže spokojeného. K vysvětlení první vlastnosti by dodal, že má sice jen jednu ženu, ale chová se k ní hezky. Svě čtyři děti se snažil vychovávat tak, jak se sluší na spořádaného otce. Každý pátek chodil do mešity a podle svých možností a svaté knihy přispíval na dobročinné účely.

Mohl to v životě dotáhnout daleko, inshallah. Jenže se zdálo, že se Alláhově přízni právě netěší. Zůstal trčet uprostřed hierarchie ministerstva turistiky, konkrétně v mrňavé cihlové kostce na pustém pozemku vedle přístavu, kam nikdy nikdo nezavolal. Pak jednoho dne vešel usměvavý Američan.

Pan al Khoury se zaradoval. Konečně nějaký zájemce a příležitost procvičit si angličtinu, nad níž strávil tolik stovek hodin. Po několika minutách zdvořilostních frází – jak milé od Američana, nezapomínat, že Arabové neradi přecházejí přímo k věci – se shodli na tom, že vzhledem k porouchané klimatizaci a venkovní teplotě těsně pod třicet osm stupňů by mohli nasednout do návštěvníkova taxíku a pokračovat v jednání v kavárně hotelu Hilton.

Když se usadili v příjemně chladném hotelovém baru, pana al Khouryho zarazilo, že Američan nijak nespěchá s obchodními záležitostmi. Po chvíli se zeptal:

„Takže, jak vám mohu pomoci?“

„Víte, příteli,“ začal Američan vážně, „celá moje životní filozofie spočívá v tom, že jsme byli na tento svět poslání naším mocným a milosrdným Stvořitelem proto, abychom pomáhali jeden druhému. A jsem přesvědčen, že jsem to právě já, kdo má pomoci vám.“

Potom začal téměř roztržitě cosi hledat v kapsách saka. Vytáhl cestovní pas, několik pomačkaných doporučujících dopisů a svazek stodolarových bankovek, který panu al Khourymu vyrazil dech.

„Uvidíme, jestli si můžeme vzájemně pomoci.“ Státní úředník nespouštěl oči z peněz.

„Jestli pro vás mohu cokoli udělat...,“ zamumlal. „Měl bych k vám být upřímný, pane al Khoury. Ve skutečnosti pracuji jako vymahatel dluhů. Není to atraktivní povolání, ale potřebné. Když si něco koupíme, měli bychom za to zaplatit. Nemám pravdu?“

„Nepochybně.“

„Jistý muž tu a tam přiletí na vaše letiště. Svým vlastním proudovým letadlem. Tento muž.“

Pan al Khoury zíral několik vteřin na fotografii, pak zavrtěl hlavou. Jeho pohled se vrátil k bankovkám. Čtyři tisíce? Pět? Poslat tak Faisala na univerzitu...

„Bohužel, ten člověk za svoje letadlo nezaplatil. V jistém smyslu je ukradl. Uhradil zálohu, odletěl a od té doby ho neviděli. Pravděpodobně změnil imatrikulaci. Víte, tyhle věci jsou drahé. Jedna stojí dvacet milionů dolarů. Proto by skuteční majitelé byli vděční, a to velice praktickým způsobem, kdyby jim někdo pomohl jejich letadlo najít.“

„Ale jestli je teď tady, nechte ho zatknout. Letadlo zabavte. Máme zákony...“

„Bohužel, opět unikl. Ale o každém jeho přistání tu musí být záznam. Uložený v archivu na letišti v Ra's al-Chajma. A člověk ve vašem postavení by si přece mohl vyžádat přístup do tohoto archivu.“

Státní úředník si čistým kapesníkem osušil rty.

„Kdy tady to letadlo bylo?“

„Loni v prosinci.“

Než odešel z Bloku 23, Dexter se od paní Petrovičové dozvěděl, že její syn byl pryč od třináctého do dvacátého prosince. Za předpokladu, že Srečko pořídil snímek, byl při tom spatřen, věděl, že byl spatřen, a okamžitě odletěl domů, musel být v Ra's al-Chajma kolem 18. prosince. Jak mladík přišel na to, že se má vydat právě sem, to Dexter netušil. Bud měl jako reportér mimořádné nadání, nebo veliké štěstí. Kobacovi by se vyplatilo ho zaměstnat.

„Létá sem mnoho malých letadel,“ řekl pan al Khoury.

„Potřebuji jen imatrikulace a typy všech soukromých nebo firemních proudových letadel, zejména vlastněných Evropany, doufejme, že tímhle, která zde přistála loni mezi patnáctým a

devatenáctým prosincem. Kolik jich za čtyři dny mohlo být? Deset?“

Modlil se, aby se Arab nezeptal, proč jako zástupce majitelů nezná typ stroje. Začal odpočítávat stodolarovky.

„Jako výraz mé dobré víry. A naprosté důvěry ve vás, příteli. A zbývající čtyři tisíce později.“

Arab se stále tvářil nejistě a nedokázal se rozhodnout mezi touhou po tak závratné sumě a strachem z odhalení a propuštění. Američan ho nenechal vydechnout.

„Kdybyste měl udělat něco, čím byste poškodil svou zemi, neodvažoval bych se to od vás žádat. Ale tento muž je zloděj. Odejmut mu něco, co ukradl, může být jistě jediné dobré věc. Copak svatá kniha neschvaluje potrestání hříšníka?“

Ruka pana al Khouryho spočinula na tisíci dolarech.

„Ubytuji se tady v hotelu,“ uzavřel Dexter. „Až něco zjistíte, prostě chtějte pana Barnese.“

Telefonát přišel o dva dny později. Pan al Khoury bral svou novou roli tajného agenta dosti vážně. Volal z telefonní budky.

„Tady je váš přítel,“ ohlásil se zadýchaně uprostřed dopoledne.

„Zdravím vás, příteli, chcete se mnou mluvit?“ zeptal se Dexter.

„Ano. Mám ten balíček.“

„Tady, nebo v kanceláři?“

„Ne. Moc na očích. Fort Al Hamra. Oběd.“

Jeho slova by působila krajně podezřele, pokud by je někdo odposlouchával, ovšem Dexter pochyboval, že tomuto případu tajná služba emirátu Ra's al-Chajma věnuje pozornost.

Zaplatil ubytování a objednal si taxi. Hotel Fort Al Hamra stál mimo město, o patnáct kilometrů dále podél pobřeží, ovšem příhodným směrem zpátky k Dubaji. Stará arabská pevnost s věží byla přebudována na pětihvězdičkové přímořské rekreační středisko.

Dorazil tam v poledne, tedy příliš brzy na oběd podle obyčejů Perského zálivu. Ve vestibulu s klenutým stropem se usadil do nízkého křesla a sledoval hlavní vchod. Těsně po jedné hodině se objevil pan al Khoury, z něhož po zdolání sta metrů od auta, které nechal na parkovišti, přímo odkapával pot. Z pěti restaurací si vybrali libanonskou se studeným bufetem.

„Nějaké problémy?“ zeptal se Dexter, když si vzali talíře a procházeli kolem prohýbajících se stolů.

„Ne,“ odpověděl státní úředník. „Vysvětlil jsem kolegům, že chci kontaktovat všechny známé návštěvníky, abych jim poslal brožury o nových rekreačních zařízeních, která jsou teď k dispozici v Ra's al-Chajma.“

„Vynikající nápad,“ rozzářil se Dexter. „Nikomu to nepřípadalo divné?“

„Naopak, úředníci z řízení letového provozu sehnali letové plány za prosinec a trvali na tom, že mi dají celý měsíc.“

„Zmínil jste se o důležitosti evropských majitelů?“

„Ano, ale jenom čtyři nebo pět z nich nejsou známé těžařské společnosti. Pojd'te se posadit.“

Vybrali si stůl v rohu a objednali si dvě piva. Podobně jako mnoho moderních Arabů neměl pan al Khoury nic proti alkoholickým nápojům.

Libanonskou kuchyni si očividně oblíbil. Na talíř si naložil mezze, hommos, moutabal, mírně opečený sýr haloumi, sambousek, kibbey a nadívané listy vinné révy. Předal Američanovi svazek papírů a pustil se do jídla.

Dexter procházel soupis nahlášených letových plánů za vyžádaný měsíc včetně dat přistání a délek pobytů, dokud nedospěl k 15. prosinci. Červeným fixem si označil ty, které zahrnovaly 19. prosinec. Bylo jich devět.

Dva Grummany 3 a jeden Grumman 4 patřily mezinárodně známým americkým ropným společnostem. Francouzský Dassault Mystere a Falcon létaly pro koncern Elf-Aquitaine. Zbývaly tedy čtyři stroje.

Menší proudové letadlo Lear prokazatelně vlastnil saúdský princ a větší Cessnu Citation obchodník a multimilionář z Bahrajnu. Posledními dvěma letouny byly v Izraeli vyrobené Westwind, jenž přiletěl z Bombaje, a Hawker 1000, který dorazil z Káhiry a opět se do ní vracel. U prvního si Dexter povšiml arabsky psané poznámky.

„Co je tady napsáno?“ zeptal se.

„Aha, ten tady přistává pravidelně. Patří jednomu indickému filmovému producentovi. Z Bombaje. Zastavuje se tu cestou do Londýna, Cannes nebo Berlína. Na filmové festivaly. Z věže ho poznají na první pohled.“

„Máte tu fotografii?“

Al Khoury vrátil vypůjčený snímek.

„Tenhle člověk podle nich patří k tomu Hawkeru.“

Hawker 1000 byl zaregistrován pod imatrikulační značkou P4-ZEM a podle dokumentů jej vlastnila Zeta Corporation se sídlem na Bermudách.

Američan informátorovi poděkoval a předal mu slíbený doplatek čtyři tisíce dolarů. Byla to vysoká cena za svazek papírů, ale Dexter měl dojem, že by se mohlo jednat o stopu, kterou potřeboval.

Cestou zpátky na dubajské letiště uvažoval nad poučkou, kterou kdysi slyšel. Jestliže někdo zcela mění svou totožnost, neodolá vždycky pokušení ponechat si nějakou drobnost jako připomínku starých časů.

ZEM byla první tři písmena ze jména Zemunu, bělehradské čtvrti, v níž se narodil a vyrostl Zoran Žilić. A výraz zeta v řečtině a španělštině označoval písmeno Z.

Žilić však nepochybně vymyslel dokonalé utajení jak pro sebe, tak pro své krycí firmy. Kromě toho by letadlo, pokud bylo skutečně jeho, zabezpečil mnoha ochrannými bariérami.

Jistě by o tom někde existovaly záznamy, jenže by byly uloženy v databázích, do nichž se běžný zájemce o informace nedostane.

Dexter dokázal pracovat s počítačem jako každý druhý, ale nepřicházelo v úvahu, že by pronikl do chráněné databáze. Vzpomněl si však na někoho, kdo to dokáže.

KAPITOLA DEVATENÁCTÁ

Konfrontace

Pokud šlo o záležitosti dobra a zla, hříchu a počestnosti, náměstek ředitele FBI Colin Fleming nestrpěl kompromisy. Zásada „neustupovat“ byla zakořeněna v jeho genech, které se před sto lety vydaly na cestu přes Atlantik z dlážděných ulic Portadownu. O další dvě století dříve si jeho předkové přinesli presbyteriánské zásady do Ulsteru ze západního pobřeží Skotska.

Při jednání se zlem tolerovat znamenalo ustupovat, ustupovat znamenalo schvalovat a schvalovat znamenalo přiznat porážku. To by nikdy nedopustil.

Když si Colin Fleming přečetl výtah ze Stopařova hlášení a Srbovy výpovědi a dozvěděl se podrobnosti o smrti Rickyho Colensa, dospěl k přesvědčení, že člověk, který za tento čin zodpovídá, musí, je-li to jen trochu možné, stanout před řádným soudem v nejvýznamnější zemi světa, tedy v jeho vlastní.

Ze všech lidí v různých agenturách, jež obdržely rozesílaný materiál a společnou žádost ministrů Powella a Ashcrofta, právě jeho téměř osobně mrzelo, že jeho organizace nemá žádné čerstvé informace o Zoranu Žilićovi a nemůže pomoci.

Jako poslední pokus nějak přispět rozeslal fotografii srbského gangstera třiceti osmi „legatům“ rozmístěným v zahraničí.

Byl to mnohem lepší snímek než všechny obrázky, jež se nacházely v novinářských archivech, i když ne tak čerstvý jako ten, který od uklízečky z Bloku 23 získal Mstítel. O jeho kvalitě se zasloužila skutečnost, že byl pořízen s pomocí teleobjektivu na příkaz místního velícího důstojníka CIA v Bělehradě, a to před pěti lety, kdy nevyzpytatelný Žilić hrál důležitou roli mezi Miloševićovými lidmi.

Fotograf zachytil Žiliče, jak se narovnával po vystoupení z auta a se zdviženou hlavou hledí směrem k objektivu, který na vzdálenost čtyř set metrů nemohl vidět. Na bělehradské ambasádě kopii snímku obdržel také zástupce FBI, takže obě agentury disponovaly stejným portrétem.

Obecně lze říci, že CIA operuje mimo Spojené státy, zatímco FBI na jejich území. Navzdory tomu však FBI při potírání špionáže, terorismu a zločinnosti neměla jinou možnost než rozsáhle spolupracovat se zahraničím, především se spojenci, a proto měla v cizině své zvláštní přidělence.

Může se zdát, že zvláštní přidělenec vykonává jakési diplomatické poslání a zodpovídá se ministerstvu zahraničí. Není tomu tak. „Legati“ působí jako zástupci FBI na amerických velvyslanectvích. Náměstek Fleming všem rozeslal Žiličovu fotografii s pokynem, aby ji vyvěsili na veřejném místě, a doufal, že by se na něho mohlo usmát štěstí. To se nečekaně dostavilo v osobě inspektora bin Zajída.

Inspektor Moussa bin Zajíd by se rovněž prohlásil za dobrého člověka, pokud by se ho někdo zeptal.

Sloužil svému emírovi, dubajskému šejkovi Maktumovi s naprostou oddaností, nebral úplatky, uctíval Boha a řádně platil daně. Jestliže nad rámec svých povinností poskytl užitečné informace příteli z americké ambasády, nešlo o nic jiného než o spolupráci se spojencem jeho vlasti.

Protože se venkovní teplota blížila čtyřiceti stupňům, inspektor se vděčně uchýlil do chladu klimatizovaného vestibulu velvyslanectví a čekal, až jeho přítel sejde po schodech a doprovodí ho na oběd. Jeho pohled zabloudil k vývěsní tabuli.

Vstal a zvolna k ní došel. Prohlédl si obvyklá oznámení o chystaných událostech, oficiálních společenských akcích a nástupech a odchodech zaměstnanců a výzvy ke vstupu do různých klubů. Ve změti papírů zahlédl fotografii s vytištěnou otázkou: „Viděli jste tohoto muže?“

„Tak co, viděl jste ho?“ ozval se za ním veselý hlas a někdo mu zaklepal na rameno. Byl to Bill Brunton, jeho kontaktní osoba, spolustolovník pro dnešní oběd a zvláštní přidělenec. Vyměnili si přátelské pozdravy.

„Ano, viděl,“ řekl inspektor ze zvláštního oddělení. „Před dvěma týdny.“

Brunton okamžitě zvažněl. Rybí restaurace v hotelu Jumeriah mohla chvíli počkat.

„Tak to rovnou pojdte do mé pracovny,“ rozhodl. Když došli do kanceláře, zeptal se: „Vzpomínáte si kde a kdy?“

„Samozřejmě. Asi před čtrnácti dny. Navštívil jsem jednoho příbuzného v Ra's al-Chajma. Jel jsem po ulici Krále Fajsala, znáte to tam? Vede po pobřeží mimo centrum, mezi Starým městem a zálivem.“

Brunton přikývl.

„Dobře, na jedno malé staveníště se snažil zacouvat nákladák. Musel jsem zastavit. Vlevo jsem viděl terasu kavárny. U stolu seděli tři muži. Jeden z nich byl tenhle.“ Ukázal na snímek, který teď ležel na přidělcově stole.

„Jste si jistý?“

„Naprostě. Byl to on.“

„Seděl tam s dalšími dvěma?“

„Ano.“

„Znáte je?“

„Jednoho jménem. Druhého jenom od vidění. Ten první byl Bout.“

Bill Brunton zatajil dech. Vladimíra Bouta nebylo třeba představovat prakticky nikomu z výzvědných služeb západního či východního bloku. Tento nechvalně známý bývalý major KGB se stal jedním z předních světových obchodníků se zbraněmi, nepřehlédnutelným kšeftářem se smrtí.

Nebyl to čistokrevný Rus, ale poloviční Tádžik z Dušanbe, takže si své místo na výsluní musel tvrdě vybojovat. Rusové patří k nejasističtějším národům na světě a v dobách Sovětského svazu bývali všichni občané neruských republik označováni slovem „černí“, jež rozhodně nebylo myšleno jako kompliment. Nevztahovalo se pouze na Bělorusy a Ukrajince, kteří tak mohli vystoupat v hierarchii stejně vysoko jako Rusové. Jestliže poloviční Tádžik vystudoval prestižní Vojenský institut jazyků v Moskvě, který připravoval kádry pro KGB, a dotáhl to až na majora, bylo to neobvyklé.

Poté ho poslali k navigačnímu a dopravnímu pluku sovětského letectva, jehož skutečným posláním bylo dodávat zásilky zbraní protizápadním povstalcům a režimům třetího světa. Zde mohl během angolské občanské války uplatnit svou výbornou znalost portugalštiny. Také si vybudoval působivou síť známých ve vojenských vzdušných silách.

Když se v roce 1991 rozpadl Sovětský svaz, na několik let zavládl chaos a velitelé posádek nerušeně rozprodávali vojenský materiál zájemcům, kteří za něj nabídli nejvíce. Bout od své vlastní jednotky za babku odkoupil šestnáct Iljušinů Il-76 a začal podnikat v oblasti charterových a nákladních letů.

V roce 1992 se vrátil na jih; v Afghánistánu, těsně za hranicemi jeho rodného Tádžikistánu, se rozhořela občanská válka a jedna z hlavních rolí v konfliktu připadla generálovi Dóstumovi, rovněž Tádžikovi. Jediným „nákladem“, o který barbarský generál stál, byly zbraně. Bout mu je dodával.

V roce 1993 se Bout objevil v Ostende v Belgii, odkud mohl přes válkou zmítané Kongo, bývalou belgickou kolonii, řídit africké obchody. K dispozici měl nevyčerpatelné zásoby zboží, neboť evidence rozsáhlého zbrojního arzenálu bývalého Sovětského svazu dosud ani zdaleka neodpovídala skutečnosti. Mezi jeho nové klienty patřily milice Interahamwe, hrdlořezové ze Rwandy a Burundi.

Nakonec Belgičanům došla trpělivost a z Ostende ho vyhnali, takže se v roce 1995 přemístil do Jižní Afriky a obchodoval jak s angolským opozičním svazem UNITA, tak s vládním hnutím MPLA. Když se však jihoafrickým prezidentem stal Nelson Mandela, Bout se opět octl na horké půdě a musel zemi chvatně opustit.

V roce 1998 se přesunul do Spojených arabských emirátů a usadil v Šardžá. Britové a Američané na jeho minulost upozornili emíra, a tak si pouhé tři týdny před tím, než Bill Brunton zavedl do své kanceláře inspektora bin Zajída, Bout musel znovu balit kufr.

Tentokrát se však odstěhoval o pouhých patnáct kilometrů dál podél pobřeží, do Adžmánu, a pronajal si apartmá v budově Obchodní a průmyslové komory. Čtyřicetitisícový Adžmán, který postrádá ropná ložiska a významnější průmysl, si nemohl dovolit stejnou důslednost jako Šardžá.

Bill Brunton nebral věc na lehkou váhu. Nevěděl, proč se jeho nadřízený Colin Fleming zajímá o zmizelého Srba, ale hlášení mu jistě mohlo zajistit několik kladných bodů v Hooverově budově.

„A ten třetí muž?“ zajímal se. „Znáte ho od vidění? Máte představu, kde jste ho viděl?“

„Samozřejmě. Tady. Je to jeden z vašich kolegů.“

Pokud by se Bill Brunton domníval, že denní příděl překvapení je již vyčerpán, mýlil by se. Cítil, jak jeho vnitřnosti provádějí jakési pozvolné akrobatické obraty. Sáhl do spodní zásuvky pracovního stolu a vytáhl z ní přehled zaměstnanců ambasády. Inspektor bin Zajíd bez váhání ukázal na obrázek kulturního přidělence.

„Tenhle,“ řekl. „To byl ten třetí člověk u stolu. Znáte ho?“

Brunton ho znal velmi dobře. Ačkoli mezi sporadickými kulturními výměnami zpravidla uplynulo hodně času, přidělenec měl stále plno práce. Navenek sice pečoval o hostující orchestry, ale ve skutečnosti vedl místní pobočku CIA.

Colina Fleminga zpráva z Dubaje rozzuřila. Nevadilo mu, že tajný agent z Langley jedná s člověkem jako Vladimír Bout. Takový krok mohl být při shromažďování informací nevyhnutelný. Rozčílilo ho, že kdosi vysoko v hierarchii CIA prokazatelně lhal samotnému ministru zahraničních věcí Colinu Powellovi a svému nadřízenému, ministru spravedlnosti. Došlo k porušení řady pravidel a bylo celkem jisté, kdo se o to zasloužil. Colin Fleming zavolal do Langley a požádal o naléhavou schůzku.

Oba muži se už setkali. Jednou se pohádali v přítomnosti poradkyně pro otázky národní bezpečnosti Condoleezy Riceové a od té doby se neměli zrovna v lásce. Protiklady se občas přitahují, ovšem ne v jejich případě.

Paul Devereaux III. byl potomkem jednoho z oněch starobylých massachusettských rodů, jež během staletí získaly bezmála aristokratické postavení. Pocházel z nejvyšších bostonských kruhů a od prvního okamžiku o tom nenechával nikoho na pochybách.

Již dlouho před začátkem školní docházky projevoval mimořádné duševní schopnosti a bez

nejmenších potíží absolvoval Boston College High School, která je hlavním zdrojem studentů pro nejlepší jezuitské akademie v Americe. Za svůj prospěch si vysloužil nejvyšší ocenění.

Na Boston College ho učitelé hodnotili jako mladíka se slibnou budoucností, předurčeného buď ke vstupu do Tovaryšstva, nebo přímo pro nějakou vysokou univerzitní hodnost.

Zapsal se na bakalářské studium humanitních věd se zaměřením na filozofii a teologii. Četl klasiky a zamiloval si je: od Ignáce z Loyoly, samozřejmě, po Teilharda de Chardin. Dlouho do noci debatoval se svým lektorem teologie o konceptu doktríny menšího zla a vyššího cíle, o tom, že může ospravedlnit prostředky a zabránit zatracení duše, neboť zaručuje nepřekročení meze přípustnosti.

V roce 1966 mu bylo devatenáct. Studená válka vstoupila do své vrcholné fáze a stále se zdálo, že komunismus by mohl ovládnout třetí svět a učinit ze Západu obléhaný ostrov. V té době se papež Pavel VI. obrátil na jezuity s výzvou, aby se postavili do čela boje s ateismem.

Paul Devereaux v těch dvou slovech viděl synonyma: ateismus neznamenal vždy komunismus, ale komunismus byl totéž co ateismus. Rozhodl se, že své zemi nebude sloužit v církvi ani na akademické půdě, ale na místě, o kterém se v jednom venkovském klubu diskretně zmínil muž s dýmku, jehož mu představil otcův kolega.

Týden po absolvování Boston College vstoupil Paul Devereaux do řad Ústřední zpravodajské služby – CIA. Bylo to pro něho báječné a slibné dopoledne. Velké skandály měly teprve přijít.

Díky svému patricijskému původu a kontaktům stoupal stále výš, přičemž projevy závisti odrážel s pomocí neodolatelného šarmu a oslnivé inteligence. Kromě toho prokázal, že oplývá vlastností, které si CIA v té době nejvíce cenila: byl loajální. Díky tomu je člověku možné ledacos odpustit, někdy možná až příliš.

Prošel třemi významnými divizemi: operační, výzvědnou a kontrašpionážní. Jeho strmý vzestup skončil s příchodem Johna Deutche do funkce ředitele.

Jednoduše si nepadli do oka. To se stává. Deutch, postrádající zkušenosti se zpravodajskou činností, byl posledním z dlouhé a, jak se později ukázalo, katastrofální řady kandidátů jmenovaných z politických důvodů. Domníval se, že Devereaux, jenž plyně hovořil sedmi jazyky, na něho pohlíží s despektem, a zřejmě se v tomto odhadu nemýlil.

Devereaux nového ředitele považoval za politicky korektního nýmanda jmenovaného arkansaským prezidentem, kterým navzdory své příslušnosti k Demokratické straně pohrdal, a to bylo ještě před Paulou Jonesovou a Monikou Lewinskou.

Nebylo to šťastné spojení a málem skončilo krachem, když se Devereaux zastal šéfa jihoamerické divize, obviněného z využívání nepřijatelných informátorů.

Prezidentovo nařízení číslo 12333 přijala s povděkem celá agentura až na několik staromilců, kteří v oboru pracovali od druhé světové války. Podle tohoto nařízení, vydaného prezidentem Ronaldem Reaganem, byly napříště přísně zakázány jakékoli „likvidace“.

Devereaux měl k němu značné výhrady, ovšem jako služebně mladší pracovník nemohl celou věc ovlivnit. Měl dojem, že ve veskrze nedokonalém světě se člověk dříve či později dostane do situace, kdy bude nutno z preventivních důvodů „zlikvidovat“ nepřítele v podobě zrádce. Jinými slovy, jeden život smí být ukončen, má-li být zachráněno deset jiných.

Pokud šlo o konečné rozhodnutí v takovém případě, Devereaux byl přesvědčen, že pokud ředitel není morálně na takové výši, aby mu mohlo být svěčeno jeho vynesení, pak by svou funkci neměl zastávat.

Za Clintonovy vlády se však politická korektnost prosadila do té míry, že přišla instrukce, aby jako informátoři nebyly využívány osoby se špatnou pověstí, což Devereaux, nyní ostrílený agent, pokládal za šílenství. Připadalo mu, že zbývají jen mniši a chlapci z kostelních sborů.

Když tedy muži z Jižní Ameriky hrozilo, že jeho kariéra neslavně skončí kvůli shánění informací o současných teroristech od bývalých teroristů, Devereaux o tom napsal pojednání natolik sarkastické, že kolovalo mezi pobavenými zaměstnanci operační divize jako kdysi samizdaty v Sovětském svazu.

Deutch kvůli tomu hodlal prosadit Devereauxovo odvolání, jenže jeho náměstek George Tenet doporučoval opatrný postup a nakonec to byl Deutch, kdo skončil, a na jeho místo nastoupil sám

Tenet.

V létě 1998 se v Africe stalo něco, kvůli čemu nový ředitel potřeboval jízlivé, avšak výkonné intelektuály bez ohledu na jejich názory na nejvyšší velení. Došlo ke dvěma pumovým útokům na americká velvyslanectví.

Pro nikoho včetně posledních uklízeček nebylo žádným tajemstvím, že po ukončení studené války v roce 1991 začala nová válka proti neustále sílícímu terorismu. V rámci operační divize její tíha spočívala na bedrech protiteroristického centra.

Paul Devereaux nepracoval v protiteroristickém centru. Protože kromě dalších řečí ovládal také arabštinu a v průběhu kariéry absolvoval tři mise v příslušné jazykové oblasti, zastával druhý nejvyšší post v oddělení Středního východu.

Po zničení dvou ambasad se dostal do čela nepočetné a úzce zaměřené pracovní skupiny a podléhal přímo řediteli. Řídil operaci Sokol, pojmenovanou po dravci, který se tiše vznáší vysoko nad kořistí, dokud si není jist smrtícím úderem, a pak s ohromující rychlostí a přesností útočí.

V nové funkci Devereaux disponoval neomezeným přístupem k informacím ze všech zdrojů, jež se rozhodl využít, a malým, avšak zkušeným týmem spolupracovníků. Za zástupce si zvolil Kevina McBridea, nikoli intelektuála svého ražení, ale člověka ostříleného, pracovitého a spolehlivého. Právě McBride zvedl telefon a zakryl mluvítka dlaní.

„Náměstek Fleming,“ oznámil. „Nevypadá to, že by byl spokojený. Mám jít pryč?“

Devereaux mu gestem naznačil, aby zůstal.

„Coline... Tady Paul Devereaux. Co pro vás můžu udělat?“

Když náměstka vyslechl, jeho čelo zbrázdily vrásky. „Jistě, myslím, že sejít se je dobrý nápad.“ Setkali se v bezpečném domě, což je pro hádku vždycky výhodné. Dům byl denně prověřován, jestli v něm nejsou odposlouchávací zařízení, rozhovory byly s plným vědomím účastníků zaznamenávány a služba na telefonu v případě potřeby pohotově přinášela obcerstvení.

Fleming Devereauxovi strčil pod nos zprávu od Billa Bruntona a počkal, než si ji přečte. Arabista zachoval nezúčastněný výraz.

„No a?“ zeptal se.

„Hlavně mi neříkejte, že se ten dubajský inspektor spletl,“ začal Fleming. „Žilić byl největší obchodník se zbraněmi v Jugoslávii. Pak zmizel, vypařil se. Teď ho viděli, jak jedná s největším obchodníkem se zbraněmi v Perském zálivu a Africe. Celé je to naprosto logické.“

„Ani by mě nenapadlo mít něco proti logice,“ řekl Devereaux.

„A jednal také s vaším mužem v Perském zálivu.“

„Ten muž v Perském zálivu zastupuje CIA,“ připomněl Devereaux klidně. „Proč jdete za mnou?“

„Protože jste prakticky řídil Střední východ, i když jste tam měl hrát druhé housle. Protože jste dostával hlášení od všech našich lidí v oblasti. Protože se tahle situace nezměnila, ačkoli teď děláte na nějakém zvláštním projektu. Protože mám vážné pochybnosti o tom, že se v těch končinách Žilić před dvěma týdny objevil poprvé. Domnívám se, že když se k vám dostala ta výzva, přesně jste věděl, kde se Žilić nachází, nebo přinejmenším to, že se jednoho dne v Perském zálivu vyskytne a bude možné ho dopadnout. A nic jste neřekl.“

„A co má být? Dokonce i v našem řemesle domněnky mívají hodně daleko k důkazům.“

„Tohle je vážnější, než si zřejmě myslíte, příteli. Vy a vaši agenti se na každý pád kamarádíte se známými zločinci toho nejhoršího ražení. To je proti pravidlům, jednoznačně proti pravidlům.“

„Dobře. Bylo porušeno pár hloupých pravidel. Naše branže není pro přecitlivělé. I vedení si musí uvědomovat, že s pomocí menšího zla je někdy možné dosáhnout většího dobra.“

„Nepoučujte mě,“ vyštěkl Colin Fleming.

„Pokusím se,“ pronesl Bostoňan zvolna. „Dobře, jste naštvaný. Co s tím hodláte dělat?“

Již nebylo třeba být zdvořilý. Muži přestali jednat v rukavičkách.

„Myslím, že to nemůžu nechat jen tak,“ řekl Fleming. „Ten Žilić je zrůda. Určitě jste četl, co udělal tomu chlapci z Georgetownu. A vy se s ním stýkáte. Sice prostřednictvím zástupce, ale stýkáte. Víte, čeho je Žilić schopen a co už má za sebou. Všechno je v dokumentech a já vím, že jste si je musel přečíst. Je tam výpověď o tom, že jako gangster pověsil neplatícího majitele obchodu hlavou dolů deset centimetrů nad dvouplotýnkový elektrický vařič a nechal ho viset,

dokud se mu neuvařil mozek. Je to vyšinutý sadista. K čemu ho sakra využíváte?“

„Pokud to opravdu dělám, pak je to tajné. Dokonce i pro náměstka.“

„Vykašlete se na něj. Řekněte nám, kde ho najdeme.“

„I kdybych to věděl, což nepřiznávám, ne.“

Colin Fleming se třásl hněvem a znechucením.

„Jak můžete být tak zatraceně samolibý?“ zvolal.

„V roce 1945 CIC v okupovaném Německu uzavírala dohody s nacisty, kteří jí měli pomoci v boji proti komunismu. To jsme nikdy neměli dělat. Měli jsme si ty parchanty držet pěkně od těla. Bylo to špatné tehdy, je to špatné dnes.“

Devereaux si povzdechl. Rozhovor ho začínal nudit a již dávno ztratil smysl.

„Ušetřete mě té přednášky o historii,“ řekl. „Znovu se vás ptám, co s tím hodláte dělat?“

„Se vším, co vím, půjdu za vaším ředitelem,“ odpověděl Fleming.

Paul Devereaux vstal. Byl čas odejít.

„Něco vám povím. Loni v prosinci bych měl namále. Dneska jsem neprůstřelný. Časy se mění.“

Myslel tím, že v prosinci 2000 byl prezidentem Bill Clinton.

Po únavných patáliích s přepočítáváním hlasů na Floridě a složení přísahy v lednu 2001 se novou hlavou státu stal George W. Bush, jehož nejnadšenějším příznivcem nebyl nikdo jiný než ředitel CIA George Tenet.

A vysocí důstojníci kolem Bushe mladšího rozhodně nehodlali dopustit, aby projekt Sokol skončil jen kvůli tomu, že někdo obešel clintonovská pravidla. Sami se nechovali jinak.

„Tím to neskončí,“ zavolal Fleming za odcházejícím Devereauxem. „Pokud s tím mám něco společného já, najdou ho a přivedou sem.“

Devereaux nad těmito slovy uvažoval v autě cestou zpátky do Langley. V neúprosném prostředí výzvědné služby by nepřežil celých třicet let, pokud by si nevypěstoval obdivuhodné instinkty. Právě si udělal nepřítele, možná dosti nepříjemného.

„Najdou ho.“ Kdo? Jak? A co by s tím moralista z Hooverovy budovy mohl „mít společného“? Hlasitě si povzdechl. Život na planetě plné nástrah vyžadoval mimořádnou ostrážitost. Bude muset sledovat Colina Fleminga jako ostříž... ne, raději jako sokol. Tento vtíp vyvolal na jeho tváři úsměv, ovšem ne nadlouho.

KAPITOLA DVACÁTÁ

Letadlo

Když Cal Dexter spatřil dům, musel ocenit příležitostnou ironii osudu. Místo bývalého vojáka, který se stal právníkem, si toto nádherné obydlí ve westchesterském okresu pořídil hubený kluk z Bedford Stuyvesantu. V uplynulých třinácti letech si Washington Lee očividně vedl dobře.

Jakmile majitel domu otevřel onoho nedělního dopoledne na konci července dveře, Dexter si povšiml, že Washington Lee si nechal spravit předkus, trochu zmenšit zobákovitý nos a bujně afro zkrátit na ježka. Byl to dvaatřicetiletý obchodník s manželkou a dvěma malými dětmi, hezkým domem a nevelkou, ale prosperující firmou působící v oblasti počítačového poradenství.

To všechno Dexter kdysi ztratil; to všechno Washington Lee získal, ačkoli v to nikdy nedoufal. Když ho Dexter vystopoval, předem svou návštěvu ohlásil po telefonu.

„Klidně se zastavte, pane obhájce,“ řekl bývalý hacker.

Se sklenicemi limonády se usadili do rozkládacích křesel na trávníku za domem. Dexter Leeovi podal brožuru. Na jejím obalu byl malý dvoumotorový tryskový letoun, naklánějící se nad modrou hladinou moře.

„Tohle je samozřejmě volně přístupný materiál. Potřebuji najít jedno takové letadlo. Konkrétní

exemplář, potřebuji vědět, kdo si ho koupil a kdy, kdo ho teď vlastní a hlavně kde se ten člověk zdržuje.“

„A předpokládáte, že si nepřejí, abyste to věděl?“

„Pokud se majitel neskrývá a vystupuje pod svým vlastním jménem, pak jsem se spletl. Špatná stopa. Jestliže pátrám správným směrem, bude žít v ústraní pod falešným jménem, obklopený ozbrojenými strážci a bariérami počítačové ochrany.“

„A ty bariéry chcete obejít.“

„Ano.“

„Po těch třinácti letech je to mnohem těžší,“ řekl Lee. „Zatraceně, sám jsem k tomu přispěl, z technického hlediska. Z právního hlediska odvedli svůj díl práce zákonodárci. To, co po mně chcete, je vloupání. Možná trojnásobné. Naprosto nezákonná věc.“

„Já vím.“

Washington Lee se rozhlédl. Dvě děvčátka po sobě stříkala vodu v mělkém nafukovacím bazénu na druhém konci zahrady a pištěla. Jeho manželka Cora v kuchyni vařila oběd.

„Před třinácti lety jsem dostal příležitost,“ zavzpomínal. „Mohl jsem ji zahodit a znova se posadit na schody před činžákem v ghettu. Místo toho jsem ji chytil za pačesy. Čtyři roky jsem dělal v bance, devět let jsem svým vlastním pánem a vyvinul jsem nejlepší bezpečnostní systémy v USA, i když bych neměl chválit sám sebe. Teď je čas vracet dluhy. Poslouchám vás, pane obhájce. Co ode mě chcete?“

Nejprve se podívali na letadlo. Firma Hawker se v britském letectvu prosadila již za první světové války. Na Hawkeru Hurricane létal v roce 1940 Stephen Edmond. Posledním významným bojovým letounem byl nadmíru všestranný Harrier. Od sedmdesátých let si menší společnosti kvůli vysokým nákladům na výzkum a vývoj nemohly dovolit vyrábět nová vojenská letadla samostatně. Toho byly schopny pouze americké giganty a dokonce i ty se spojovaly. Hawker se stále více zaměřoval na civilní letectví.

V devadesátých letech se skoro všichni britští výrobci letadel ocitli pod jednou střechou s názvem British Aerospace neboli BAE. Když se vedení rozhodlo firmu zeštíhlit, divizi Hawker odkoupila Raytheon Company z Wichity v Kansasu. Ta zachovala malou prodejní kancelář v Londýně a servisní závod v Chesteru.

Firma Raytheon za své dolary získala úspěšné a populární dvoumotorové proudové letadlo HS-125 s krátkým doletem, Hawker 800 a především Hawker 1000, schopný uletět přes čtyři a půl tisíce kilometrů.

Dexterův vlastní průzkum veřejně přístupných informací však ukázal, že Hawker 1000 se přestal vyrábět v roce 1996, takže pokud Zoran Žilić tento stroj vlastnil, musel jej koupit z druhé ruky. Navíc jich tovární haly opustilo jen padesát dva kusů, z nichž třicet nyní patřilo jedné charterové společnosti se sídlem v Americe.

Mezi zbývajících dvaadvaceti pátral po těch, která během posledních dvou, nanejvýš tří let změnila majitele. V exkluzivním prostředí obchodování s tak nákladnými letadly působila jen hrstka prodejců nabízejících olétané stroje, ovšem bylo velmi pravděpodobné, že si změna vlastníka vyžádala kompletní technickou prohlídku, kterou nejspíš provedla přímo divize Hawker společnosti Raytheon. Což znamenalo, že prodej byl podle všeho zprostředkován samotnou firmou.

„Máte ještě něco?“ zeptal se Lee.

„Imatrikulační značku. P4-ZEM. Nevydal ji žádný velký mezinárodní registr civilního letectví. Odkazuje k ostrůvku Aruba.“

„To jméno slyším poprvé,“ řekl Lee.

„Patřil k Nizozemským Antilám, společně s Curaçaem a Bonairem. Ty zůstaly Nizozemí. Aruba se v roce 1986 odtrhla. Šla vlastní cestou. Zaměřují se tam na tajná bankovní konta, registrace firem a podobné věci. Porušují spoustu mezinárodních předpisů proti podvodům, ale ostrov bez jiných zdrojů tak snadno přijde k penězům. Aruba má malou ropnou rafinerii. Její příjem z turistiky je založen na krásných korálech; k tomu tajná bankovní konta, křiklavé známky a podivné poznávací značky. Vsadil bych se, že můj cíl změnil starou registraci na novou.“

„Takže v Raytheon Company nebude záznam o P4-ZEM?“

„Skoro určitě ne. Navíc nesdělují podrobnosti o zákaznících. V žádném případě.“

„To se ještě uvidí,“ zabručel Washington Lee.

Za posledních třináct let se počítačový génius hodně naučil, částečně proto, že hodně vynalézal. Američtí počítačové mágové sídlí většinou v Silicon Valley, a aby k člověku z východního pobřeží chovali jistou úctu, musel být opravdu dobrý.

Nejdůležitější zásada, kterou si Lee tisíckrát opakoval, zněla: už nikdy se nenechat zavřít. Když teď uvažoval o prvním nezákonném úkolu po třinácti letech, rozhodl se, že za žádnou cenu nesmí zanechat elektronické stopy, které by vedly do jeho domu ve Westchesteru.

„Jaký máte rozpočet?“ zeptal se.

„Přiměřený. Proč?“

„Chci si pronajmout obytný karavan. Potřebuji zdroj standardního napětí, ale jakmile přenesu data, vypínám ho a mizím. Za druhé, musím mít nejlepší počítač, jaký se dá koupit, a až to celé skončí, uklidím ho do nějaké hluboké řeky.“

„Bez problémů. Kudy povedete útok?“

„Všemi směry. Letecký registr arubské vlády. Určitě z nich vypadne, jak se ten Hawker jmenoval, když ho naposledy viděli v Raytheonu. Za druhé, Zeta Corporation v bermudském obchodním rejstříku. Sídlo, veškeré styky, převody peněz. Všechno. Za třetí, zaznamenané přelety toho letadla. Muselo do toho emirátu, jak jste to říkal...?“

„Ra's al-Chajma.“

„Správně, Ra's al-Něco. Muselo tam odněkud přiletět.“

„Z Káhiry. Přiletělo z Káhiry.“

„Takže letový plán je zaznamenaný v archivu káhirského řízení letového provozu. Uložený v počítači. Budu se tam muset podívat. Dobrá zpráva je, že podle mě nebude potřeba překonat moc firewallů.“

„Potřebujete jet do Káhiry?“ zeptal se Dexter.

Washington Lee se na něho podíval jako na blázna.

„Jet do Káhiry? Proč bych měl jezdit do Káhiry?“

„Řekl jste, že se tam musíte podívat.“

„Myslím po síti. Do káhirské databáze se můžu podívat z nějakého odpočívadla ve Vermontu. Poslyšte, proč nejdete domů a nepočkáte, pane obhájce? Tohle není vaše parketa.“

Washington Lee si najal obytný karavan a koupil počítač a software, který jeho plán vyžadoval. Ke všeobecnému údivu platil hotově všude kromě půjčovny karavanů, kde musel ukázat řidičský průkaz, ovšem pronájem vozu nemusí nutně souviset s hackerskými přípravami. Také si obstaral benzinový generátor, aby měl standardní „šťávu“ kdekoli, kde se bude potřebovat posadit k počítači a připojit.

Prvním a nejsnadnějším úkolem bylo proniknout do arubského leteckého rejstříku, který je spravován z kanceláře v Miami. Protože měl obavy, aby nepovolený přístup nevzbudil hned v pondělí ráno pozornost, namísto víkendu si pro tuto akci vybral hektický pracovní den, kdy databáze odpovídala na mnoho dotazů, mezi nimiž se ten jeho ztratil.

Hawker 1000 P4-ZEM dříve nesl označení VPBGG a to znamenalo, že byl zapsán někde v britské registrační zóně.

K utajení své totožnosti Washington Lee využíval program zvaný PGP, což je zkratka pro „Velmi dobré soukromí“, systém natolik bezpečný, že je vlastně nelegální. Vytvořil si dva klíče, veřejný a soukromý. Veřejný klíč musel odeslat, protože se využívá k šifrování; soukromý zůstal jemu, neboť pouze jím je možné zprávy rozluštit. Z jeho pohledu výhoda tohoto kódovacího systému, vytvořeného jakýmsi vlastencem se zálibou v teoretické matematice, spočívala v jeho neproniknutelnosti, díky níž bylo nepravděpodobné, že by někdo dokázal odhalit jeho identitu. Pokud se nezdrží na síti dlouho a neustále se bude přesouvat, nemělo by ho nic ohrozit.

Druhá obranná linie byla mnohem prostší: komunikaci prostřednictvím e-mailu hodlal obstarávat výhradně z internetových kaváren ve městech, jimiž bude projíždět.

Z údajů káhirského řízení letového provozu vyplynulo, že když se Hawker 1000 P4-ZEM zastavil v zemi faraónů, aby dotankoval, pokaždé přiletěl z Azor.

Skutečnost, že letová trasa vedla ze západu na východ, přes portugalské ostrovy uprostřed Atlantiku a Káhiru dále do Ra's al-Chajma, naznačovala, že P4-ZEM mohl startovat někde v Karibiku nebo Jižní Americe. Důkaz to nebyl, ale dávalo to smysl.

Z odstavného parkoviště v Severní Karolině Washington Lee vymohl na portugalsko-azorské databázi letecké dopravy potvrzení, že stroj přiletěl ze západu, avšak ukázalo se, že vzletl ze soukromého letiště patřícího společnosti Zeta. Tím se pátrání přes letové plány dostalo do slepé uličky.

Na Bermudách rovněž funguje systém diskrétního bankovníctví a správy firem, z něhož těží klienti, kteří jsou ochotni nadstandardně zaplatit za nadstandardní zabezpečení, a tento systém se pyšní vskutku prvotřídní spolehlivostí.

Databáze v Hamiltonu však nakonec neodolala trojskému koni, kterého do ní nasadil Washington Lee, a vydala informaci o tom, že Zeta Corporation je na ostrovech opravdu registrována. Podařilo se ovšem získat pouze jména tří naprosto úctyhodných místních občanů, jmenovaných do ředitelských funkcí. Nikde ani zmínka o Zoranu Žilićovi ani žádné srbsky znějící jméno.

Cal Dexter převzal domněnku Washingtona Leea, že Hawker startuje odněkud z Karibského moře, a mezitím se v New Yorku spojil s charterovým pilotem, kterého kdysi obhájoval, když se u jednoho pasažéra projevil silné příznaky letecké nemoci a postižený na pilota podal žalobu, protože si údajně mohl vybrat lepší počasí.

„Zkuste FIR,“ poradil oslovený. „Letové informační oblasti. Ty vědí, kdo má v regionu jejich působnosti základnu.“

FIR pro jižní Karibik sídlí v Caracasu ve Venezuele. Potvrdila, že Hawker 1000 P4-ZEM je skutečně přihlášen právě tam. Dexter měl na okamžik pocit, že sledování dalších stop je ztráta času. Vypadalo to tak jednoduše. Zeptejte se na místní FIR a dostanete odpověď.

„Ovšem pozor,“ varoval ho charterový pilot, „tohle ještě neznamená, že se tam musí vyskytovat. Jenom je zaregistrovaný, jako kdyby tam byl.“

„Tomu nerozumím.“

„Je to jednoduché,“ řekl pilot. „Jachta může mít přes celou zád' napsáno Wilmington, Delaware, protože je tam zaregistrovaná. Ale trvale je k pronájmu na Bahamách. Hangár, ve kterém stojí ten Hawker, může být od Caracasu pořádně daleko.“

Washington Lee tedy vymyslel poslední východisko z nouze a pověděl o něm Dexterovi. Po dvou dnech úmorné jízdy dorazil do Wichity v Kansasu. Zavolal Dexterovi, že je připraven.

Viceprezidenta pro prodej zastihl telefonát z New Yorku v jeho kanceláři v pátém patře hlavní budovy. „Volám vám z pověření Zeta Corporation z Bermud,“ ozvalo se ze sluchátka. „Vzpomínáte si, jak jste nám před pár měsíci prodali Hawker 1000, imatrikulační značka VP-BGG, po nějakém britském majiteli? Teď s ním létám já.“

„Jistě, pane. S kým mluvím?“

„Jde jenom o to, že panu Žilićovi se nelíbí uspořádání kabiny a rád by ji předělal. Poskytujete takové služby?“

„Interiéry kabin pochopitelně děláme v našem závodě, pane...“

„A zároveň bychom mohli udělat generálku motorů.“

Viceprezident strnul. Na prodej si velmi dobře vzpomínal. Všechny významnější součásti byly zkontrolovány, aby vydržely další dva roky v bezvadném stavu. Pokud nový majitel nelétá prakticky bez přestávky, generální oprava motorů nebude zapotřebí dříve než za rok.

„Mohu se zeptat, s kým přesně mluvím? Řekl bych, že ty motory ani zdaleka nevyžadují další opravu,“ namítl.

Hlas na druhém konci linky ztratil sebedůvěru a začal koktat.

„Vážně? No teda. Tak to se omlouvám. Určitě jsem si spletl letadlo.“

Volající zavěsil. Viceprezidenta pro prodej se zmocnilo podezření. Nepamatoval si, že by o prodeji britského Hawkeru nabízeného firmou Avtech z Biggin Hillu v Kentu řekl někomu nepovolanému. Rozhodl se, že požádá ochranku, aby se pokusila zjistit, kdo vlastně telefonoval.

Samozřejmě již bylo příliš pozdě, protože mobilní telefon s předplacenou kartou okamžitě skončil v East River. Viceprezident si však mezitím vzpomněl na pilota ze Zeta Corporation, který přijel do

Wichity a odletěl s Hawkerem za novým majitelem.

Velice příjemný Jugoslávec, bývalý plukovník tamního vojenského letectva, s dokumenty ve vzorném pořádku včetně dokladů FAA z americké letecké školy o přeškolení na Hawker. Viceprezident zkontroloval své záznamy o prodeji: kapitán Svetomir Stepanović. A e-mailová adresa.

Napsal kapitánovi Hawkeru stručný e-mail o podivném a znepokojivém telefonátu a odeslal jej. V karavanu, zaparkovaném za skupinou stromů v udržovaném parku kolem budovy ústředí, Washington Lee sledoval detektor elektromagnetického záření a spadl mu kámen ze srdce, že viceprezident pro prodej nepoužívá systém Tempest, který by jeho počítač před podobným zařízením ochránil. Detektor zachytil odesílanou zprávu. Na jejím textu nezáleželo. Důležitá byla adresa.

O dva dny později newyorská půjčovna převzala zpátky obytný karavan, pevný disk a software skončily kdesi v řece Missouri a Washington Lee se sklonil nad mapou a zapíchl do ní hrot tužky.

„Je to tady,“ řekl. „Republika San Martin. Asi osmdesát kilometrů východně od San Martin City. A kapitán toho letadla je Jugoslávec. Myslím, že jste našel svého člověka, pane obhájce. A teď, jestli dovolíte, mám dům, ženu, dvě děti a firmu, které se musím věnovat.“

Mstitel si obstaral nejpodrobnější mapy, jaké byly k mání, a ještě si je zvětšil. Hned za ještěrkovitou šíjí, která spojuje obě Ameriky, se jižní světadíl rozbíhá do šířky, přičemž na západě se nachází Kolumbie a v samém středu kontinentu Venezuela.

Na východ od Venezuely leží čtyři Guyany. První je někdejší Britská Guyana, nyní prostě Guyana. Po ní následuje bývalá Nizozemská Guyana, dnes Surinam. Nejvýchodněji se rozkládá Francouzská Guyana, známá díky Ďábelským ostrovům a filmu Motýlek, v současné době zásluhou evropského kosmodromu Kourou. Mezi Surinamem a francouzským územím Dexter objevil trojúhelník džungle, který dříve býval Španělskou Guyanou a po získání nezávislosti přijal jméno San Martin.

Další pátrání odhalilo, že tato přehlížená, chudá, nepřítažlivá a malárií postižená země je považována za poslední vpravdě banánovou republiku, ovládanou brutálním vojenským diktátorem. V takové končině lze za peníze koupit tolik bezpečí, kolik je třeba.

Na začátku srpna se nad pobřežím ve výšce čtyř set metrů objevil Piper Cheyenne II. Letěl dost vysoko na to, aby nevzbudil výraznější podezření a působil jako soukromé letadlo na cestě ze Surinamu do Francouzské Guyany, ale přitom dostatečně nízko na pořízení dobré fotografie.

Piper byl pronajat na letišti v Georgetownu v Guyaně a jeho dolet téměř dva tisíce kilometrů umožňoval zaletět těsně za francouzskou hranici a vrátit se zpátky. Klient, podle pasu americký občan Alfred Barnes, o sobě tvrdil, že plánuje výstavbu rekreačních středisek a hledá vhodné lokality. Guyanský pilot si tiše pomyslel, že by byl ochoten zaplatit, aby do San Martinu na dovolenou nemusel, ale kdo by odmítl tak vynikající charterový let, uhrazený hotově v dolarech?

Podle pokynů letěl podél břehu, aby pasažér, sedící na pravé straně na místě druhého pilota, mohl v případě potřeby okamžitě použít připravený fotoaparát s teleobjektivem.

Když po přeletu hraniční řeky Communi opustili surinamský vzdušný prostor, měli pod sebou dlouhé kilometry bez vhodných písčinych pláží. Z džungle se až k moři táhla hustá mangrovová zmeť vyrůstající z hnědého močálu a plná hadů. Potom minuli hlavní město, San Martin City, uspané nesnesitelným parnem.

Jediná pláž ležela východně od metropole, v La Bahii, ovšem ta byla vyhrazena pro bohaté a mocné San Martinu, zejména pro diktátora a jeho přátele. Na okraji republiky, patnáct kilometrů od břehu řeky Maroni a území Francouzské Guyany, se objevil poloostrov El Punto.

Tento trojúhelníkový kus země, připomínající žraločí zub, trčel ze břehu do moře a od pevniny byl oddělen pásmem kopců, které bylo možné překonat pouze po cestě vedoucí jediným sedlem. Přesto tam žili lidé.

Pilot nikdy tak daleko na východ nezaletěl, a tak pro něho poloostrov zůstával jen geometrickým útvarem na navigačních mapách. Nyní si povšiml jakéhosi opevněného pozemku. Pasažér začal fotografovat.

Používal aparát Nikon F5 na pětatřicetimilimetrový film s motorovým posunem, který umožňoval

pořídit pět snímků za vteřinu, takže během sedmi vteřin byl svitek materiálu u konce. Nepřicházelo však v úvahu, aby kroužili na místě, dokud do přístroje nezaloží nový.

Dexter nastavil velmi vysokou rychlost závěrky, protože chvění letadla by při rychlosti menší než 1/500 vteřiny rozmazalo obraz. S filmem 400 ASA a clonou f8 tak v rámci možností dosáhl nejlepších možných výsledků.

Při prvním přeletu se zaměřil na sídlo na špici poloostrova, jeho ochranné zdi a velkou bránu, na pole obdělávaná služebnictvem, řady stodol a hospodářských budov a plot z drátěného pletiva, který odděloval pole a skupinu krychlových bílých chatek, což zřejmě byla vesnice sloužících.

Několik lidí se podívalo nahoru a Dexter spatřil, jak se dva muži v uniformách dávají do běhu. Potom letadlo nechalo poloostrov za sebou a pokračovalo k francouzskému území. Při zpáteční cestě pilot zaletěl dále do vnitrozemí, takže se z pravého sedadla naskytl výhled na pozemek z druhé strany. Pasažér přes vrcholy kopců viděl pruh země až k sídlu a břehu moře, ovšem v sedle pod Piperem hlídal strážce, který si poznamenal číslo letadla.

Na druhý film Dexter zachytil soukromé letiště na úpatí kopců, obytné budovy, dílny a hlavní hangár. V něm mu právě z dohledu mizel malý dvoumotorový proudový letoun, tažený traktorem. V poslední chvíli před tím, než se směrové kormidlo ztratilo ve stínu, bylo možné zahlédnout imatrikulaci. Letadlo neslo označení P4-ZEM.

KAPITOLA DVACÁTÁ PRVNÍ

Jezuita

Třebaže Paul Devereaux pevně věřil, že FBI nebude moci zrušit projekt Sokol, nepříjemná schůzka s Colinem Flemingem mu přidělala starosti. Nepodceňoval protihráčovu inteligenci, vliv ani horlivost. Obával se, že by mohl promeškat správnou chvíli.

Po dvou letech v čele projektu natolik tajného, že o něm věděli jen ředitel CIA George Tenet a protiteroristický expert Bílého domu Richard Clarke, byl blízko, lákavě blízko sklapnutí pasti, kterou s obrovským úsilím připravil.

Terč býval jednoduše označován jako UBL. Celá zpravodajská komunita ve Washingtonu totiž psala první jméno tohoto muže s „U“ na začátku, tedy Usáma, na rozdíl od amerických médií, která dávala přednost variantě s „O“.

V létě 2001 byli všichni pracovníci výzvědných služeb posedlí myšlenkou na blížící se válku UBL proti Spojeným státům a přesvědčení, že k ní skutečně dojde. Devadesát procent předpokládalo, že dojde k útoku na významný americký objekt v zahraničí; jen deset procent si dokázalo představit úspěšný výpad na území USA.

Tato posedlost se nevyhnula žádné agentuře, ovšem nejsilněji postihla protiteroristická oddělení CIA a FBI. Ta se pokoušela zjistit, co UBL plánuje, a pak tomu zabránit.

Bez ohledu na prezidentovo nařízení číslo 12333, které zakázalo „likvidace“, se Paul Devereaux nesnažil zmařit teroristovy záměry; chtěl ho zabít.

Na začátku kariéry si absolvent Boston College uvědomil, že postup v rámci služby bude záviset na specializaci. V té době se většina nováčků pod vlivem vietnamské a studené války rozhodovala pro sovětskou sekci. Nebezpečí hrozilo jednoznačně ze strany SSSR a bylo třeba učit se ruštinu. Sekce se zaplnila lidmi. Devereaux si vybral arabský svět a důkladné studium islámu. Ostatní ho měli za blázna.

Zaměřil svůj pronikavý intelekt na studium arabštiny, takže hovořil jako rozený Arab a v Koránu se vyznal jako islámský učenec. Správnost jeho volby se potvrdila o Vánocích 1979, kdy SSSR vtrhl do země zvané Afghánistán a většina agentů na ústředí CIA v Langley sahala po mapách.

Ukázalo se, že Devereaux si kromě arabštiny osvojil na slušné úrovni také urdštinu, jíž se mluví v

Pákistánu, a zvládl i paštštinu, jazyk kmenů ze severozápadu Pákistánu a přilehlé části Afghánistánu.

Jeho kariéra nabrala obrátky. Jako jeden z prvních tvrdil, že SSSR si vzal příliš velké sousto, že afghánské kmeny se nepodvolí zahraničním okupantům, že sovětský ateismus urazil jejich fanatický islám a že s americkou materiální podporou lze v horách rozdmýchat odpor, kterému 40. armáda generála Borise Gromova nakonec podlehne.

Než válka skončila, hodně se změnilo. Mudžahedíni skutečně poslali patnáct tisíc ruských vojáků domů v rakvích; vliv a morálka okupační armády postupně upadaly navzdory zvěrstvům, jichž se na Afgháncích dopouštěla.

O rozpad Sovětského svazu a ukončení studené války se nakonec zasloužila kombinace Afghánistánu a nástupu Michaila Gorbačova k moci. Paul Devereaux přešel z analytické divize do operační a společně s Miltem Beardenem pomáhal každý rok rozdělit americkou pomoc ve výši jedné miliardy dolarů „horským bojovníkům“.

Zatímco na vlastní kůži zakoušel strasti života a boje v afghánských horách, zaznamenal příjezd stovek mladých, idealistických protisovětských dobrovolníků ze Středního východu, kteří neovládali paštštinu ani darí, a přece byli připraveni válčit a zemřít daleko od domova, bude-li to třeba.

Devereaux věděl, co v zemi dělá: bojoval se supervelmocí, která ohrožovala tu jeho. Co tam však přivedlo mladé Saúdské Araby, Egyptany a Jemence? Washington jim ani Devereauxovým zprávám nevěnoval pozornost. Jeho však fascinovali. Celé hodiny poslouchal jejich rozmluvy v arabštině a předstíral, že z jazyka, jímž plynne hovoří, ovládá jen tucet slov. Pochopil, že nepřišli válčit proti komunismu, ale proti ateismu.

Vyznačovali se vášnivou nenávistí a pohrdáním vůči křesťanství, Západu a zejména Spojeným státům. Jedním z nich byl čínorodý a temperamentní zhýčkaný potomek nesmírně bohaté saúdskoarabské rodiny, který věnoval miliony na provoz výcvikových táborů v bezpečí Pákistánu, financoval noclehárny pro uprchlíky, kupoval a rozděloval jídlo, deky a léky dalším mudžahedínům. Jmenoval se Usáma.

Chtěl si vydobýt pověst velkého válečníka jako Ahmad Šáh Masúd, avšak zúčastnil se jediné potyčky, na konci jara 1987, a to bylo všechno. Milt Bearden ho prohlásil za rozmazleného spratka, ale Devereaux ho sledoval pozorně. Za neustálým řečením o Alláhovi doutnala v mladém muži nenávist, která si jednoho dne měla najít jiný cíl než Rusy.

Paul Devereaux se vrátil domů do Langley ověncen vavříny. Rozhodl se, že se neožení, a před rozptylováním manželkou a dětmi dal přednost studiu a práci. Po zesnulém otci zdědil značné bohatství; jeho elegantní dům v Alexandrii ve Virginii se pyšnil pozoruhodnou sbírkou islámského umění a perských koberců.

Devereaux se pokoušel varovat, že ponechat Afghánistán po porážce Gromova napospas občanské válce je pošetilé, ovšem v euforii po pádu Berlínské zdi zavládlo přesvědčení, že když v SSSR propukl chaos, sovětské satelity zamířily na západ za svobodou a po světovém komunismu je veta, pak ostatní hrozby jediné zbývající supervelmoci světa zmizí jako mlha v ranních paprscích.

Sotva se stačil usadit a zabydlet, když Saddám Husajn v srpnu 1990 obsadil Kuvajt. Prezident Bush a Margaret Thatcherová, vítězové studené války, se v Aspenu shodli, že takovou troufalost nemohou přehlížet. Do osmačtyřiceti hodin odletěly na letiště Thumrait v Ománu první letouny F-15 Eagle a Paul Devereaux byl na cestě na americké velvyslanectví v Rijádu v Saúdské Arábii.

Nebýt překotného tempa a nabitého programu, možná by zaznamenal jistou událost. Jeden mladý Saúdský Arab, který za sebou rovněž měl afghánskou zkušenost a prohlašoval se za vůdce povstalecké skupiny nazvané jednoduše „Základna“, nabídl králi Fahdovi své služby při obraně Saúdské Arábie před útočným sousedem na severu.

Ani monarcha si představitele této bezvýznamné frakce a jeho návrhu pravděpodobně nevšímal; místo toho povolil, aby do jeho země vstoupilo půl milionu příslušníků pozemních sil a letectva z koalice padesáti států, kteří měli vyhnat iráckou armádu z Kuvajtu a ochránit saúdskoarabská ropná pole. Devadesát procent těchto vojáků tvořili křesťané, jinými slovy bezvěrci, a jejich vysoké boty teď pochodovaly po půdě, na níž stojí svatá místa Mekka a Medina. Bezmála čtyři sta tisíc z nich

byli Američané.

Pro fanatika to znamenalo urážku Alláha a jeho proroka Mohameda, jakou prostě nelze nechat bez odezvy. Vyhlásil svou soukromou válku, zprvu proti vládnoucí dynastii, jež něco takového dopustila. Ještě důležitější bylo, že doutnající nenávist, kterou Devereaux zaznamenal v horách Hindúkuše, našla svůj cíl. UBL vytáhl do boje proti Americe a začal spřádat plány.

Jestliže by byl Paul Devereaux po vítězném zakončení války v Perském zálivu převelen do protiteroristického centra, dějiny se mohly ubírat jiným směrem. V roce 1992 však centrum mělo příliš nízkou prioritu; vlády se ujal William Clinton a pro CIA i FBI začala nejhorší dekáda jejich existence. V případě CIA přinesla zdrcující zjištění, že Aldrich Ames osm let zrazoval svou vlast. Později se ukázalo, že Robert Hanssen dosud dělá totéž v FBI.

A tak v době, která se měla stát oslavou triumfu ve čtyřicetiletém boji se Sovětským svazem, obě organizace postihla krize vedení, morálky a kompetence.

Noví šéfové uctívali novou modlu: politickou korektnost. Nervy jim pocuchala táhlá aféra Irangate a skandál s nezákonnou podporou nikaragujských kontras. Dobří zaměstnanci houfně odcházeli, byrokrati a prospěcháři stoupali na místa vedoucích oddělení. Muži s desítkami let zkušeností z první linie končili v zapomnění.

Paul Devereaux se na večírcích pro zvané zdvořile usmíval, když kongresmani a senátoři hrdě oznamovali, že přinejmenším arabský svět miluje USA. Mysleli tím deset princů, které zrovna navštívili. Jezuita se léta jako stín pohyboval muslimskými ulicemi. Hlas v jeho mysli slabě zašeptal: „Ne, nemůžou nás ani cítit.“

26. února 1993 čtyři arabští teroristé zavezli do druhého podlaží podzemního parkoviště pod Světovým obchodním centrem pronajatou dodávku. Ve vozidle bylo přibližně pět set padesát až sedm set kilogramů podomácku vyrobené výbušniny na bázi hnojiva, které se říká močovinný nitrát. Naštěstí pro New York to zdaleka není nejsilnější známá třaskavina.

Výbuch byl přesto obrovský. Nikdo tehdy nevěděl a jen necelý tucet lidí tušil, že exploze se stane prvním výstřelem nové války.

Devereaux v té době zastával funkci zástupce velitele celé divize Středního východu a sídlil v Langley, ovšem neustále cestoval. Zčásti kvůli tomu, co na svých cestách viděl, a zčásti pod vlivem přívalu hlášení, jež přicházela z poboček CIA po celém islámském světě, si přestal všímat arabských zastupitelských úřadů a paláců, jak mu velely pracovní povinnosti, a zaměřil svou pozornost jiným směrem.

Jakoby mimochodem začal vyžadovat doplňující zprávy nikoli o tom, co dělají místní ministerští předsedové, ale o náladách na ulicích a tržištích, v mešinách, mešitách a náboženských školách, medresách, které vychovávají novou generaci vzdělané muslimské mládeže. Čím více viděl a slyšel, tím větší bylo jeho znepokojení.

„Nemůžou nás ani cítit,“ říkal mu vnitřní hlas. „Jenom jim chybí schopný koordinátor.“ Ve volném čase znovu zapátral po saúdskoarabském fanaticovi UBL. Zjistil, že UBL byl vypovězen ze Saúdské Arábie, neboť hrubě urážel panovníka kvůli tomu, že na posvátnou půdu pustil bezvěrce.

Také se dozvěděl, že UBL nyní pobývá v Súdánu, dalším čistě islámském státě ovládaném fundamentalisty. Chartúm nabídl, že fanatika vydá do USA, ale nikdo neprojevil zájem. Potom UBL zmizel zpátky do afghánských hor, kde mezitím občanská válka skončila vítězstvím nejradikálnější frakce, ultranáboženského hnutí Taliban.

Devereaux zjistil, že Saúdský Arab se uvedl dosti velkoryse a rozdělil mezi Talibance osobní dary za miliony dolarů, a proto se brzy stal důležitou osobou v zemi. Přijel s téměř padesáti osobními strážci a na místě našel několik stovek zahraničních (neafghánských) mudžahedínů. Po bazarech v pákistánských pohraničních městech Kvéta a Pěšavár se povídalo, že se vrhl do dvou podniků: budování důmyslných jeskynních komplexů na různých místech a stavění výcvikových táborů. Tábory nebyly určeny pro afghánské ozbrojené síly; pobývali v nich terorističtí dobrovolníci. Došlo na Devereauxova slova. Muslimská nenávist vůči jeho zemi našla svého koordinátora.

Na masakru amerických rangerů v Somálsku se podepsala špatná práce výzvědných služeb. Nebyla to však jediná příčina. Nikdo nevěnoval patřičnou pozornost vlivu povstaleckého vůdce

Aidída a navíc tu byli další bojovníci, nikoli Somálci, ale zkušenější Saúdští Arabové. V roce 1996 vybuchla na vojenské základně Al Chobar u Zahránu v Saúdské Arábii velká nálož trhaviny a zahynulo devatenáct amerických vojáků a mnoho dalších bylo zraněno.

Paul Devereaux se vypravil za ředitelem Georgem Tenetem.

„Nechte mě přeložit do protiteroristického centra,“ požádal.

„V centru mají plný stav a odvádějí dobrou práci,“ řekl ředitel.

„Šest mrtvých na Manhattanu, devatenáct v Zahránu. Za vším je Al Kajda. Ty akce připravili UBL a jeho lidé, i když možná sami nedovezli bomby na místo.“

„To víme, Paule. Pracujeme na tom. Stejně tak FBI. Tuhle věc nemůžeme zanedbat.“

„Georgi, FBI o Al Kajdě neví vůbec nic. Neumějí arabštinu, neznají psychologii, zvládnou ještě tak gangstery, ale východně od Suezu pro ně začíná odvrácená strana Měsíce. Mohl bych do té věci vnést nové myšlenky.“

„Paule, chci, abyste zůstal v divizi Středního východu. Tam vás potřebuji víc. Jordánský král umírá. Nevíme, kdo ho nahradí. Jeho syn Abdulláh, nebo bratr Hassan? Se syrským diktátorem je to nahnuté; kdo převezme vládu? Saddám stále víc komplikuje život zbrojním inspektorům. Co když je vyžene? Navíc je tu obrovský problém s Izraelem a Palestinou. Potřebuji vás na Středním východě.“

Devereaux dosáhl přeložení teprve v roce 1998. 7. srpna explodovaly bomby u dvou amerických velvyslanectví v Africe: v Nairobi a Dar es-Salaamu.

V Nairobi zahynulo dvě stě třináct lidí a čtyři tisíce sedm set dvacet dva bylo zraněno. Mezi mrtvými bylo dvanáct Američanů. Výbuch v Tanzanii nebyl tak ničivý: jedenáct obětí na životech a sedmdesát dva raněných. Nezemřel žádný Američan, ale dva byli zmrzačeni.

Brzy se ukázalo, že útoky zorganizovala síť Al Kajda. Paul Devereaux předal své pracovní povinnosti stoupajícímu mladému arabistovi, nad kterým v divizi Středního východu držel ochrannou ruku, a přestoupil do protiteroristického centra.

Jmenovali ho do funkce zástupce ředitele, ovšem ten předešlý zůstal na svém místě. Nebylo to šťastné uspořádání. Devereaux působil na okraji analytické divize jako jakýsi konzultant, ale zanedlouho došel k přesvědčení, že clintonovská zásada získávání informací pouze od lidí s bezvadným charakterem je naprostý nesmysl.

Podobné nesmysly způsobily fiasko americké odpovědi na události v Africe. Řízené střely zničily farmaceutický závod na předměstí súdánského hlavního města Chartúmu, protože se předpokládalo, že tam dávno zmizelý UBL vyrábí chemické zbraně. Ukázalo se, že šlo opravdu o továrnu na aspirin.

Na Afghánistán se sneslo dalších sedmdesát střel Tomahawk, aby UBL zabily. Exploze, z nichž každá přišla na několik milionů dolarů, roztrhaly velké kameny na menší, ale UBL byl na druhém konci země. Po této události a Devereauxově přímluvě byla vytvořena sekce Sokol.

V Langley se všeobecně předpokládalo, že musel předložit silné argumenty, aby byly jeho podmínky přijaty. Projekt Sokol se vyznačoval takovým stupněm utajení, že pouze ředitel Tenet věděl, co Devereaux zamýšlí. Mimo budovu ústředí CIA se jezuita musel zpovídat jen jedinému muži: protiteroristickému expertu Bílého domu Richardu Clarkeovi, který nastoupil za George Bushe staršího a pokračoval za Clintona.

Clarke coby neúprosný a neomalený kritik nebyl v Langley oblíben, ale Devereaux s ním z několika důvodů chtěl a musel spolupracovat. Muž z Bílého domu ve své přímocharosti souhlasil s Devereauxovým záměrem, dokázal mlčet a navíc mu mohl otevírat správné dveře, až to bude zapotřebí.

Nejprve však Devereaux získal povolení zapomenout na pravidlo o nezabíjení cílů a v případě nutnosti k tomu využít „spolupracovníky“, kteří mohou být zcela nepřijatelní. Toto povolení nepřišlo z Oválné pracovny. Tak Paul Devereaux zahájil své velice soukromé provazochodecké vystoupení, ovšem o záchranné síti nepadlo žádné slovo.

Dostal vlastní kancelář a sestavil tým. Opatřil si ty nejlepší spolupracovníky, jaké mohl sehnat, a následnou vlnu protestů umlčel sám ředitel CIA. Protože mu nikdy nevyhovovala role budovatele impéria, chtěl malou a sehranou jednotku ze samých specialistů. Pro ně zajistil tři kanceláře v

šestém patře hlavní budovy, s výhledem na Potomac přes koruny bříz a vrb, které okna kromě zimy, kdy opadávaly, chránily před zvědavci.

Potřeboval dobrého, spolehlivého, výkonného muže, spořádaného, důvěryhodného a loajálního, takového, který splní úkol a nebude nad ním dlouze přemýšlet. Vybral si Kevina McBridea.

Až na to, že do služby oba nastoupili zhruba v pětadvaceti letech a po třiceti letech se stali „zasloužilými“ pracovníky, byli rozdílní jako den a noc.

Jezuita měl štíhlou a vysokou postavu a každý den cvičil ve své soukromé posilovně; McBride v průběhu let ztloustl, s oblibou si na víkend kupoval karton se šesti plechovkami piva a většina vlasů na temeni mu již vypadala.

Záznamy z jeho každoročních „prověrek“ ukazovaly, že žije ve spořádaném svazku s manželkou Molly, vlastní neokázalý dům v obytné čtvrti na předměstí a jeho dospělí synové nedávno odešli z domova. Neměl velký majetek a žil skromně ze svého platu.

Podstatnou část kariéry strávil na ambasádách v zahraničí, ale nikdy nepovýšil na šéfa pobočky CIA. Jako prvotřídní zástupce nikdy neohrožoval své představené. Pokud jste mu přidělili úkol, splnil jej. Mohli jste se na něho spolehnout. Nezabýval se pseudointelektuálním filozofováním. McBride vyznával hodnoty tradičních, prostých Američanů.

12. října 2000, dvanáct měsíců po zahájení projektu Sokol, Al Kajda znovu udeřila. Pachateli sebevražedného útoku byli tentokrát dva Jemenci. Šlo o první takovou akci od útoku na americké ozbrojené síly v Bejrútu v roce 1983. Ve Světovém obchodním centru, Mogadišu, Zahránu, Nairobi a Dar es-Salaamu UBL nevyžadoval nejvyšší oběti. V Adenu na nich trval. Zvyšoval sázky.

Lod' *USS Cole*, torpédoborec třídy Arleigh Burke, kotvila u starého britského přístavu a někdejších kasáren v cípu Arabského poloostrova. V Jemenu se narodil otec UBL. Přítomnost Američanů mu musela být trnem v oku.

Dva teroristé v rychlém nafukovacím člunu naloženém trinitrotoluenem prokličkovali flotilou zásobovacích plavidel, zajeli mezi trup lodi a molo a odpálili nálož. Výbuch v malém prostoru mezi lodí a betonem zanechal v trupu obrovskou díru. V torpédoborci zemřelo sedmnáct námořníků a třicet devět bylo zraněno.

Devereaux studoval terorismus, jeho vznik a důsledky. Věděl, že ať na jeho počátku stojí stát či nevládní síly, vždy se dělí do pěti úrovní.

Na špici jsou spiklenci a inspirátoři. Po nich na řadu přicházejí plánovači a dohlížitelé, bez nichž se žádná akce neobejde. Starají se o nábor, výcvik, financování a zásobování. Třetí jsou vykonavatelé: lidé zbavení běžných morálních zásad, kteří do plynových komor nasypou cyklon B, umístí bomby, stisknou spoušť. Do čtvrté kategorie spadají aktivní spolupracovníci: ti, kdo pomáhají zabijákům, udávají sousedy, odhalují úkryty a zrazují bývalé kamarády ze školy. Na nejnižší úrovni se nacházejí široké masy: tupé, nemyslicí, vzdávající poctu tyranovi a oslavující vrahy.

V teroristických útocích proti Západu a zejména proti USA Al Kajda vykonávala první dvě funkce. UBL ani jeho ideologický zástupce, Egyptan Ajmán Zavahrí, operační velitel Muhammad Atef či mezinárodní emisar abú Zubajdá nikdy nemuseli nastražit výbušninu nebo řídit nákladní auto.

Islámské školy, medresy, zajišťovaly přísun dospívajících fanatiků, vybavených hlubokou nenávistí k celému nefundamentalistickému světu a zavádějícím výkladem několika překroucených úryvků z Koránu. K nim se přidalo pár trochu zralejších nadšenců, kterým kdosi namluvil, že jim masová vražda zajistí místo v ráji.

Al Kajda potom pouze plánovala, verbovala, cvičila, vybavovala, řídila, financovala a sledovala. Cestou zpátky k limuzíně po prudké hádce s Colinem Flemingem Devereaux znovu prověřil morálnost svého počínání. Ano, ten odporný Srb zabil jednoho Američana. A další muž jich měl na svědomí padesát a chystal se na další.

Vzpomněl si na morální dilema, nad nímž ho přiměl uvažovat otec Dominic Xavier.

„Přichází k vám muž s úmyslem vás zabít. Má dýku. S ní může zaútočit na metr a půl. Máte právo na sebeobranu. Nemáte štít, ale držíte kopí. Jeho dosah je tři metry. Zaútočíte, nebo počkáte?“

Otec rozdělil žáky do dvojic a nařídil jim, aby obhajovali protichůdné názory. Devereaux

nezaváhal ani na okamžik. Větší dobro proti menšímu zlu. Toužil muž s oštěpem po boji? Ne. Pak měl právo na útok. Nikoli na protiútok; ten by následoval, pokud by přežil první výpad. Měl právo na preventivní úder. V případě UBL se Devereaux nerozpakoval. Kvůli ochraně své země by zabíjel a nezáleželo mu na tom, jak odpudivé spojence si přivolá na pomoc. Fleming se mýlil. Devereaux Žiliče potřeboval.

Pro Paula Devereauxe bývaly emoce, které jeho vlast vyvolávala na mezinárodní scéně, trvalou záhadou. Nakonec dospěl k pevnému přesvědčení, že ji vyřešil.

Kolem roku 1945, nedlouho před jeho narozením, a během dalšího desetiletí přes konflikt v Koreji až do vypuknutí studené války se Spojené státy staly nejen nejbohatší a vojensky nejsilnější zemí na světě; byly také nejoblíbenější, nejobdivovanější a nejuznávanější.

Po padesáti letech jim první dvě vlastnosti zůstaly. USA byly silnější a bohatší než kdy dřív, jediná zbývající supervelmoc a pravidelný vítěz průzkumů mezinárodní popularity.

Přesto je v mnoha koutech světa, v černé Africe, v muslimských oblastech i v levicové Evropě, lidé vášnivě nenáviděli. Kde se stala chyba? S touto otázkou si lámali hlavu jak na Capitol Hillu, tak v médiích.

Devereaux věděl, že jeho země má daleko k dokonalosti; dělala chyby, až příliš často. Měla však dobré úmysly, lepší než většina ostatních. Jako zcestovalý člověk viděl na vlastní oči, kam úsilí oné většiny vede. Zpravidla to nebyl pěkný pohled.

Američané obvykle nedokázali pochopit proměnu, která proběhla mezi lety 1951 a 2001, a tak dělali, jako by k ní nedošlo, a ochotně přijímali přívětivou masku, za kterou třetí svět skrýval své skutečné pocity.

Copak strýček Sam nekázal demokracii a neodsuzoval tyranii? Nerozdal pomoc za nejméně trilion dolarů? Nepřispíval pět desítek let až sto miliardami dolarů ročně na obranu západní Evropy? Co ospravedlňovalo ty nenávistné demonstrace, plenění ambasád, pálení vlajek a hanlivé plakáty?

Když se na konci šedesátých let povážlivě zhoršovala situace ve Vietnamu a vypukly nepokoje, vysvětlení mu v londýnském klubu nabídl zkušený šéf jedné britské výzvědné služby.

„Můj drahý chlapče, kdybyste byli slabí, neupadli byste v nemilost. Kdybyste byli chudí, neupadli byste v nemilost. Nejste v nemilosti navzdory tomu trilionu dolarů; jste v nemilosti kvůli tomu trilionu dolarů.“

Starý harcovník mávl rukou ke Grosvenor Square, kde se shromažďovali levicoví politici a vousatí studenti, než vyrazili házet kamení na ambasádu.

„Nenávist k vaší zemi nevyplývá z toho, že vaše země napadá ty jejich; vyplývá z toho, že jim zajišťuje bezpečí. Nikdy se nesnažte být oblíbený. Můžete mít převahu, nebo být milován, ale nikdy obojí. Takže pocity k vám se skládají z deseti procent upřímného nesouhlasu a devadesáti procent závisti.“

Nikdy nezapomínejte na dvě věci. Nikdo nedokáže odpouštět svému ochránci. Člověk nechová k nikomu větší odpor než k vlastnímu dobrodinci.“

Starý špion byl už dávno mrtvý, avšak Devereaux si ověřil pravdivost jeho cynických slov v půlstovce hlavních měst. I když se to mnohým lidem nelíbilo, jeho země byla nejmocnější na světě. Tato pochybná čest kdysi připadla Římanům. Ti na nenávist odpovídali bezohlednou silou zbraní.

Před sto lety roli jediného kohouta na smetišti vykonávalo britské impérium. To proti nenávisti stavělo ospalé pohrdání. Nyní úloha připadla Američanům, kteří své svědomí trápili otázkami, co udělali špatně. Jezuitský učenec a tajný agent měl již dlouho jasno. Pro obranu své vlasti podnikne vše, co bude pokládat za správné, a jednoho dne se vydá za Stvořitelem a požádá ho o odpuštění. Do té doby mohou nepřátelé Ameriky padat z mola rovnou do moře.

Když dorazil do své kanceláře, se zasmušilým výrazem tam na něho čekal Kevin McBride.

„Ozval se náš přítel,“ oznámil. „V záchvatu vzteku a paniky. Myslí si, že je mu někdo na stopě.“ Devereaux se zamyslel, nikoli nad mužem, o kterém byla řeč, ale nad Flemingem z FBI.

„K čertu s tím chlapem,“ zaklel. „Ať shnije v pekle. Nenapadlo by mě, že to dokáže, a už vůbec ne, že takhle rychle.“

Poloostrov

Mezi opevněnou enklávou na pobřeží republiky San Martin a počítačem v McBrideově pracovně fungovalo bezpečné elektronické spojení. McBride podobně jako Washington Lee používal systém nerozluštitelných kódů PGP, aby komunikaci utajil před zvědavýma očima; jediný rozdíl spočíval v tom, že k tomu měl oprávnění.

Devereaux si přečetl celý text zprávy z jihu. Evidentně ji napsal šéf ochranky sídla, Jihoafričan van Rensberg. Jeho angličtina působila přehnaně formálně, jak tomu bývá u lidí, kteří ji používají jako druhý jazyk.

Smysl byl zcela jasný. Zpráva upozorňovala na Piper Cheyenne ze včerejšího dopoledne; dvakrát přeletěl nad sídlem, mířil na východ do Francouzské Guyany a po dvaceti minutách se vrátil. Strážce si povšiml odrazu slunečních paprsků od objektivu fotoaparátu v okně nad pravým křídlem a ze sedla dokonce přečetl imatrikulační značku, když stroj klesl nad příkrým svahem příliš nízkou.

„Kevine, najděte to letadlo. Potřebuji vědět, komu patří, kdo s ním létá, kdo ho včera řídil a jakého měl pasažéra. A pospěšte si.“

Ve svém anonymním bytě v Brooklynu Cal Dexter vyvolal sedmdesát dva snímků a zvětšil je, jak jen to šlo, aniž by výrazně ztratily na ostroti. Ze stejných negativů také udělal diapozitivy, aby je mohl promítat na plátno a prohlédnout si podrobnosti.

Z fotografií sestavil velkou mapu, která se táhla přes celou stěnu obývacího pokoje od podlahy po strop. Dlouhé hodiny si ji prohlížel a občas se na nějakou maličkost podíval na diapozitiv. Diapozitivy mu poskytovaly lepší a jasnější představu o detailech, ale celý cíl mohl vidět pouze na zdi. Ať za projekt zodpovídal kdokoli, vynaložil miliony dolarů a udělal z dříve pustého poloostrova hrůzostrašnou a důmyslnou pevnost.

Pomohla mu příroda. Výběžek pevniny se značně lišil od neproniknutelné džungle, jež pokrývala podstatnou část vnitrozemí malé republiky. Vyčníval z pobřeží jako trojúhelníkové ostří dýky a byl chráněn hřebenem kopců, které před miliony let vyzdvihla jakási prehistorická síla.

Hřeben se táhl od jednoho břehu ke druhému a na obou stranách byl zakončen kolmým útesem končícím v moři. Obejít jej a dostat se tak z džungle na poloostrov nepřicházelo v úvahu.

Od pevniny se kopce zvolna zvedaly z pobřežní nížiny do výšky přibližně tři sta metrů a jejich úbočí byla porostlá hustou vegetací. Za hřebenem, směrem k moři, svahy padaly příkře dolů a zásluhou přírodních vlivů či člověka se na nich nevyskytoval žádný porost. Ze sídla mohl kdokoli s dalekohledem snadno odhalit každého, kdo by se pokusil sestoupit na zakázanou stranu.

Řetězec kopců narušovalo jako osamocený zářez jediné sedlo. Úzká cesta stoupala z vnitrozemí, pak se v průsmyku stáčela a klesala dolů, dokud nedospěla k usedlosti. V sedle číhal zátaras a strážnice, jíž si Dexter povšiml příliš pozdě, když se mihla za oknem letadla.

Dexter začal sepisovat seznam vybavení, které bude potřebovat. S cestou na místo by neměl být problém. Avšak dostat se pryč, odvést s sebou cíl a bojovat proti malé armádě strážců, to bude téměř nemožné.

„Patří charterové společnosti s jediným letadlem, sídlící v Georgetownu v Guyaně,“ ohlásil Kevin McBride večer. „Lawrence Aero Services, majitel a jediný zaměstnanec George Lawrence, guyanský občan. Vypadá to naprosto legálně, cizinec si může pronajmout letadlo k cestě do vnitrozemí... nebo v tomto případě podél pobřeží.“

„Máme na toho pana Lawrence číslo?“ zeptal se Devereaux.

„Jistě. Tady.“

„Zkoušel jste se s ním spojit?“

„Ne. Neměl by to být problém. Ale proč by se měl po telefonu bavit s někým neznámým o zákazníkovi? Možná by ho dokonce varoval.“

„Máte pravdu. Budete tam muset zaletět. Pravidelnou linkou. Řekněte Cassandře, aby vám co nejdříve opatřila letenku. Najděte pana Lawrence. Zaplaťte mu, pokud to bude třeba. Zeptejte se, kdo byl náš zvědavý přítel s fotoaparátem a co tam hledal. Máme pobočku v Georgetownu?“

„Ne, vedle. V Caracasu.“

„Používejte bezpečnou linku z Caracasu. Domluvím to se šéfem pobočky.“

Cal Dexter při prohlížení své fotomontáže sjel pohledem z hradby kopců k poloostrovu nazývanému jednoduše El Punto. Na úpatí strmého svahu ležela přistávací dráha, jež zabrala dvě třetiny z využitelných čtrnácti set metrů. Mezi dráhou a sídlem stál plot z drátěného pletiva, který se táhl kolem letiště, hangáru, dílen, skladu paliva, přístřešku s generátorem a podobných objektů.

S využitím dvou kompasů a délky hangáru, odhadnuté na devadesát metrů, Dexter mohl začít s výpočty a vyznačováním vzdáleností mezi jednotlivými body. Rozloha obdělávané zemědělské půdy mu vyšla na zhruba tři tisíce akrů. Bylo zřejmé, že směs prachu přinášeného větrem a ptačího trusu vytvořila během staletí úrodnou zem, neboť viděl pasoucí se stáda a pole s bohatou úrodou. Tvůrce El Punta usiloval o úplnou soběstačnost mezi nehostinnými kopci a oceánem.

O zavlažování se staral třpytící se potok, který vyvřel na úpatí hřebenu, protékal pozemkem a spadal peřejemi do moře. Jistě pramenil na vyvýšené vnitrozemské rovině a pásmo kopců překonával nějakým tunelem. Dexter si poznamenal: „Připlavat?“ Později toto slovo rázným tahem škrtl, protože pokusit se bez předchozího průzkumu o proniknutí neznámou podzemní chodbou by bylo šílenství. Vzpomněl si na děs, který zažíval při plížení vodními pastmi v tunelech Cu Chi, jež měřily jen několik metrů. Tato cesta mohla být kilometry dlouhá a on ani nevěděl, kde začíná.

Na začátku přistávací dráhy, za plotem, viděl osadu z možná pěti set nevelkých bílých budov, očividně určených k bydlení. Povšiml si prašných ulic, větších staveb sloužících jako společné jídelny a malého kostela. Jednalo se o jakousi vesnici, ovšem zvláštní na ní bylo to, že ačkoli na polích a ve stodolách pracovali muži, mezi domky nezaznamenal ženy a děti. Žádné zahrady ani hospodářská zvířata. Místo působilo spíše jako trestanecká kolonie. Lidé, kteří majiteli panství sloužili, si v tomto směru zřejmě nemohli moc vybírat.

Dexter se zaměřil na hlavní část zemědělské usedlosti. Patřila k ní všechna obdělávaná pole, pastviny, stodoly, sýpky a druhá osada z nízkých bílých budov. Před nimi však stál uniformovaný muž, což naznačovalo, že se jedná o kasárna pro ochranku, strážce a dozorce. Vzhledem k počtu a velikosti staveb a pravděpodobnému počtu mužů v každé z nich bylo možné odhadnout, že jen strážců bude přibližně sto. Kromě toho napočítal pět rozlehlých vil se zahradami, zřejmě pro vyšší důstojníky a letecký personál.

Snímky a diapozitivy splnily svůj účel, ale on potřeboval ještě dvě věci. První z nich byla prostorová představa, druhou znalost místních zvyklostí a postupů. Tu první by mu poskytl plastický model celého poloostrova, druhá vyžadovala několik dnů tichého pozorování.

Kevin McBride odletěl druhý den ráno z washingtonského Dullesova letiště přímo do Georgetownu v Guyaně, kde letadlo společnosti BWIA přistálo ve dvě hodiny odpoledne. Formality na letišti byly jednoduché a s příručním zavazadlem pouze na jednu noc byl brzy v taxíku.

Lawrence Aero Services našel snadno. Malá kancelář se nacházela v postranní uličce u Waterloo Street. Američan několikrát zaklepal, ale nedočkal se odpovědi. Vlhkost horkého vzduchu mu pomalu promáčela košili. Nahlédl zaprášeným oknem dovnitř a znovu zabušil na dveře.

„Nikdo tam není, člověče,“ pronesl za ním ochotný hlas. Mluvčí byl starý muž s drsnou kůží. Seděl o pár dveří dál v hlubokém stínu a ovíval se vějířem z palmových listů.

„Hledám pana George Lawrence,“ oznámil McBride.

„Vy jste Brit?“

„To ne. Američan.“

Stařík nad tím zauvažoval, jako kdyby ochota charterového pilota Lawrence záležela na národnosti.

„Je to váš přítel?“

„Ne. Myslel jsem, že bych si pronajal jeho letadlo na jeden let, pokud ho dokážu najít.“

„Od včerejška tady nebyl,“ řekl muž. „Od té doby, co ho odvezli.“

„Kdo ho odvezl, příteli?“

Stařík pokrčil rameny, jako kdyby únosy sousedů byly na denním pořádku.

„Policie?“

„Ne. Ti ne. Byli to běloši. Přijeli v půjčeném autě.“

„Turisti... zákazníci?“ vyzvídal McBride. „Možná,“ připustil domorodec. Pak dostal nápad.

„Zkuste to na letišti. Má tam letadlo.“

O patnáct minut později propocený Kevin McBride mířil zpátky na letiště. U přepážky soukromých dopravců se zeptal na George Lawrence. Místo něho se setkal s Floydem Evansem. S inspektorem Floydem Evansem z georgetownské policie.

Zase ho vzali do města, tentokrát služebním vozem, a uvedli do kanceláře, jejíž klimatizované ovzduší mu připadalo jako dlouho odkládaná osvěžující studená lázeň. Inspektor Evans si pohrával s jeho pasem.

„Co přesně děláte v Guyaně, pane McBride?“ zeptal se.

„Doufal jsem, že se tady rozhlédnu a zjistím, jestli bych sem mohl později přijet na dovolenou s manželkou,“ odpověděl agent.

„V srpnu? V srpnu se tady všechno schovává před horkem. Vy znáte pana Lawrence?“

„Vlastně ne. Mám kamaráda ve Washingtonu. Ten mi o něm pověděl. Řekl, že by se mi možná líbilo zaletět si do vnitrozemí. Pan Lawrence je prý asi nejlepší charterový pilot. Jenom jsem se zastavil u něj v kanceláři, abych zjistil, jestli má volno. To je všechno. Co jsem udělal?“

Inspektor zavřel pas a podal jej Američanovi.

„Z Washingtonu jste přiletěl dneska. O tom není sporu. Dosvědčují to letenky a vstupní razítko. Z hotelu Meridien potvrdili, že máte rezervaci na jednu noc.“

„Podívejte, inspektore, já pořád nechápu, proč jste mě sem přivezli. Vy víte, kde bych našel pana George Lawrence?“

„Ano, vím. Je v márnici pod naší všeobecnou nemocnicí. Vypadá to, že ho včera z kanceláře odvezli tři muži v pronajatém terénním voze. Večer to auto vrátili a odletěli. Říkají vám tahle tři jména něco, pane McBride?“

Posunul po stole lístek papíru. McBride se podíval na trojici jmen, o nichž věděl, že jsou všechna falešná, protože je sám přidělil.

„Ne, je mi líto, nic mi neříkají. Proč je pan Lawrence v márnici?“

„Protože ho za svítání našel prodáváč zeleniny cestou na trh. Mrtvého v příkopu u silnice těsně za městem. Tou dobou jste byl samozřejmě ještě ve vzduchu.“

„To je strašné. Nikdy jsem ho neviděl, ale je mi to líto.“

„Ano, je to strašné. Přišli jsme o charterového pilota. Pan Lawrence přišel o život a čirou náhodou taky o osm nehtů na rukou. Jeho kancelář někdo obrátil vzhůru nohama a sebral záznamy o všech klientech. Co si myslíte, že po něm ti únosci chtěli, pane McBride?“

„Nemám ponětí.“

„Samozřejmě, zapomněl jsem. Jste obchodní cestující, že ano? Proto vám navrhuji, abyste odcestoval zpátky do Států, pane McBride. Můžete jít.“

„Tihle lidé jsou zvířata,“ postěžoval si McBride Devereauxovi prostřednictvím bezpečné linky z caracaské pobočky do Langley.

„Vraťte se domů, Kevine,“ řekl nadřízený. „Zeptám se našeho přítele na jihu, jestli vůbec něco zjistil.“

Paul Devereaux udržoval dlouhodobý vztah se svým kontaktním člověkem v FBI, neboť vycházel z předpokladů, že v jeho řemesle není zdrojů informací nikdy dost a že úřad se o své nejcennější perly nebude dělit příliš ochotně.

Požádal svého „zvěda“, aby v databázi vyhledal seznam spisů, které si náměstek Colin Fleming vyžádal od chvíle, kdy shora přišla žádost ohledně případu chlapce zavražděného v Bosně. Mezi dokumenty byl jeden označený prostě „Mstitel“.

Kevin McBride, unavený z cestování, se nazítrí vrátil do práce. Paul Devereaux na něho čekal ve své kanceláři jako obvykle hned ráno, v dokonale padnoucím obleku.

Předal podřízenému složku.

„To je on,“ řekl. „Náš vetřelec. Mluvil jsem s přítelem z jihu. Toho charterového pilota samozřejmě mučili tři jeho gangsteři. Měl jste pravdu. Jsou to zvířata. Ale právě teď je nezbytně potřebujeme. Bohužel nemáme jinou možnost.“

Poklepal na spis.

„Krycí jméno Mstitel. Věk kolem padesáti. Výška, tělesná stavba... všechno je v těchhle deskách. Je tam stručný popis. V současnosti se vydává za amerického občana Alfreda Barnese. Pod tímhle jménem si najal nešťastného pana Lawrence, aby s ním přeletěl nad haciendou našeho přítele. A v archivu držitelů amerických pasů ministerstva zahraničí není žádný Alfred Barnes, který by odpovídal popisu. Najděte ho, Kevine, a zastavte ho. Nadobro.“

„Doufám, že tím nemyslíte likvidaci.“

„Ne, to je zakázané. Myslím tím odhalení. Pokud používá jedno falešné jméno, může mít další. Zjistěte, pod jakým se pokusí vstoupit do San Martinu. Potom informujte příšerného, ale výkonného plukovníka Morena ze San Martinu. Podle mě se rozhodně můžeme spolehnout, že udělá, co je třeba.“

Kevin McBride se odebral do své kanceláře, aby si přečetl spis. Šéfa tajné policie republiky San Martin již znal. Každý diktátorův odpůrce, který mu padl do rukou, zemřel, pravděpodobně pomalou smrtí. McBride si dokumenty prostudoval jako obyčejně velice pozorně.

O dva státy dál, v New Yorku, skončil cestovní pas Alfreda Barnese v plamenech. Dexter pro to neměl sebemenší důkaz, ale když s charterovým pilotem Lawrencem míjeli sedlo v kopcích, zdálo se mu, jako by zahlédl tvář muže, který hleděl vzhůru k němu; na tak malou vzdálenost mohl přecíst označení Piperu. A tak pro všechny případy Alfred Barnes přestal existovat.

Když se zbavil pasu, začal pracovat na modelu opevněné haciendy. Na druhé straně města, na dolním Manhattanu, se krátkozraká paní Nguyenová hrbila nad třemi novými pasy.

Bylo 3. srpna 2001.

KAPITOLA DVACÁTÁ TŘETÍ

Hlas

Jestliže se něco nedá sehnat v New Yorku, pak to zřejmě neexistuje. Cal Dexter navštívil obchod s řezaným dřevem a sestavil si doma pracovní stůl s palcovou vrchní deskou, který téměř úplně vyplnil obývací pokoj.

V obchodech pro výtvarníky si nakoupil barvy, aby mohl vymalovat moře a pevninu v deseti různých odstínech. Zelené kulečnickové sukno z prodejny látek použil na pole a louky. Bezpočet domů a stodol zhotovil z dřevěných kostek na hraní; z obchodu pro modeláře si odnesl balzové dřevo, vteřinové lepidlo, samolepící tapetu s cihlovým vzorkem a miniaturní dveře a okna.

Uprchlíkovo sídlo na nejzazším konci poloostrova postavil z lega z hračkářství a zbytek krajiny objevil v báječném obchodě pro příznivce modelové železnice.

Železniční modeláři usilují o dokonalou scenerii s kopci a údolími, průsmyky a tunely, farmami a pasoucími se zvířaty. Během tří dnů Dexter sestavil v patřičném měřítku celou haciendu. Scházelo jí pouze to, co jeho fotoaparát z letadla nezachytil: nastražené výbušniny, zakryté jámy, pracovníci, bezpečnostní zámky, řetězy na branách, plná síla soukromé armády, její vybavení a veškeré interiéry.

Byl to dlouhý seznam a většinu otázek mohlo objasnit jen trpělivé mnohadenní pozorování. Přesto stanovil způsob proniknutí na poloostrov, plán bitvy a únikovou cestu. Pak vyrazil na velký

nákup.

Vojenské boty, výstroj do džungle, nouzové balíčky, nástroje na řezání, nejlepší dalekohled na světě, nový mobilní telefon... Batoh, do něhož vše ukládal, nakonec vážil zhruba třicet pět kilogramů. A tím zdaleka neskončil; pro některé věci musel z New Yorku do států s méně přísnými právními normami, jiné byly k mání jediné v podsvětí a další sice neodporovaly žádnému zákonu, ale lidé překvapeně zdvíhali obočí. 10. srpna byl připraven, stejně jako jeho první dokumenty.

„Máte chvílku, Paule?“

Úřednický obličej Kevina McBridea vykoul zpoza dveří a Devereaux ho pozval dál. Zástupce přinesl podrobnou mapu severního pobřeží Jižní Ameriky od Venezuely po Francouzskou Guyanu. Rozložil ji a poklepal na trojúhelník mezi řekami Communi a Maroni, na republiku San Martin.

„Předpokládám, že půjde po souši,“ řekl McBride. „Nejdřív ke vzdušné cestě. San Martin City má jediné malé letiště. Přistávají tam jen dvě letadla denně a jedná se o lety místních dopravců z Cayenne na východě nebo Paramariba na západě.“

Namířil prst na hlavní města Francouzské Guyany a Surinamu.

„To místo je politicky tak příšerné, že tam jezdí minimum obchodníků a žádní turisté. Náš člověk je běloch a Američan a známe jeho přibližnou výšku a tělesnou stavbu jak ze složky, tak z toho, co před smrtí vypověděl ten charterový pilot. Ostří hoši plukovníka Morena by ho zadrželi pár minut po vystoupení z letadla. Kromě toho by musel mít vízum a to znamená návštěvu jediných dvou konzulátů San Martinu: v Paramaribu a Caracasu. Podle mě se na letiště neodváží.“

„Souhlasím. Ale Moreno by tam měl stejně zavést nepřetržitý dozor. Třeba to zkusí soukromým letadlem,“ připomněl Devereaux.

„Dám mu instrukce. Za druhé, moře. Je tu jenom jeden přístav: také v San Martin City. Nepřiplouvají tam žádné turistické lodě, jenom nákladní a ani těch není moc. Posádky tvoří Indové, Filipínci nebo kreolové; byl by mezi nimi jako pěst na oko, kdyby se snažil vydávat za námořníka nebo pasažéra.“

„Mohl by připlout po moři na rychlém nafukovacím člunu.“

„To je možné, ale ten by si musel pronajmout nebo koupit buď ve Francouzské Guyaně, nebo v Surinamu. Případně by se nechal spustit u pobřeží z nákladní lodi, jejíhož kapitána by uplatil. Třicet mil na břeh by zvládl, potom by se zbavil člunu, propíchl ho a utopil. Co pak?“

„Jak to myslíte?“ zamračil se Devereaux. „Předpokládám, že bude potřebovat výstroj, těžkou výstroj. Kde se vylodí? Na břehu San Martinu nejsou pláže, jenom tady v Bahii. Jenže tam jsou vily bohatců a v srpnu plno lidí, bodyguardů, nočních hlídačů a psů.“

Pobřeží navíc zakrývá neproniknutelný mangrovový porost plný hadů a krokodýlů. Jak by jím mohl jen tak projít? I kdyby se dostal až na hlavní silnici z východu na západ, co dál? Mám dojem, že s tímhle by si neporadily ani zelené barety.“

„Mohl by se vylodit z moře přímo na poloostrov našeho přítele?“

„Ne, Paule, nemohl. Brání tomu útesy a ohromné příbojové vlny. I kdyby se s pomocí kotvy vyšplhal na útes, volně pobíhající psi uslyší hluk a počíhají si na něj.“

„Takže přijde po souši. Odkud?“ McBride opět použil ukazovák.

„Domnívám se, že ze západu, ze Surinamu, trajektem přes Communi k sanmartinské pohraniční stanici, autem, s falešnými doklady.“

„Stejně bude potřebovat sanmartinské vízum, Kevine.“

„A kde jinde by si ho měl opatřit než v Surinamu, na jednom ze dvou fungujících konzulátů? Řekl bych, že by bylo logické, kdyby si tam sehnal auto i vízum.“

„Jaký tedy máte plán?“

„Surinamská ambasáda tady ve Washingtonu a konzulát v Miami. I do Surinamu bude potřebovat vízum. Chci obě místa varovat, aby prověřila záznamy za poslední týden, a napříště mi posílala podrobnosti o všech žadatelích o turistické vízum. Každý údaj porovná s evidencí pasů na ministerstvu zahraničí.“

„Sázíte všechno na jednu kartu, Kevine.“

„Ne tak docela. Plukovník Moreno a jeho Ojos Negros se postarají o východní hranici, letiště,

doky a pobřeží. Mám takové tušení, že náš vetřelec se logicky pokusí dostat veškerou svoji výstroj do San Martinu autem ze Surinamu. Je to zdaleka nejrušnější hraniční přechod.“

Devereaux se pousmál nad McBrideovým pokusem o španělštinu. Sanmartinské tajné policii se přezdívalo „černé oči“, protože tito mužové a jejich černé sluneční brýle vzbuzovali mezi místními peony hrůzu.

Pomyslel na všechnu americkou pomoc, která je tímto směrem odesílána. Nebylo pochyb o tom, že surinamské velvyslanectví bude ochotně spolupracovat.

„Dobře, tohle se mi líbí. Dejte se do toho. Ale pospěšte si.“

McBride znejistěl.

„Tlačí nás nějaký termín, šéfe?“ „Víc, než si myslíte, příteli.“

Přístav Wilmington v Delaware patří k největším a nejvyužívanějším na východním pobřeží USA. Díky své poloze na konci dlouhého zálivu Delaware Bay, jenž směřuje od řeky k Atlantiku, nabízí mnohakilometrové chráněné kotviště, kam míří jak velká zaoceánská plavidla, tak tisíce malých nákladních lodí, plavících se v pobřežních vodách.

Agentura Carib Coast Ship and Freight Company zajišťovala práci mnoha takovým drobným dopravcům, a tak v ní návštěva pana Ronalda Proctora nevyvolala žádné překvapení. Působil přátelsky, mile a přesvědčivě a před budovou stála jeho dodávka z půjčovny s naloženou paletou.

Úředník, který záležitost vyřizoval, neměl důvod pochybovat o jeho věrohodnosti, zejména když muž po otázce „Máte s sebou dokumenty, pane?“ požadované papíry skutečně předložil.

Jeho pas byl nejen v naprostém pořádku, ale navíc diplomatický. Pověřovací listiny a objednávka stěhování z ministerstva zahraničí potvrzovaly, že Ronald Proctor je americký diplomat, který byl přidělen na ambasádu v Paramaribu v Surinamu.

„Samozřejmě máme do určitého limitu nárok na bezplatné stěhování, jenže vzhledem k posedlosti mojí ženy sbíráním suvenýrů z cest se obávám, že jsme tu hranici o jednu bednu překročili. Určitě víte, jaké manželky jsou. Bože, to je nějakých krámů.“

„To mi vyprávějte,“ souhlasil úředník. Jen málo věcí dokáže neznámé muže spojit tak, jako když si postěžují na své drahé polovičky. „Jedna loď nám za dva dny pluje do Miami, Caracasu a Parba.“

Nazval hlavní město Surinamu zkráceným a běžnějším jménem. Dohodli se na podmínkách a zákazník zaplatil. Za dva dny měla být zásilka na moři a ke dvacátému v celním skladišti v Parbu. Jako diplomatický náklad nebude podrobena celní prohlídce, až si ji pan Proctor přijde vyzvednout.

Na surinamském velvyslanectví ve Washingtonu, jež sídlí na Connecticut Avenue 4301, Kevin McBride odhalil svou totožnost vyššího důstojníka Ústřední zpravodajské služby a usedl k jednání s ohromným konzulárním úředníkem, který měl na starosti víza. Ve Washingtonu zřejmě existují i rušnější diplomatická zastoupení, ale tady jeden člověk vyřizoval všechny žádosti.

„Jsme přesvědčeni, že pašuje drogy a stýká se s teroristy,“ líčil situaci muž ze CIA. „Zatím o něm mnoho nevíme. Jeho jméno není důležité, protože se, pokud k tomu vůbec dojde, zapíše pod falešným. Domníváme se však, že by se mohl pokusit proklouznout přes Surinam do Guyany, aby se spojil se svými kumpány ve Venezuele.“

„Máte jeho fotografii?“ zeptal se úředník. „Bohužel, ještě ne,“ řekl McBride. „Doufáme, že byste nám v tomto směru mohli pomoci, jestliže se tady objeví. Máme jeho popis.“

Podal přes stůl list papíru se stručným, dvouřádkovým popisem asi padesátiletého muže vysokého zhruba sto sedmdesát pět centimetrů, robustního, svalnatého, s modrými očima a světlými vlasy.

McBride si odnesl devatenáct fotokopií žádostí o surinamské vízum, přijatých a kladně vyřízených za poslední týden. Během tří dnů se ukázalo, že všechny pocházejí od skutečných amerických občanů s osobními údaji a pasovými fotografiemi z databáze ministerstva zahraničí odpovídajícími těm, jež předložil surinamský konzulát.

Pokud tajemný Mstitel ze složky, kterou se McBride na Devereauxův příkaz musel naučit z paměti, hodlal vystoupit ze stínu, zatím tak neučinil.

Skutečnost byla taková, že se McBride vypravil na špatný konzulát. Surinam není velký a rozhodně ne bohatý. Má konzuláty ve Washingtonu a Miami, další v Mnichově (ale nikoli v německém hlavním městě Berlíně) a další dva v bývalé koloniální mocnosti, Nizozemsku. Jeden

sídlí v Haagu, ovšem větší kancelář lze nalézt na De Cuserstraat 11 v Amsterdamu.

Slečna Amelie Dykstrová, Holanďanka najatá a placená nizozemským ministerstvem zahraničí, se k muži, jenž za ní přišel s žádostí o vízum, chovala až příliš vstřícně.

„Vy jste Brit, pane Nashi?“

Podle cestovního pasu, který držela v ruce, byl pan Henry Nash opravdu Brit a věnoval se podnikání. „Jaký je účel vaší návštěvy Surinamu?“ zeptala se slečna Dykstrová.

„Moje firma staví turistická centra, především rekreační hotely v přímořských oblastech,“ řekl Angličan. „Chtěl bych se podívat, jestli jsou nějaká vhodná místa ve vaší zemi, myslím v Surinamu, než budu pokračovat do Venezuely.“

„Měl byste se obrátit na ministerstvo turistiky,“ řekla Holanďanka, která v Surinamu nikdy nebyla. Podle toho, co Cal Dexter zjistil o malárii zamořeném pobřeží, existence takového ministerstva pravděpodobně představovala vítězství optimismu nad realitou.

„Přesně to mám v úmyslu, jakmile se tam dostanu, madam.“

Vymluvil se, že musí stihnout poslední let z letiště Schiphol, zaplatil třicet pět guldenů, dostal vízum a odešel. Jeho letadlo ve skutečnosti nesměřovalo do Londýna, ale do New Yorku.

* * *

McBride se znovu vydal na jih, do Miami a Surinamu. Na letišti v Parbu na něho čekal vůz ze San Martinu, jenž ho odvezl na hraniční přechod na řece Communi. Ojos Negros, kteří ho doprovázeli, prostě dojeli na začátek kolony, zrekvírovali trajekt a nechali se bezplatně převézt na sanmartinskou stranu.

McBride během plavby vystoupil z auta, aby se podíval na hnědou tekutinu, líně plynoucí do akvamarínového moře, ale mračna komárů a úporné vedro ho zahnały zpátky do mercedesu a vítaného chladu jeho interiéru. Tajní policisté, které vyslal plukovník Moreno, se nad takovou pitomostí mrazivě ušklíbli. Jejich oči za černými brýlemi však zůstaly bez výrazu.

Po hrbolaté a děravé silnici z koloniálních časů ujeli šedesát pět kilometrů od hraniční řeky do San Martin City. Po obou stranách cesty se prostírala džungle. Kdesi nalevo džungle přecházela v bažiny, bažiny v mangrovovou změť a ta končila v nepřístupném moři. Napravo se hustý prales táhl do vnitrozemí a terén mírně stoupal až k soutoku Communi a Maroni, za níž začínala Brazílie.

Tady se člověk může ztratit na několika stech metrech, pomyslel si McBride. Občas zahlédl, jak ze silnice odbočuje nákladní auto, bezpochyby na malou farmu nebo plantáž nedaleko hlavní trasy.

Cestou předjeli několik vozidel, většinou dodávek nebo otlučených landroverů, zjevně patřících zámožnějším sedlákům, a občas cyklistu s košem úrody nad zadním kolem, jenž si jel na trh vydělat na živobytí.

Minuli tucet malých vesnic a muž z Washingtonu užasl, jak výrazně se sanmartinští rolníci etnicky liší od těch ve vedlejší republice. Mělo to svůj důvod.

Všechny ostatní koloniální mocnosti zabíraly a snažily se osídlit doslova každý volný kus země, zakládaly zemědělské usedlosti a hledaly pracovní síly.

Místním indiánům stačil jediný pohled, aby zjistili, co od příchozích mohou očekávat, a vytratili se do džungle.

Většina kolonistů dovážela otroky z držav na západoafrickém pobřeží, které jim buď patřily, nebo s nimi obchodovali. Tito otroci smísili své geny s indiány a bělochy a položili základ moderní populaci. Španělské panství se však rozkládalo téměř výlučně v Novém světě, nikoli v Africe. Španělé se museli obejít bez černých otroků, měli však k dispozici miliony mexických bezzemků a vzdálenost mezi Yucatánem a Španělskou Guyanou byla mnohem kratší.

Pokožka rolníků, jež McBride spatřil z okna mercedesu, měla vlivem pobytu na slunci barvu vlašských ořechů, ale nejednalo se o černochoy ani kreoly. Byli to Hispánci. Veškerá pracovní síla v San Martinu měla dosud hispánské geny. Hrůza černých otroků, kteří utekli Holanďanům, se v džungli změnila v „pralesní černochoy“, kteří se obtížně hledali a představovali smrtelné nebezpečí.

Když Shakespearův Caesar projevil přání mít kolem sebe tloušťky, vycházel z předpokladu, že budou veselí a přátelští. Na plukovníka Hernana Morena ani nepomyslel.

Člověk, jemuž byl svěřen úkol udržet pompézního a mnoha medailemi ověšeného prezidenta

Muñoze v paláci na kopci nad hlavním městem poslední banánové republiky, byl otlýlý jako odpudivá ropucha, ale veselostí se rozhodně nevyznačoval.

O mučení těch, které podezíral z buřičství nebo kteří o těchto lidech něco věděli, se hovořilo pouze šepem a v těch nejtemnějších zákoutích.

Proslýchalo se, že někde ve vnitrozemí je pro podobné věci zvláštní místo, z něhož se nikdy nikdo nevrátil. Házet mrtvoly do moře, jako to dělala Galtieriho tajná policie v Argentině, nebylo nutné; dokonce ani nebylo třeba pachtit se s lopatou a krumpáčem. Nahé tělo pohozené v pralese přitáhlo pozornost mravenců a ti za jedinou noc odvedli na měkkých tkáních práci, která přírodě jindy trvá měsíce nebo roky.

Moreno věděl, že přijede člověk z Langley, a rozhodl se vzít ho na oběd do Yacht Clubu. Byla to nejlepší restaurace ve městě, rozhodně nejexkluzivnější, a díky poloze na okraji přístavu nabízela výhled na lesknoucí se modrou hladinu. Čerstvý vítr od moře navíc řešil problém zápachu ze zapadlých uliček.

Na rozdíl od svého zaměstnavatele si šéf tajné policie nepotrpěl na okázalost, uniformy, medaile a pozlátko; jeho tučná postava vězela v černé košili a obleku téže barvy. Kdyby měl navíc špetku vznešenosti, pomyslel si muž ze CIA, mohl by vzdáleně připomínat Orsona Wellese. Takhle však v obličejí vypadal spíše jako Hermann Göring.

Jeho moc nad malou a zbědovanou zemí byla ovšem absolutní. McBrideovu výkladu naslouchal bez přerušování. Dobře si uvědomoval, jaký je vztah mezi prezidentem a uprchlíkem z Jugoslávie, jenž našel azyl v San Martinu a nyní obýval záviděníhodné sídlo na pozemku, který se sám Moreno chystal jednoho dne získat.

Věděl, jak bohatý uprchlík je a kolik každoročně platí prezidentu Muñozovi za útočiště a ochranu, třebaže tu si vlastně zajišťoval vlastními zdroji.

Netušil ovšem, že kontakt mezi uprchlíkem a diktátorem zprostředkoval jeden vysoce postavený úředník z Washingtonu. Vlastně na tom nezáleželo. Srb za stavbu svého sídla utratil přes pět milionů dolarů a dalších deset vložil do okolního komplexu. Třebaže některé věci bylo třeba dovézt, polovinu těchto peněz utratil v San Martinu a tučný podíl z každého kontraktu shrábl plukovník Moreno.

Další příjem Morenovi plynul z obstarávání námezdních sil, jejichž stavy doplňoval čerstvě zatčenými a transportovanými. Za předpokladu, že se žádnému peonovi nepodaří uprchnout nebo se odtamtud vrátit živý, to bylo lukrativní a bezpečné uspořádání. Muž ze CIA nemusel plukovníka dlouze prosit o spolupráci.

„Jestli vkročí do San Martinu,“ supěl Moreno, „dostanu ho. Už ho nikdy neuvidíte, ale předám vám všechny informace, které z něj dostaneme. Máte mé slovo.“

Cestou zpátky k hraniční řece a letadlu čekajícímu v Parbu se McBride zamyslel nad úkolem, který si neviditelný lovec lidí předsevzal. Uvažoval nad obrannými liniemi a cenou za selhání: nad smrtí z rukou plukovníka Morena a jeho černoookých odborníků na bolest. Otřásl se a nebylo to klimatizací.

Díky zázrakům moderní techniky se Calvin Dexter nemusel vracet do Penningtonu, aby si přehrál vzkazy na telefonním záznamníku ve své kanceláři. Mohl si je poslechnout z veřejného telefonního automatu v Brooklynu. Udělal to 15. srpna.

Většinu zpráv namluvily hlasy, které poznal, ještě než se mluvčí představil. Sousedé, klienti, místní obchodníci; vesměs mu přáli hezkou rybářskou dovolenou a ptali se, kdy se zase objeví v kanceláři.

Po vyslechnutí druhého vzkazu od konce málem upustil sluchátko a přestal vnímat pouliční ruch za skleněnou stěnou budky. Když zavěsil, vyšel ven, hodinu se procházel a snažil se přijít na to, co se stalo, kdo vyzradil jeho jméno a poslání a především zda ten anonymní hlas patřil příteli, nebo zrádci.

Podle hlasu mluvčího nepoznal. Zněl nevýrazně a monotónně, jako by se musel prodrat přes několik vrstev papírových kapesníků. Řekl pouze: „Mstiteli, buďte opatrný. Vědí, že přicházíte.“

Plán

Když profesor Medvers Watson odešel, surinamskému konzulovi se mírně točila hlava; byl natolik popletený, že akademika málem opomněl zapsat na seznam žadatelů o vízum, který zasílal Kevinu McBrideovi na jeho soukromou adresu ve městě.

„*Callicore maronensis*,“ odpověděl profesor nadšeně na otázku, proč chce navštívit Surinam. Konzul se tvářil nechápavě. Dr. Watson si povšiml jeho překvapení, sáhl do aktovky a vytáhl mistrovské dílo Andrewa Neilda: *Motýli Venezuely*.

„Viděli ho tam, víte. Varianta ‚V‘. Neuvěřitelné.“ Prudce příručku otevřel na stránce s barevnými fotografiemi motýlů, kteří konzulovi připadali prakticky k nerozeznání až na nepatrné rozdíly ve zbarvení zadních křídel.

„Patří mezi *Limenitidinae*, víte. Podčeled', samozřejmě. Jako *Charaxinae*. Obě jsou odvozeny od *Nymphalidae*, jak asi víte.“

Zmatený konzul zjistil, že poslouchá přednášku o uspořádání čeledí, podčeledí, rodů, druhů a poddruhů.

„Ale co s nimi chcete dělat?“ zeptal se konzul. Profesor Medvers Watson sklapl knihu. „Fotografovat je, milý pane. Podle všeho tam byli pozorováni. Dosud se ve vašem vnitrozemí občas vyskytl *Agrias narcissus*, ale *Callicore maronensis*? Tenhle objev se zapíše do dějin. Proto se musím bezodkladně vydat na cestu. Podzimní monzun, víte. Je za dveřmi.“

Konzul si prohlížel Američanův cestovní pas. Nalezl v něm mnoho venezuelských razítek. Další pocházela z Brazílie a Guyany. Rozbalil dopis na hlavičkovém papíře společnosti Smithsonian Institute. Za profesora Watsona se vřele přimlouvala katedra entomologie, oddělení Lepidoptera. Úředník zvolna pokýval hlavou. Životní prostředí, ekologie, tyto věci není v moderním světě radno podceňovat nebo popírat. Konzul otiskl razítko a vrátil pas držiteli.

Dopis zůstal ležet na stole, protože si o něj profesor Watson neřekl.

„Tak dobrý lov,“ popřál úředník nepřesvědčivě.

O dva dny později Kevin McBride vstoupil do kanceláře Paula Devereauxe se širokým úsměvem na tváři. „Myslím, že ho máme,“ oznámil. Ukázal formulář žádosti, jaký vydává surinamský konzulát a na místě vyplňují uchazeči o vízum. Navrchu byla fotografie pasového formátu.

Devereaux přelétl údaje očima.

„Takže?“

McBride vedle dotazníku položil dopis. Devereaux si jej rovněž přečetl.

„A dál?“

„Je to podvodník. Neexistuje žádný držitel amerického pasu jménem Medvers Watson. Na ministerstvu zahraničí si tím jsou jistí. Měl si vybrat nějaké běžnější jméno. Tohle každému utkví v paměti. Učenci ve Smithsonian Institute o něm nikdy neslyšeli. V motýlí branži Medverse Watsona nikdo nezná.“

Devereaux se díval na obrázek muže, který se mu snažil překazit tajnou operaci, a proto se stal, byt nechtěně, jeho nepřítelem. Oči za silnými brýlemi vypadaly jako sovi a neupravená kozí bradka celkový dojem z obličeje ještě zhoršovala, místo aby jej vylepšila.

„Dobrá práce, Kevine. Skvělá strategie. Vyšlo vám to; a všechno, co vyjde, je samozřejmě vynikající. Všechny podrobnosti okamžitě nahlaste plukovníku Morenovi do San Martinu, buďte tak laskav. Může být nejvyšší čas.“

„A surinamské vládě v Parbu.“

„Ne, těm ne. Není třeba vytrhovat je z dřímoty.“

„Paule, mohli by ho zadržet, jakmile v Parbu vystoupí z letadla. Naše ambasáda může potvrdit, že

jeho pas je falešný. Surinamci ho obviní z padělání dokumentů a nejbližším letadlem pošlou zpátky. Eskortovat ho budou dva mariňáci. Hned po přistání ho zatkneme a posadíme za mříže, takže nenapáchá žádnou škodu.“

„Kevine, poslouchajte mě. Vím, že je to tvrdé, a vím, jakou má Moreno pověst. Ale pokud nás člověk rozdává dolary plnými hrstmi, mohl by uniknout zatčení v Surinamu. Tady u nás by ho třeba do večera propustili na kauci a utekl by.“

„Ale, Paule, Moreno je zrůda. Ani nejhoršího nepřítele byste neposlal do spárů takového...“

„A vy nevíte, jaký význam pro nás všechny ten Srb má. Ani o jeho paranoi. Ani jak ho možná tlačí čas. Musí pochopit, že nebezpečí, které mu hrozilo, je pryč, že úplně pominulo, nebo vycouvá z toho, k čemu ho potřebuji.“

„Pořád mi o tom nemůžete nic říct?“

„Promiňte, Kevine. Ne, zatím ne.“

Zástupce pokrčil rameny, smutný, ale poslušný.

„Dobře, je to vaše svědomí, ne moje.“

A v tom je právě problém, pomyslel si Paul Devereaux, když v kanceláři zase osaměl a díval se na husté zelené listoví mezi sebou a Potomakem. Dokáže své svědomí smířit s tím, co dělá? Musel. Čím menší zlo, tím větší dobro.

Neznámého muže s falešným cestovním pasem nečeká příjemná bezbolestná smrt ve spánku. Sám se však rozhodl, že si zaplave v krajně nebezpečných vodách, a nikdo ho k tomu nenutil.

Toho dne, 18. srpna, Spojené státy umdlávaly v letním žáru a polovina země hledala úlevu u moří, řek, jezer a v horách. Na severním pobřeží Jižní Ameriky panovala stoprocentní vlhkost, šířící se z rozpálené džungle ve vnitrozemí, a zvyšovala o několik stupňů teplotu vzduchu, která již tak zásluhou slunce šplhala k osmatřiceti.

V docích v Parbu, patnáct kilometrů od moře proti hnědému proudu řeky Surinam, se horko zhmotnilo do podoby deky, jež přikryla skladiště a mola. Toulaví psi se snažili najít co nejhlubší stín a přečkat v něm hodiny zbývající do západu slunce. Lidé seděli pod pomalu se otáčejícími větráky, které sotva vířily okolní dusno.

Nerozumní jedinci do sebe házeli slazené nápoje, limonády a kolu, které pouze zhoršovaly žízeň a dehydrataci. Zkušené srkali horký sladký čaj, o němž budovatelé britského impéria před dvěma sty lety zjistili, že ačkoli to může znít neuvěřitelně, nejlépe pomáhá proti ztrátě tekutin.

Nákladní loď *Tobago Star* o výtlaku patnáct set tun se připlížila po řece, zakotvila u přidělené přístavní hráze a vyčkala do setmění. V chladnějším šeru pak posádka vyložila náklad, jehož součástí byla bedna, u níž měli celníci poznamenané jméno amerického diplomata Ronalda Proctora. Bedna skončila v sekci vymezené řetězem, dokud si ji majitel nevyzvedne.

* * *

Paul Devereaux se mnoho let zabýval studiem terorismu obecně a zvláštní pozornost věnoval jeho podobám, které se objevují v arabském a muslimském světě, což nemusí nutně znamenat totéž.

Již dávno dospěl k názoru, že konvenční západní bédování v tom smyslu, že terorismus pramení z bídy a nouze těch, které Fanon nazval „psanci země“, je snadno zneužitelný a politicky korektní psychologický žvást.

Od anarchistů v carském Rusku po IRA z roku 1916, od organizací Irgun a Stern po EOKA na Kypru, od skupiny Baader-Meinhofová v Německu, CCC v Belgii, Action Directe ve Francii, Rudých brigád v Itálii, Frakce rudé armády opět v Německu a Renko Sekkigun v Japonsku přes Světlou stezku v Peru po moderní IRA v Ulsteru nebo ETA ve Španělsku, terorismus vznikl v myslích zajištěných a vzdělaných středostavovských teoretiků se skutečně ohromující mírou ješitnosti a rozvinutým smyslem pro samolibost.

Poté, co je všechny prostudoval, Devereaux usoudil, že totéž pravidlo se vztahuje na všechny jejich vůdce, samozvané zastánce pracujících tříd. Platilo na Středním východě stejně jako v západní Evropě, v Jižní Americe i ve východní Asii. Imád Mugnija, Georges Habaš, abú Abbás, abú Nidal a všichni ostatní abúové nikdy netrpěli hladem. Většina z nich měla univerzitní vzdělání.

Podle Devereauxovy teorie měli ti, kteří dokázali nařídít druhým, aby nastražili bombu do

jídlny, a pak se radovat z fotografií zkázy, jednu věc společnou. Vyznačovali se děsivou schopností nenávidět. Ta byla „předurčena“ jejich geny. Prvotní byla nenávist; cíl si hledali později a obvykle jej našli.

Také motiv byl ve srovnání s jejich dispozicemi k nenávisti druhotný. Mohla se jím stát bolševická revoluce, národní osvobození nebo jeho tisíc obměn od sjednocení po odtržení; mohl jím být protikapitalistický zápal; mohl vycházet z náboženského vytržení.

Nejprve přišla nenávist, pak důvod, potom cíl, po něm metody a nakonec ospravedlnění sebe sama. A Leninovi „užiteční hlupáci“ je vždycky vzali za své.

Devereaux věřil, že princip vůdcovství v Al Kajdě přesně odpovídá tomuto modelu. Jejími spoluzakladateli se stali stavební podnikatel a milionář ze Saúdské Arábie a vystudovaný lékař z Káhiry. Nezáleželo na tom, zda má nenávist k Američanům a Židům světský základ, nebo ji posiluje náboženství. Amerika a Izrael proti ní nemohly podniknout naprosto nic, snad s výjimkou úplného sebezničení, co by protivníky alespoň trochu utišilo či uspokojilo.

Podle Devereauxova názoru žádný z těchto mužů nespátroval v Palestincích nic jiného než nástroje a pouhou záminku. Nenáviděli jeho zemi nikoli kvůli tomu, co dělala, ale kvůli tomu, čím byla.

Vzpomněl si na šéfa britské výzvědné služby, pozorujícího z okna Whiteova klubu pochod levicových demonstrantů. Kromě tradičních šedovlasých socialistů, jimž se jaksi nepodařilo vyrovnat se s Leninovou smrtí, to byli britští chlapci a děvčata, kteří si jednoho dne vezmou hypotéku a budou volit konzervativce, a záplava studentů z třetího světa.

„Nikdy vám neodpustí, chlapče,“ řekl starý muž. „Nečekejte na to, a nedožijete se zklamání. Pořád vaši zemi něco vyčítají. Jste bohatí pro jejich chudé, silní pro jejich slabé, energičtí pro jejich zahálčivé, průbojní pro jejich zpátečnické, bystří pro jejich nechápavé, ambiciózní pro jejich ušlápnuté.“

Chybí tomu jenom jeden demagog, aby vstal a zakřičel: ‚Všechno, co Američané mají, ukradli vám‘, a uvěří mu. Jejich fanatici budou jako Shakespearův Kalibán zírat do zrcadla a vztekle řvát nad tím, co v něm vidí. Vztek se změní v nenávist, nenávist potřebuje cíl. Pracující třídy třetího světa k vám nechovají nenávist; jsou to jejich pseudointelektuálové. Kdyby vám měli odpustit, museli by obvinít sami sebe. Zatím té jejich nenávisti schází vojenská výzbroj. Jednou si zbraně pořídí. Potom budete muset bojovat, nebo umírat. Ne po desítkách, ale po desetitisících.“

V příštích třiceti letech si Devereaux ověřil, že starý Brit měl pravdu. Po Somálsku, Keni, Tanzanii a Adenu byla jeho země ve válce a nevěděla o tom. Tragédii ještě prohluboval přístup vlády, která před problémem strkala hlavu do písku.

Jezuita požádal, aby ho vyslali do přední linie, a dosáhl toho. Nyní měl možnost situaci sám ovlivnit. Jeho odpovědí byl projekt Sokol. Neměl v úmyslu pokusit se s UBL vyjednávat ani reagovat na další úder. Chtěl nepřítele své vlasti zničit, než znovu zaútočí. V řeči podobenství otce Xaviera chtěl použít oštěp dřív, než se ocitne v dosahu nože. Nyní musel vyřešit otázku: kde? Nikoli přibližně, ne, „někde v Afghánistánu“, ale „kde“ s přesností na desítky metrů a „kdy“ s třicetiminutovým limitem.

Uvědomoval si, že úder přijde. Všichni to věděli: Dick Clarke v Bílém domě, Tom Pickard na ústředí FBI v Hooverově budově, George Tenet o jedno patro výš v Langley. Proslýchalo se, že se chystá „něco velkého“. Nikdo však nevěděl kde, kdy, co a jak, a kvůli idiotským pravidlům, která jim zakazovala ptát se nežádoucích osob, to sotva mohli zjistit. Navíc se odmítali dělit o informace, které již měli.

Paul Devereaux byl tímto přístupem tak rozčarovaný, že připravil plán Sokol a nikomu neřekl, čeho se týká.

Při pročítání desítek tisíc stran o terorismu a obzvláště o Al Kajdě znovu a znovu narážel na jednu myšlenku. Islámské teroristy neuspokojilo několik mrtvých Američanů v Mogadišu či Dar es-Salaamu.

UBL toužil po statisících. Předpověď dávno zesnulého Brita se naplňovala.

Aby se vedení Al Kajdy dopracovalo k takovým počtům, potřebovalo technologii, kterou zatím nemělo, avšak neúnavně se ji pokoušelo získat. Devereaux věděl, že v jeskynních komplexech v

Afghánistánu, což nebyly pouhé díry ve skalách, ale podzemní bludiště s laboratořemi, již začaly pokusy s bakteriemi a plyny. K jejich použití v masovém měřítku ovšem teroristům zatím zbývalo urazit pořádný kus cesty.

Pro Al Kajdu, stejně jako pro všechny ostatní teroristické organizace světa, měla jedna věc nevyčísitelnou cenu: štěpný materiál. Každá z tuctu zabijáckých skupin by udělala cokoli a podstoupila jakékoli riziko, aby získala nezbytnou součást nukleární zbraně.

Nemusela to nutně být ultramoderní „čistá“ hlavice; naopak, čím jednodušší, „špinavější“ z hlediska radiace, tím lépe. Vědci, kteří v provizorních podmínkách pracovali ve službách teroristů, dobře věděli, že dostatek štěpného materiálu, umístěný v dostatečně silném plášti z plastické trhaviny, by dokázal smrtícími paprsky zamořit území tak velké, že by se město velikosti New Yorku stalo na jednu generaci neobyvatelným. A půl milionu lidí by předčasně zemřelo na rakovinu způsobenou ozářením.

Již deset let kvůli tomu v podzemí zuřila nákladná a prudká válka. Západu, v poslední době s podporou Moskvy, se v ní zatím dařilo a přežíval. Obrovské sumy byly vynaloženy na skoupení každého kousku uranu 235 či plutonia, který se mohl dostat do soukromých rukou. Celé země, bývalé sovětské republiky, odevzdaly do posledního gramu pozůstatky po centrální vládě a místní diktátoři v souladu s Nunn-Lugarovým zákonem zbohatli. Stále však mnoho, až příliš mnoho materiálu scházelo.

Krátce poté, co založil svou vlastní malou sekci v rámci protiteroristického centra v Langley, se Paul Devereaux dozvěděl o dvou věcech. První bylo čtyřicet pět kilogramů čistého uranu 235, vhodného pro výrobu jaderných zbraní, který se nacházel v utajovaném institutu Vinča uprostřed Bělehradu. Jakmile padl Milošević, USA začaly jednat o jeho odkoupení. Pro sestrojení jedné bomby by postačovala pouhá třetina celkového množství, tedy patnáct kilogramů.

Za druhé, brutální srbský gangster a Miloševićův blízký známý se chtěl ještě před zhroucením režimu vytrhat ze země. Potřeboval „krytí“, nové dokumenty, ochranu a místo, kam by zmizel. Devereaux věděl, že takové místo nikdy nenajde v USA. Ale v nějaké banánové republice... Devereaux s ním uzavřel smlouvu a Jugoslávec zaplatil cenu. Tou cenou byla spolupráce.

Než odjel z Bělehradu, z institutu Vinča zmizel nepatrný vzorek uranu 235 a záznamy byly pozměněny, aby z nich vyplývalo, že ve skutečnosti chybí celých patnáct kilogramů.

Před šesti měsíci uprchlý Srb, představený obchodníkem se zbraněmi Vladimírem Boutem, odevzdal vzorek společně s dokumenty potvrzujícími, že vlastní také zbývajících patnáct kilogramů.

Vzorek skončil v rukou chemika a fyzika Al Kajdy abú Chababa, dalšího vysoce vzdělaného a fanatického Egyptana. Ten musel opustit Afghánistán a nenápadně se přesunout do Iráku, kde našel vybavení k náležitému prověření vzorku.

Další jaderný program byl v plném proudu v Iráku. Také tam potřebovali obohacený uran 235, ale získávali ho pomalým, zastaralým způsobem s pomocí elektromagnetických izotopových separátorů, jaké se v Oak Ridge v Tennessee používaly v roce 1945. Vzorek způsobil značné pozdvižení.

Pouhé čtyři týdny před tím, než se kanadský magnát postaral o rozeslání té zatracené zprávy, která se týkala jeho dlouho mrtvého vnuka, dorazila informace, že Al Kajda má zájem se dohodnout. Devereaux se přinutil zachovat naprostý klid.

Jako vražedný nástroj chtěl použít bezpilotní špionážní letadlo, operující ve velkých výškách a pojmenované Predator, jenže to se nedaleko afghánských hranic zřítilo. Trosky již byly zpátky v USA a probíhala přeměna jiného, do té doby neškodného dálkově řízeného stroje na „vyzbrojenou“ verzi schopnou nést střely Hellfire, aby v budoucnu mohl nejen zaznamenat cíl ze stratosféry, ale zároveň jej rozmetat na kusy.

Technické úpravy měly trvat příliš dlouho. Paul Devereaux upravil svůj plán, avšak musel jej odložit, dokud nebude mít k dispozici jinou zbraň. Teprve až bude vše připraveno, může Srb přijmout pozvání k cestě do Pěšaváru v Pákistánu, kde se setká se Zavahrím, Atefem, Zubajdáhem a fyzikem abú Chababem. Poveze s sebou patnáct kilogramů uranu, ovšem ne obohaceného. Postačí nečistý koncentrát, běžné reaktorové palivo, izotop 238 obohacený na 3 procenta, nikoli na

nezbytných 88 procent.

Během rozhodujícího setkání Zoran Žilić splatí všechny laskavosti, které mu dohoda vynesla. Pokud by to neudělal, zničil by ho jediný telefonát do sídla neúprosné pákistánské tajné služby ISI, příznivě nakloněné Al Kajdě.

Jeho úkolem bylo nečekaně zvýšit cenu na dvojnásobek a vyhrožovat, že jednání ukončí, jestliže druhá strana na jeho požadavek nepřistoupí. Devereaux sázel na to, že takové rozhodnutí může učinit jediný muž a na toho se bude třeba obrátit.

Daleko v Afghánistánu UBL bude muset zvednout telefon. Odposlouchávací družice, pohybující se na oběžné dráze a napojená na Národní bezpečnostní agenturu, rozhovor zachytí a s přesností na několik metrů stanoví pozici volaného.

Bude muž na afghánské straně nečinně vyčkávat? Odolá pokušení dozvědět se, zda právě získal dost uranu na to, aby se vyplnily jeho nejkrvelačnější sny?

U balúčistánského pobřeží ponorka *USS Columbia* otevře poklop a vypustí jednu řízenou střelu Tomahawk. Ta bude za letu naprogramována Globálním polohovým systémem (GPS) s podporou systémů TERCOM na vyhodnocování snímaného terénu a DISMAC na jeho porovnávání se vzorkem digitální mapy.

Tři navigační systémy střelu navedou s přesností několika metrů na cíl, takže místo, kde se nachází mobilní telefon, vyletí do vzduchu i s mužem, který čeká na zprávu z Pěšaváru. Devereauxe tlačil čas. Chvilu, kdy Žilić odletí do Pákistánu a cestou v Ra's al-Chajma vyzvedne Rusa, se rychle blížila. Nemohl si dovolit nechat Žiliće zpanikařit a vycouvat z celé věci s poukazem na to, že ho někdo sleduje, a jejich dohoda tedy pozbývá platnosti. Mstitele bylo třeba zastavit a pravděpodobně zlikvidovat. Menší zlo, větší dobro.

Bylo 20. srpna. Z letadla nizozemských aerolinií KLM na lince z ostrova Curaçao vystoupil na letišti v Paramaribu muž. Nešlo o profesora Medverse Watsona, na kterého se o něco dále podél pobřeží připravoval uvítací výbor.

Nejednalo se ani o amerického diplomata Ronalda Proctora, na něhož v docích čekala bedna.

Byl to britský stavitel rekreačních středisek Henry Nash. S vízem uděleným v Amsterdamu bez problémů absolvoval celní a pasové formality a taxíkem odjel do centra. Bylo by příjemné ubytovat se v hotelu Torarica, zdaleka nejlepším ve městě, ovšem tam by mohl narazit na opravdové Brity, a tak se rozhodl pro Krasnopolsky na Dominiestraat.

Dostal pokoj v nejvyšším patře, s balkonem na východ. Slunce měl za zády, když na něj vyšel a zadíval se na město. Vysoko nad ulicí ho ovíval vánek, díky němuž byl soumrak snesitelný. O sto deset kilometrů východněji ho za řekou očekávala džungle San Martinu.

TŘETÍ ČÁST

KAPITOLA DVACÁTÁ PÁTÁ

Džungle

Vůz si pořídil americký diplomat Ronald Proctor. Nejednal kvůli tomu se zavedenou agenturou, ale se soukromým prodejcem, který si podal inzerát do místních novin.

Jeep Cherokee byl ojetý, avšak v dobrém stavu, a jeho nový majitel jako absolvent výcviku v americké armádě věřil, že pokud na autě trochu zapracuje a důkladně je prohlédne, může se na jeho služby spolehnout.

Dohoda, kterou s prodejcem uzavřel, byla prostá a výhodná. Zaplatil deset tisíc dolarů v

hotovosti. Potřeboval vozidlo pouze na měsíc, dokud ze Států nedorazí jeho vlastní terénní vůz. Pokud Cherokee vrátí do třiceti dnů v nepoškozeném stavu, prodejce jej přijme zpátky a on dostane pět tisíc.

Původní majitel mohl bezpracně přijít k pěti tisícům dolarů. Vzhledem k tomu, že mu je nabízel sympatický americký diplomat a za měsíc mohl mít auto nazpátek, bylo by zřejmě bláhové přepisovat dokumenty. Proč na sebe upozorňovat berní úředníky?

Proctor si rovněž pronajal garáž a malý sklad za květinářstvím a zelinářstvím. Nakonec odjel do doků a přihlásil se o svou bednu. Odvezl ji do garáže a její obsah pečlivě přemístil do dvou plátěných vojenských batohů. Potom Ronald Proctor jednoduše přestal existovat.

Paul Devereaux se ve Washingtonu den za dnem užíral starostmi a nejistotou. Kde je ten člověk? Vstoupil s vydaným vízem na surinamskou půdu? Je teprve na cestě?

Svou zvědavost by nejspíše ukojil, kdyby se prostřednictvím amerického velvyslanectví na Redmondstraat obrátil přímo na surinamské úřady. Tím by však u Surinamců vzbudil podezření. Chtěli by vědět, proč ho to zajímá. Začali by sami pátrat a kladli by otázky. Muži zvanému Mstitel by se možná podařilo uniknout a začít znovu. Srb, již tak paranoidní z myšlenky na cestu do Pěšaváru, by mohl zpanikařit a zrušit dohodu. A tak Devereaux nervózně přecházel sem a tam a čekal.

Malý sanmartinský konzulát v Paramaribu obdržel od plukovníka Morena upozornění, že o vízum možná požádá Američan vydávající se za sběratele motýlů. Mělo mu být bezodkladně vydáno a současně s tím bylo třeba informovat plukovníka.

Nikdo jménem Medvers Watson se však neobjevil. Muž, jehož hledali, seděl na terase kavárny v centru Parba a vedle sebe měl tašku s posledním nákupem. Bylo 24. srpna.

Vrátil se z jediného obchodu s tábornickými a loveckými potřebami ve městě, který se jmenoval Tackle Box a nacházel se na ulici Zwartem Hovenbrug. Jako londýnský obchodník Henry Nash si nepřivezl skoro nic, co by se mu mohlo hodit za hranicemi. Poté, co k obsahu diplomatické bedny přidal dopolední nákup, však již nedokázal přijít na nic dalšího, co by nemohl postrádat. Vychutnával si tedy místní pivo a věděl, že si je nějaký čas nedopřeje.

Okamžik, na který všichni čekali, přišel ráno 25. srpna. Kolona vozidel u říčního hraničního přechodu se jako obvykle posouvala jen zvolna a jako obvykle ji zahalovala mračna komárů. Přechod používali téměř výhradně místní obyvatelé na kolech, motocyklech a rezavých dodávkách s nákladem nejrůznějších plodin.

V řadě stál jediný elegantní vůz, černý Cherokee, a za jeho volantem seděl běloch. Na sobě měl pomačkanou lehkou vestu krémové barvy, zašedlý panamský klobouk a brýle se silnými obroučkami. Stejně jako ostatní seděl, zabíjel komáry a popojel o pár metrů pokaždé, když trajekt naložil další dávku vozidel a znovu se vydal přes Communi.

Za hodinu konečně najel na plochou železnou palubu trajektu, zatáhl ruční brzdu, vystoupil a šel se podívat na řeku. Na sanmartinské straně se zařadil za šest vozů čekajících na odbavení.

Kontrola v San Martinu byla přísnější a mezi tuctem hemžících se strážců očividně panovalo napětí. Cestu přehrazovala pruhovaná závora připevněná na dvou nedávno přivezených barelech od nafty, zatížených betonem.

Celník, jehož hlava byla vidět v okénku přístřešku u cesty, zdlouhavě prohlížel doklady. Surinamcům, kteří jeli navštívit příbuzné nebo nakoupit plodiny, aby je mohli v Parbu zase prodat, to muselo připadat divné, ale trpělivost je pro třetí svět stejně typická jako nedostatek informací. Posadili se a čekali dál. Když se k závoři dostal Jeep Cherokee, skoro se stmívalo. Voják od Američana převzal cestovní pas, zběžně jej prolistoval a předal do okénka celníkovi.

Řidič terénního vozu vypadal nervózně. Byl zpocený od hlavy k patě. Nepodíval se strážci do očí a upřeně zíral dopředu. Občas vrhl letmý pohled do celníkovy budky. Náhle zjistil, že sebou úředník trhl a sáhl po telefonu. V tom okamžiku cestovatel s neupravenou bradkou ztratil nervy.

Prudce sešlápl plynový pedál a zařadil rychlost. Těžké černé auto se prudce rozjelo, zpětným zrcátkem srazilo vojáka, vymrštilo pruhovanou závoru do vzduchu a přelomilo ji. Riskantním

manévrem se protáhlo kolem dodávek před sebou a ujíždělo do šera.

Na hraničním přechodu vypukl chaos. Letící úlomek závory zasáhl do tváře armádního důstojníka. Celní úředník mával ze své budky americkým pasem profesora Medverse Watsona.

Dva příslušníci tajné policie plukovníka Morena, kteří stáli v kanceláři za celníkem, vyběhli s vytasenými pistolemi ven. Jeden se vzápětí vrátil a překotně telefonoval do šedesát kilometrů vzdáleného hlavního města.

Tucet vojáků, vyburcovaný velitelem, který si svíral zlomený nos, naskákal do olivově zeleného nákladního auta a zahájil pronásledování. Tajní policisté doběhli ke svému modrému landroveru a učinili totéž. Ale Cherokee mezitím projel dvěma zatáčkami a zmizel.

Kevin McBride v Langley podle blikající kontrolky na telefonu poznal, že mu volají z kanceláře plukovníka Morena v San Martin City.

Přijal hovor, pozorně naslouchal, udělal si pár poznámek, položil několik otázek a opět si cosi zapsal. Potom vyrazil za Paulem Devereauxem.

„Už ho mají,“ ohlásil.

„Ve vazbě?“

„Skoro. Jak jsem předpokládal, pokusil se proniknout přes řeku ze Surinamu. Zřejmě zaznamenal náhlý zájem o svůj pas, nebo vojáci dělali moc velký rozruch. V každém případě prorazil závoru a ujel. Plukovník Moreno tvrdí, že nemá kam jít. Na obou stranách džungle, všude plno hlídek. Říká, že do rána ho mají.“

„Chudák,“ poznamenal Devereaux. „Vážně měl zůstat doma.“

Plukovník Moreno byl přehnaně optimistický. Trvalo to dva dny. Na stopu je nakonec přivedl farmář, který žil u stezky uprostřed džungle; tři kilometry vpravo od hlavní silnice.

Farmář vypověděl, že předešlého večera zaslechl z cesty kolem svého domu zvuk silného motoru a potom na ní s manželkou zahlédli velké a skoro nové terénní auto.

Přirozeně usoudil, že to musí být vládní vozidlo, neboť žádnému zemědělci či lovcovi se ani nesní o tom, že by si takový vůz mohl pořídit. Když ale auto do rána neprojelo zpátky, farmář pěšky došel na hlavní silnici. Tam zastihl hlídku a všechno jí oznámil.

Vojáci terénní vůz našli. Dojel asi kilometr a půl za farmářův dům a tam se při pokusu o odbočení do deštného pralesa zabořil do strouhy a zůstal v ní trčet pod úhlem čtyřiceti pěti stupňů. Hluboké koleje naznačovaly, že se prchající řidič snažil z pasti vyjet, ale začal zmatkovat a dostal se do ještě horší situace. Bylo třeba, aby z města přijel jeřáb, vytáhl auto z díry, otočil je a postavil na cestu.

Na místo se dostavil plukovník Moreno osobně. Prohlédl si rýhy v zemi, polámané stromky a potrhání liány.

„Stopaře,“ rozkázal. „Přiveďte psy. To auto a všechno v něm do mého úřadu. Okamžitě.“

Šerilo se však a prostí stopaři nedokázali vzdorovat temnotě, kdy se vlády ujímají lesní duchové. Do práce se dali až druhý den za svítání a v poledne kořist našli.

Jeden z Morenových mužů byl s nimi a měl mobilní telefon. Zavolal plukovníkovi do kanceláře. O třicet minut později vešel Kevin McBride do Devereauxovy pracovny.

„Našli ho. Je mrtvý.“

Devereaux pohlédl na stolní kalendář. Ten ukazoval, že je 27. srpna.

„Myslím, že byste tam měl být,“ řekl.

McBride zasténal.

„Je to příšerná cesta, Paule. Přes celý zatracený Karibik.“

„Schválím vám služební letadlo. Měl byste tam být zítra kolem snídaně. Nejde jenom o to, abych já byl spokojený, že tu mizernou věc máme z krku. Musí tomu uvěřit taky Žilić. Přesvědčte nás oba.“

Muž, jehož v Langley znali pouze pod krycím jménem Mstítel, stezku odbočující z hlavní cesty zpozoroval, když nad krajinou přelétal v Piperu. Byla to jedna z mnoha na šedesáti kilometrech mezi řekou a hlavním městem na východě. Každá vedla k jednomu či dvěma nevelkým sadům či farmám a pak se ztrácela v džungli.

Ani ho nenapadlo, aby je fotografoval, protože si šetřil film na haciendu na El Punto. Přesto si je zapamatoval. A cestou zpátky s nebohým charterovým pilotem Lawrencem si je prohlédl ještě

jednou.

Ta, pro kterou se rozhodl, byla třetí od řeky. Od startu měl osmisetmetrový náskok před pronásledovateli, takže zpomalil, aby za sebou nezanechal stopy po smyku, a opatrně sjel na stezku. Když s vypnutým motorem čekal za zatáčkou, slyšel, jak se vojáci řítí kolem.

Dojet k farmě bylo se zařazeným prvním rychlostním stupněm a pohonem na všechna čtyři kola snadné. Za usedlostí musel bojovat o každou píd'. V husté džungli zdolal další kilometr a půl a odbočil do tmy. Vyšel na obhlídku, objevil strouhu a sjel do ní.

Na místě nechal vše, co tam stopaři podle jeho názoru měli nalézt, a odpočinul si. Byla to náročná akce. Horko, dokonce i po setmění, ho vyčerpávalo. Názor, že džungle v noci utichá, je mylný. Šramotí, skřehotá, řve. Duchové se v ní ovšem nevyskytují.

S pomocí kompasu a baterky pochodoval asi kilometr a půl na západ a pak zamířil na jih, přičemž si jednou ze svých mačet prosekával úzkou pěšinu.

Po dalším půldruhém kilometru se zbavil zbývajících věcí, jež hodlal pronásledovatelům zanechat, a konečně jen s malým ruksakem, lahví na vodu, svítilnou a druhou mačetou vyrazil směrem k řece.

Za úsvitu došel ke Commini, dosti daleko proti proudu od hraničního přechodu a trajektu. Nafukovací matraci nepovažoval za ideální dopravní prostředek, ale musel se s ní spokojit. Vleže na bříše na látce v barvě námořnické modři pádloval rukama, a když kolem něj ladně proplul smrtelně nebezpečný ploskolebec vodní, vytáhl je z vody. Korálkové oči na něho zíraly ze vzdálenosti několika centimetrů, než se had znovu dal do pohybu.

Po hodině pádlování a unášení proudem přirazil k surinamskému břehu. Probodl spolehlivé nafukovací lehátko a ponechal je jeho osudu. Dopoledne se špinavá a promočená postava, poštipaná od komárů a ověšená pijavicemi, dověkla na silnici zpátky do Parba.

Po sedmi kilometrech pochodu mu přátelský trhovec dovolil, aby se na zbývajících osmdesát kilometrů do hlavního města usadil na náklad melounů.

Dokonce i laskavé duše v hotelu Krasnopolsky by se podivily, kdyby se jim anglický obchodník ukázal v takovém stavu, a tak se v pronajatém skladišti převlékl, v umývárně v garáži umyl a s pomocí plynového zapalovače zbavil pijavic. Potom se vrátil do hotelu a k obědu si dal steak a hranolky. Zapil je několika lahvemi piva Parbo. Potom se vyspal.

O devět tisíc metrů výš se služební proudové letadlo Lear sunulo na jih podél východního pobřeží USA s Kevinem McBridem jako jediným cestujícím na palubě.

„Vážně bych se měl přinutit k tomu, abych si na tenhle způsob dopravy zvykl,“ přemítal McBride.

Dotankovali na letecké základně Eglin na severu Floridy a ještě jednou na Barbadosu. Na letišti v San Martin City čekalo auto, které muže ze CIA dopravilo na ústředí tajné policie plukovníka Morena v palmovém háji na předměstí.

Otlý plukovník uvítal návštěvníka ve své kanceláři s lahví whisky v ruce.

„Myslím, že na mě je trochu brzy,“ namítl McBride.

„Nesmysl, příteli, na přípitek není nikdy brzy. No tak... přijijeme si. Na smrt našich nepřátel.“

Napili se. McBride by v tuto hodinu a v takovém horku dal přednost pořádné kávě.

„Co pro mě máte, plukovníku?“

„Malou výstavu. Radši vám ji ukážu.“

Vedle kanceláře byl konferenční sál, který pro účely plukovníkovy přízračné „výstavy“ doznal zvláštních úprav. Uprostřed stál dlouhý stůl, na kterém na bílém ubrusu spočíval jeden exponát. U stěn byly další čtyři stoly se soubory různých předmětů. Plukovník Moreno nejprve přistoupil k jednomu z menších stolů.

„Vyprávěl jsem vám, jak se náš přítel pan Watson přestal ovládat, rozjel se po hlavní silnici, odbočil na vedlejší cestu a snažil se uniknout tak, že projede džunglí? Ano? Džunglí neprojedete. Skončil s terénním autem ve strouze a nemohl z ní vyjet. Dneska to auto stojí na dvoře pod tamtěmi okny. Tady je část věcí, které v něm nechal.“

Na stole číslo jedna ležel především pracovní oděv, náhradní boty, pohárky na vodu, síť proti komárům, repelent a tablety na dezinfekci vody.

Na stole číslo dvě se nacházel stan, kolíky, svítlna, látkové umyvadlo na trojnožce a různé toaletní potřeby.

„Nic, co bych si s sebou nevzal na běžný tábornický výlet,“ poznamenal McBride.

„Máte úplnou pravdu, příteli. Zřejmě si myslel, že se bude nějakou dobu schovávat v džungli, a pravděpodobně si chtěl na svůj cíl počkat u cesty z El Punto. Jenže jeho cíl málokdy vyjíždí ven po silnici, a jestliže k tomu dojde, sedí v pancéřované limuzíně. Ten vrah nebyl moc dobrý. Navíc se při zahazování výstroje zbavil taky tohohle. Asi moc těžká.“

Plukovník stáhl plachtu ze stolu číslo tři. McBride spatřil pušku Remington 3006 s výkonným dalekohledem a krabičkou nábojů. V amerických obchodech se zbraněmi se prodává jako lovecká puška, ovšem bez nejmenších potíží ustřelí hlavu také člověku.

„Nyní váš člověk odchází od auta a osmdesáti procent své výstroje,“ vysvětloval tloušťák a vychutnával si svou výbornou znalost seznamu objevů. „Jde pěšky a pravděpodobně chce k řece. V džungli se ale nevyzná. Jak jsem to poznal? Nemá kompas. Po tři sta metrech se ztrácí a stáčí na jih, do hlubšího pralesa, a ne na západ k řece. Když jsme ho našli, všechno tohle leželo rozházené kolem něj.“

Na posledním malém stole ležela polní láhev (prázdná), tropická přilba, mačeta a svítlna a vedle nich vojenské boty s pevnou podrážkou, roztrhané maskovací kalhoty a košile, cáry zcela nevhodné plátěné vesty a kožený opasek s mosaznou přezkou, k němuž byl dosud připevněný lovecký nůž.

„Nic jiného u sebe neměl, když jste ho našli?“

„Nic jiného u sebe neměl, když umíral. Ve zmatku zahazoval věci, které měl vzít s sebou. Pušku. Možná nakonec mohl klást odpor.“

„Takže ho vaši muži chytili a zastřelili?“

Plukovník Moreno rozhodl ruce s dlaněmi obrácenými vzhůru v gestu překvapené nevinnosti.

„My? Zastřelit ho? Neozbrojeného? Samozřejmě ne, chtěli jsme ho živého. Ne, ne. Byl mrtvý hned o půlnoci po útěku. Kdo nechápe džungli, neměl by si s ní začínat. Určitě ne bez patřičné výstroje, v noci a v záchvatu paniky. To je smrtící kombinace. Podívejte.“

Se samolibou teatrálností strhl plachtu ze stolu uprostřed sálu. Jeho lidé z džungle přinesli kostru zahalenou do útržků látky, s nohama stále vězícíma v botách. Z nemocnice povolali lékaře, aby kosti uspořádal do odpovídající podoby.

Mrtvý či spíše to, co z něho zbylo, byl důkladně zbaven kůže, svalstva a morku.

„Vysvětlení, proč se to stalo, je tady,“ řekl plukovník Moreno a poklepal ukazovákem na kost.

Pravá stehenní kost byla uprostřed čistě zlomená.

„Z tohohle můžeme vyvodit, co se mu přihodilo, příteli. Zpanikařil a rozběhl se. Jenom s baterkou, nazdařbůh, bez kompasu. Dostal se asi kilometr a půl od zapadlého auta. Potom zakopl o kořen, schovaný pařez nebo liánu. Upadl. Křup. Jedna noha zlomená.“

Najednou nemůže utíkat, nemůže jít, nemůže se ani plazit. Bez pušky si dokonce ani nezavolá pomoc. Může jedinež křičet, jenže kam to vede? Víte, že u nás v džungli máme jaguáry?

Tak dobře, máme. Ne moc, ale když se sedmdesát kilo živé váhy rozhodne, že bude rvát jako o život, nějaký jaguár se možná najde. Přesně to se stalo. Údy jsme našli rozházené po malé mýtině.

Musela to být úplná hostina. Mývalové žerou čerstvé maso. Taky pumy a nosálové koati. S denním světlem se ze stromů spustí pralesní mrchožrouti. Viděl jste někdy, co umějí udělat s mrtvolou? Ne? Není to pěkné, zato důkladné. A úplně nakonec přijdou mravenci.

O mravencích vám můžu vyprávět. Nejfantastičtější uklízeči v přírodě. Čtyřicet pět metrů od ostatků jsme našli mraveniště. Vysílají zvědy, víte. Nevidí, ale mají úžasný čich, a mrtvola byla během dvaceti hodin pochopitelně cítit na sto honů. Stačí?“

„Stačí,“ přikývl McBride. Třebaže bylo brzo, dostal chuť na další whisky.

Když se vrátili do plukovníkovy kanceláře, tajný policista vytáhl několik drobností. Ocelové hodinky s monogramem MW, vyrytým zezadu na pouzdře. Pečetní prsten bez nápisu.

„Peněženka tam nebyla,“ řekl plukovník. „Určitě ji sebral nějaký dravec, jestli byla kožená. Ale tohle je možná ještě lepší. Nechal to na hraničním přechodu, když ho poznali.“

Ukázal americký pas na jméno Medvers Watson. Podle kolonky povolání byl držitel cestovního pasu vědec. Z fotografie se dívala stejná tvář jako ze žádosti o vízum: brýle, rozčepýřená koží

bradka, mírně bezradný výraz.

Muž ze CIA usoudil, vcelku oprávněně, že Medverse Watsona již nikdy nikdo nespátří.

„Můžu zavolat svému nadřízenému do Washingtonu?“

„Prosím,“ odpověděl plukovník Moreno, „poslužte si. Nechám vás tu o samotě.“

McBride vytáhl z kufříku laptop a vyhledal spojení na Paula Devereauxe, přičemž vytřukal posloupnost čísel, aby jejich rozhovor nemohl odposlouchávat nikdo nepovolaný. S telefonem připojeným k počítači čekal, až se Devereaux ozve.

Stručně nadřízenému objasnil, co se dozvěděl od plukovníka Morena a co viděl. Chvilí bylo ticho. „Chci, abyste se vrátil,“ řekl Devereaux.

„Velice rád,“ ujistil ho McBride.

„Moreno si může nechat všechny hračky včetně pušky. Chci ale ten pas. A ještě něco.“

McBride poslouchal.

„Cože chcete?“

„Prostě udělejte, co vám říkám, Kevine. Sbohem.“

McBride oznámil plukovníkovi, jaký dostal rozkaz. Otlý tajný policista pokrčil rameny.

„Taková krátká návštěva. Měl byste zůstat. Co takhle humr k obědu na mé lodi na moři? Vychlazené Soave? Ne? Tak dobře... pas, samozřejmě. A to další...“

Znovu pokrčil rameny.

„Jak chcete. Vezměte si je všechny.“

„Řekl mi, že jedna bude stačit.“

KAPITOLA DVACÁTÁ ŠESTÁ

Lest

McBride se do Washingtonu vrátil 29. srpna. Téhož dne v Paramaribu se pan Henry Nash s cestovním pasem vydaným ministrem Jejího Veličenstva pro zahraniční věci a Britské společenství národů, jak zní jeho plný titul, dostavil na konzulát republiky San Martin a požádal o vízum.

Nenastal žádný problém. Konzul, který byl jediným zaměstnancem úřadu, věděl, že před několika dny vyvolal pozdvižení jakýsi uprchlík před spravedlností, jenž se snažil vstoupit do jeho země, ale pohotovost již skončila. Ten muž byl mrtvý. Konzul vydal vstupní vízum.

Se srpnem vždycky přicházejí potíže. Nic nejde vyřídit expresně, dokonce ani ve Washingtonu a ani když se jmenujete Paul Devereaux. Výmluva byla pokaždé stejná: „Je mi líto, pane, je na dovolené. Vráti se příští týden.“ A tak se srpen nakonec přehoupl v září.

Teprve 3. září Devereaux dostal odpověď na první ze svých dvou otázek.

„Je to zřejmě nejlepší padělek, jaký jsme kdy viděli,“ sdělil člověk z pasového oddělení ministerstva zahraničí. „V podstatě jde o to, že dříve byl pravý a vytiskli jsme ho my. Jenže dvě nejdůležitější stránky někdo vyjmul a nahradil dvěma novými z jiného pasu. Na těch nových je fotka a jméno Medverse Watsona. Pokud je nám známo, takový člověk neexistuje. Pas s tímhle číslem jsme nikdy nevydali.“

„Mohl by držitel toho pasu odletět ze Států a zase se vrátit?“ zajímal se Devereaux. „Je tak dobrý?“

„Odletět, to ano,“ potvrdil odborník. „Při vycestování by ho kontrolovali jenom zaměstnanci aerolinií. Ti nepracují s počítačovou databází. Přiletět... to by byl problém, pokud by se úředník INS rozhodl, že porovná číslo pasu s databází. Počítač by odpověděl, že číslo neexistuje.“

„Můžete mi ten pas vrátit?“

„Promiňte, pane Devereauxi. Rádi pomůžeme, ale tenhle mistrovský kousek zůstane v muzeu. Budou si ho prohlížet celé školní výpravy.“

Zatím však nepřicházela odpověď z oddělení soudní patologie nemocnice v Bethesdě, kde měl

Devereaux pár užitečných známých.

4. září pan Henry Nash za volantem skromnějšího malého vozu, s letním oblečením a toaletními potřebami v příručním zavazadle, vybaven britským pasem se sanmartinským vízem, najel na palubu trajektu přes hraniční přechod na řece Communi.

Jeho britský přízvuk by v Oxfordu nebo Cambridgi zřejmě neprošel, ale ze strany holandsky mluvících Surinamců a španělsky hovořících obyvatel San Martinu komplikace neočekával. Žádné nenastaly.

Mstitel se zadíval na hnědou řeku, která opět plynula pod jeho nohama, a protože k ní nepociťoval žádnou zvláštní náklonnost, slavnostně si slíbil, že ji vidí naposledy.

Závora na sanmartinské straně byla pryč, stejně jako tajná policie a vojáci. Přechod se vrátil ke své obvyklé ospalosti. Řidič vystoupil, podal celníkovi do okénka cestovní pas, nasadil přihlouplý úsměv a při čekání se ovíval.

Protože za každého počasí běhal v tričku, jeho pokožka měla trvale mírně snědý odstín; po dvou týdnech v tropech její barva ztmavla na mahagonově hnědou. Vlasy svěřil do péče holiče v Paramaribu, takže nyní byly temně hnědé až černé, což odpovídalo popisu pana Nashe z Londýna.

Celní úředník ledabyle nahlédl do kufru auta a cestovní brašny s oblečením a vrátil pas. Řidič si jej zasunul do kapsy košile a rozjel se po silnici k hlavnímu městu.

U třetí stezky vpravo se rozhlédl, zda ho někdo nesleduje, a znovu odbočil do džungle. V polovině cesty k farmě zastavil a obrátil auto. Obrovský baobab našel snadno. Pevný černý provaz stále vězel hluboko v zářezu ve kmeni, kde jej před týdnem zanechal.

Když provaz uvolnil, z koruny stromu sjel neviditelně zavěšený ruksak v maskovacích barvách. V něm bylo všechno, co muž předpokládal, že bude potřebovat během několikadenního skrývání na hřebeni kopců nad haciendou uprchlého Srba a také k proniknutí do pevnosti.

Celník na hranici nevěnoval prakticky žádnou pozornost desetilitrovému plastovému kanystru v kufru auta. Když Angličan řekl „agua“, pouze pokýval hlavou a kufr zavřel. Když se kanystr přidal k ruksaku, i triatlonista se při stoupání do kopce s takovým nákladem dostal na hranici svých možností, ale dva litry na den nezbytně potřeboval.

Lovec zločinců nenápadně projel hlavním městem, kolem palmového háje, kde za svým stolem seděl plukovník Moreno, a pokračoval na východ. Do rekreačního střediska La Bahia dorazil krátce po poledni, v době siesty, takže si ho nikdo nevšiml.

Poznávací značky na jeho voze byly sanmartinské. Vzpomněl si na přísloví. Kde nejlépe schováš strom? V lese. Kde nejlépe schováš kámen? V lomu. Odstavil auto na veřejné parkoviště, hodil si na záda ruksak a vydal se z města na východ. Další turista s batohem.

Zešeřilo se. Před sebou uviděl hřeben kopců, které oddělovaly haciendu od okolní džungle. Když se cesta stočila do vnitrozemí, aby se vyhnula vyvýšenině a pokračovala k řece Maroni a hranici s Francouzskou Guyanou, odbočil doleva a začal stoupat.

Všiml si úzké cesty, klikatící se ze sedla, a odklonil se od ní k vrcholu, který si vybral podle fotografií pořízených z letadla. Když jeho postup zastavila tma, sundal ruksak, k večeri snědl výživnou potravinovou dávku, vypil pohár drahocenné vody, opřel se o ruksak a usnul.

V newyorských obchodech pro táborníky odmítl armádní balíčky, protože si pamatoval, že během války v Perském zálivu chutnaly natolik příšerně, až se mezi vojáky začalo vtipkovat, že je nechtějí ani Etiopané. Připravil si vlastní koncentráty obsahující hovězí maso, hrozinky, ořechy a hroznový cukr. Výsledek sice připomínal krmivo pro domácí zvířata, ale mohl z něj načerpat sílu, až ji bude potřebovat.

Před rozedněním se probudil, něco málo snědl, usrkl trochu vody a lezl dál. V jednom okamžiku zahlédl ze svahu mezerou mezi stromy střechu strážnice v průsmyku hluboko pod sebou.

Než vyšlo slunce, byl na hřebeni. Z lesa vyšel o zhruba dvě stě metrů jinde, než si naplánoval, a tak se plížil stranou, dokud nenašel místo z fotografie.

Cit pro terén ho nezklamal. V hřebeni byla mírná proláklna, vyplněná posledním výběžkem vegetace. S maskovací košilí, tropickým kloboukem, pomalovaným obličejem a olivově zeleným dalekohledem bude v nehybné poloze pod větvemi pro pozorovatele ze sídla neviditelný.

Když si potřeboval odpočinout, mohl pozadu sklouznout z hřebene a zase se postavit. Vybudoval

malý tábor, který se měl stát až na čtyři dny jeho domovem, pomazal si tvář a odplazil se do úkrytu. Slunce zbarvilo džungli ve Francouzské Guyaně dorůžova a první paprsek pronikl i na poloostrov pod svahem. El Punto vybíhal do třpytivého moře jako přesný model v obývacím pokoji brooklynského bytu a vypadal jako špičatý zub. Zdola se ozval tlumený kovový zvuk, jako by někdo bušil železnou tyčí do zavěšené kolejnice. Byl čas, aby námezdní síly vstaly.

Přítel z oddělení soudní patologie nemocnice v Bethesdě, na kterého se Paul Devereaux obrátil, se ozval teprve 4. září.

„Na co ses to proboha dal, Paule?“

„Nemám zdání. Na co jsem se dal?“

„Zdá se, že na vykrádání hrobů.“

„Povídej, Gary. Na co jsi přišel?“

„Je to femur, to ano. Stehenní kost z pravé nohy. S čistou zlomeninou uprostřed. Nic složitého, žádné úlomky.“

„Ten člověk upadl?“

„Ne, pokud u toho nebyla ostrá hrana a kladivo.“

„Naplnuješ moje nejhorší obavy, Gary. Pokračuj.“

„Dobře, ta kost je evidentně ze školní kostry, jaká se dá koupit v každém obchodě pro mediky a jaké studenti používají už od středověku. Asi padesát let stará. Někdo ji nedávno zlomil silným úderem, pravděpodobně na pracovním stole. Udělal jsem ti radost?“

„Ne, zkazil jsi mi den. Ale stejně jsem ti zavázán.“

Jak bylo jeho zvykem, Devereaux si hovor nahrál. Když si jej poslechl Kevin McBride, klesla mu čelist.

„Dobrý Bože.“

„Pro dobro vaší nesmrtelné duše doufám, že je dobrý, Kevine. Naletěl jste. Ten člověk vás vodil za nos. Nezemřel. Celé to dopředu připravil, napálil Morena a ten přesvědčil vás. Žije. Což znamená, že se vrátí nebo se už vrátil. Kevine, situace je nesmírně vážná. Chci, aby do hodiny odstartovalo služební letadlo a v něm jste seděl vy.“

Plukovníkovi Morenovi všechno řeknu sám, zatímco budete na cestě. Až tam dorazíte, Moreno bude prověřovat každou možnost, že by se ten zatracený Mstitel vrátil nebo je na cestě. Ted' běžte.“

5. září Kevin McBride opět stanul před plukovníkem Morenem. Na rozdíl od předchozího setkání se Moreno nesnažil vzbudit zdání přátelskosti. Jeho odolý obličej sršel hněvem.

„Ten chlap je mazaný, mi amigo. To mi nemusíte povídat. Fajn, jednou na mě vyzrál. Už se to nestane. Podívejte.“

Šéf tajné policie prověřil všechny návštěvníky, kteří se na sanmartinských hraničních přechodech objevili od chvíle, kdy do země vpadl profesor Medvers Watson.

Třem rybářům ze St. Laurent du Maroni na francouzské straně se na moři porouchal lodní motor a museli být odtaženi do přístavu v San Martinu. Nyní byli ve vazbě, což se jim ani trochu nelíbilo. Čtyři další nehispanci přišli ze Surinamu. Parta francouzských techniků z vesmírného střediska Kourou ve Francouzské Guyaně překročila řeku Maroni s vyhlídkou na laciný sex a dostalo se jí ještě lacinějšího pobytu ve vězení.

Ze čtveřice příchozích ze Surinamu byl jeden Španěl a dva Holanďané. Všem byly odebrány cestovní doklady. Plukovník Moreno hodil zabavené pasy na stůl.

„Který z nich je falešný?“ zeptal se.

Osm francouzských, dva nizozemské, jeden španělský. Jeden scházel.

„Kdo byl ten zbývající návštěvník ze surinamské strany?“ zajímal se McBride.

„Jeden Angličan, nemůžeme ho najít.“

„Co o něm víte?“

Plukovník se podíval do záznamů se sanmartinského konzulátu v Parbu a hraničního přechodu na Communi.

„Nash. Señor Henry Nash. Pas v pořádku, vízum v pořádku. Žádná zavazadla kromě letního oblečení. Malé auto z půjčovny. Nevhodné pro práci v džungli. Mimo silnici a hlavní město se s

ním nikam nedostane. Přijel čtvrtého, před dvěma dny.“

„Hotel?“

„Na našem konzulátu v Parbu řekl, že bude bydlet v hlavním městě, v hotelu Camino Real. Měl rezervaci, odfaxovanou z hotelu Krasnopolsky v Parbu. Nakonec se neubytoval.“

„To vypadá podezřele.“

„Auto se taky ztratilo. Máme přehled o všech zahraničních vozech v San Martinu. Ale tenhle jsme nenašli. I když nemůže sjet z hlavní silnice. Řekl bych, že ho uklidil do nějaké garáže. Takže má pomocníka: přítele, kolegu, zaměstnance. Prohledáváme celou zemi.“

McBride se podíval na stoh cizích cestovních pasů. „Jedině jejich velvyslanectví můžou ověřit, jestli jsou falešné, nebo pravé. A velvyslanectví sídlí v Surinamu. Jeden z vašich mužů tam bude muset zajet.“

Plukovník Moreno zamračeně přikývl. Pyšnil se absolutní mocí nad malou diktaturou. Někde se stala chyba.

„Informoval o tom někdo z vás Američanů našeho srbského hosta?“

„Ne,“ odpověděl McBride. „A vy?“

„Ještě ne.“

Oba muži pro to měli dobré důvody. Pro diktátorského prezidenta Muñoze byl uprchlík mimořádně lukrativní. Moreno nechtěl, aby to byl právě on, kvůli komu i se svým jméním odejde.

Pro McBridea to byla otázka služebního postupu. Nevěděl o Devereauxových obavách, že by Zoran Žilić mohl dostat strach a odmítnout letět do Pěšaváru na schůzku se šéfy Al Kajdy. Dříve či později bude muset někdo buď najít lovce zločinců, nebo Srbovi povědět o posledních událostech.

„Buďte tak laskav a průběžně mě informujte, plukovníku,“ řekl McBride, když se obracel k odchodu. „Ubytuji se v hotelu Camino Real. Zdá se, že tam mají volný pokoj.“

„Jedna věc mi není jasná, señore,“ ozval se Moreno, když McBride došel ke dveřím. Muž ze CIA se otočil.

„Ano?“

„Ten člověk, Medvers Watson. Pokusil se vstoupit do země bez víza.“

„No a?“

„Potřeboval vízum, aby ho pustili. To musel vědět. Vůbec si s tím nelámal hlavu.“

„Máte pravdu,“ souhlasil McBride. „To je zvláštní.“

„Takže se jako policista ptám, proč? A víte, jak si odpovídám, señore?“

„Povídejte.“

„Odpovídám si: protože neměl v úmyslu překročit hranici legálně; protože vůbec nezpanikařil. Protože měl v plánu udělat přesně to, co udělal. Předstírat vlastní smrt a nějak se dostat zpátky do Surinamu. Potom se tiše vrátit.“

„To dává smysl,“ připustil McBride.

„Takže si říkám: podle všeho věděl, že na něj čekáme. Ale jak se to dozvěděl?“

McBrideovi se ze všech důsledků Morenovy úvahy zatočila hlava.

Lovec zločinců mezitím pozoroval, všímal si a čekal, neviditelný mezi skvrnami, v něž se při pohledu zdola změnily keře na vrcholu kopce. Čekal na okamžik, který měl teprve přijít.

KAPITOLA DVACÁTÁ SEDMÁ

Hlídka

Dexter byl uchvácen triumfem bezpečnosti a soběstačnosti, o který se na poloostrově pod svahem zasloužilo spojení přírody, důvtipu a peněz. Kdyby výsledek nezávisel na otrocké práci, zasloužil by si obdiv.

Trojúhelník vyčnívající do moře byl větší, než Dexter předpokládal, když ve svém newyorském bytě sestavoval model.

Základna, na kterou nyní shlížel z horského úkrytu, měřila přibližně tři kilometry. Stejně jako na fotografiích z letadla se nacházela pod kopcovitým masivem, jenž teritorium odděloval od pevniny a končil na obou stranách kolmými útesy.

Delší strany rovnoramenného trojúhelníka Dexter odhadl na bezmála pět kilometrů, takže plocha poloostrova činila zhruba sedm a půl čtverečních kilometrů. Území bylo rozděleno na čtyři části, z nichž každá plnila jinou funkci.

U paty strmé stěny pod ním se nacházelo soukromé letiště a vesnice pro pracovní síly. Dvě stě sedmdesát metrů od hřebene kopce se táhl tři a půl metru vysoký plot, korunovaný po celé délce ostnatým drátem. Jak Dexter ve stále lepším světle zjistil s pomocí dalekohledu, nad útesem plot klesal dolů a byl zakončen několika smyčkami ostnatého drátu. Nemohl počítat s tím, že se mu jej podaří obejít nebo přelézt.

Dvě třetiny pásu mezi svahem a plotem zabíralo letiště. U přistávací dráhy byl jediný rozlehlý hangár, odstavná plocha a skupina menších budov, zřejmě dílen a skladů paliva. Na opačném konci, kvůli čerstvému vzduchu na břehu moře, stál půltucet vilek, které patrně sloužily k ubytování letového personálu a údržbářů.

Jedinou přístupovou cestou na letiště byla ocelová brána v plotu. Poblíž nestála žádná strážnice, ale dvojice táhel a kola po straně brány naznačovaly, že je poháněna elektricky a otevře se pouze na příkaz patřičného signalizačního zařízení. V půl šesté se na letišti nic nehýbalo.

Ve zbývajících třetině pásu stála vesnice. Od letiště ji odděloval další plot, který začínal u srázu a rovněž byl opatřen ostnatým drátem. Pracovní síly očividně nesměly na přistávací dráhu ani do její blízkosti.

Bušení železné tyče o kolejnici zhruba po minutě ustalo a vesnice se neochotně probouzela k životu. Dexter pozoroval, jak první postavy v zašedlých kalhotách a blůzách a teniskách s palmovými podrážkami vycházejí z maličkých chatek a míří do společné umývárny. Když se všechny shromáždily, odhadl jejich počet zhruba na dvanáct set.

Někteří muži se očividně starali o chod vesnice a nechodili pracovat na pole. Viděl je, jak v jednoduchých otevřených kuchyních připravují snídani sestávající z chleba a ovesné kaše. Jedlo se na dlouhých lavicích a stolech pod přístřešky z palmových listů, které chránily před občasným deštěm, ale většinou spíše před prudkým sluncem.

Po druhém zabušení na železnou kolejnici si každý dělník z farmy vyzvedl misku a půl krajíce chleba a usadil se k jídlu. V dohledu nebyly žádné zahrady, obchody, ženy, děti ani škola. Nejednalo se o obyčejnou vesnici, nýbrž o pracovní tábor. Jedinými dalšími stavbami byly sklad potravin, šatna s noclehárnou a kostel s přilehlým domkem pro kněze. Praktické uspořádání zahrnovalo místa na práci, jídlo, spánek, modlitby za propuštění a nic dalšího.

Vesnice měla stejně jako letiště tvar obdélníka, ohraničeného svahem, plotem a mořem. Byl tu však jistý rozdíl. Do jediného průsmyku v celém pásmu kopců odsud vedla křivolaká cesta plná výmolů a vyjetých kolejí, jediné pozemní spojení se zbytkem republiky. Očividně se nehodila pro těžká nákladní auta. Dexter uvažoval, jak probíhá zásobování nezbytnými látkami, jako je benzin, motorová nafta a letecké palivo. Když se zlepšila viditelnost, zjistil odpověď.

Téměř mimo jeho dohled ranní opar zahaloval třetí část poloostrova, pětiakrový pozemek na nejvzdálenější části mysu, ohrazený zdí. Dexter věděl z leteckých fotografií, že za ní se nachází nádherné bílé sídlo, které obývá někdejší srbský gangster, půl tuctu vil pro hosty a nejvýše postavený personál a udržované trávníky, květinové záhony a keře. Těsně za čtyři metry vysokou zdí stály chaty pro služebnictvo a sklady domácích potřeb, prádla, potravin a nápojů.

Na snímcích a jeho zmenšeném modelu také tato překážka dosahovala od jednoho břehu ke druhému a končila na patnáctimetrových útesech, o než se s hlasitým šploucháním rozbíjely divoké vlny.

Doprostřed stěny byla zasazena masivní dvojí vrata, ke kterým vedla stezka z drceného šterku. Otevírací mechanismus byl ovládán z budky za zdí a po vnitřní straně se táhl ochoz, jenž ozbrojeným strážcům umožňoval hlídkovat po celé její délce.

Celou plochu mezi plotem z drátěného pletiva a více než tři kilometry vzdálenou zdí zabírala farma. Jak přibývalo světla, Dexterovi se potvrdilo, co vypožadoval ze snímků: farma produkovala téměř vše, co obyvatelé pevnosti mohli potřebovat. Na pastvinách se pásala stáda krav a ovcí. V nízkých boudách se nepochybně skrývala prasata a drůbež.

Dále zde byla pole s obilím, luštěninami a bramborami, sady poskytující deset druhů ovoce a akry za akrem listové zeleniny na odkrytých záhonech či pod klenbou polyetylenové fólie. Dexter odhadl, že farma dodává všechny myslitelné druhy salátu a ovoce, stejně jako maso, máslo, vejce, sýr, olej, pečivo a neupravené červené víno.

Na polích a v sadech viděl stodoly a sýpky, garáže pro stroje a prostory na porážení zvířat, mletí obilí, pečení chleba a lisování hroznů.

Po pravé straně, nedaleko hrany útesu, ale ještě na farmě, stálo několik menších budov, které sloužily jako kasárna pro dozorce, tucet lepších chat pro jejich důstojníky a dva či tři obchody.

Nalevo, rovněž poblíž útesu a zároveň pořád na farmě, stála tři prostorná skladiště a blyštivá hliníková nádrž na přechovávání paliva. Těsně nad útesem si Dexter povšiml dvou jeřábů. Tím byl vyřešen jeden problém: těžké náklady připlouvaly po moři a byly vyzdvihovány nebo přečerpávány z kotvicí lodi do skladovacích prostor dvanáct metrů nad její palubou.

Peoni dosnídali a opět zazněl ostrý kovový zvuk, jak železná tyč narážela do kolejnice. Tentokrát vyvolal několik reakcí.

Z kasáren na pravé straně poloostrova vyšli strážci v uniformách. Jeden ke rtům přiložil němou píšťalku. Dexter nic neslyšel, ale z farmy se dlouhými skoky poslušně přiřítit tucet doormanů a zaujal místo v oploceném výběhu poblíž kasáren. Psi zřejmě čtyřadvacet hodin nežrali, protože se vrhli na mísy se syrovými vnitřnostmi a začali potravu trhat na kusy.

Z toho Dexter odvodil, co se děje každý den při západu slunce. Když se všichni zaměstnanci a pracovní síly vrátili do ohrazených částí poloostrova, psi byli vypuštěni, aby slídili a lovili na třech tisících akrech farmy. V napadání telat, ovcí a prasat jim patrně bránil výcvik, ovšem lupič by jejich útok rozhodně nepřežil. Psů bylo příliš mnoho na to, aby se jim osamocený člověk mohl postavit. Proniknout v noci na farmu bylo nemožné.

Pozorovatel se zabořil do podrostu tak hluboko, že kdyby někdo dole zvedl zrak ke hřebeni kopců, nepozoroval by odraz slunečního světla na čoučkách dalekohledu ani postavu nehybného maskovaného muže.

Když byla po půl sedmé zemědělská část poloostrova připravena na nový pracovní den, úder na kolejnici svolaly dělníky k nástupu. Muži vykročili k vysoké bráně na cestě mezi vesnicí a farmou.

Brána vypadala mnohem složitěji než průchod mezi letištěm a poli. Byla dvoudílná a otevírala se směrem k farmě. Za ní bylo připraveno pět stolů, u nichž sedělo po jednom dozorcí. Další strážci stáli za nimi. Peoni se seřadili do pěti zástupů.

Na povel se šinuli dopředu. Každý muž na začátku fronty zastavil a ukázal sedícímu dozorcí svůj identifikační štítek, pověšený kolem krku. Číslo na štítku bylo zkontrolováno a vloženo do databáze.

Dělníci se museli zařadit do správného zástupu podle typu čísla, protože po průchodu kontrolním stanovištěm se hlásili vedoucím pracovních čet za jednotlivými stoly. Ve zhruba stočlenných skupinách pak byli odváděni za svými úkoly a zastavovali se u některé z mnoha kůlen podél hlavní cesty, aby si vyzvedli potřebné nářadí.

Někteří šli na pole, jiní do sadů, další byli přiděleni ke zvířatům, do mlýna, na jatka, na vinici nebo na rozlehlou zeleninovou zahradu. Dexter sledoval, jak obrovská farma ožívá. Muži v uniformách však ani na okamžik nepolevili ve své bdělosti. Když se vesnice konečně vyprázdnila, vrata zavřela a muži rozptýlili na svá pracoviště, zaměřil se na dozorce a vyhlížel svou příležitost.

Uprostřed dopoledne plukovník Moreno dostal hlášení od dvou emisarů, které vyslal do světa s pasy zadržených cizinců.

V Cayenne, hlavním městě Francouzské Guyany na východě, úředníci neztráceli čas. Ani v nejmenším je nepotěšilo, že tři nevinní sportovní rybáři jsou zadržováni kvůli tomu, že se jim na moři porouchala loď, a pět techniků skončilo ve vazbě, aniž pro to byl jakýkoli důvod. Všech osm francouzských cestovních pasů bylo prohlášeno za stoprocentně pravé a úředníci vznesli naléhavou

žádost, aby jejich držitelé byli propuštěni a posláni domů.

Na západě, v Paramaribu, řekla nizozemská ambasáda přesně totéž o svých dvou občanech; pasy byly pravé, víza v pořádku, tak v čem byl problém?

Na španělském velvyslanectví měli zavřeno, ale muž ze CIA plukovníka Morena ujistil, že hledaný měří asi sto sedmdesát pět centimetrů, zatímco Španěl měl přes sto osmdesát. Zbýval tedy pouze pan Henry Nash z Londýna.

Šéf tajné policie rozkázal svému muži v Cayenne, aby se vrátil, a agentovi v Parbu nařídil, aby pátral ve všech půjčovnách aut, jaký vůz si Londýňan pronajal a jakou měl poznávací značku.

V polovině dopoledne za kopci zavládlo značné horko. Několik centimetrů od tváře nehybného pozorovatele prošla ještěrka se zdviženým červeným límcem za krkem, zastavila se na kamenech, na nichž by se dalo usmažit vejce, prohlédla si cizince, nezjistila žádné nebezpečí a cupitala dál svou cestou. U jeřábů nad útesem se cosi dělo.

Čtyři svalnatí mladí muži vytáhli devítimetrový hliníkový hlídkový člun na zadní plošinu landroveru a připoutali jej. Potom člun odvezli k benzinovému čerpadlu a natankovali plnou nádrž. Loď by mohla být vydávána za rekreační plavidlo, nebýt kulometu Browning ráže .30, přimontovaného doprostřed paluby.

Když byl člun připraven ke spuštění na moře, zavěsili jej na jeden z jeřábů. Použili k tomu čtyři popruhy na obdélníkovém rámu, zakončené čtveřicí pevných ocelových oporek. Ty byly upevněny do úchytnů na trupu lodi. Pak hlídkové plavidlo i s posádkou zvedli z auta, přesunuli nad oceán a spustili na hladinu. Po chvíli člun Dexterovi zmizel z dohledu.

Po několika minutách jej znovu spatřil na moři. Muži na palubě vytáhli a vyprázdnili dvě sítě na ryby a pět pastí na humry, vyměnili návnady, hodili je zpátky do vody a pokračovali v hlídkování.

Dexter pochopil, že všechno, co vidí, by se zhroutilo bez dvou životodárných elixírů. Především potřebovali benzin, jímž byl poháněn generátor ve strojovně za skladištěm v doku. Generátor zásoboval elektřinou všechna zařízení a motory na celém poloostrově, od otevírání brány přes vrtačky po lampičky u postele.

Druhým elixírem byla voda, čistá sladká voda v neomezeném množství. Ta přitékala potokem, který Dexter poprvé viděl na leteckých fotografiích.

Potok byl nyní pod ním a mírně nalevo. Vyvěral ze svahu, jímž pronikl na cestě odněkud z hlubin deštného pralesa ve vnitrozemí.

Vytékal šest metrů nad poloostrovem, padal přes několik kamenných stupňů a končil v betonovém korytě, očividně vybudovaném právě pro tento účel. V tomto ohledu člověk získal převahu nad přírodou.

Cestou k farmě potok musel podtéct přistávací dráhu. Bylo zřejmé, že pod ni byly při stavbě vloženy těžké hranaté propusti. Na druhé straně dráhy se potok vrátil do otevřeného koryta a tekł rovněž pod drátěným plotem. Dexter nepochyboval o tom, že v tomto místě je zasazena neproniknutelná mříž. Kdyby na ni zapomněli, kdokoli by mohl vklouznout do vody, vyhnout se ostnatému drátu a uniknout slídícím psům. Ať obranu navrhoval kdokoli, něco takového by nepřipustil.

Dopoledne se přímo pod pozorovatelnou staly dvě věci. Hawker 1000 byl vytažen z hangáru na slunce. Dexter se obával, že Srb možná někam poletí, ale ukázalo se, že jenom potřebovali udělat místo. Po Hawkeru vytáhli malou helikoptéru, jaké policie používá ke sledování hustoty provozu. Dokáže se vznášet těsně u skalní stěny, je-li to třeba, a on by musel být neviditelný, aby ho nezpozorovali. Zůstala však stát na zemi se složenými lopatkami rotoru, aby mohla proběhnout údržba motoru.

Další událostí byl průjezd terénní čtyřkolky z farmy elektricky ovládanou bránou. Muž na čtyřkolce si ji s pomocí dálkového ovládání otevřel, zajel dovnitř, vesele zamával mechanikům na odstavné ploše a pokračoval po přistávací dráze k místu, kde pod ní tekł potok.

Zastavil čtyřkolku, zezadu vytáhl proutěný koš a podíval se do proudu. Potom do vody hodil několik mrtvých kuřat. Stejně postupoval na opačné straně dráhy. Potom se vrátil na první místo a znovu se zahleděl do koryta. Proud musel kuřata strhnout na mříž a přitisknout je k ní.

Ať bylo ve vodě mezi svahem a mříží cokoli, žralo to maso. Dexter si dokázal představit jen

jediného sladkovodního tvora, který se v této části světa živí masem: piraňu. Pokud spořádá kuře, může spořádat i plavce. Úvahy o tom, jestli by dokázal dráhu podplavat, byly bezpředmětné; v bazénu dlouhém dvě stě sedmdesát metrů se s piraňami těžko závodí.

Za plotem potok pokračoval ve své pouti poloostrovem a napájel blyštivou síť zavlažovacích kanálů. Další potrubí, ukrytá v zemi, vodu přiváděla do dělnické vesnice, vil, kasáren a panského sídla.

Když byli všichni napojeni, tok se stočil zpátky k farmě na konci přistávací dráhy a přes hranu útesu padal do moře.

Na začátku odpoledne na krajinu dolehlo horko jako těžká dusivá deka. Manuální pracovníci se lopotili od sedmi do dvanácti. Pak měli dovoleno najít si stín a sníst, co si přinesli v nevelkých plátěných vacích. Až do čtyř si mohli užívat siesty, po níž následovaly poslední tři hodiny dřiny, končící v sedm.

Dexter ležel, těžce oddechoval a záviděl mlokovi, který se slunil na kameni metr od něho, imunní vůči horku. Byl v pokušení lít do sebe vzácnou vodu po půllitrech, aby dosáhl úlevy, ale věděl, že chce-li se vyhnout dehydrataci, je třeba dodržovat dávkování a nenechat se unést.

Ve čtyři hodiny údery na kolejnici dělníkům oznámily, že je třeba vrátit se na pole a do stodol. Dexter se doplížil na okraj své skryše a sledoval, jak drobné postavičky v hrubých plátěných kalhotách a blůzách a s hnědými obličejí skrytými pod slaměnými sombrery zvedají motyky a pokračují v úsilí zbavit dokonalou farmu plevelu.

K jeřábům na levém břehu poloostrova přijela otlučená dodávka, obrátila se zády k moři, zacouvala a zůstala stát na místě. Peon v kombinéze umazané od krve vytáhl zpoza kabiny dlouhý ocelový žlab, připevnil jej za auto a začal do něj vidlemi z auta cosi házet. Náklad klouzal žlabem a padal do moře. Dexter zaostřil dalekohled. Vzápětí měl jasno. Na vidlích spatřil černou kůži, na níž dosud visela býčí hlava.

Když v New Yorku studoval fotografie, zarazilo ho, že se nikdo bez ohledu na útesy nepokusil získat přístup ke krásně modrému moři. Nezaznamenal žádné schody, potápěčskou plošinu, ukotvený vor, koupaliště ani molo. Jakmile pod hladinou viděl mizet vnitřnosti, všechno pochopil. Voda kolem celého poloostrova byla plná žraloků kladivounů, tygrovaných a bílých. Jestliže by v moři plavalo cokoli jiného než ryby, přečkalo by to jen několik málo minut.

Zhruba v téže době se plukovníkovi Morenovi telefonicky ohlásil jeho člověk za surinamskou hranicí. Ten Angličan, Nash, si půjčil auto od jedné malé místní firmy, a proto trvalo tak dlouho, než ho vystopoval. Ale nakonec se to podařilo. Odjel ve Fordu Compact. Agent plukovníkovi nadiktoval číslo.

Tajný policista vydal rozkazy na ráno. Bylo třeba prohledat každé parkoviště, garáž, příjezdovou cestu i stezku v džungli, jestli někde nestojí Ford Compact s konkrétní surinamskou poznávací značkou. Potom pokyny změnil. Trval na vyhledání všech fordů s jakýmkoli číslem. Pátrání mělo začít za svítání.

Šero a tma se v tropech dostavují s ohromující rychlostí. O hodinu dříve za Dexterovými zády zapadlo slunce, což mu konečně přineslo úlevu. Sledoval, jak se dělníci vracejí domů a sotva pletou nohama. Odevzdali nástroje a byli po jednom kontrolováni u brány, v pěti zástupech po dvou stech.

Šli zpátky do vesnice a připojili se ke dvěma stovkám, které na pole nešly. Ve vilách a kasárnách se rozsvítily první lampy. Bílá záře na opačném konci trojúhelníku prozrazovala, že Srbovo sídlo je ozářeno světlomety.

Mechanici na letišti dokončili práci, nasedli na mopedy a rozjeli se k domkům na vzdálenější straně dráhy. Když bylo všechno zavřeno a pozamykáno, na farmu vyběhli dobrmani, svět dal sbohem 6. září a lovec zločinců se připravoval na sestup ze svahu.

Návštěvník

Během celodenního hlídkování nad poloostrovem Mstítel zjistil dvě skutečnosti, které mu fotografie neukázaly. Za prvé, kopce nebyly příkré od hřebene až k úpatí. Po úbočí se dalo sešplhat až na posledních zhruba třicet metrů nad úroveň nížiny, které spadaly kolmo dolů. Pro tento případ však měl více než dostatečně dlouhé dobré horolezecké lano.

Kromě toho zaznamenal, že nepřítomnost rostlin a křovisek na svahu je dílem člověka, nikoli přírody. Ten, kdo připravoval obranu, objednal skupinu mužů, kteří se na lanech spouštěli dolů a vyrýpli ze štěrbin každou větvičku a keřík, čímž masiv zcela zbavili porostu.

Některé výhonky byly tenké a daly se vytrhnout i s kořeny. Jiné však měly silnější kmen, jenž odolal veškeré snaze muže na konci lana. Ty pak byly odříznuty pilou, ovšem ne dost těsně nad povrchem. Pahýly se změnily ve stovky opěrných bodů pro ruce a nohy, které umožňovaly pohyb dolů a nahoru.

Za denního světla by byl na první pohled viditelný, ale to ve tmě neplatilo.

Kolem desáté hodiny večerní vyšel srpek měsíce, který lezci poskytl dostatek tlumeného světla pro slezení svahu, ale zároveň zachovával jeho nenápadnost na břidlicové stěně. Bylo jen třeba dávat dobrý pozor, aby neshodil nějaký uvolněný kámen. Dexter se přesouval od jednoho pahýlu ke druhému a opatrně sestupoval k letišti.

Jakmile prudký sklon znemožnil další pohyb, sejmul z ramene stočené lano a spustil se po něm až dolů. Na letišti se zdržel tři hodiny. Před mnoha lety ho další z jeho „klientů“ z Hrobek v New Yorku zasvětil do jemného umění otevírání zámků a sadu paklíčů, které teď nesl s sebou, pro něho vyrobil opravdový mistr.

Visací zámek na vratech hangáru nechal bez povšimnutí. Dvojitá vrata by při otevírání dělala hluk. Po straně byly menší dveře s jediným obyčejným dozickým zámkem, s nímž neztratil víc než třicet vteřin.

K opravě helikoptéry je zapotřebí dobrého mechanika a pouze ještě zkušenější odborník může provést sabotáž takovým způsobem, aby dobrý mechanik nejen nedokázal odhalit závadu a odstranit ji, ale ani nezaznamenal, že k nějakému zásahu došlo.

Mechanik, kterého Srb zaměstnával, aby se mu staral o vrtulník, byl dobrý, ale Dexter ho předčil. Zblízka poznal, že se jedná o EC 120 Eurocopter, jednomotorovou verzi dvoumotorového stroje EC 135. Vrtulník měl vepředu velkou plexisklovou bublinu, jež poskytovala dokonalý rozhled všemi směry pilotovi a pasažérovi vedle něho, a do kabiny se vešly ještě tři další osoby, které zaujímaly místa ve druhé řadě sedaček.

Dexter se nesoustředil na mechanismus nosného rotoru, ale na menší ocasní rotor. V případě jeho selhání se s vrtulníkem vůbec nedalo vzlétnout. Když Dexter práci dokončil, nebylo pochyb o tom, že rotor selže a půjde jen těžko opravit.

Dveře Hawkeru 1000 byly otevřené, takže měl příležitost podívat se dovnitř a ujistit se, že vnitřní uspořádání nedoznalo žádných zásadních změn.

Potom zamkl hlavní hangár a vloupal se do skladiště využívaného mechaniky, v němž si vzal, co potřeboval, ale nezanechal žádné stopy. Nakonec doběhl na vzdálenější konec přistávací dráhy, kde, těsně za vilami, strávil poslední hodinu. Ráno jeden z mechaniků ke své nelibosti zjistí, že si někdo vypůjčil jeho kolo, které měl opřené o plot za domem.

Když Dexter vykonal všechno, kvůli čemu přišel, vrátil se ke svému lanu a vyšplhal k silnému pahýlu, kolem něhož bylo uvázáno. Potom stoupal od jednoho kořenu ke druhému, dokud se nedostal zpátky do své pozorovatelný. Šaty měl tak propocené, že by je mohl ždímat. Utěšoval se myšlenkou, že v této části světa si lidé tělesného pachu nevšímali. Aby doplnil tekutiny, vypil celý půllitr vody, zkontroloval hladinu zbývající tekutiny a usnul. Tiché pípání hodinek ho vzbudilo v šest hodin ráno, krátce před tím, než zdola zazněly kovové údery železnou tyčí do zavěšené kolejnice.

V sedm hodin Paul Devereaux telefonem probudil McBridea v jeho pokoji v hotelu Camino Real. „Nějaké novinky?“ zeptal se.

„Žádné,“ odpověděl McBride. „Je celkem jisté, že se vrátil jako Angličan Henry Nash, projektant rekreačních středisek. Potom zmizel. Jak se ukázalo, přijel Fordem Compact vypůjčeným v Surinamu. Moreno zrovna zahajuje pátrání po všech fordech v zemi. Někdy během dneška bych se měl dozvědět víc.“

Šéf protiteroristického centra, který dosud seděl v županu u snídani ve svém domě v Alexandrii ve Virginii, dlouho nic neříkal.

„To nezní dobře,“ konstatoval nakonec. „Musím varovat našeho přítele. Nebude to jednoduchý telefonát. Počkám do deseti. Jestli se do té doby dozvíte, že toho muže zadrželi nebo se k tomu schyluje, okamžitě mi zavolejte.“

„Spolehněte se,“ řekl McBride.

Očekávaná zpráva nepřišla. V deset hodin Devereaux sáhl po telefonu. Trvalo deset minut, než Srba přivolali z bazénu do rádiové ústředny v malé suterénní místnosti, která byla navzdory tradičnímu pojmenování vybavena nejmodernější komunikační technikou zabezpečenou proti odposlechu.

V půl jedenácté Mstítel zaznamenal na poloostrově pod sebou překotnou aktivitu. Ze sídla vyrazila terénní vozidla a v oblacích prachu se rozjela k útesům. Z hangáru vyvezli vrtulník a jeho nosné rotory byly roztaženy a zajištěny v letové poloze.

„Zdá se, že jim někdo šlápl na kuří oko,“ uvažoval Dexter.

Ze svých domků za přistávací dráhou přijela na dvou skútrech posádka helikoptéry. Během několika málo minut byli všichni na svých místech a velké rotory se začaly zvolna otáčet. Motor se probudil k životu a lopatky rotovaly zahřívací rychlostí.

Ocasní rotor, nezbytná součást stroje, která zamezuje pohybu kolem svislé osy, se také roztočil. Potom zřejmě došlo k nějaké závadě v ložiscích. Ozvalo se skřípění namáhaného kovu a střed rotoru se rozpadl. Mechanik spěšně zamával na muže v plexisklové kabině a přejel si rukou přes krk.

Pilot a pozorovatel již z ovládacího panelu poznali, že mají závažnou poruchu v ocasní části. Vypnuli motor. Nosné rotory se zastavily a posádka zase vystoupila. Všichni oboustoupili ocas a dívali se nahoru na poškozenou vrtuli.

Strážci v uniformách se nahrnuli do prázdné vesnice peonů a začali prohledávat ložnice, skladiště, a dokonce i kostel. Další se na terénních čtyřkolkách rozjeli po farmě, aby vedoucím pracovních čet předali zprávu, že nesmí být přehlédnuta žádná známka vstupu případného vetřelce. Nikdo si však ničeho nevšiml. Stopy, které po sobě před osmi hodinami zanechal Mstítel, byly příliš nenápadné.

Dexter počet uniformovaných dozorců odhadl přibližně na sto. O provoz letiště se staral asi tucet lidí a dělníků bylo dvanáct set. Přičetl-li zbytek bezpečnostního personálu, služebnictvo v sídle, tedy mimo jeho dohled, a dvacet dalších techniků z generátorové stanice a různých opravářských dílen, konečně si udělal představu, proti kolika lidem stojí. A to stále ještě neviděl samotnou rezidenci a její bezpochyby propracovanou obranu.

Nedlouho před polednem Paul Devereaux zavolal svému muži v ohnisku bouře.

„Kevine, musíte se podívat na místo a navštívit našeho přítele. Mluvil jsem s ním. Je dost naštvaný. Nemůžu ani dost zdůraznit, jak důležitou roli ten ničema hraje v projektu Sokol. Teď nesmí couvnout. Jednou vám budu moci vysvětlit, jaký význam pro nás má. Prozatím se ho držte, dokud nechytanou a nezneškodní toho vetřelce. Zřejmě se jim porouchala helikoptéra. Řekněte plukovníkovi, aby vás přes hory převezli džípem. Ozvěte se, až tam budete.“

V poledne Dexter sledoval, jak se k útesům blíží nevelká pobřežní loď. Zakotvila těsně u skal a jeřáby z její paluby a nákladních prostorů začaly odebírat bedny a skládat je na betonovou rampu, kde na ně čekaly dodávkové vozy. Bedny podle všeho obsahovaly luxusní zboží, které hacienda nebyla schopna vyrobit.

Poslední přišla na řadu nádrží na palivo o objemu téměř čtyř tisíc litrů, hliníkový válec připomínající cisternu. Místo ní byla na palubu spuštěna prázdná a loď po modré hladině oceánu zvolna odplula pryč.

Krátce po jedné Dexter vpravo od sebe zpozoroval terénní auto, které právě minulo kontrolní

stanoviště v průmysku a hlučně sjíždělo po cestě k vesnici. Neslo označení sanmartinské policie a vedle řidiče seděl jediný cestující.

Modrý landrover projel vesnicí a zastavil u brány v plotě z drátěného pletiva. Policejní řidič vystoupil a ukázal strážcům svůj průkaz. Muži si někam zatelefonovali pro pokyny, pravděpodobně do sídla.

Pasažér mezitím rovněž vystoupil a se zájmem se rozhlížel. Otočil se a zvedl oči ke svahu, po němž právě sjel. Vysoko nahoře se k jeho tváři obrátil dalekohled a zaostřil.

Stejně jako nespátřený muž na hřebeni byl Kevin McBride okouzlen, třebaže na projektu Sokol s Paulem Devereauxem úzce spolupracoval již dva roky, tedy od chvíle, kdy došlo k prvnímu kontaktu se Srbem a jeho naverbování. Četl příslušné složky a myslel si, že ho nemůže nic překvapit, ačkoli se s tím člověkem dosud nesetkal osobně. Tuto pochybnou výsadu si Devereaux ponechával pro sebe.

Policejní džíp s modrými pruhy pokračoval k ochrannému valu kolem sídla na mysu. Jak se blížil k bráně, zed' se nad ním tyčila stále výš.

Nevelké dveře v bráně se otevřely a objevil se v nich urostlý muž v plátěných kalhotách a bavlněné košili. Košile se mu u pasu třepetala ve větru a měla pro to dobrý důvod. Skrývala se pod ní pistole Glock ráže 9mm. McBride toho muže znal ze spisů: Kulac, jediný, koho si srbský gangster s sebou přivezl z Bělehradu, jeho nerozlučný osobní strážce.

Kulac došel ke dveřím na straně spolujezdce a pokynul hlavou. Po dvou letech z domova stále nemluvil jinak než srbochorvatsky.

„Muchas gracias. Adios,“ řekl McBride policejnímu řidiči. Muž přikývl a s radostí zamířil zpátky k hlavnímu městu.

Mezi obrovskými dřevěnými zárubněmi, které skrývaly ovládací mechanismus a sestávaly z trámů připomínajících železniční pražce, se nacházel stůl. Strážce McBridea zkušeně prohledaly, jestli u sebe nemá zbraň, a na stůl vyložily obsah jeho příručního zavazadla. Z vyvýšené terasy sestoupil majordomus v naškrobeném bílém obleku a čekal, dokud bezpečnostní opatření nedospěla ke konci.

Kulac dal zamručením najevo spokojenost. Trojice mužů se vydala nahoru po schodech, vpředu majordomus a za ním osobní strážce se zavazadlem v ruce a muž ze CIA. McBride poprvé na vlastní oči spatřil Srbovo sídlo.

Mělo tři podlaží a stálo uprostřed pečlivě udržovaných trávníků. Opodál se dva peoni soustředěně věnovali zahradničení. Dům se příliš nelišil od přepychovějších rezidencí na francouzské, italské či chorvatské riviéře. Všechny pokoje v horních patrech měly balkon a okenice jako ochranu před horkem.

Dlážděná terasa, na níž muži nyní stanuli, byla dosti vysoko nad úrovní cesty vedoucí k bráně, ale stále níž než vrchol ochranné zdi. Přes stěnu byl vidět masiv kopců, který McBride překonal, avšak případný ostřelovač by z poloostrova nemohl zasáhnout osoby na terase.

Do terasy byl zasazen třpytivě modrý plavecký bazén a vedle něj kamenné podstavce podpíraly desku prostorného stolu z bílého carrarského mramoru, na němž bylo prostřeno k obědu. Stříbro a křišťál se jen blyštěly.

Stranou se nacházel menší stolek obklopený několika křesly a na něm kbelík s ledem a lahví Dom Perignonu. Majordomus gestem vyzval McBridea, aby se posadil. Bodyguard zůstal ostražitě stát. Ze stínu vily se vynořil muž v bílých kalhotách a hedvábné lovecké košili krémové barvy.

McBride stěží poznal člověka, který býval Zoranem Žilićem, gangsterským vymahačem v bělehradské čtvrti Zemun, důležitým členem zločineckých band v Německu a ve Švédsku, zabijákem v bosenské válce, obchodníkem se ženami, drogami a zbraněmi, defraudantem jugoslávského státního pokladu a nakonec uprchlíkem před spravedlností.

Nový obličej měl jen málo společného s tím, jehož fotografiemi disponovala CIA. Švýcarští chirurgové na jaře odvedli dobrou práci. Tropické slunce dalo zapomenout na seversky světlou barvu pokožky a jen drobné linky jizev se vzpíraly opálení.

McBride však kdysi slyšel, že uši jsou, podobně jako otisky prstů, pro každého člověka zcela charakteristické a bez chirurgického zákroku se nikdy nemění. Žilićovy uši zůstaly stejné, a když si

s ním McBride potrásl rukou, povšiml si jeho oříškově hnědých očí divokého zvířete.

Žilić se usadil k mramorovému stolu a kývl ke druhému volnému místu. McBride se posadil. Následoval krátký rozhovor mezi Žilićem a jeho osobním strážcem v srbochorvatštině. Svalnatý gangster se odkolébal najíst někde jinde.

Velmi mladá a hezká místní dívka v modré uniformě služebné nalila do dvou vysokých sklenek šampaňské. Žilić nepronesl žádný přípitek; prohlížel si jantarový nápoj a pak jej náhle odložil.

„Ten člověk,“ pronesl dobrou, ne-li bezchybnou angličtinou, „kdo je to?“

„To přesně nevíme. Nechá se najímat. Úzkostlivě tají svoji totožnost. Je znám pouze pod krycím jménem.“

„A to zní jak?“

„Mstitel.“ Srb nad slovem chvíli přemítal, pak pokrčil rameny. Dvě další dívky začaly servírovat jídlo. Přinesly ovocné koláčky z křepelčích vajec a chřest v rozpuštěném másle.

„Všechno je odsud?“ zajímal se McBride.

Žilić přikývl.

„Pečivo, saláty, vejce, olivový olej, hrozny... všechno jsem viděl, když mě sem vezli.“

Další kývnutí.

„Proč mě pronásleduje?“ zeptal se Srb.

McBride se zamyslel. Kdyby řekl pravý důvod, Srb by mohl usoudit, že nemá smysl dále spolupracovat se Spojenými státy či jakoukoli jejich agenturou, neboť mu stejně nikdy neodpustí. Devereaux nařídil, že ten odporný člověk musí zůstat součástí projektu Sokol.

„Nevíme,“ odpověděl McBride. „Někdo si ho najal. Možná starý nepřítel z Jugoslávie.“

Žilić nad tím zauvažoval, pak zavrtěl hlavou.

„Proč jste to nechali dojít tak daleko, pane McBride?“

„Nic jsme o tom muži nevěděli, dokud jste si nestěžoval, že někdo létá nad vaším sídlem a fotografuje. Zapsali jste imatrikulaci. Výborně. Pak jste poslal svoje lidi do Guyany, aby zasáhli. Pan Devereaux předpokládal, že bychom mohli vetřelce najít, identifikovat a zastavit. Jenže proklouzl sítí.“

Jedli studeného humra v majonéze, rovněž z místních zdrojů. Na závěr přišly muškátové hrozny, broskve a silná černá káva. Majordomus stolovníkům nabídl doutníky Cohiba a počkal u stolu, dokud se oběma řádně nerozhořely. Srb setrval v hlubokém zamyšlení.

Tři hezké služebné se seřadily u zdi domu. Žilić se v křesle otočil, na jednu ukázal a luskl prsty. Dívka zbledla, ale otočila se a zmizela ve dveřích, zřejmě aby se připravila na pánův příchod. „Touhle dobou si dopřávám siestu. Je to místní zvyk a docela se mi zamlouvá. Než půjdu, něco vám povím. Navrhl jsem tuhle pevnost s majorem van Rensbergem, se kterým se seznámíte. Pokládám ji za pravděpodobně nejbezpečnější místo na zemi.“

Nevěřím, že se sem ten váš žoldák vůbec dostane. Pokud ano, neodejde odsud živý. Všechny bezpečnostní systémy jsme vyzkoušeli. Ten člověk možná unikl vám, ale přes moje systémy a do mé blízkosti se nedostane. Zatímco budu odpočívat, van Rensberg vás tu provede. Potom můžete zavolat panu Devereauxovi, že krize skončila. Prozatím.“

Vstal a odešel od stolu. McBride zůstal sedět. Dveře v bráně pod terasou se otevřely a po schodech na dlážděné prostranství vyšel muž. McBride ho znal z dokumentů, ale předstíral, že ho vidí poprvé.

Adriaan van Rensberg byl další člověk s minulostí. V době, kdy Jižní Afriku ovládala Národní strana a její politika apartheidu, nadšeně vstoupil do Úřadu státní bezpečnosti, obávaného BOSS, a rychle v něm stoupal vzhůru, neboť se ochotně podílel na jeho nejkrajnějších excesech.

Po nástupu Nelsona Mandely se přidal k extrémně pravicové straně AWB, kterou vedl Eugene Terre-Blanche, a po jejím neúspěchu dospěl k názoru, že bude rozumnější zemi opustit. Několik let pracoval jako správce a bezpečnostní poradce pro různé evropské fašistické spolky a poté padl do oka Zoranu Žilićovi, jenž ho pověřil navrhnutím, vybudováním a řízením opevněné haciendy na poloostrově El Punto.

Na rozdíl od plukovníka Morena nevzděčil Jihoaafričan za silnou postavu tukovým polštářům, ale vypracovaným svalům. Pouze břicho visící přes široký kožený opasek ho usvědčovalo ze záliby v

pítí piva a to ve velkém množství.

McBride si povšiml, že příchozí se oblékl do jakési uniformy: vysokých vojenských bot, maskovacího oděvu do džungle opatřeného nápadnými insigniemi a tropického klobouku s lemováním z levhartí kožešiny.

„Pan McBride? Ten americký gentleman?“

„To jsem já, kamaráde.“

„Major van Rensberg, velitel bezpečnosti. Mám nařízeno provést vás po usedlosti. Což takhle zítra ráno? V osm třicet?“

Na parkovišti v letovisku La Bahia jeden policista našel Ford Compact. Poznávací značky vypadaly jako místní, ale šlo o padělky, namontované v nějaké garáži. Příručka v přihrádce na rukavice byla v holandštině. Jako v Surinamu.

Mnohem později si kdosi vzpomněl, že viděl turistu s velkým ruksakem na zádech, jak pěšky odchází z vesnice. Mířil na východ. Plukovník Moreno odvolal všechny policejní síly a armádu zpátky do kasáren. Rozhodl, že hned ráno jeho muži vyrazí do kopců a prohledají masiv směrem z vnitrozemí, od úpatí až po hřeben.

KAPITOLA DVACÁTÁ DEVÁTÁ

Prohlídka

Už podruhé zapadlo slunce a přišla tma od chvíle, kdy Dexter zaujal své pozorovatelské místo v neviditelné prolákle na hřebenu kopce, a mělo to být také naposledy.

Nehybně sledoval, jak v oknech na poloostrově pod ním zhasínají v oknech poslední světla, a pak se připravil vyrazit. Dole brzy vstávali a brzy chodili spát. On sám si opět spánku moc neužije.

Spořádal poslední potravinovou dávku, obsahující vitaminy, minerály, vlákninu a cukry na dva dny. Dopil zbývající vodu, čímž své tělo předzásobil na příštích dvacet čtyři hodin. Objemný ruksak, maskovací síť a pláštěnku mohl nechat na místě. Vše, co potřeboval, si buď přinesl s sebou, nebo ukradl předešlou noc. Všechny věci se vešly do menšího batohu. Jedině lano, které si přehodil přes rameno, bude později třeba někam ukrýt, protože zabíralo moc místa.

Bylo po půlnoci, když co nejsvědomitěji zlikvidoval pozůstatky po svém tábořišti, a vydal se na cestu.

Větví za sebou zametal stopy a postupoval doprava, až se místo nad letištěm ocitl nad vesnicí pracovních sil. Urazil osm set metrů a trvalo mu to hodinu. Časový plán mu však vycházel. Na oblohu vyšel srpek měsíce. Dexter se znovu začínal koupat ve vlastním potu.

Pomalů a obezřetně sestupoval po svahu, od pahýlu k pahýlu, od úchyty k úchyty, od kořene ke kořenu, dokud nepotřeboval lano. Tentokrát lano musel v polovině přeložit a pověsit kolem hladkého kořene, za který se nezachytí, až je zespodu stáhne.

Zbytek svahu slanił, přičemž se vyhýbal atletickým skokům, při nichž by mohl uvolnit kameny, a jednoduše krok za krokem couval, až se dostal do pukliny mezi útesy a zadní stěnou kostela. Doufal, že kněz má tvrdé spaní; nacházel se jen několik metrů od jeho domu.

Jemně zatahal za jeden konec lana. Vyvléklo se zpoza kořene vysoko na stěně a celé sjelo na zem vedle něho. Omotal si je kolem ramene a vyšel ze stínu kostela.

Latríny byly společné a bez rozlišení pohlaví. V pracovním táboře nežila jediná žena. Dexter shora viděl, jak muži vykonávají své potřeby. Základem latríny byl dlouhý výkop zakrytý deskami, které měly zadržet nevyhnutelný zápach nebo přinejmenším jeho nejhorší nápor. V deskách byly vyřezány kulaté otvory, do nichž zapadala kruhová víka. Slabé povahy zde neměly místo. Dexter se zhluboka nadechl, zdvihl jedno víko a hodil smotané lano do černého nitra latríny. Pokud bude mít štěstí, lano prostě navždy zmizí, i kdyby je hledali, což bylo krajně nepravděpodobné.

Chatky, v nichž muži bydleli a spali, měly nevelký čtvercový půdorys, jen o málo rozlehlejší než policejní cela, ovšem každý dělník obýval svou vlastní. Stály naproti sobě v řadách po padesáti, takže vytvářely ulice. Z takových ulic, odbočujících z hlavní cesty, sestávala celá obytná sekce.

Cesta vedla na náměstí, lemované umývárny, kuchyněmi a palmovými přístřešky pro společné stravování. Dexter se držel ve stínu budov, aby se vyhnul měsíčnímu světlu na otevřeném prostranství, a vrátil se ke kostelu. Zámek na hlavních dveřích mu vzdoroval jen několik vteřin.

Uvnitř toho mnoho nenašel, jak už to v kostelech bývá, ovšem v této hluboce katolické zemi si vedení pracovního tábora jeho vybudováním zajistilo důležitý pojistný ventil. Dexter mimoděk zauvažoval, jak asi kněz na podobném místě skloubí okolní realitu a své poslání.

To, co potřeboval, našel úplně vzadu a stranou za oltářem, v sakristii. Hlavní dveře nechal otevřené a vrátil se mezi řady chatek, v nichž chrápající dělníci trávili několik málo hodin odpočinku.

Při pohledu shora si zapamatoval polohu té, kterou si vybral. Viděl, jak její obyvatel odchází na snídani. Páté dveře od kraje, na levé straně, třetí odbočka z hlavní cesty směrem od náměstí.

Na dveřích nebyl zámek, pouze jednoduchá dřevěná závora. Dexter vešel dovnitř a nehybně strnul, aby si jeho oči po bledém měsíčním světle venku zvykly na téměř neproniknutelnou tmou.

Shrbená postava na kavalci dál chrápala. Když se jeho zrak po třech minutách přizpůsobil nočním podmínkám, Dexter rozpoznal rysy pod hrubou dekou. Sklonil se a vytáhl cosi ze svého batohu, pak se obrátil zpátky k lůžku. Z nasáklé vaty ve své dlani ucítil sladký zápach chloroformu.

Peon zamručel, pár vteřin se pokoušel obrátit ze strany na stranu a potom upadl do ještě hlubšího spánku. Dexter mu vatu podržel na obličej, aby muž setrval několik hodin v bezvědomí. Poté si ho přehodil přes rameno a tiše s ním pospíchal tam, odkud přišel, totiž do kostela.

Ve dveřích kamenné budovy se zastavil a poslouchal, jestli někoho nevyrušil, ale vesnice spala. Donesl muže do sakristie a svázal mu zápěstí a kotníky silnou leukoplastí a přelepil mu také ústa, ovšem nos mu nechal volný, aby mohl dýchat.

Když zamykal, s uspokojením si všiml oznámení na tabuli vedle hlavního vchodu. Jeho text mu vyhovoval. Po návratu do prázdné chaty si dovolil rozsvítit bodové světlo a rozhlédl se. Dělníkův majetek byl opravdu skrovný. Na jedné stěně visel obrázek Panny Marie a k jeho rámečku byla připevněna vybledlá fotografie usmívající se mladé ženy. Snoubenka, sestra, dcera? S pomocí silného dalekohledu Dexter odhadl, že muž je přibližně stejně starý jako on, ale mohl být mladší. Lidem, kteří se dostali do spárů plukovníka Morena a skončili na El Punto, léta přibývala rychle. Určitě byl ale stejně vysoký a stavěný, a proto si ho Dexter vybral.

Žádná další výzdoba; jen dřevěné kolíky, na nichž visely dvojce nerozeznatelné pracovní šaty – hrubé bavlněné kalhoty a blůza z téhož materiálu. Na podlaze ležely plátěné boty, špinavé a sešlapané, ale pevné a spolehlivé. Pracovní oděv doplňovalo slaměné sombrero. V místnosti byl ještě látkový pytel se šňůrkou, v němž si muž nosil na pole oběd. Dexter zhasl světlo a podíval se na hodinky. Pět minut po čtvrté.

Svlékl se do boxerských šortek, vybral věci, které chtěl vzít s sebou, zabalil je do propocené trička a uložil do pytle na oběd. Ostatní mohl postrádat. Schoval je do batohu, kterého se hodlal zbavit, až se podruhé vydá na latrínu. Potom čekal na rány železnou tyčí do zavěšené kolejnice.

Ozvaly se jako vždycky v půl šesté, kdy byla ještě tma, ale na východě se začínalo růžově rozednívat. Zvuk přicházel od dozorce za dvojitou bránou v plotě mezi vesnicí a farmou. Všechno kolem Dextera se začalo probouzet k životu.

Nezúčastnil se hromadného úprku na latrínu a do umývárny a doufal, že si toho nikdo nevšimne. Po dvaceti minutách vyhlížení mezerou mezi prkny ve dveřích zjistil, že ulička je opět prázdná. Se sklopeným zrakem a sombrerem naraženým do čela uháněl k latrínám, jedna z tisíce postav ve stejných kalhotách a blůze.

Zatímco ostatní snídali, krčil se nad otevřeným otvorem. Teprve když třetí signál svolal dělníky k bráně, zařadil se do jejich zástupu.

Pět dozorců sedělo za stoly, kontrolovalo identifikační známky, nahlíželo do pracovních výkazů, zapisovalo do archů čísla a příslušné pracovní čety vybraných mužů a posílalo dělníky za vedoucími, aby si vyzvedli nářadí a začali se věnovat přiděleným úkolům.

Dexter dospěl ke stolu před svou řadou, stejně jako ostatní mezi palcem a ukazovákem přidržel známku, pak se naklonil dopředu a zakašlal. Dozorce se nervózně odvrátil, poznamenal si číslo a mávnutím ho propustil. Ze všeho nejméně toužil po tom, aby mu někdo do obličeje dýchal vůni chilli. Dělník se odšoural pro motyku, neboť byl toho dne přidělen na pletí avokádového sadu.

V půl osmé Kevin McBride snídal sám na terase. Grapefruity, vejce, topinky a švestkový džem by se ctí obstály v kterémkoli pětihvězdičkovém hotelu. V osm patnáct se k němu připojil Srb.

„Myslím, že by bylo rozumné, kdybyste si sbalil věci,“ řekl. „Až si prohlédnete, co vám major van Rensberg ukáže, doufám, že budete souhlasit, že ten žoldák má zanedbatelnou šanci sem proniknout, ještě menší přiblížit se ke mně a žádnou zase se odsud dostat. Nemá smysl, abyste tu zůstával. Panu Devereauxovi můžete vyřídit, že svoji část dohody dodržím, jak bylo ujednáno, na konci měsíce.“

V osm třicet McBride hodil svou tašku na zadní sedadlo Jihoafričanova otevřeného džípu a sám se posadil vedle majora.

„Tak tedy, co chcete vidět?“ zeptal se šéf bezpečnosti.

„Slyšel jsem, že je prakticky nemožné, aby se sem dostal nezvaný návštěvník. Můžete mi vysvětlit proč?“

„Podívejte, pane McBride, když jsem tohle všechno plánoval, vytvořil jsem dvě věci. První je téměř úplně soběstačný farmářský ráj. Máme tu všechno. Za druhé, je to pevnost, svatyně, skryš, bezpečná před skoro jakýmkoli vpádem nebo hrozbou zvnějšku.

Samozřejmě, pokud budeme hovořit o vojenské operaci, výsadbářích, obrněných jednotkách, pak je invaze možná. Ale jeden osamocený žoldák? Nikdy.“

„Co přístup z moře?“

„Něco vám ukážu.“

Van Rensberg pustil spojku a vůz vyrazil kupředu, přičemž se za ním zvedl oblak prachu. Jihoafričan zajel k okraji útesu a zastavil.

„Odsud uvidíte,“ řekl při vystupování z auta. „Celé území je obklopeno mořem, útesy nejsou nikde nižší než šest metrů a většinou mají patnáct metrů. Hladinové radary, maskované jako satelitní antény, nás upozorní na všechno, co se blíží po vodě.“

„Jak zasáhnete?“

„Máme dva rychlé hlídkové čluny, jeden je neustále na moři. Kolem celého poloostrova je kilometr a půl široké zakázané pásmo. Dovnitř občas může jen nákladní loď se zbožím.“

„Průnik pod hladinou? Obojživelná zvláštní jednotka?“

Van Rensberg pohrdavě odfrkl.

„Jednočlenná zvláštní jednotka? Ukážu vám, co by se stalo.“

Sáhl po příruční vysílačce, zavolal do sklepní ústředny a nechal se spojit s jatkami. Dojednal si schůzku na opačnou stranu sídla, k jeřábům. McBride sledoval, jak žlabem klouže kbelík vnitřností a o deset metrů níže dopadá do moře.

Několik vteřin se nic nedělo. Potom hladinu prořízla první zahnutá ploutev. Do šedesáti vteřin se rozpoutala divoká hostina. Van Rensberg se smál.

„Jíme si tady dobře. Hodně steaků. Můj zaměstnavatel steaky nejí, ale strážci ano. Mnozí z nich jsou jako já ze staré vlasti a potrpíme si na braai.“

„No a?“

„Když zhruba jednou týdně zabijeme zvíře, ovci, kozu, prase nebo vola, házíme čerstvé vnitřnosti do oceánu. Krev taky. Moře je samý žralok. Černoocasí, běloploutví, tygrovaní, kladivouni, ti všichni tam jsou. Minulý měsíc jeden z mých lidí spadl přes palubu. Člun se obrátil, aby ho vytáhli. Byli u něj za třicet vteřin. Pozdě.“

„Nevylovili ho?“

„Z větší části ano. Ale ne nohy. Po dvou dnech zemřel.“

„Pohřeb?“

„Do moře.“

„Takže ho žraloci přece jenom dostali.“

„Nikdo nesmí dělat chyby. Velí tu totiž Adriaan van Rensberg.“

„Co takhle vzít to přes kopce jako včera já?“

Van Rensberg McBrideovi místo vysvětlení podal polní dalekohled.

„Podívejte se sám. Nemůžete lézt okolo. Jsou tam kolmé stěny do vody. Pokud se za denního světla spustíte po svahu, za pár vteřin vás uvidíme.“

„A v noci?“

„Dobře, tak slezete až dolů. Váš člověk je za ostnatým drátem, přes tři kilometry od sídla, a ještě ho čeká zeď. Není peon ani strážce; rychle si ho všimneme a... postaráme se o něj.“

„Co ten potok, který jsem viděl? Nemohl by někdo proniknout jeho korytem?“

„Dobrá úvaha, pane McBride. Ukážu vám, jak ten potok vypadá.“

Van Rensberg dojel k letišti, dálkovým ovládním si otevřel bránu a zajel na místo, kde voda z hřebene tekla pod přistávací dráhou. Vystoupili. Mezi dráhou a plotem se táhl dlouhý úsek otevřeného koryta. Čistá voda zlehka plynula přes řasy na dně.

„Vidíte něco?“

„Nic,“ odpověděl McBride.

„Schovávají se v chládku, ve stínu pod ranvejí.“ Následující ukázka očividně patřila k Jihoafričanovým oblíbeným. V džípu měl zásobu sušeného hovězího masa nakrájeného na proužky. Když jeden hodil do potoka, voda začala vřít. McBride viděl, jak pirani bleskově vyraží ze stínu a kus masa velikosti cigaretové krabičky trhají tisíce jehlovitých zubů.

„Stačí? Ukážu vám, jak tady dobře hospodaříme s vodou a nikdy nezapomínáme na bezpečnost. Pojd'te.“

Když se vrátili na farmu, van Rensberg jel podél potoka a kopíroval téměř všechny záhyby koryta. Zhruba na deseti místech z něj vybíhaly kanály, které zavlažovaly plodiny nebo doplňovaly nádrže, avšak ve všech případech šlo o slepá ramena.

Hlavní tok se stácel sem a tam, ale nakonec se vrátil k hraně útesu nedaleko přistávací dráhy, ovšem za ostnatým drátem. Tam nabíral na rychlosti a hnál se přes útes do oceánu.

„Těsně před hranu jsem nechal zasadit bodce,“ řekl van Rensberg. „Když se tudy někdo pokusí proplavat, zmocní se ho proud, takže se bezmocně poveze mezi hladkými betonovými stěnami do moře. Pak ten nešťastník přejede přes bodce a spadne do vody s těžkým krvácením. Potom co? Žraloci, samozřejmě.“

„A v noci?“

„Aha, vy jste ještě neviděl psy? Dvanáctičlenná smečka. Dobrmani a zabijáci. Jsou vycvičeni, aby nechali na pokoji každého v uniformě strážce a tucet dalších důležitých zaměstnanců bez ohledu na oblečení. Je to otázka tělesného pachu.“

Pouštíme je za setmění. V té době musí být každý peon a cizinec v bezpečí, nebo přežije jen pár minut, než si ho pobíhající psi najdou. Potom nemá žádnou šanci. Takže zpátky k tomu vašemu žoldákovi. Co hodlá udělat?“

„Nemám nejmenší tušení. Jestli má špetku rozumu, předpokládám, že už je pryč.“

Van Rensberg se znovu zasmál.

„Velice rozumné. Víte, ve staré vlasti, v Caprivi Stripu, jsme měli tábor pro ty, co pořád dělali potíže v černošských čtvrtích. Já jsem ho vedl. A víte, co vám povím, pane ze CIA? Žádný negr mi neutekl. Ani jeden. Tím myslím, že jsme neměli uprchlé vězně. Nikdy.“

„To je jistě působivé.“

„A víte, co jsem používal? Miny? Ne. Světlořady? Ne. Dva soustředné kruhové ploty, zakopané dva metry pod zem, s ostnatým drátem nahoře, a mezi nimi divoká zvířata. Krokodýli v nádržích, lvi na loukách. Jeden hlídáný tunel jako průchod tam a zpátky. Miluji matku přírodu.“

Podíval se na hodinky.

„Jedenáct. Zavezu vás po cestě nahoru ke strážnici v průsmyku. Sanmartinská policie pro vás pošle džíp a ten si vás vyzvedne a vezme vás zpátky do hotelu.“

Vraceli se přes farmu od pobřeží k bráně, kterou se projíždělo do vesnice a dále do kopců, když vtom v majorově vysílače zapraskalo. Vyslechl si zprávu, kterou pro něho měl telefonista a radista z ústředny ve sklepě pod sídlem. Potěšila ho. Vypnul přístroj a ukázal směrem ke kopcům.

„Lidé plukovníka Morena dneska ráno prohledali džungli od cesty až po hřeben. Našli tábor toho

Američana. Opuštěný. Asi máte pravdu. Myslím, že toho viděl dost a dostal strach.“

McBride v dálce viděl velkou bránu s dvěma křídly a za ní bílé budovy vesnice pracovních sil.

„Řekněte mi něco o těch dělnících, majore.“

„Co je s nimi?“

„Kolik jich je? Odkud je máte?“

„Asi dvanáct set. Všechno jsou to zločinci, podle sanmartinského trestního řádu. Ne, nesnažte se mě poučovat, pane McBride. Vy Američani máte vězeňské farmy. Takže tohle je vězeňská farma. Celkově vzato, mají se tu docela dobře.“

„A když si odpykají trest, vracejí se domů?“

„Nevracejí,“ řekl van Rensberg.

Jednosměrný lístek, pomyslel si Američan, z rukou plukovníka Morena a majora van Rensberga. Doživotní trest. Za jaké delikty? Neopatrné přecházení ulice? Odhazování odpadků? Moreno musel naplnit kvótu. Na požádání.

„Co vaši strážci a personál sídla?“

„To je něco jiného. My jsme zaměstnanci. Každý, kdo je potřeba v sídle, tam žije. Všichni zůstávají uvnitř, dokud je tam náš zaměstnavatel. Jenom uniformovaní strážci a několik vysoce postavených zaměstnanců jako já může projít zdí. Peon nikdy. Údržbáři bazénu, zahradníci, číšníci, služebné – všichni žijí za zdí. Peoni, kteří pracují na farmě, mají svoji vesnici. Všichni jsou svobodní.“

„Žádné ženy, žádné děti?“

„Žádné. Nejsou tady, aby se množili. Ale mají kostel. Kněz jim káže jenom jedno – absolutní poslušnost.“

Opomněl dodat, že v případě nedostatku poslušnosti používal stejně jako za starých časů důtky z nosorožčí kůže.

„Mohl by cizinec proniknout na farmu, kdyby se vydával za jednoho z dělníků, majore?“

„Ne. Správce farmy, který chodí do vesnice, každý večer vybírá pracovní síly na další den. Vybraní jedinci se ráno po snídani hlásí na hlavní bránu. Jednoho po druhém je kontrolují. Kolik je jich zapotřebí, tolik jich může dál. Ani jeden navíc.“

„Kolik jich projde?“

„Asi tisíc denně. Dvě stovky s nějakými odbornými dovednostmi do opravářských dílen, do mlýna, do pekárny, na jatka, k traktorům; osm set na okopávání a plení. Asi dvě stovky zůstávají každý den ve vesnici. Skutečně nemocní, úklidové čtyři, kuchaři.“

„Myslím, že vám věřím,“ konstatoval McBride. „Ten samotář nemá šanci, že ne?“

„Vždyť jsem vám to říkal, pane ze CIA. Dostal strach.“

Sotva domluvil, znovu zapraskala vysílačka. Když poslouchal hlášení, srahl čelo.

„Co se stalo? Dobře, tak mu vyřídíte, ať se uklidní. Budu tam za pět minut.“

Ukončil spojení.

„Otec Vicente, v kostele. Dostal z něčeho strach. Budu tam muset zajet cestou do hor. Nepochybně zdržení jenom na pár minut.“

Míjeli řady peonů, kteří se v prudkém žáru hrbili nad motykami. Několik na okamžik zvedlo hlavu a pohlédlo na projíždějící vozidlo s mužem, jenž měl moc rozhodnout o jejich životě a smrti. Vyzáblé, zarostlé tváře, kávově hnědé oči pod slaměnými sombrery. Jeden pár očí byl ovšem modrý.

Na vrcholu schodiště ke kostelu poskakoval před otevřenými dveřmi nahoru a dolů obtloustlý mužík s prasečíma očkami a nepříliš čistou bílou sutanou. Otec Vicente, duchovní pastýř bídých nedobrovolných dělníků.

Van Rensberg vládl mimořádně chatrnou španělštinou a zpravidla se omezoval na úsečné rozkazy; angličtina, o kterou se pokusil kněz, nebyla o mnoho lepší.

„Vy honem pojďte, plukovníku,“ řekl a vrhl se dovnitř. Oba muži vystoupili z auta, vyběhli po schodech a následovali ho.

Ušmudlaná sutana se prohnala uličkou, kolem oltáře a do sakristie. Vybavení této malé místnosti tvořila především skříň z nedbale otesaných prken, sestavená a sešroubovaná, aby si měl kněz kam ukládat roucha. S teatrálním gestem ji otevřel a zvolal: „Míra!“

Podívali se. Peon byl dosud v poloze, v jaké ho otec Vicente našel. Nikdo se ho nepokusil osvobodit. Zápěstí měl pevně svázaná leukoplasty, což platilo rovněž o kotnících. Také na ústech měl širokou pásku, zpoza níž vyrážel nespokojené mumlání. Jakmile spatřil van Rensberga, v jeho očích se objevila hrůza.

Jihoafričan se předklonil a bez servítků mu roubík strhl.

„Co tady sakra dělá?“

Muž zděšeně drmolil jakési vysvětlení a kněz výmluvně pokrčil rameny.

„On říká, že on neví. On říká, že včera večer spát, pak vzbudit tady. Hlava bolet, nic víc nepamatuje.“ Peon na sobě neměl nic než kratičké šortky. Jihoafričan ho popadl za předloktí, neboť jiná možnost nepřicházela v úvahu, a postavil na nohy.

„Řekněte mu, ať si radši rychle vzpomene,“ zakřičel na kněze, který tlumočil.

„Majore,“ ozval se McBride klidně, „vezměme to popořádku. Jak se jmenuje?“

Otec Vicente zachytil smysl věty.

„On jmenuje Ramón.“

„Jak dál?“

Kněz pokrčil rameny. Měl více než tisíc farníků; copak si je měl všechny pamatovat?

„Z které je chaty?“ zeptal se Američan.

Následovala další rychlá konverzace v místní španělštině. McBride dokázal porozumět textu v této řeči, jestliže na to měl dost času, ale sanmartinské nářečí nemělo s kastilštinou nic společného.

„Je tři sta metrů odsud,“ oznámil kněz.

„Můžeme se tam jít podívat?“ navrhl McBride. Vytáhl kapesní nůž a uvolnil Ramónovi zápěstí a kotníky. Vyděšený dělník vedl majora a Američana přes náměstí, po hlavní cestě a pak do své ulice. Ukázal na dveře a poodstoupil.

Van Rensberg šel dovnitř, následován McBridem. Nenašli nic kromě drobnosti, kterou Američan objevil pod postelí. Byl to polštářek vaty. Čichl k němu a podal jej majorovi, jenž učinil totéž.

„Chloroform,“ řekl McBride. „Omámil ho ve spánku. Pravděpodobně nic necítil. Vzbudil se se svázanýma rukama a nohama, zamčený ve skříni. Nelže, je jenom zmatený a vystrašený.“

„Jenže co tím sledoval, zatraceně?“

„Nezmínil jste se o známce, kterou každému muži zkontrolují, než projde bránou do práce?“

„Ano. O co jde?“

„Ramón ji nemá. A není ani na podlaze. Zbytek už si nejspíš domyslíte sám.“

Van Rensberg pochopil. Odkráčel zpátky k landroveru na náměstí a chopil se mikrofону vysílačky na palubní desce.

„Tohle je poplach,“ řekl radistovi, s nímž se spojil. „Spust'te signál ‚uprchlý vězeň‘. Neprodyšně uzavřete bránu do sídla pro všechny kromě mě. Pak místním rozhlasem oznamte všem strážcům, ve službě nebo mimo službu, ať se mi hlásí na hlavní bráně.“

Po několika vteřinách se nad poloostrovem rozeznělo táhlé, kvílivé houkání sirény. Bylo slyšet na polích i ve stodolách, v dílnách i sadech, v zeleninové zahradě i prasečím chlévě.

Lidé zvedli hlavy, ať právě dělali cokoli, a pohlédli k hlavní bráně. Jakmile se plně soustředili, promluvil k nim hlas radisty ze sklepní ústředny pod sídlem.

„Všichni strážci k hlavní bráně. Opakuji, všichni strážci k hlavní bráně. Okamžitě.“

Ve službě bylo přes šedesát mužů a ostatní odpočívali v kasárnách. Po vyhlášení poplachu bez

výjimky spěchali na určené místo, pěšky z polí a z kasáren čtyři sta metrů od brány a na terénních čtyřkolkách z odlehlých koutů.

Van Rensberg dojel autem zpátky k bráně a čekal na ně. Stál na kapotě a v ruce držel megafon.

„Nedošlo k útěku,“ oznámil jim, jakmile se před ním shromáždili. „Stala se opačná věc. Máme tady vetřelce. Pohybuje se v přestrojení za dělníka. Stejně šaty, stejné boty, stejné sombrero. Denní směna: sežeňte dohromady všechny dělníky. Bez výjimky. Strážci mimo službu: prohledejte každou stodolu, chlév, stáj, dílnu. Pak uzavřít a hlídat. Vysílačkami se hlaste velitelům oddílů. Velitelé, buďte ve spojení se mnou. Do práce. Jestli uvidíte někoho ve vězeňském utíkat, hned ho zastřelte. Bězte.“

Sto mužů se rozptýlilo do všech stran. Museli prohledat celou střední část poloostrova: od plotu oddělujícího farmu od letiště a vesnice po zeď panství. Rozlehlé území; příliš rozlehlé dokonce i pro stovku mužů. Pátrání si vyžádá několik hodin.

Van Rensberg zapomněl, že McBride odjíždí. Přestal si Američana všimnout a soustředil se na plánování. McBride se posadil a přemýšlel.

Na stěně kostela, hned vedle dveří, si povšiml oznámení. Psalo se v něm: „Obsequias por nuestro hermano Pedro Hernández. Once de la mañana.“

Muž ze CIA i se svou těžkopádnou španělštinou pochopil, co to znamená: „Smuteční obřad za našeho bratra Pedra Hernándeze. Dopoledne v jedenáct.“

Mohl vetřelec oznámení přehlédnout? Nepochopil jeho smysl? Bylo by logické předpokládat, že za normálních okolností kněz do sakristie zavítá až v neděli. Ale dnešek byl jiný. Za deset minut jedenáct kněz otevřel skříň a spatřil svázaného vězně.

Proč ho vetřelec neuložil někam jinam? Proč ho nepřivázal k jeho vlastnímu kavalci, kde by ho nikdo nenašel přinejmenším do západu slunce a možná ani potom ne?

Zaslechl, že major mluví s mechaniky z letiště. „Co je s ní? Do prdele s ocasním rotorem. Potřebuji ji zpátky ve vzduchu. Dobře, tak si pospěšte.“

Prudce zavěsil mikrofon, vyslechl McBridea, probodl ho pohledem a odsekl: „Váš krajan prostě udělal chybu, to je všechno. Drahou chybu. Bude ho stát život.“

Uplynula hodina. McBride i bez dalekohledu viděl, že se první zástupy dělníků v bílých bavlněných oděvech vracejí k bráně do své vesnice. Kolem nich se pohybovali uniformovaní strážci a křičeli na ně. Poledne. Horko mělo stejné účinky jako rána palicí do hlavy.

Dav před bránou stále narůstal. Vysílačka ani na okamžik neumlkla, neboť jeden sektor za druhým hlásil shromáždění a odvedení dělníků, prohledání a uzavření prázdných budov a rozmístění strážů.

V půl druhé začala kontrola čísel. Van Rensberg nařídil, aby pět zapisovatelů znovu zaujalo svá místa za stoly a procházející dělníky, vyrovnané do zástupů po dvou stech, prověřilo jednoho po druhém.

Muži byli zvyklí pracovat v ranním či podvečerním chladu. Nyní se pekli zaživa. Dva nebo tři peoni omdleli a kamarádi je museli podpírat. Číslo na každé známce bylo ověřováno, dokud je kontroloři nenašli v ranních seznamech. Když se poslední postava v bílém odploužila do vesnice vstříc odpočinku, stínu a vodě, velitel zapisovatelů pokýval hlavou.

„Jeden chybí,“ ohlásil. Van Rensberg došel k jeho stolu a nahlédl mu přes rameno.

„Číslo pět-tři-jedna-nula-osm,“ pokračoval zapisovatel.

„Jméno?“

„Ramón Gutierrez.“

„Vypusťte psy.“

Van Rensberg došel k McBrideovi.

„Každý technik teď musí být schovaný, zamčený a pod dozorem. Psi se nikdy nedotknou mých lidí, víte. Poznájí uniformu. Takže zbývá jenom jeden člověk. Cizinec v bavlněných kalhotách a lehké košili, s nesprávným pachem. Pro dobrmány něco jako zvonění k obědu. Na strom? Do nádrže? Stejně ho najdou. Obklíčí ho a budou štěkat, dokud nepřijdou psovodi. Dávám tomu žoldákovi půl hodiny, aby vyšplhal na strom a vzdal se, nebo zemře.“

Muž, kterého hledal, se v tu chvíli nacházel uprostřed farmy a utíkal mezi řádky kukuřice, jež

byla vyšší než on. Směr běhu odhadoval podle slunce a řetězce kopců.

Dopoledne musel dvě hodiny vytrvale běžet, než se z místa, kam byl přidělen, dostal až k ochranné zdi sídla. Potíže mu nepůsobila vzdálenost, protože na tu byl ze svých půlmaratonů zvyklý, ale nutnost vyhybat se dalším pracovním skupinám a strážcům. Vyhybal se neustále.

Doběhl k cestě přes kukuřičné pole, vrhl se na břicho a opatrně se rozhlédl. Nedaleko od něho dva strážci na terénní čtyřkolce ujížděli směrem k hlavní bráně. Počkal, až zmizí za rohem, pak sprintem překonal cestu a zmizel v broskvovém sadu. Díky detailnímu průzkumu farmy z nadhledu věděl, kudy z výchozího bodu u stěny sídla doběhne na místo, kam se chtěl dostat, aniž vkročí na pole s plodinou dosahující jen ke kolenům.

Vybavení, které si s sebou ráno vzal, buď v pytli na oběd, nebo v přiléhavých slipech pod boxerskými šortkami, již téměř beze zbytku využil. Spolehlivé vodotěsné hodinky měl zpátky na ruce, opasek si připjal na tělo a dozadu si na něj připevnil nůž, aby mu nepřekážel, ale byl lehce k dosažení. Obvaz, náplast a ostatní věci měl v plochem váčku v opasku.

Znovu pohlédl ke kopcům, upravil směr o několik stupňů a zastavil se. Natáčel hlavu, dokud před sebou neuslyšel zurčení tekoucí vody. Došel ke břehu, patnáct metrů se vrátil pozpátku ve vlastních stopách a pak se svlékl a nechal si jenom opasek, nůž a slipy.

Přes pole uslyšel v dusivém a otupujícím horku štěkot psů, kteří hledali jeho stopu. Ačkoli foukal mírný vánek od moře, měl ještě několik minut, než k jejich čenichům doletí jeho pach.

Pracoval pozorně, ale rychle, dokud nebyl spokojený, potom po špičkách zamířil k potoku, vklouzl do chladivé vody a nechal se unášet proudem v korytě, které se lehce svažovalo k letišti a útesu.

Navzdory svému tvrzení, že jeho by psi zabijáci nikdy nenapadli, měl van Rensberg okénka vytočená až nahoru, když pomalu projížděl po jedné z hlavních cest od brány do středu farmy.

Za ním řídil zástupce vedoucího psovoda dodávku s úplně uzavřenou zadní částí tvořenou klecí z ocelového pletiva. Vedoucí psovod jel s van Rensbergem v landroveru a bedlivě se rozhlížel ze sedadla spolujezdce. Právě on zaznamenal změnu v projevu psů, když přešli od hrdelního štěkotu k nedočkavému ňafání.

„Něco našli,“ zvolal.

Van Rensberg se zašklebil.

„Kde, člověče, kde?“

„Tamhle.“

McBride se krčil na zadní sedačce a byl rád, že Land Rover Defender má stěny a okna. Nesnášel zuřivé psy a tucet byl pro něho o dvanáct víc, než kolik by si představoval.

Psi skutečně něco našli, ale nyní vyli spíše bolestí než vzrušením. Jihoafričan objel cíp broskvového sadu a náhle měl celou smečku před sebou. Psi pobíhali uprostřed cesty. Jejich pozornost upoutal uzel zakrvácených šatů.

„Zavolejte je do auta,“ zakřičel van Rensberg. Vedoucí psovod vystoupil, zavřel dveře a zapískal na smečku. Psi bez otálení, zato za neustálého vytí naskákali do klece na dodávce a byli uzamčeni. Teprve potom Rensberg a McBride vyšli z vozu.

„Tak tady ho dostali,“ řekl van Rensberg.

Psovod, stále znejistělý chováním své smečky, sebral zakrvácenou bavlněnou blůzu a přidržel si ji u nosu. Pak prudce odvrátil obličej.

„Ten parchant,“ zařval. „Kajenský pepř, jemně mletý zelený kajenský pepř. Tě věci jsou toho plné. Není divu, že chudáci tak vyjí. Tohle není legrace. Mají hrozné bolesti.“

„Kdy jim zase budou fungovat čenichy?“

„No, dneska ne, šéfe, možná ani zítra.“

Pronásledovatelé našli bavlněné kalhoty, rovněž posypané kajenským pepřem, slaměný klobouk, a dokonce i plátěné boty. Nenarazili však na tělo, kosti, na nic kromě skvrn na blůze.

„Co tady dělal?“ zeptal se van Rensberg psovoda. „Řezal se, to ten hajzl dělal. Pořezal se nožem a potom si zakrvácel košili. Věděl, že psi začnou šílet. Lidská krev je vždycky rozběsni, když jdou po kořisti. Cítili krev, vrhli se na látku a nadechli se pepře. Do zítřka jsme bez pátracích psů.“

Van Rensberg spočítal kusy oblečení.

„Taky se svlékl,“ upozornil. „Hledáme někoho, kdo je úplně nahý.“

„Možná ne,“ poznamenal McBride.

Jihoafričan ve svých mužích rád viděl vojáky. Oblékali se do jednotných uniforem. V lehkých vojenských botách do půli lýtek měli zastrčené khaki kalhoty a nosili široké černé opasky s přezkou.

Od pasu nahoru byli oblečeni do košil se světlým jihoafrickým maskovacím vzorem, známým jako „levhart“. Rukávy měli ušřížené v polovině předloktí, srolované na biceps a hladce vyžehlené.

Jeden či dva obrácené prýmký označovaly desátníka nebo seržanta, zatímco čtyři důstojníci měli na košilích výložky s „peckami“.

McBride zjistil, že na místě nedaleko cesty, kde očividně došlo k boji, visí na trnu utržená výložka. Pecky na ní nebyly.

„Vůbec si nemyslím, že náš muž je nahý,“ řekl McBride. „Podle mě má maskovací košili bez jedné výložky, khaki kalhoty a vojenské boty. Nemluvě o tropickém klobouku, jako máte vy, majore.“

Van Rensberg měl barvu nevypálené cihlářské hlíny. Důkazy ovšem hovořily jasnou řečí. Dvě dlouhé brázdy v zemi, zřejmě vyryté patami, ukazovaly, kudy byl vysokou trávou tažen bezvládný člověk. Končily u potoka.

„Hod'te tam tělo,“ utrousil major, „a za chvíli letí z útesu.“

A všichni víme, jak milujete svoje žraloky, pomyslel si McBride, ale nic neřekl.

Na van Rensberga plně dolehla tíha situace. Někde na pozemku o rozloze šest tisíc akrů, s přístupem ke zbraním a terénním čtyřkolkám, s tváří stíněnou širokým tropickým kloboukem, se pohyboval profesionální zabiják, kterého kdosi najal, aby jeho zaměstnavateli ustřelil hlavu. Pronesl cosi afrikánsky a nebylo to nic pěkného. Potom sáhl po vysílačce.

„Chci zvlášť dvacet odpočinutých strážců k sídlu. Kromě nich tam nepouštějte nikoho jiného než mě. Chci, aby byli plně vyzbrojení a rozmístili se kolem domu. A chci to okamžitě.“

Pak venkovskou krajinou odjeli zpátky k opevněné rezidenci na konci poloostrova.

Bylo tři čtvrtě na čtyři.

KAPITOLA TŘICÁTÁ PRVNÍ

Past

Poté, co jeho nechráněnou kůži spalovaly bodavé sluneční paprsky, voda v potoce na Dextera působila jako balzám. Byl to však nebezpečný živel, neboť jeho rychlost zvolna narůstala, jak betonovým korytem plynul k moři.

V místě, kde se do vody ponořil, by ještě dokázal vylézt na opačné straně. Byl však příliš daleko od místa, kam se potřeboval dostat, a z dálky slyšel psy. Navíc si z pozorovatelný na kopci a již dříve na leteckých fotografiích vyhlédl jistý strom.

Posledním kusem nevyužitého vybavení byla malá kotva na šestimetrovém laně. Zatímco se nechal unášet křivolakým korytem, uvolnil její tři hroty, zajistil je v roztažené poloze a ovinul si smyčku lana kolem pravého zápěstí.

Za dalším ohybem proudu před sebou spatřil strom. Stál na břehu, který byl blíže k letišti, a dvě jeho těžké větve se skláněly nad potok. Když se Dexter blížil ke stromu, vzepjal se nad hladinu, máchl rukou a hodil kotvu vysoko nad sebe.

Uslyšel náraz, jak se kov zarazil do rozsochy mezi větvemi, projel pod stromem a vzápětí ucítil bolest v pravém ramenním kloubu, když se zachycené lano napnulo a on se přestal pohybovat s rychlým proudem.

Přitáhl se na laně zpátky, sunul se do strany, dokud nedospěl ke břehu, a vyzdvihl trup z potoka.

Tlak vody povolil, neboť se mu opírala jen do nohou. Volnou rukou zašátral v hlíně a trávě a vyvlekl zbytek těla na pevnou zem.

Kotva nebyla mezi větvemi vidět. Natáhl se co nejvýše, přeřízl lano nožem a nechal je viset nad vodou. Věděl, že se nachází zhruba sto metrů od místa, kde si před čtyřiceti hodinami připravil otvor v plotě kolem letiště. Nezbývalo mu než se tam doplazit. Nejbližší psi byli stále kilometr a půl od něho a na druhém břehu. Nakonec si najdou most, ale ještě to chvíli potrvá.

Když před dvěma dny ležel ve tmě u plotu, vyšťípal do něj svislou a vodorovnou štěrbinu. Ty představovaly dvě strany trojúhelníka, ovšem poslední drát mezi nimi nechal netknutý, aby se otvor nerozevřel. Kleště protlačil do vysoké trávy na druhé straně a tam je teď také našel.

Obě šterbiny uzavřel tenkým vázacím drátem potaženým zeleným plastikem. Nyní mu netrvalo ani minutu zase jej rozmotat; ozvalo se tiché cvaknutí, když přeštípl poslední drát, a pak se protáhl na druhou stranu. Vleže se na břiše obrátil a opět otvor zamaskoval. Z deseti metrů by si jej nikdo ani nevšiml.

Na farmě peoni sekali trávu na nevyužitých plochách a krmili jí dobytek, avšak po obou stranách přistávací dráhy dorůstala do výšky třiceti centimetrů. Dexter vyhledal kolo a další věci, které ukradl, oblékl se, aby ho nespálilo slunce, a nehybně vyčkával. Uslyšel, že kilometr a půl od něho, za plotem, psi našli zakrvácené šaty.

V té době major van Rensberg za volantem svého landroveru dorazil k bráně sídla, kde již podle jeho rozkazu čekali odpočinutí strážci. Jejich malé nákladní auto zastavilo u zdi a muži, vyzbrojení poloautomatickými puškami M-16, seskočili na zem. Zatímco se brána otevírala, mladý důstojník je sešikoval do řad. Oddíl proběhl bránou a bleskově se rozmístil po parku. Van Rensberg vykročil za nimi a přístupová cesta se uzavřela.

Schody, po nichž McBride vystoupil na terasu s bazénem, byly přímo před nimi, ale Jihoafričan zamířil doprava a obešel ji. McBride spatřil vchod pod úrovní terénu a troje elektricky ovládaná vrata podzemních garáží.

Na místě čekal majordomus a uvedl je dovnitř. Šli za ním klesající chodbou kolem dveří do garáží, vyšli po schodišti a octli se v obytné části sídla.

Srb čekal v knihovně. Ačkoli bylo příjemné pozdní odpoledne, dal přednost ústraní před okázalými projevy statečnosti. Seděl u konferenčního stolku a před sebou měl šálek černé kávy. Pokynul oběma příchozím, aby se posadili. Za ním se tyčil osobní strážce Kulac, zády ke stěně s nikdy neotevřenými prvními vydáními, a byl ve střehu.

„Hlášení,“ řekl Žilić bez průtahů. Van Rensberg musel zahanbeně přiznat, že kdosi bez cizí pomoci pronikl do jeho pevnosti, v přestrojení za latinskoamerického dělníka se dostal až na farmu, díky zabití strážce unikl psům, oblékl si nešťastníkovu uniformu a mrtvolu hodil do potoka.

„A kde je teď?“

„Někde mezi zdí kolem parku a plotem mezi farmou a vesnicí a letištěm, pane.“

„Co hodláte podniknout?“

„Každého muže pod mým velením, každého muže, který nosí tuto uniformu, zavoláme vysílačkou a prověříme jeho totožnost.“

„*Quis custodiet ipsos custodes?*“ položil otázku McBride. Druzí dva u stolu na něho nechápavě pohlédli. „Promiňte. Kdo hlídá hlídače? Jinými slovy, kdo kontroluje kontrolory? Jak víte, že hlas z vysílačky nelže?“

Bylo ticho.

„Správně,“ řekl van Rensberg po chvíli. „Budou se muset vrátit do kasáren a velitelé oddílů se přesvědčí na vlastní oči. Můžu jít do rádiové ústředny a vydat rozkazy?“

Žilić pohrdavě kývl hlavou.

Trvalo to hodinu. Za okny se mezitím slunce skrylo za hřeben kopců a začal překotný tropický soumrak. Van Rensberg se vrátil.

„Všichni se ohlásili v kasárnách. Důstojníci prověřili všech svých osmdesát mužů. A ten člověk je pořád někde venku.“

„Nebo za zdí,“ ozval se McBride. „Váš pátý oddíl hlídá kolem sídla.“

Žilić se obrátil k šéfovi bezpečnosti.

„Vy jste sem převezl dvacet lidí bez kontroly totožnosti?“ zeptal se ledově.

„To jistě ne, pane. Je to elitní oddíl. Velí jim Janni Duplessis. Kdyby se mezi nimi objevil neznámý obličej, hned by ho odhalil.“

„Ať sem přijde podat hlášení,“ nařídil Srb.

Mladý Jihoafričan se za několik minut objevil ve dveřích knihovny a postavil se do pozoru.

„Poručíku Duplessisi, vybral jste podle mého rozkazu dvacet mužů včetně sebe a přivezl je sem před dvěma hodinami nákladním autem?“

„Ano, pane.“

„Znáte každého z nich osobně?“

„Ano, pane.“

„Promiňte, ale když jste probíhali bránou, v jakém jste byli pochodovém útvaru?“ zeptal se McBride.

„Já jsem byl vpředu. Za mnou seržant Grey. Potom mužstvo, v řadách po třech, celkem šest řad. Osmnáct mužů.“

„Devatenáct,“ řekl McBride. „Zapomněl jste na zadní stráž.“

V nastalém tichu zněl tikot hodin na krbové římse nápadně hlasitě.

„Na jakou zadní stráž?“ zašeptal van Rensberg. „Počkejte, nevykládejte si to špatně. Třeba jsem se spletl. Měl jsem dojem, že zpoza auta vyběhl devatenáctý muž a proběhl bránou za ostatními. Stejná uniforma. Nevěnoval jsem mu pozornost.“

V tu chvíli hodiny odbily šestou a vybuchla první bomba.

Bomby byly menší než golfový míček a zcela neškodné. Hodily se spíše pro plašení ptáků než jako útočná zbraň. Měly osmihodinový časový spínač a Mstítel jich všech deset naházel přes zeď kolem desáté. Z leteckých fotografií přesně věděl, kde jsou v parku kolem sídla nejhustší keře, a zamlada býval docela obstojný nadhazovač. Bomby v každém případě nadělaly rámus připomínající výstřely z vysoce výkonné pušky.

V knihovně někdo vykřikl „K zemi!“ a pět zkušených mužů se vrhlo na podlahu. Kulac se převálil, vyskočil na nohy a s vytasenou pistolí stanul nad svým pánem. Potom první strážci venku v domnění, že spatřili střelce, opětovali palbu.

Explodovaly dvě další bomby a střelba nabrala na intenzitě. Roztříštilo se okno. Kulac vypálil do tmy venku.

To Srbovi stačilo. Přikrčen se rozběhl ke dveřím v zadní stěně knihovny a potom chodbou ke schodům do suterénu. McBride mu byl v patách a trojici uzavíral ohlízející se Kulac.

Rádiová ústředna byla na chodbě o poschodí níže. Ve chvíli, kdy do místnosti vpadl jeho zaměstnavatel, se operátor ve službě, s tváří bledou vlivem neonového světla, pokoušel něco vyrozumět z řevu a vířskotu na vlnové délce vysílaček, které měli strážci v náprsních kapsách.

„Volající, identifikujte se. Kdo jste? Co se děje?“ křičel. Nikdo ho neposlouchal, protože výstřelů ve tmě přibývalo. Žilič se natáhl k ovládacímu pultu a trhl vypínačem. Rozhostilo se ticho.

„Vyhlaste poplach na letišti. Pro všechny piloty a pozemní personál. Chci svoji helikoptéru a chci ji hned.“

„Ta je mimo provoz, pane. V pořádku bude zítra. Opravují ji už dva dny.“

„Tak Hawkera. Ať ho připraví k letu.“

„Ted, pane?“

„Ted. Ne zítra, ne za hodinu. Hned.“

Když muž ve vysoké trávě uslyšel vzdálenou střelbu, zvedl se na kolena. Šero přecházelo v naprostou tmu, což je doba, kdy člověk podléhá optickým klamům a ze stínů se stávají hrozby. Zvedl bicykl na kola, do předního koše uložil brašnu na náradí, přešel na opačnou stranu přistávací dráhy a vydal se na dva a půl kilometru dlouhou cestu k hangárům na vzdálenějším konci. Pracovní kombinézy s písmenem „Z“ jako logem Zeta Corporation na zádech byly v šeru k nerozeznání a vzhledem ke zmatku, který měl za chvíli nastat, jim příštích třicet minut stejně nikdo nebude věnovat pozornost.

Srb se obrátil k McBrideovi.

„Musíme se rozloučit, pane McBride. Obávám se, že do Washingtonu se budete muset nějak

dopravit sám. My tady vyřešíme náš problém a já si budu hledat nového šéfa bezpečnosti. Panu Devereauxovi můžete vyřídit, že naše dohoda platí, ale teď mám v plánu zapomenout na posledních pár dnů u svých pohostinných přátel v Emirátech.“

Na druhém konci chodby byla garáž a v ní čekal pancéřovaný mercedes. Kulac řídil a jeho zaměstnavatel seděl vzadu. McBride stál bezradně v garáži, jejíž vrata vyjela nahoru, limuzína proklouzla pod nimi a po šterku se rozjela k otevírající se bráně ve zdi.

Když mercedes dorazil k cíli, hangár byl plný světla. Pozemní personál připojoval přídové kolo Hawkeru 1000 za malý traktor, který měl letadlo vytáhnout ven na parkovací plochu.

Poslední mechanik zaklapl poslední kryt na motorech, seběhl z pohyblivé pracovní plošiny a odtáhl ji od letounu. V osvětleném kokpitu kapitán Stepanovič se svým mladým francouzským druhým pilotem prověřoval přístroje, kontrolky a systémy připojené na pomocný zdroj energie.

Žilič a Kulac ze svého úkrytu ve voze sledovali dění. Jakmile byl Hawker na parkovací ploše, jeho dveře se otevřely, k zemi sjely schůdky a v trupu se objevil druhý pilot.

Kulac vystoupil z auta, přeběhl několik metrů po betonu a po schodech zamířil do luxusní kabiny. Podíval se doleva na zavřené dveře pilotní kabiny. Dvěma dlouhými kroky se dostal k toaletě na zádi. Prudce otevřel dveře. Prázdné. Vrátil se ke schodům a pokynul svému zaměstnavateli. Srb vystoupil z auta a utíkal do letadla. Když byl uvnitř a dveře se zavřely, kvůli pocitu bezpečí je nechal raději zamknout.

Venku si dva muži nasadili ochranná sluchátka. První zapojil pojízdný akumulátor a kapitán Stepanovič nahodil motory. Rotory v obou motorech Pratt and Whitney 305 se začaly otáčet, pak kvílet a nakonec výt.

Druhý muž zůstal stát před letadlem, aby ho pilot viděl, a v rukou držel svítící neonové tyče. Navedl Hawker z dosahu hangáru až na kraj odstavné plochy.

Kapitán Stepanovič srovnal letadlo do osy dráhy, naposledy vyzkoušel brzdy, uvolnil je a oběma ovladači přidal plyn.

Hawker se dal do pohybu a stále zrychloval. Po jedné straně kolem vzdáleného sídla světlomety naposledy zablikaly a zhasly, takže se rozpoutal ještě větší chaos. Před letadla se obrátila k moři a mířila k severu. Po levé straně ubíhalo strmé úbočí kopců. Dvumotorový proudový stroj se odlepil z dráhy, mírné chvění ustalo, pod přídíl se mihly vily na okraji útesu a pak už pod sebou letadlo mělo jen měsíčním světlem zalitý oceán.

Kapitán Stepanovič zatáhl podvozek, předal řízení Francouzovi a začal pracovat na letovém plánu a kurzu k první zastávce kvůli dotankování paliva na Azorských ostrovech. Do Spojených arabských emirátů již letěl několikrát, ale nikdy neměl na přípravu třicet minut. Hawker se naklonil doprava, ze severozápadního vzletového kurzu přešel na severovýchodní a vystoupal do výšky tří kilometrů.

Stejně jako většina soukromých proudových letadel je Hawker 1000 vybaven luxusní toaletou na zádi, která vyplňuje trup letounu od jedné strany ke druhé. A za její posuvnou zadní stěnou je podobně jako v některých dalších nevelký prostor pro lehká zavazadla. Kulac zkontroloval záchod, ale do zavazadlového prostoru se nepodíval.

Po pěti minutách letu přikrčený muž v pracovní kombinéze odsunul přepážku a vešel na toaletu. Z brašny na nářadí vytáhl automatickou pistoli Sig Sauer ráže 9mm, ještě jednou prověřil mechanismus, uvolnil pojistku a vstoupil do salonu. Dva muži, kteří seděli naproti sobě v křeslech potažených surovou kůží, se na něho mlčky zahleděli.

„Netroufnete si ji použít,“ řekl Srb. „Prostřelíte trup a všechny nás zabijete.“

„Mám upravené náboje,“ pronesl Mstitel klidně. „Čtvrtinová náplň. Udělá do vás díru, zůstane uvnitř a zabije vás, ale trupem neprojde. Povězte tomu svému mládenci, že chci, aby palcem a ukazovákem položil svoji pistoli na koberec.“

Následovala krátká rozmluva v srbochorvatštině. Tělesný strážce s tváří brunátnou hněvem vytáhl z pouzdra v levém podpaží pistoli Glock a odložil ji na zem.

„Kopněte ji ke mně,“ přikázal Dexter. Žilič poslechl.

„A teď tu u kotníku.“

Kulac nosil na levém kotníku pod ponožkou menší záložní pistoli. Také ta se ocitla mimo jeho

dosah. Mstitel vytáhl pouta a hodil je na koberec.

„Levý kotník vašeho kamaráda. Udělejte to sám. Ať na vás pořád vidím, jinak přijdete o češku. A střílím opravdu dobře.“

„Milion dolarů,“ navrhl Srb.

„Dejte se do toho,“ řekl Američan.

„Hotově, do kterékoli banky chcete.“

„Dochází mi trpělivost.“

Pouta zaklapla.

„Pořádně.“ Kulac zamrkal, když se mu kov zařízl do nohy.

„Kolem nohy křesla. A na pravé zápěstí.“

„Deset milionů. Jste blázen, jestli řeknete ne.“

Jako odpověď přilétla druhá želízka...

„Levé zápěstí, kolem pout vašeho přítele, pak pravé zápěstí. Ustupte. Zůstaňte v mém zorném poli, nebo se rozlučte s češkou.“

Oba muži se vedle sebe hrbili na podlaze, spojeni se sebou navzájem a s konstrukcí, která držela na místě křeslo a o níž Dexter doufal, že bude silnější než obrovitý tělesný strážce.

Opatrně prošel kolem nich a zamířil ke dveřím pilotní kabiny. Když se otevřely, kapitán předpokládal, že se majitel přichází zeptat na průběh letu. Pak na spánku ucítil hlaveň pistole.

„Jste kapitán Stepanović, že ano?“ zeptal se hlas. Jméno mu prozradil Washington Lee, který zachytil e-mail z Wichity.

„Nic proti vám nemám,“ pokračoval únosce. „Vy a váš přítel jste prostě profesionálové. Jako já. Zůstaneme u toho. Profesionálové nedělají hlouposti, jestliže se jim dá vyhnout. Souhlasíte?“

Kapitán přikývl. Pokusil se ohlédnout za sebe, do salonu.

„Majitel letadla a jeho bodyguard jsou odzbrojeni a připoutáni ke kostře letadla. Nepřijdou vám na pomoc. Buďte tak laskav a dělejte, co vám řeknu.“

„Co chcete?“

„Změnit kurz.“ Mstitel se letmo podíval na navigační přístroje nad ovládáním škrtkících ventilů. „Mám dojem, že tři jedna-pět stupňů by mělo být v pořádku. Vyhněte se východnímu cípu Kuby, protože nemáme letový plán.“

„Konečná destinace?“

„Key West, Florida.“

„USA?“

„Země mých otců,“ řekl muž s pistolí.

KAPITOLA TŘICÁTÁ DRUHÁ

Předání

Dexter si vryl trasu ze San Martinu na Key West do paměti, ale nakonec to bylo zbytečné. Avionika v Hawkerech je natolik přehledná, že displeje z tekutých krystalů, ukazující zamýšlený kurz a letovou trasu, může sledovat i laik.

Čtyřicet minut od pobřeží zahlédli, jak se pod pravým křídlem posouvá záře světél na Grenadě. Následovaly dvě hodiny přeletu nad mořem a přistání na jižním pobřeží Dominikánské republiky.

Po dvou dalších hodinách, mezi Kubou a největším bahamským ostrovem Andros, se Dexter předklonil a hlavní pistole se dotkl Francouzova ucha.

„Teď odpojte transpondér.“

Druhý pilot se podíval na Jugoslávce, který pokrčil rameny a přikývl. Francouz vypnul zařízení. S

odpojeným transpondérem, přístrojem pro vytváření a nekonečné opakování identifikačního signálu, se Hawker pro každého, kdo by se na něj soustředil, změnil v pouhou skvrnku na obrazovce radaru. Pro všechny, kteří nebyli tak pozorní, prostě přestal existovat. Zároveň však vzbuzoval podezření, že veze nezvané hosty.

Jižně od Floridy se rozkládá široká Identifikační zóna vzdušné obrany, jejímž cílem je chránit východní výběžek USA v nikdy nekončící válce s pašeráky drog. Jestliže někdo vstoupí do této zóny bez letového plánu, hraje si na schovávanou s velice propracovaným systémem. „Sestupte na sto dvacet metrů nad hladinu,“ řekl Dexter. „Okamžitě klesejte. Zhasněte všechna navigační světla a světla v kabině.“

„To je moc nízko,“ namítl pilot, když v devíti kilometrech sklopil příď. Letadlo se ponořilo do tmy „Představte si, že jste na Jadranu. S tím máte zkušenosti.“

To byla pravda. Jako pilot bojového stíhacího letounu jugoslávských vzdušných sil plukovník Stepanović nacvičoval u chorvatského pobřeží útoky ještě níž než ve sto dvaceti metrech, aby unikl radarům. Přesto jeho námitka byla oprávněná.

Měsícem osvětlené moře má hypnotizující účinky. Pilota letícího v malé výšce může svést k tomu, aby stále klesal, až narazí do vlny, převrátí se a zahyne. Pod sto padesát metrů je třeba přesně nastavit výškoměr a neustále ověřovat jeho údaje. Sto čtyřicet kilometrů jihovýchodně od Islamorady Hawker vyrovnal na sto dvaceti metrech, proletěl nad kanálem Santaren a mířil k floridským ostrovům. Tak nízkým letem na posledních sto čtyřiceti kilometrech málem ošálil radary.

„Letiště na Key West, ranvej dva-sedm,“ řekl Dexter. Důkladně si prohlédl plán zvoleného místa přistání. Letiště na Key West se táhne od východu na západ a v této ose má jednu dráhu. Všechny haly pro cestující a provozní budovy stojí na východním konci. Pokud přistanou opačným směrem, mezi Hawkerem a vozidly, která se k němu rozjedou, bude celá délka ranveje. Aby toho dosáhli, kompas musel ukazovat 270 stupňů, tedy přímo na západ.

Osmdesát kilometrů od cíle byli zpozorováni. Třicet kilometrů severně od Key West se nachází Cudjoe Key, odkud na laně vypouštějí velký balon do šestikilometrové výšky. Zatímco pobřežní radary jsou nasměrovány na moře a vzhůru, pozorovací zařízení na Cudjoe Key hledí dolů. Jeho radary dokáží zachytit každé letadlo, které se pokouší proniknout sítí.

Dokonce i balony občas potřebují údržbu a ten na Cudjoe je na zem stahován v náhodných intervalech, které nejsou dopředu hlášeny. Toho večera byl náhodou dole a nyní zase stoupal. Ve třech kilometrech zaznamenal, že se z temného moře blíží Hawker s vypnutým transpondérem a bez letového plánu. Během několika vteřin se po dráze na letecké základně v Pensacole hnaly dvě stíhačky F-16, a jakmile byly ve vzduchu, zapnuly přidavné spalování.

Když vystoupaly a překonaly rychlost zvuku, zamířily na jih k poslednímu floridskému ostrovu. Čtyřicet pět kilometrů od letiště kapitán Stepanović zpomalil na tři sta sedmdesát kilometrů v hodině a korigoval směr. Pod pravým křídlem se mihotala světla na ostrovech Cudjoe a Sugarloaf. Dolů zaměřené radary stíhaček zaměřily vetřelce a piloti mírně upravili kurz, aby se dostali za něj. Na rozdíl od Hawkeru Falcony uháněly rychlostí přes osmnáct set kilometrů v hodině.

Toho večera měl na Key West službu letový dispečer George Tanner a právě se chystal letiště zavřít, když byl vyhlášen poplach. Vetřelcova poloha naznačovala, že se snaží přistát, což od něj bylo rozumné. Neznámá letadla se zhasnutými světly a vypnutým transpondérem bývají při zásahu stíhaček jen jednou varována, aby udělala, co se jim řekne, a přistála, kde se jim řekne. Druhé varování již nepřijde: válka s pašeráky drog je příliš vážná věc na vtipkování.

Letadlo ovšem může být ve stavu nouze a zaslouží si šanci na přistání. Reflektory na letišti zůstaly rozsvícené. Posádka Hawkeru viděla světla na ranveji ze třicetikilometrové vzdálenosti. Shora a zezadu se blížily dvě F-16 a zpomalovaly. Tři sta sedmdesát kilometrů v hodině pro ně byla téměř přistávací rychlost.

Patnáct kilometrů od letiště Falcony vetřelce zaměřily podle rudě žhnoucích pásů zplodin po obou stranách ocasu. Než si toho posádka Hawkeru stačila všimnout, na každém křídle měla jednu hrozivě vypadající stíhačku.

„Neidentifikované dvoumotorové letadlo, pokračujte v kurzu a přistaňte. Opakuji, pokračujte v

kurzu a přistaňte,“ zaznělo kapitánovi do ucha.

Pilot vysunul podvozek a klapky do jedné třetiny. Hawker zaujal přistávací polohu. Po pravé straně se mihla letecká základna námořnictva na Chica Key. Hawker klesal, jak ho vybízelo značení dráhy, hlavní podvozek se dotkl betonu a letadlo spočinulo na americké půdě.

Dexter měl poslední hodinu na uších rezervní sluchátka a před ústy mikrofon. Jakmile kola dosedla na ranvej, stiskl knoflík a ohlásil se.

„Neidentifikovaný Hawker věži na Key West, slyšíte mě?“

Hlas George Tannera se ozval zcela zřetelně. „Slyším vás výborně.“

„Věži, toto letadlo má na palubě masového zabijáka a vraha jednoho Američana na Balkáně. Je připoutaný k sedadlu. Prosím, informujte svého policejního velitele, aby ho vzal do vazby a vyčkal příjezdu federálních agentů.“

Aniž počkal na odpověď, přerušil spojení a obrátil se ke kapitánu Stepanovičovi.

„Zajeďte až na konec dráhy, tam zastavte a já vás opustím,“ řekl únosce. Vstal a uklidil pistoli do kapsy. Za letadlem se z provozních budov vynořila vozidla letištních hasičů a záchranářů a rozjela se za ním.

„Otevřete dveře, prosím,“ požádal Dexter.

Vrátil se z pilotní kabiny do salonu, kde se právě rozsvěcela světla. Oba zajatci mžourali. Dexter otevřenými dveřmi viděl vozy, které se řítily za letadlem. Podle červených a modrých záblesků poznal, že se k nim přidali také policisté. Kvílení sirén znělo slabě, ale blížilo se.

„Kde to jsme?“ křikl Zoran Žilić.

„Key West,“ odpověděl Dexter.

„Proč?“

„Vzpomínáte si na jednu louku? V Bosně? Na jaře devadesátého pátého? Jak vás jeden americký kluk prosil o život? Takže, kamaráde, tohle všechno“ – mávl rukou ven – „je dárek od jeho dědečka.“

Sestoupil po schodech a došel k přední podvozkové noze. Dvěma kulkami prostřelil pneumatiky. K plotu kolem letiště to měl dvacet metrů. Tmavá kombinéza se brzy ztratila v černé noci, když se přes něj přehoupl a odcházel mangrovovým lesem.

Jak se vzdaloval mezi stromy, letištní světla za jeho zády slábla, ale vepředu začal rozeznávat reflektory osobních a nákladních aut na dálnici za mokřinou. Vytáhl mobilní telefon a ve svitu drobného displeje navolil číslo. Z dalekého Windsoru v Ontariu se ohlásil mužský hlas.

„Pan Edmond?“

„To jsem já.“

„Balíček z Bělehradu, o který jste měl zájem, přistál na letišti na Key Vest na Floridě.“

Nic dalšího neřekl, a než zavěsil, sotva stačil zaslechnout výkřik ze sluchátka. Telefonu se pro jistotu navěky zbavil tím, že jej zahodil do hnědé vody v močálu za cestou.

O deset minut později byl jeden senátor ve Washingtonu vyrušen od večere a během hodiny dva federální agenti z kanceláře v Miami pospíchali na jih.

Ještě než se agenti dostali za Islamoradu, řidič nákladního auta, který právě vyjížděl z Key West po dálnici US1, zahlédl na krajnici osamělou postavu. Podle tmavé kombinézy usoudil, že se jedná o kolegu v nesnázích, a zastavil.

„Jedu jenom do Marathonu,“ zavolał dolů. „Hodí se vám to?“

„Marathon bude úplně stačit,“ řekl muž. Do půlnoci zbývalo dvacet minut.

Kevin McBride strávil celé 9. září na cestě domů. Major van Rensberg, který se stále pokoušel najít zmizelého vetřelce a utěšoval se, že alespoň jeho zaměstnavatel je v bezpečí, se muži ze CIA postaral o dopravu jen do hlavního města. Plukovník Moreno mu zařídil odvoz na letiště v Paramaribu. Letadlem KLM se McBride dostal na Curaçao. Následoval let na mezinárodní letiště v Miami a poslední úsek vnitrostátní linkou do Washingtonu. Přistál velice pozdě a velice unavený. Ačkoli v pondělí ráno vešel do kanceláře Paula Devereauxe dosti brzy, šéf už na něho čekal.

Byl bledý jako stěna. Zdálo se, že zestárl. Pokynul McBrideovi, aby se posadil, a unaveně k němu přes stůl posunul list papíru.

Všichni dobří reportéři usilují o co nejlepší vztahy s policejními sbory v okolí. Byli by blázni,

kdyby to nedělali. Dopisovatel *Miami Herald* na Key West nebyl výjimka. O událostech sobotní noci se dozvěděl v neděli v poledne od známého z místní policie a článek dopsal právě včas, aby jej mohli v pondělí otisknout. Výtah z článku našel Devereaux na svém stole hned v pondělí ráno.

Příběh srbského gangstera a údajného masového vraha, zadrženého při nouzovém přistání jeho vlastního letadla na letišti na Key West, se stal třetí nejdůležitější zprávou na titulní straně.

„Panebože,“ zašeptal McBride při čtení. „Mysleli jsme, že unikl.“

„Ne. Zdá se, že byl unesen,“ řekl Devereaux. „Víte, co to znamená, Kevine? Ne, samozřejmě nevíte. Moje chyba. Měl jsem vám to vysvětlit. Projekt Sokol skončil. Dva roky práce jsou v háji. Bez něj pokračovat nemůžeme.“

Intelektuál krok za krokem popsal svůj tajný plán, jehož uskutečnění se mělo stát největším protiteroristickým úderem století.

„Kdy měl letět do Karáčí a na tu schůzku do Pěšaváru?“

„Dvacátého. Potřeboval jsem už jenom deset dní.“ Devereaux vstal, došel k oknu a zamyšleně hleděl do korun stromů, obrácen k McBrideovi zády.

„Jsem tady od svítání, kdy mě vzbudil telefon s tou zprávou. Ptám se sám sebe: jak to dokázal, ten zatracený, mizerný Mstitel?“

McBride mlčel, oněmělý soucitem.

„Není to hloupý člověk, Kevine. Nebude se říkat, že mě porazil nějaký hlupák. Chytrý, chytřejší, než jsem si dokázal představit. Vždycky o krok přede mnou... Musel vědět, že stojí proti mně. Mohl mu to říct jenom jeden člověk. A víte, kdo to byl, Kevine?“

„Nemám tušení, Paule.“

„Ten pokrytecký mizera z FBI jménem Colin Fleming. Ale i když dostal varování, jak mě mohl porazit? Musel předpokládat, že požádáme o spolupráci surinamské velvyslanectví. A tak přišel s profesorem Medversem Watsonem, výstředním lovcem motýlů. Vymyšleným. S návnadou. Mělo mě to napadnout, Kevine. Ten profesor byl podfuk a měl být odhalen. Před dvěma dny se mi ozvali naši lidé v Surinamu. Víte, co mi řekli?“

„Ne, Paule.“

„Že ten Angličan Henry Nash, jeho skutečná krycí identita, dostal vízum v Amsterdamu. Na Amsterdam jsme si ani nevzpomněli. Chytrý, chytrý parchant. Potom šel do akce Medvers Watson a zahynul v džungli. Podle plánu. A tím získal šest dní, než jsme zjistili, že to byla léčka. Tou dobou už byl za hranicemi a sledoval sídlo z vrcholu kopce. Pak jste tam jel vy.“

„Jenže mně taky utekl, Paule.“

„Jenom proto, že vás ten idiotský Jihoafričan nechtěl poslouchat. Samozřejmě, toho omámeného peona měli dopoledne najít. Samozřejmě, měl být vyhlášen poplach. Měli být vypuštěni psi. Aby mohl přijít se svou třetí lstí a vzbudit zdání, že zabil strážce a zaujal jeho místo.“

„Ale to byla taky moje vina, Paule. Vážně jsem si myslel, že jsem viděl jednoho strážce navíc, jak za soumraku vbíhá do parku kolem sídla. Zřejmě žádný takový nebyl. Do rána je všechny spočítali.“

„V té době už bylo pozdě. Unesl letadlo.“ Devereaux se odvrátil od okna a přešel ke svému zástupci. Podal mu ruku.

„Kevine, všichni jsme zaváhali. On vyhrál, já jsem prohrál. Ale oceňuji všechno, co jste udělal a snažil se udělat. Pokud jde o Colina Fleminga, toho přemoudřelého pitomce, který ho varoval, s tím si to vyřídím po svém. Od této chvíle začínáme znovu. UBL je pořád na svobodě. Pořád plánuje. Pořád intrikuje. Chci, aby tu byl celý tým zítra v osm. Dáme si kávu a koláč. Podíváme se na zprávy na CNN, pak nás čeká dlouhá porada. Rozebereme situaci a vymyslíme plán, kudy se v budoucnu vydáme.“

McBride se obrátil k odchodu.

„Víte,“ řekl Devereaux, když jeho podřízený došel ke dveřím, „jestli jsem se za třicet let v téhle agentuře něco naučil, pak je to tohle. Existují jisté úrovně loajality, které nás vedou i za rámec povinností.“

EPILOG

Loajalita

Kevin McBride prošel chodbou a zamířil na toaletu pro nejvyšší vedení. Připadal si vyčerpaný; dny cestování, obav a beze spánku ho připravily o všechny síly.

Pozoroval unavený obličej v zrcadle nad umyvadly a uvažoval nad Devereauxovou poslední tajemnou poznámkou. Byl by projekt Sokol úspěšný? Znamenal by konec saúdskoarabského vůdce teroristů? Přijeli by jeho pomahači za deset dní do Pěšaváru? Zavolali by mu pak a umožnili tak naslouchající NSA zasáhnout?

Bylo příliš pozdě. Žilic už nikam nepocestuje, nepočítal-li americký soud a potom věznici s maximální ostrahou. Co se stalo, stalo se.

Několikrát si namočil tvář a díval se na muže v zrcadle. Padesát šest let, zanedlouho padesát sedm. Po třiceti letech služby měl na konci prosince odejít do penze.

Na jaře si s Molly splní něco, o čem už dlouho snili. Syn a dcera dokončili studia a věnovali se každý své práci. McBride chtěl, aby jeho dcera a její manžel měli děti, které by mohl nesnesitelně rozmazlovat. Než se jich dočkají, chtěli koupit obytný karavan, jak to slíbil Molly, a vypravit se do Skalistých hor. Věděl, že v Montaně na něho čekají pstruzi silní jako ruka.

Z kabinky vyšel mnohem mladší muž, nedávno přijatý perspektivní agent, a začal si mýt ruce o dvě umyvadla vedle. Pozdravili se kývnutím a usmáli se na sebe. McBride vzal papírový ručník a

osušil si obličej.

„Kevine,“ oslovil ho začínající kolega.

„Ano?“

„Můžu se vás na něco zeptat?“

„Jen do toho.“

„Je to trochu osobní.“

„Pak možná neodpovím.“

„To tetování na vaší levé ruce. Ta smějící se krysa se staženými kalhotami. Co to znamená?“

McBride se stále díval do zrcadla, ale měl pocit, že vidí dva mladíky z americké armády, kteří se opili pivem a vínem a smáli se do teplé saigonské noci, syčící petrolejovou lampou a Číňana pracujícího na tetování. Dva mladí Američané šli později každý svou cestou, ale přetrvalo mezi nimi pouto, které nic nemohlo narušit. Jednomu se před několika týdny dostal do ruky spis, v němž se psalo o šklebící se kryse na levém předloktí. A dostal rozkaz, aby muže s tímto tetováním našel a nechal zabít.

Znovu si na ruku připnul hodinky s kovovým řemínkem a shrnul si rukáv. Podíval se, kolikátého je. 10. září 2001.

„To je docela dlouhý příběh, chlapče,“ řekl Jezevec, „a celé se to stalo hodně dávno a moc daleko.“